I 4149
BIBLIOTECA „ASTRA"

almanahul părinților

1981

32603

almanahul părinților 1981

„Este necesar ca și în domeniul învățămîntului să folosim mijloacele materiale și tehnice pe care le avem, minunatele condiții pe care partidul, statul nostru socialist le pune la îndemîna școlii pentru a obține rezultate cît mai bune. Mai avem și aici lucruri de îmbunătățit. Trebuie să fim mai fermi în eforturile pentru a asigura însușirea a tot ceea ce a creat mai nou, mai înaintat, știința și tehnica. Trebuie să acționăm susținut pentru ca tinerii să cunoască în condiții cît mai bune mijloacele de care dispune economia noastră națională, astfel că, de îndată ce studenții, tinerii absolvenți vor merge în uzine, pe ogoare, în laboratoare ei să poată să se integreze direct în procesul de producție, aducînd o contribuție tot mai însemnată în dezvoltarea generală a patriei. Trebuie să punem neabătut la baza întregului nostru învățămînt, a întregii activități de cunoaștere, concepția revoluționară despre lume, materialismul dialectic și istoric. Nu trebuie să uităm nici un moment că noi sîntem încă în plin proces al transformărilor revoluționare. Socialismul și comunismul cer abnegație, devotament nemărginit, spirit revoluționar — și trebuie să învățăm să fim revoluționari în tot ceea ce facem, să muncim ca adevărați revoluționari".

NICOLAE CEAUȘESCU

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE PARTIDUL COMUNIST ROMÂN

Îţi scrie unul din cei trei milioane de fii ai tăi. Îţi scrie un om, care printr-o coincidenţă istorică, s-a născut în acelaşi an în care te-ai născut tu.

Poate că luptele şi suferinţele milenare ale neamului meu, poate că durerea, dorinţa şi visul tatălui meu — fost argat cu luna şi cu anul — au hotărît, printr-o tăinuită înţelegere, să mă ivesc în lume la puţine luni după naşterea ta.

Tu te-ai născut în mai, cînd ţara amirosea a liliac şi a grîne dulci cum nu mai sînt pe faţa pămîntului. Eu în noiembrie, într-o zodie tristă, prinsă în braţele sărăciei şi ale brumelor reci. Eu m-am născut într-o lună a morţii, tu într-o lună a învierii.

Acum, la ceas de înaltă celebrare, în care anii tăi înfloresc iar anii mei amurgesc, mă adresez ţie cu inima încărcată de emoţia rarelor sărbători, cu sentimentul ostaşului care s-a înrolat în armata ta, în lupta tuturor oamenilor din România care jinduiau să nu li se stingă nici steaua, nici dreptul la superbul curcubeu şi la cerul de frumuseţe fără pereche.

Tocmai pentru aceste motive fundamentale, acum 37 de ani, în miez de vară, am venit la tine — după ce îmi lăsasem şiroaie de sînge lîngă hotarele sfinte ale ţării — şi ţi-am cerut să mă primeşti în rîndurile tale.

Tu ai fost acela care mi-ai dat şi cerul de Voroneţ, şi curcubeul belşugului, şi steaua necăzătoare.

Tu ai fost acela care ai dat semnificaţie demiurgică luptelor poporului român care voia să iese în lume pe poarta principală a libertăţii şi civilizaţiei.

Tu ai fost acela care în numele demnităţii şi dragostei nehărmurite pentru glia bunilor şi străbunilor mei ai decretat, în numele unui umanism nesofisticat, ca fiecare din semenii mei care s-au născut pe aceste meleaguri de frumuseţe legendară să aibă o palmă de cer şi o stea.

Tu ai fost acela care ai dat strunelor mele vibraţia gravă a înaltei responsabilităţi sociale pe care o are fiecare comunist. De aceea, în anii mei de adolescenţă, vrîndu-mă aedul tău şi al ţării, versul meu a fost de răzvrătire şi de foc şi nu de lirică erotică pentru umerii de cariatidă ai fetei pe care o iubeam. Şi nu regret că a fost aşa. Şi nu regret că întreaga mea tinereţe am risipit-o în lupta pentru a ieşi din ocna robiei şi umilinţei, nu numai cei de obîrşia mea etnică, ci toţi cei care aveau aceeaşi obîrşie socială precum eu.

Tu ai fost acela care în numele unei noi filosofii, în numele dialecticei vieţii ne-ai îndemnat să ne găsim un nou leac care să vindece suferinţele materiale şi spirituale ale neamului românesc. Şi acel leac, acel balsam erai tu. Tocmai pentru aceste motive fundamentale, acum 60 de ani, în a opta zi a lunii mai, te-ai născut tu, trimis special al istoriei poporului român.

Dar s-a întîmplat ca, la puţină vreme după ivirea ta, să treci prin nemaipomenit de grele încercări care voiau nu numai să slăbească sudura ta cu poporul, ci s-o frîngă. Domnii cu sînge albastru te-au trimis sub escortă în puşcărie. Numai că puşcăria, oricît a fost de groaznică, n-a putut să distrugă crezul tău, legătura ta indestructibilă cu membrii tăi, cu întreaga pădure românească.

I 11149

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Legile implacabile ale vieții, ale dezvoltării social-economice au fost de partea ta.

Acum 37 de ani, într-un August în veci nemuritor, poporul român, cu prețul unor jertfe eroice, își rezidea cetatea. Își croia destinul, în condițiile libertății, după propria sa vrere. În această rezidire tu ai avut multe Ane și mulți Manole.

Acum, la jubileul tău de aur, inima mea, alături de inima tuturor fiilor tăi, este copleșită de emoția marilor sărbători.

Sub steaua ta polară, în acești ultimi 37 de ani, într-un timp fizic teribil de scurt, România mea și a tuturor concetățenilor mei a devenit o țară de splendide realizări pe care nu le-au întrezărit în visele și luptele lor nici voevozii de prin părțile mele de baștină, Gelu, Glad și Menumorut, nici marii domni ai acestui pămînt precum Mircea, Mihai și Ștefan. Din mormintele lor sfinte, în nopțile mele de grea insomnie, aud aplauzele lor pentru izbînzile noastre, pentru evul meu, pentru epoca ce se numește Nicolae Ceaușescu.

În spațiul meu carpato-dunărean, pe meleaguri de baladă și de doină, în acești ultimi 37 de ani și mai cu seamă în ultimul deceniu și jumătate întreaga existență materială și spirituală a fost redimensionată din temelii. Tu ai fost acela care în acest ev nou ne-ai dat puteri de Prometeu ca să putem birui și propriile noastre lipsuri și greutăți și piedicile pe care ni le-au oferit alții.

Azi, la ceas măreț de sărbătoare, cînd facem bilanțul cetății noastre, sîntem mîndri că drumul pe care l-am ales nu putea fi altul decît acela pe care ni l-ai arătat tu. Nu doresc ca în această scrisoare de inimă să mă folosesc de cifrele și datele care arată cu precizia argumentului de netăgăduit cine am fost și cine sîntem. Lucrul acesta e cunoscut. Dar ca unul care osîrdește pe ogorul construcției spirituale, trebuie să spun că tu ne-ai oferit nu numai șansa, ci dreptul și obligația de a face din patria noastră, liberă și independentă, o nouă gură de rai; dreptul și obligația ca fiecare fiu al tău să muncească și să lupte nu numai pentru propria sa fericire, ci și pentru fericirea tuturor semenilor săi. Mi se pare că acesta e un lucru extraordinar. Pentru că așa m-ai învățat tu pe mine și pe fiii tăi: fericirea personală nu poate fi dobîndită prin nefericirea altora. E nemaipomenit de frumoasă această învățătură a ta. Eu, unul, voi ține seama de ea pînă la ultima pulsație a inimii mele.

Sînt fericit că muncesc și trăiesc într-o țară socialistă. Sînt fericit că pot să zic cîntecele mele de dragoste și de luptă. Sînt fericit că sînt contemporan cu un om care nu este al lui ci al țării, cu un comunist de esență superioară, cu primul bărbat al țării, conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

La ceasul tău de slavă se cuvine să-ți trimit ceva în dar. Fiecare trimite ce poate, ce vrea și ce are. Eu n-am decît cîntece. Nu știu dacă sînt celebre. Dar sînt scrise cu inima. Îți trimit și ție unul:

Un anotimp de glorii coboară peste țară
Cu ploi de aur scaldă eșarfe de azur,
Azi oameni, munți și arbori sărbătoresc partidul
În ceasu-aniversării, înalt, solemn și pur.

Cu brațe și idei cetăți de vis durăm
În spațiul mioritic fermecător și blînd;
Dăm frumuseții noimă, ce-i putred demolăm
Cu doinele pe buze și Ceaușescu-n gînd.

32 603

GEORGE CIUDAN

Fotografizare: RUDI CRESTEL

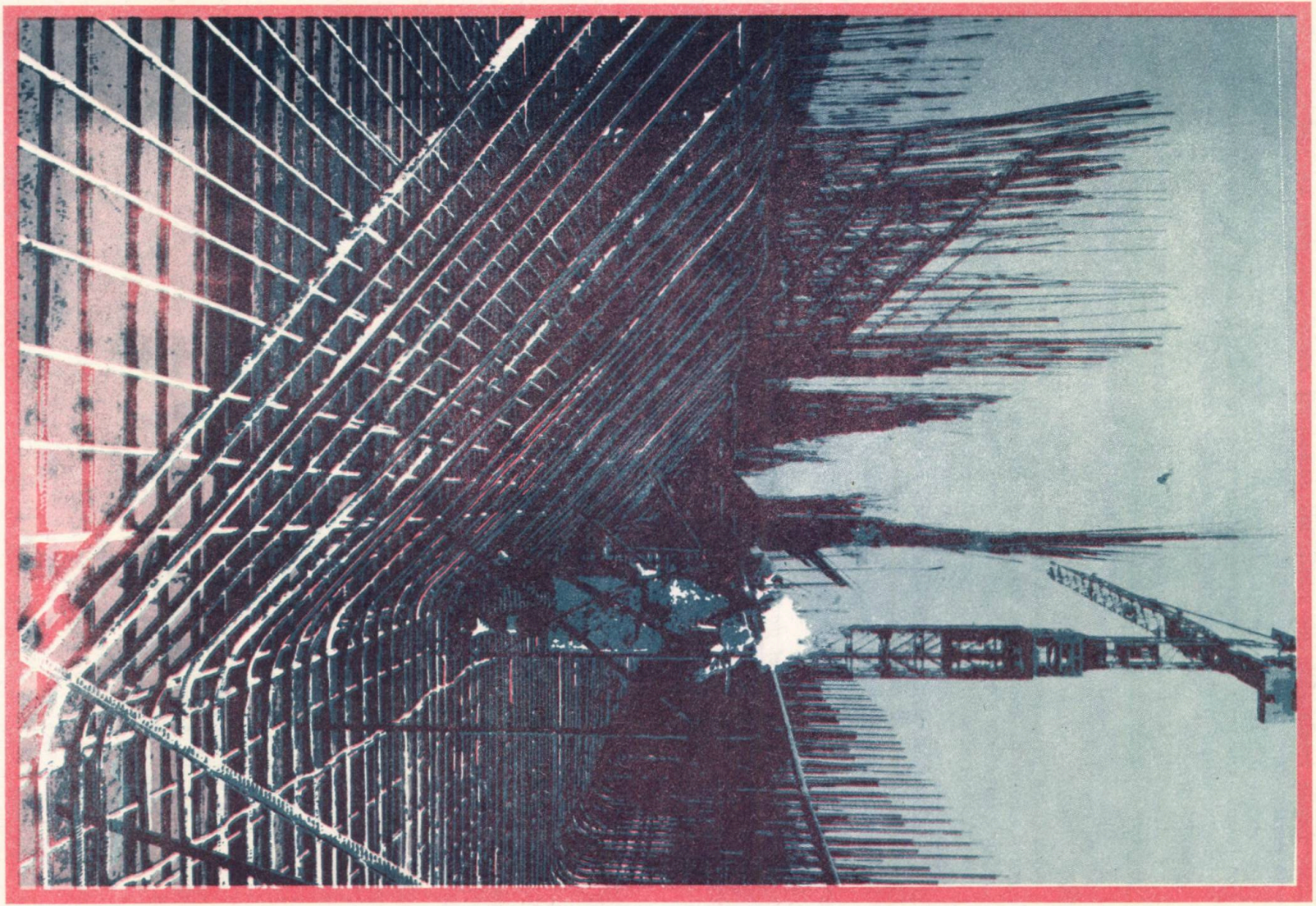

Zidim cetate nouă cu brațele și ideile unui popor liber și independent

CODRUȚA SĂLIȘTEANU

Acum, la ceas de rodnic bilanț și luminoasă perspectivă, 23 de milioane de cetățeni ai patriei noastre libere și independente își unesc inimile într-o singură inimă, cugetele într-un singur cuget, felicitîndu-se pentru marile împliniri săvîrșite în anul la capătul căruia am ajuns.

Descifrăm în realizările anului pe care-l încheiem, ale ultimilor 35 de ani și cu osebire ale ultimului deceniu și jumătate, propriile noastre opțiuni. Privirea retrospectivă, analiza lucidă ne dau sentimentul și certitudinea că drumul pe care l-am ales a fost drumul nostru reclamat de dialectica vieții sociale, de luptele și speranțele bunilor și străbunilor noștri, de interesele vitale ale țării. Niciodată nu ne-am creat iluzia că acest drum va fi presărat numai cu trandafiri. Niciodată viziunea noastră filozofică nu s-a întemeiat pe subiective dorințe, ci pe necesitățile obiective, uneori aspre și pline de sacrificii, cerute de orînduirea pe care nu ne-a dat-o nimeni, ci pe care noi ne-am ales-o, după porunca inimii noastre, în plină convergență cu hotărîrea de nezdruncinat a poporului român.

Generațiile tinere, ca și cele ajunse la jumătatea vieții au avut prilejul să trăiască și să muncească în zodia socialistă românească. Ele au învățat de la viață, de la realități că roadele orînduirii socialiste nu sînt o mană cerească; că roadele acestea nu ți le dă nimeni în dar, că ele se obțin prin muncă și luptă, că ziua de mîine va fi mai plină ca ziua de azi, numai dacă brațele și ideile tale sînt racordate la interesele țării. Ideea aceasta a fost înțeleasă și însușită de întregul nostru popor. Numai astfel se explică cuceririle revoluționare care au schimbat din temelii chipul țării, numai astfel, roadele orînduirii noastre nu au intrat într-o singură casă, sau într-un grup de case, ci în absolut toate casele din România socialistă.

Toate acestea nu ar fi fost posibile dacă țara noastră nu ar fi avut un arhitect care să-i redimensioneze, într-o viziune profund științifică, profund revoluționară structurile social-economice. Acest arhitect, născut din luptele și speranțele clasei muncitoare — care la opt mai 1981 împlinește frumoasa vîrstă de aur, de 60 de ani — se numește Partidul Comunist Român. Splendidele noastre împliniri materiale și spirituale sînt

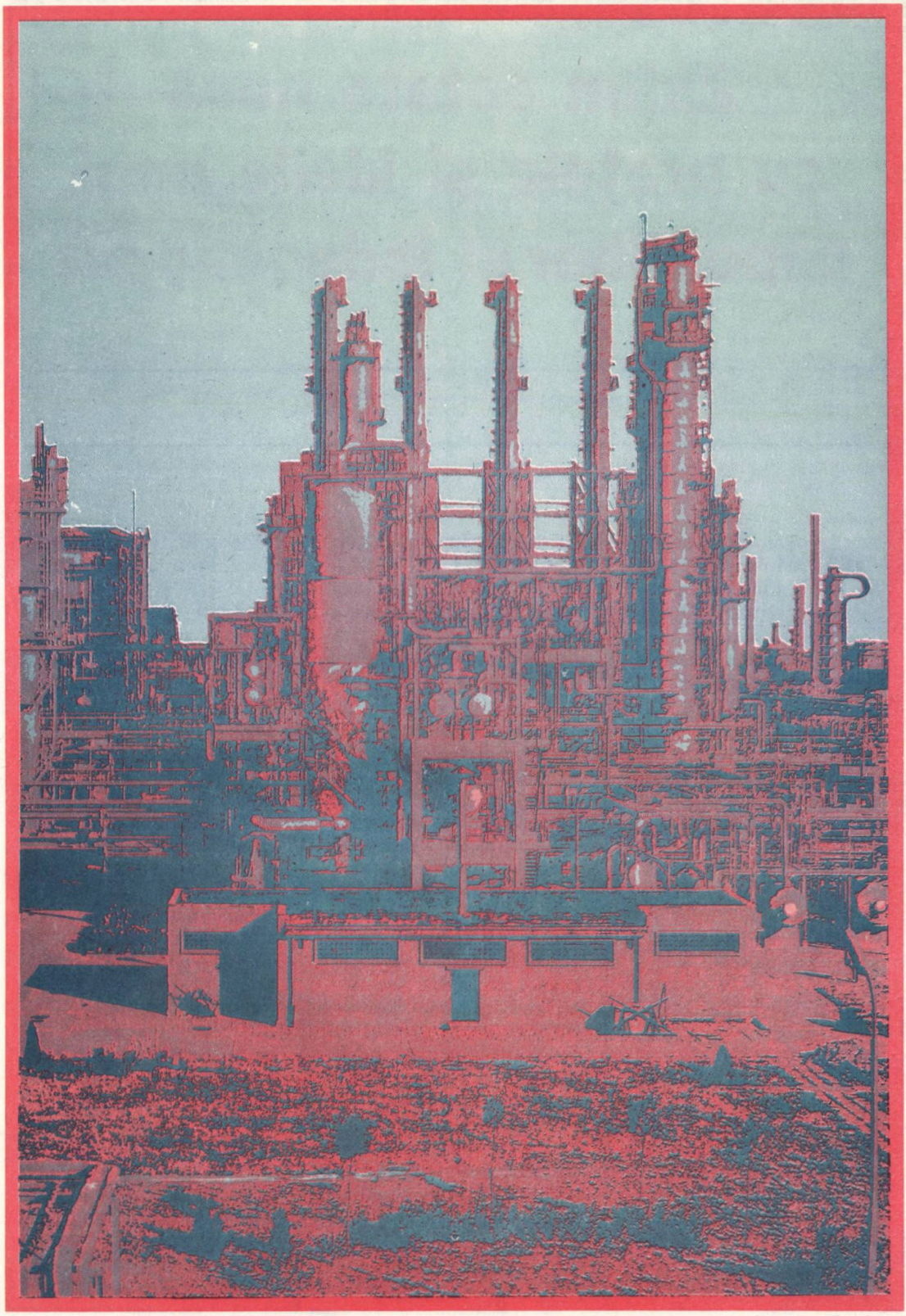

Fotografiare: RUDI CRESTEL

legate indisolubil de munca fără răgaz a omului care este legat cu toate fibrele ființei sale de interesele generale ale țării și interesele personale ale fiecăruia dintre noi. Omul acesta, trimis special al istoriei, ambasador al omeniei și al păcii se numește Nicolae Ceaușescu.

Așa cum e obiceiul la marile praznice, se cuvine să trecem în revistă, măcar în mod succint, marile izbînzi, acum la capăt de an și în prag de Anul nou. Venitul național al României socialiste este astăzi de peste 15 ori mai mare decît în 1950; investițiile din 1980 au fost de 34 de ori mai mari decît cele din 1950; în ultimii 15 ani învățămîntul românesc de toate gradele a cunoscut o dezvoltare fără precedent și este suficient să amintim în acest sens că la ora actuală peste un sfert din populația țării învață. Puține sînt țările din lume în care ritmul de construcție a locuințelor să aibă intensitatea șantierelor noastre. Trebuie amintit în această privință faptul că în ultimii 30 de ani s-au mutat în case noi peste 15 milioane de cetățeni. Dacă la acestea adăugăm încă ceva, și anume că în 1980 investițiile pentru construcțiile de locuințe au fost de aproape 37 de ori mai mari ca în 1950, credem că nu se mai impune nici un comentariu. Au sporit considerabil veniturile bănești ale oamenilor muncii, sensibil mai mult decît prevederile cincinalului pe care-l încheiem. Toate acestea au încorporate în esența lor un indicator fundamental, care în ultimă instanță este hotărîtor. Trebuie reliefat un fapt esențial: creșterea productivității muncii de 9,3 ori în decursul a trei decenii a contribuit în mod efectiv la mărețele realizări ale poporului nostru. Fără îndoială că nu ne putem opri aici. Pentru continua creștere a acestui indicator, pentru o nouă calitate în absolut toate planurile vieții noastre, acest indicator propulsor care este productivitatea muncii trebuie să cucerească un ritm și mai intens în toate domeniile de activitate. Numai astfel vom fi beneficiarii altor izbînzi prefigurate în istoricile documente ale celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român.

Avem de acum o bogată experiență. Ne mîndrim cu victoriile obținute, dar ne-am obișnuit să nu ne lăsăm copleșiți de rutină și de sentimentul automulțumirii. Construim cu poporul pentru popor. Socialismul se construiește nu de un grup de oameni, ci de întreaga societate. Așa cum spunea președintele țării, secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, „socialismul se construiește cu oamenii, pentru oameni." Acest adevăr axiomatic cere implicarea în această construcție a milioanelor de oameni. Acest adevăr reclamă o înaltă responsabilitate socială, de la ministru pînă la muncitorul care se califică în meseria pentru care a optat. Se mai întîmplă în unele cazuri ca faptele noastre vii, concrete, să fie frînate de formalism și birocrație; se mai întîmplă în unele cazuri să închidem ochii la lipsuri și neajunsuri; se mai întîmplă în unele cazuri ca unii să-și facă din truda societății izvor de avere personală; se mai întîmplă în unele cazuri să închidem ochii pentru fariseism, impostură și incompetență. Este cazul să spunem răspicat: toate acestea nu au nimic comun cu orînduirea noastră, cu umanismul socialist. Împotriva acestor fenomene, care umbresc și pătează luminile noastre, se cere o luptă deschisă, permanentă. Numai astfel etica și echitatea socialistă vor putea să-și arate din plin marile lor virtuți.

Muncim cu brațele și ideile noastre într-o țară liberă, suverană și independentă. Forăm în straturile adînci ale binecuvîntatului pămînt românesc. Forăm și

în conștiințele noastre. Îmbogățim mereu sau redimensionăm conceptele noastre: revoluție în învățămînt, revoluție în agricultură, independență energetică, autoconducere muncitorească. Dar aceste concepte au fost gîndite nu de dragul conceptelor, nu pentru a fi dezbătute doar de economiști, sociologi, politologi sau filozofi, ci pentru a fi integrate organic în activitatea practică a vieții noastre social-economice.

La începutul deceniului al nouălea al veacului de față, România se înfățișează sieși și lumii ca o țară în plină ascensiune. Toți fiii ei — români, maghiari, germani, sîrbi și de altă naționalitate — sînt hotărîți ca la mărețele realizări de pînă acum să adauge altele, sporind astfel frumusețea și bogăția patriei comune, România socialistă.

Fie ca anul care bate la ușă să ne aducă odată cu tradiționala sorcovă, noi împliniri în zidirea cetății socialiste românești multilateral dezvoltate.

Să închinăm o cupă pentru izbînzile de pînă acum, pentru cele ce vor veni, pentru pacea noastră și a lumii. Și odată cu pruncii care ne păsesc pragul casei, aducînd cu ei străbuna colindă a neamului nostru, să zicem și noi: cele rele să se spele, cele bune să se-adune!

DAN VERONA

cîntec de har

Ca un zid de apărare
pe aceste văi cerești
ne-au fost blîndele cuvinte
ale Limbii Românești

Fără sabie-mpărătească
fără șoimi și fără ham
ne-au ținut aici, curate,
să fim blînd și pașnic neam

De-au căzut peste cîmpie
capete domnești în vînt
din sintaxa Limbii noastre
n-a căzut nici un cuvînt

Și nici unul n-a șters praful
pe la ușa vreunui cort
n-a cerșit nici unul viața
unui grai trufaș și mort

Mîna veacurilor aspră
ne-a tăiat pămîntu-n trei
însă Limba Românească
sub înaltul cer al ei

Har ne-a dat și alinare
lîngă blînzii munți Carpați
să ne ducem dorul pururi
nouă înșine-mpărați.

Și acum ca și-n vechime
sacru zid pe văi cerești
ne sînt blîndele cuvinte
ale Limbii Românești.

ÎNVĂȚĂMÎNTUL ROMÂNESC

un învățămînt modern, strîns legat de viață

Conf. univ. dr. IOAN JINGA, inspector general al Inspectoratului școlar al municipiului București

Preocuparea P.C.R. pentru dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului are vechi și îndelungate tradiții. Paralel cu preocuparea pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a societății, P.C.R. a orientat și condus procesul de educație socialistă a maselor, a organizat revoluția culturală — și în acest context — transformarea revoluționară a întregului sistem de învățămînt.

În documentele programatice ale partidului, în hotărîrile Comitetului Central și în cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu sînt prezente orientările, obiectivele și sarcinile școlii pentru fiecare etapă de dezvoltare a țării noastre.

Din studierea lor atentă, se desprinde cu claritate ideea preocupării constante a P.C.R. de a racorda învățămîntul la necesitățile sociale, la cerințele vieții, **ale construcției socialiste.**

În acest spirit, la Congresul educației și învățămîntului, tovarășul Nicolae Ceaușescu releva importanța deosebită pe care o are „...aplicarea hotărîtă a principiului politehnizării, astfel încît, ieșind de pe băncile școlii sau facultății, toți tinerii să posede un larg orizont profesional, tehnic și științific, o calificare complexă, multilaterală. Aceasta le va da posibilitatea să treacă de la o activitate la alta, în raport cu cerințele societății, cu schimbările rapide ce au loc în economia noastră modernă, dinamică, în diferite domenii ale vieții sociale".

Pentru a putea răspunde acestui deziderat, învățămîntul românesc a parcurs un proces complex de perfecționare pe multiple planuri (obiective, conținut, metode și mijloace, formarea și perfecționarea personalului didactic etc.), în concordanță cu schimbările care au avut loc în știință și tehnologie, în economie și cultură, pe plan social-politic.

El se înscrie astăzi printre sistemele de învățămînt cele mai dezvoltate și mai moderne din lume, avînd o finalitate socială precis conturată, ceea ce permite absolvenților diferitelor cicluri și forme de învățămînt să se poată integra cît mai eficient într-o activitate utilă, iar la nevoie să se adapteze cu ușurință schimbărilor socio-profesionale. Prin sistemul de învățămînt sînt pregătite cadrele necesare pentru toate sectoarele de activitate, de la muncitori pînă la specialiști cu înaltă calificare pentru ramurile de vîrf ale economiei.

Larga deschidere a școlii către viață este ilustrată și de faptul că fiecare al patrulea cetățean al țării participă la o formă organizată de pregătire.

În condițiile creșterii gradului de complexitate a producției, extinderii mecanizării și automatizării, ale luptei pentru calitate și promovarea curajoasă a noului în toate domeniile, învățămîntului de toate gradele îi revin sarcini și răspunderi deosebite.

Pe prim plan se situează, desigur, perfecționarea conținutului învățămîntului, a programelor și manualelor școlare.

Așa cum rezultă din analiza documentelor primului Congres al educației și învățămîntului, planurile și programele în învățămîntul preșcolar, primar, gimnazial și la primele două clase de liceu sînt unice, asigurînd o instruire comună tuturor copiilor și tinerilor pînă la vîrsta de 16 ani. Aceasta constituie un factor care influențează puternic procesul de egalizare a șanselor de instruire pentru toți copiii și tinerii țării. De asemenea, deși odată cu trecerea la învățămîntul liceal, se produce o diversificare mai accentuată a studiilor pe diferite profiluri, aceasta se realizează pe fundamentul unei pregătiri științifice, teoretice unitare dată de disciplinele fundamentale și de cultură generală, prezente în planurile de învățămînt ale tuturor tipurilor de licee. În acest mod, unitatea de structură și de conținut este realizată în diversitatea profilelor de pregătire.

Noile planuri de învățămînt, dezbătute și aprobate de Congres, sînt rodul experienței și gîndirii unor largi colective de cadre didactice, specialiști din producție și cercetare. Ele materializează mai bine principiul politehnizării învățămîntului, al integrării lui cu cercetarea, cu producția și cerințele vieții sociale, realizarea unor proporții corespunzătoare între disciplinele generale, de specialitate și pregătire practică. Totodată, s-a urmărit stabilirea, în cadrul fiecărui profil, a unui trunchi comun, format din disciplinele fundamentale, de cultură generală și social-politice, menite să asigure pregătirea tinerilor în profil larg, să contribuie atît la dezvoltarea multilaterală a personalității lor, cît și la satisfacerea, în condiții superioare, a intereselor și cerințelor generale ale societății.

Corespunzător noilor planuri de învățămînt și pe baza studiilor efectuate de colective largi de specialiști, au fost îmbunătățite programele de învățămînt pentru toate disciplinele, urmărindu-se reflectarea noilor cuceriri ale științei, tehnicii și culturii, dozarea mai bună a cunoștințelor în funcție de gradul și de profilul învățămîntului, eliminarea paralelismelor și cunoștințelor depășite, valorificarea superioară a potențialului educativ al tuturor disciplinelor.

Învățămîntul preșcolar, parte integrantă a sistemului de învățămînt, are drept scop stimularea dezvoltării complexe și armonioase a tuturor proceselor fizice, psihice și intelectuale ale copiilor, a însușirilor de voință și de caracter ale acestora, în ultimă instanță pregătirea copiilor preșcolari pentru învățămîntul primar.

Obiectivele, sarcinile și conținutul educației fizice, intelectuale, morale și estetice ale preșcolarilor sînt concretizate și reflectate în Programa activităților instructiv-educative din grădiniță de copii și în Programul organizației „Șoimii patriei", documente elaborate pe baza directivelor conducerii de partid și de stat cu privire la perspectiva dezvoltării și perfecționării învățămîntului din țara noastră.

Conținutul activităților instructiv-educative destinate celor trei grupe de vîrstă din grădiniță se axează pe o serie de cunoștințe despre om și natură, pe exerciții de dezvoltare a vorbirii și de formare a deprinderilor de comunicare, pe exercițiile cu conținut matematic, pe activitățile de educație social-politică și patriotică, practice și artistice, educație fizică etc. Prevederile programei se realizează printr-un sistem de activități comune ce se desfășoară cu întreaga grupă de copii, precum și printr-un ansamblu de jocuri și activități la alegerea copiilor. Deși obligatorii sub raportul sarcinilor și conținutului, aplicarea acestor prevederi în practică, sub aspectul mijloacelor, metodelor și procedeelor, se realizează în funcție de spiritul inovator, creator, al fiecărei educatoare.

În învățămîntul primar, programele au fost, de asemenea, îmbunătățite, în sensul însușirii de către elevi a disciplinelor de bază ale procesului instructiv-educativ, al eliminării unor amănunte nesemnificative, al unei mai bune repartizări a cunoștințelor pe ani de studiu, al întăririi caracterului educativ, politico-ideologic și practic-aplicativ al întregii activități.

Pe lîngă o serie de elemente care înlesnesc perfecționarea învățămîntului primar și care vizează cunoștințele de limbă maternă (unde accentul este pus pe formarea deprinderilor de scris și citit) sau cunoștințelor despre natură, elementul cel mai important în ceea ce privește modernizarea conținutului activității didactice îl constituie, fără îndoială, introducerea conceptului de mulțime la cls. I—IV, fapt care a necesitat îmbunătățirea programei de matematică, elaborarea de manuale noi, adecvate, ca și îmbunătățirea activităților metodice destinate învățătorilor.

Și la *clasele gimnaziale și liceale*, potrivit noilor planuri de învățămînt, au fost aduse îmbunătățiri substanțiale programelor școlare ale tuturor disciplinelor.

Ținîndu-se seama că studiul limbii și literaturii române, al creației artistice a poporului nostru, constituie un factor important pentru educația patriotică, socialistă a tineretului și un element de bază în procesul de formare generală a acestuia, în ultimii ani au fost luate măsuri de îmbunătățire a predării și însușirii acestui obiect. În acest sens, s-au selecționat, potrivit unor criterii educative și de ordin artistic, estetic, operele literare ce se studiază în școală, s-a acordat atenție sporită dezvoltării deprinderilor de exprimare orală și scrisă a elevilor.

Se pune un accent deosebit pe formarea deprinderilor de compoziție ale elevilor, pe întărirea caracterului politico-aplicativ al tuturor cunoștințelor de limbă și literatură, pe îmbogățirea vocabularului.

O importanță deosebită pentru pregătirea tinerelor generații o are însușirea temeinică a științelor fundamentale — matematica, fizica, chimia, biologia — fără de care nici un specialist, din nici un domeniu de activitate, nu-și poate îndeplini în mod corespunzător sarcinile încredințate.

Școala noastră a acumulat o valoroasă experiență în această privință, care se cere accentuată și generalizată. La *matematică*, de exemplu, pe lîngă cunoștințele clasice, s-au introdus cunoștințe despre mulțimi și operații cu acestea, noi teme care să asigure însușirea corectă de către elevi a conceptelor de număr și de funcție, unele elemente de logică matematică; geometria se predă într-o concepție modernă care are în vedere atît însușirea temelor de bază, cît și înțelegerea dinamică a conceptelor de spațiu, vectori, transformări etc.

La *fizică*, se urmărește să se asigure elevilor din gimnaziu și prima treaptă de liceu un minimum de cunoștințe necesare înțelegerii fenomenelor naturii și a proceselor fizice, iar în treapta a doua de liceu însușirea cunoștințelor moderne, ordonate pe grupuri de fenomene: mecanice, termice, electromagnetice, atomice, cărora le-au fost asociate lucrări experimentale și un caracter aplicativ menite să ușureze procesul de însușire a tehnologiilor industriale. Pentru îndeplinirea obiectivelor se folosește laboratorul și aparatura de laborator la fiecare lecție, în cadrul căruia elevii sînt antrenați la o activitate concretă, de tip experimental.

Noile programe și manuale *de chimie* pun accent pe cunoașterea noțiunilor de bază, a proceselor tehnologice moderne din domeniul industriei chimice, prin prezentarea unitară integrală a cunoștințelor, prin structurarea informației în jurul unor concepte, principii și legi fundamentale, în deplin acord cu stadiul atins de știință în etapa actuală. Organizarea chimiei ca obiect de învățămînt pe cele două nivele (gimnaziu și liceu) a făcut posibilă evitarea repetărilor și a paralelismelor. Ca și la fizică, experimentul este integrat organic și în lecțiile de chimie.

La *biologie* se studiază în mod sistematic, începînd din clasa a V-a, probleme de botanică, zoologie, anatomia și fiziologia omului, urmărindu-se înțelegerea de către elevi a unității și evoluției lumii vii, a interacțiunii dintre structură și funcție, organism și mediu.

La toate disciplinele științifice fundamentale un accent deosebit se pune pe antrenarea elevilor în procesul de cunoaștere prin efort propriu, de investigare științifică, de formare a deprinderilor practice; aproximativ 50% din activitatea la clasă se prevede să fie de tip experimental.

Preocupările pentru perfecționarea și modernizarea continuă a procesului instructiv-educativ se concretizează în eforturile și rezultatele tuturor categoriilor de cadre didactice și în dome-

niile specifice, ale tuturor disciplinelor de învățămînt. Menționăm astel că, pornind de la necesitățile învățămîntului actual, de la caracterul său dominant formativ, și profesorii de limbi moderne sînt preocupați de proiectarea și aplicarea unor strategii de lucru care să stimuleze interesul și activitatea elevilor, punîndu-se accentul pe munca independentă a acestora, pe tratarea lor diferențiată în procesul îndeplinirii sarcinilor, pe alcătuirea și folosirea unor fișe de verificare, consolidare, recuperare în cadrul lecțiilor de recapitulare orientată pe utilizarea din plin, a unor bogate și variate seturi de materiale didactice și a aparaturii moderne audio-vizuale.

Remarcăm faptul că la toate disciplinele de învățămînt există o preocupare din ce în ce mai susținută pentru *sporirea continuă a dotării cabinetelor și laboratoarelor* și , în paralel cu aceasta, o grijă deosebită pentru valorificarea corespunzătoare, eficientă, a întregii baze materiale, care să ducă la o creștere substanțială a randamentului școlar.

Pornind de la adevărul bine cunoscut după care munca, activitatea social-utilă, constituie factorul determinant al progresului societății, al formării, dezvoltării și afirmării personalității umane, *la temelia școlii românești de toate gradele a fost așezat principiul educării prin muncă și pentru muncă, îmbinarea strînsă a învățămîntului cu cercetarea și producția.*

În învățămîntul nostru preșcolar s-a acționat mai ferm pentru a-i obișnui pe copii cu munca, cu îndeplinirea unor activități practice, pe măsura puterii lor.

În învățămîntul primar și gimnazial s-au luat măsuri pentru îmbunătățirea instruirii practice a elevilor din domeniile industrial, agricol și gospodăresc, iar în licee și în instituțiile de învățămînt superior pregătirea practică a fost introdusă în structura programului de învățămînt, efectuîndu-se, de regulă, în perioade compacte, în atelierele-școală din cadrul instituțiilor de învățămînt sau în întreprinderi, și în cadrul formațiilor comune de lucru dintre muncitori, elevi și studenți, care acționează în fabrici, uzine și pe șantiere etc.

Preocupările manifestate și eforturile depuse în această direcție au dus la creșterea valorii producției realizate de elevi și studenți, în perioada 1973—1979, de la 358 milioane lei, la aproape 1.500 milioane lei.

În timpul practicii de producție, elevii din liceu execută numeroase repere din planurile de producție ale unor întreprinderi, precum și multiple obiecte pentru autodotare și pentru fondul pieții, iar studenții contribuie la realizarea de aparate, instalații, utilaje, scule, dispozitive, produse chimice, elemente de construcții, produse agricole etc., precum și a unor obiecte din planurile de cercetare ale institutelor centrale și ale academiilor de profil.

Integrarea învățămîntului cu producția și cu cercetarea științifică va constitui, în continuare, principala pîrghie de transformare revoluționară a școlii românești. În colaborarea cu ministerele și celelalte organe centrale, Ministerul Educației și Învățămîntului și inspectoratele școlare, vor urmări, în viitor, cu și mai multă fermitate, transpunerea în viață a tuturor prevederilor Legii educației și învățămîntului, a tuturor indicațiilor date în acest sens de către secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Astfel, mai mult decît oricînd, în acest an școlar, se acționează pentru organizarea exemplară a activității practice — productive a elevilor și studenților, pentru realizarea calitativă a programelor de instruire practică, pentru modernizarea, în continuare, a dotării laboratoarelor și atelierelor, pentru creșterea eficienței activității productive a elevilor și studenților, în așa fel încît aceștia să muncească efectiv pentru a-și însuși temeinic o meserie în timpul anilor de școală și facultate.

Numeroase activități sînt destinate orientării școlare și profesionale (expoziții, concursuri pe meserii, vizite ale elevilor și profesorilor în întreprinderi industriale, pe șantiere de construcții, întîlniri cu muncitori fruntași, cu specialiști din producție și din cercetare, cu cadre de conducere din economie ș.a.). Pe viitor, accentul principal va trebui să fie pus pe creșterea rolului formativ al activităților practice de muncă, acestea fiind, de fapt, cele mai potrivite pentru dezvoltarea interesului elevilor față de diferite meserii și profesii generatoare de valori materiale și spirituale.

Este necesar, de asemenea, să se acționeze mai intens și mai eficient în rîndul părinților, pentru a se determina un curent de opinie favorabil îndrumării elevilor spre acele profesii de care societatea are mai multă nevoie.

În așezarea pe baze noi a conținutului învățămîntului, partidul nostru acordă o deosebită atenție *creșterii rolului școlii în educarea comunistă, revoluționară* a preșcolarilor, elevilor și studenților, formării și dezvoltării multilaterale a personalității acestora.

Eforturile Ministerului Educației și învățămîntului, ale inspectoratelor școlare, conducerilor unităților de învățămînt și cadrelor didactice, sprijinite de organizațiile de copii și tineret, sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, au fost îndreptate spre perfecționarea continuă a conținutului politico-ideologic al întregului proces instructiv-educativ, astfel ca fiecare disciplină de studiu, ca și toate acțiunile educative, să-și aducă o contribuție activă la însușirea, de către elevi și studenți, a ideologiei și politicii Partidului Comunist Român, la pregătirea temeinică a acestora, la formarea concepției lor materialist-dialectice și istorice despre lume și viață.

Pentru toate disciplinele de ştiinţe sociale au fost elaborate noi programe şi manuale, care au la bază Programul partidului, tezele şi aprecierile cuprinse în opera secretarului general al partidului, care asigură cunoaşterea temeinică de către elevi şi studenţi a politicii interne şi externe a partidului şi statului nostru. S-a asigurat în mai mare măsură, dezvoltarea capacităţii de înţelegere, de către tineretul studios, a legilor obiective ale dezvoltării sociale, noului mecanism economico-financiar, a problemelor complexe cu care este confruntată lumea contemporană.

Au fost elaborate, împreună cu C.C. al U.T.C., C.N.O.P. şi U.A.S.C.R., programe de activităţi politico-ideologice, tehnico-ştiinţifice, cultural-artistice şi sportive, precum şi de organizare a vacanţelor şcolare şi universitare, pe baza cărora s-a desfăşurat şi se desfăşoară o amplă muncă de educare politico-ideologică a preşcolarilor, elevilor şi studenţilor, de cultivare, în rîndurile acestora, a dragostei faţă de patrie, partid şi popor, de dezvoltare a capacităţilor lor de creaţie, a spiritului inventiv, novator, a pasiunii pentru ştiinţă şi tehnică.

Totodată, s-a asigurat participarea elevilor, studenţilor şi personalului didactic la marile manifestări culturale şi sportive naţionale, cum sînt: Festivalul naţional „Cîntarea României" şi „Daciada", la care participă, anual, peste 5 milioane de copii şi tineri din instituţiile de învăţămînt.

Rezultatele obţinute în educarea politico-ideologică a elevilor şi studenţilor sînt materializate în creşterea răspunderii tineretului pentru propria lui pregătire, în atitudinea înaintată faţă de muncă, în ampla participare la acţiunile de interes social — strîngerea recoltelor, îngrijirea şi înfrumuseţarea localităţilor, buna gospodărire a unităţilor de învăţămînt etc. Se acordă, de asemenea, o atenţie sporită intensificării preocupărilor pentru educarea tinerilor în spiritul prieteniei frăţeşti dintre toţi oamenii muncii din patria noastră, fără deosebire de naţionalitate, pentru cultivarea respectului faţă de alte popoare, a solidarităţii cu tineretul, cu forţele progresiste democratice de pretutindeni.

Rezultatele în învăţămînt, ca dealtfel în toate domeniile, sînt condiţionate substanţial de *calitatea pregătirii şi activităţii cadrelor didactice.*

Se poate aprecia că, în prezent, învăţămîntul de toate gradele din Republica Socialistă România dispune de un valoros detaşament de cadre didactice, care muncesc cu abnegaţie pentru înfăptuirea politicii partidului în domeniul învăţămîntului, pentru pregătirea şi educarea tineretului ţării. În anul şcolar trecut, în învăţămîntul de toate gradele, au funcţionat peste 263.000 de cadre didactice, care au instruit şi educat mai mult de 6.000.000 de copii şi tineri români, maghiari, germani şi de alte naţionalităţi — cetăţeni ai patriei noastre, ceea ce înseamnă că 27% din populaţia ţării este cuprinsă în procesul de învăţămînt.

Există o preocupare deosebită pentru perfecţionarea continuă a pregătirii de specialitate, politice şi ideologice a tuturor cadrelor didactice, preocupare care se materializează, între altele, în cursuri speciale de perfecţionare, organizate şi desfăşurate, începînd din anul şcolar trecut, potrivit prevederilor Legii educaţiei şi învăţămîntului, de către institutele de învăţămînt care pregătesc personal didactic, în cursuri, activităţi şi examene pentru dobîndirea gradelor didactice, în numeroasele activităţi ştiinţifice şi metodice: lecţii deschise, dezbateri, consfătuiri, sesiuni ştiinţifice, simpozioane, mese rotunde etc., ca şi în diverse publicaţii menite să înlesnească un larg schimb de experienţă, cunoaşterea şi valorificarea iniţiativelor şi rezultatelor valoroase, asigurarea unei unităţi de acţiune în desfăşurarea procesului instructiv-educativ, în scopul obţinerii unor rezultate mereu mai bune în pregătirea generaţiilor de copii şi tineri.

În contextul general al activităţii desfăşurate de partidul nostru pentru perfecţionarea organizării şi conducerii întregii vieţi sociale, *s-a îmbunătăţit şi organizarea şi conducerea învăţămîntului,* au fost extinse formele democratice de participare a cadrelor didactice, elevilor şi studenţilor, a oamenilor muncii la conducerea unităţilor de învăţămînt, la soluţionarea problemelor privind activitatea acestora. Au fost instituite, la toate nivelurile, organe colective de conducere, care îşi desfăşoară activitatea pe baza principiului muncii şi conducerii colective. Au fost organizate şi îşi desfăşoară activitatea comitetele şi consiliile comitetelor cetăţeneşti de părinţi.

Prin înfiinţarea recentă, în urma Congresului educaţiei şi învăţămîntului, a Consiliului superior al educaţiei şi învăţămîntului, la nivelul ţării, ca şi a consiliilor judeţene (şi al municipiului Bucureşti) ale educaţiei şi învăţămîntului, organisme profund democratice — s-a creat un cadru şi mai favorabil pentru participarea largă a tuturor factorilor educativi la elaborarea şi realizarea deciziilor care privesc dezvoltarea şi perfecţionarea învăţămîntului, asigurarea tuturor condiţiilor necesare pentru ca şcoala să-şi îndeplinească mai bine sarcinile ce-i revin în societate. Sînt create, de asemenea, condiţii superioare pentru înfăptuirea unitară a politicii partidului şi statului în domeniul învăţămîntului, pentru întărirea conducerii de către partid a acestuia.

Cunoscînd cu claritate obiectivele şi sarcinile pe care le au de realizat, în deplină concordanţă cu prevederile din documentele Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român şi ale Congresului educaţiei şi învăţămîntului, slujitorii şcolii noastre se află angajaţi într-o activitate efervescentă, pe care se străduiesc să o desfăşoare cu toată priceperea, dăruirea şi pasiunea, neprecupeţind nici un efort pentru ca învăţămîntul românesc să cunoască noi împliniri, noi succese, spre binele şi progresul patriei noastre — Republica Socialistă România.

Directorul Institutului de cercetări pedagogice și psihologice, conf. univ. dr. VIRGILIU RADULIAN, sondînd cercetări sociologice și psiho pedagogice, prezintă pentru dascălii din România anumite puncte de reper privind

educația și calitatea vieții

Ne aflăm în pragul deceniului științei, tehnologiei calității și eficienței, pe planuri plurivalente. Societatea noastră socialistă intră — după cum a prefigurat Congresul XII al Partidului Comunist Român — într-o fază nouă, superioară, a dezvoltării sale. Calitatea va trebui să fie numitorul comun al întregii existențe materiale și spirituale. Creșterea rolului științei în viața socială și-n activitatea economică, rolul și influența acesteia în amplificarea și accelerarea progresului material, în larga introducere a automatizării și cibernetizării, în realizarea concentrării și specializării producției, ca și în perfecționarea continuă a relațiilor sociale au profunde implicații și asupra evoluției forței de muncă, în promovarea metodelor de organizare a producției și muncii, în transformarea omului însuși. Toate acestea creează premise pentru transformarea — în perspectivă apropiată — a României în țară socialistă cu nivel mediu de dezvoltare, producînd — totodată — importante transformări și-n creșterea nivelului de trai, în ridicarea continuă a calității vieții, ceea ce reprezintă de altfel obiectivul fundamental al intensei noastre dezvoltări economice și sociale. „De felul cum creșterea producției materiale, dezvoltarea științei și culturii se reflectă în condițiile de viață ale omului — releva tovarășul Nicolae Ceaușescu la Colocviul privind știința conducerii societății — depinde, în ultimă instanță superioritatea socialismului". Nu dorim să vorbim în metafore, dar ni se pare că această idee exprimă faptul că omul nu este doar un simplu produs al existenței sociale, ci și creatorul conștient și responsabil al propriului destin.

Tocmai pentru aceste motive, învățămîntului și educației le revin sarcini de o mare răspundere, atît în ceea ce privește formarea cadrelor necesare tuturor domeniilor vieții economico-sociale, în pas cu cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane, cît și-n ceea ce privește cultivarea personalității, educarea în spirit revoluționar a tinerelor generații. Integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția, ridicarea la un nivel mai înalt a muncii de instrucție, valorificarea cît mai deplină a potențialului învățămîntului și asigurarea eficienței sociale și pedagogice a procesului educativ, reprezintă căi și modalități adecvate pentru promovarea unei noi calități în acest domeniu. În acest sens, fundamental, eficiența învățămîntului (al cărui specific constă că se „produce" în interiorul său, dar se finalizează în afara și după absolvirea acestuia) reprezintă nu numai un indicator oarecare al calității vieții, ci unul care — prin ponderea și dinamica sa — exercită o înrîurire considerabilă asupra tuturor celorlalți, atît obiectivi, cît și subiectivi, atît în plan social, cît și individual.

Aceasta mai ales pentru că eficiența și calitatea educației se concretizează nu numai la nivelul de cunoaștere și pregătire, de competență al oamenilor, dar și în atitudinile lor față de propriile lor condiții de existență, determinînd nivelul de conștiință, de participare, angajare, muncă și creație. La urma urmelor „rădăcina lucrurilor este însuși omul". Ca efect al educației, în ansamblul său, al muncii, învățării și activității social revoluționare — în unitatea și integritatea lor — conștiința socialistă a acestuia devine astfel cu adevărat forță motrice a dezvoltării sociale, factor propulsator, dinamic și eficient al inovației sociale, al calității vieții. Este suficient să ilustrăm această teză, care exprimă — de altfel — concepția de principiu a partidului nostru cu privire la rolul activ, transformator al factorului politic, conștient în dinamica socială, cu faptul că valorificarea superioară și utilizarea cu maximum de randament a resurselor, creșterea accentuată a productivității muncii, economisirea și utilizarea judicioasă a energiei și materialelor, asigurarea competitivității produselor, îmbinarea organică a criteriilor de eficiență economică cu cele sociale și alte caracteristici esențiale ale etapei pe care o parcurgem nu pot fi realizate în mod corespunzător fără deplina afirmare a personalității creatoare a

oamenilor şi fără educarea unei noi atitudini a acestora faţă de astfel de probleme.

Mai mult decît atît. Ridicarea nivelului de civilizaţie, îmbunătăţirea continuă şi substanţială a calităţii vieţii se exprimă nu numai în creşterea cantităţii de bunuri şi servicii dobîndite în schimbul muncii depuse, ci şi în îmbogăţirea şi lărgirea considerabilă a trebuinţelor, intereselor şi aspiraţiilor oamenilor muncii, a orizontului vieţii lor spirituale, în transformarea fiecăruia dintre ei nu numai în forţă de muncă, ci şi în făuritori conştienţi ai propriului destin, care să le permită o cît mai deplină şi conştientă luare în stăpînire şi afirmare a eului propriu, o promovare activă a valorilor interiorizate şi asimilate în planul vieţii sociale, o cît mai largă izbucnire şi afirmare a iniţiativelor personale şi a aptitudinilor creatoare. Formarea şi educarea conştiinţei şi sentimentului de sine şi despre sine are o mare însemnătate din acest punct de vedere.

Educarea unei atitudini conştiente şi responsabilă, adînc motivată şi temeinic susţinută în practică, faţă de muncă, faţă de sine şi faţă de societate, faţă de problemele vieţii contemporane şi ale viitorului investeşte şcoala cu o misiune mult mai complexă şi delicată decît cea în mod curent acreditată, ce se traduce printr-o conştientă, competenţă şi eficientă năzuinţă formativă, anume de a cultiva un stil de muncă, de învăţare, de creaţie şi de viaţă, de a forma cu adevărat o personalitate potrivită cerinţelor epocii şi tendinţelor societăţii noastre. Cu alte cuvinte, să contribuie hotărîtor la „formarea omului nou, multilateral dezvoltat, cu o conştiinţă înaintată, făuritor conştient al propriului destin"

Realizarea unei misiuni educative de o asemenea amploare şi complexitate presupune, în mod firesc, promovarea unei gîndiri profund novatoare în munca educativă, asigurarea creşterii aportului cercetării ştiinţifice la conceperea, organizarea şi perfecţionarea întregii activităţi. Drept cadru de referinţă în acest domeniu trebuie să servească orientarea că nimic din ceea ce poate deveni omul să nu se piardă, să nu se risipească, totul să se valorifice prin educaţie astfel încît „propria sa realizare să se manifeste ca o necesitate lăuntrică, ca nevoie personală". Înfăptuirea întregului proces educativ să se întemeieze pe valorile cardinale morale şi spirituale ale societăţii noastre: concepţia înaintată despre lume, principiile şi normele eticii şi echităţii socialiste, unitatea indisolubilă dintre atitudini, convingeri şi fapte, integritatea personalităţii şi a caracterului, ş.a.

Inovaţia tehnologică, fundamentată pe implicarea nemijlocită a ştiinţei în producţie şi în viaţă, se corelează astfel în chip armonios cu atitudinea creatoare, angajată şi responsabilă în toate problemele vieţii, în plan personal şi social, cu ferma combatere a practicismului îngust, a improvizaţiei şi superficialităţii, cu hotărîta respingere a blazării, cu năzuinţa continuu susţinută şi conştient regenerată a depăşirii de sine, a aspiraţiei spre cultură, orizont şi substanţă teoretică, etică şi filozofică contopite şi sintetizate în cel mai autentic spirit revoluţionar.

Toate acestea pledează pentru o nouă calitate a educaţiei, înţeleasă ca bogăţie şi diversitate a conţinutului şi procedeelor, cît şi ca profunzime a abordărilor formative. Alături de aceste considerente, ţinînd seama şi de creşterea considerabilă a importanţei sociale a creativităţii ca izvor al ridicării productivităţii muncii, al promovării inovaţiei tehnologice, cît şi sporirea obiectivă a timpului liber — în perspectiva generalizării săptămînii de lucru de 44 de ore — atît cantitativ, cît mai cu seamă calitativ în sensul creerii de noi disponibilităţi umane, de aportul ce-l aduce la construirea universului interior al omului, considerăm necesar să sporească preocuparea pentru educarea estetică a tineretului. Cercetări întreprinse în institutul nostru au relevat, în acest sens, că în domeniul educaţiei estetice, şcoala nu mai poate avansa pe calea predării relativ independente a cunoştinţelor literare, muzicale şi plastice. Accesul din ce în ce mai larg la informaţia estetică (în primul rînd artistică) prin mijlocirea canalelor de masă, creşterea participării elevilor la acţiunile literar-artis-

tice şcolare şi extraşcolare reclamă o orientare nouă în educaţia estetică, bazată pe conceperea unor module educative sintetice cu funcţie de direcţionare a gusturilor, preferinţelor, aşteptărilor şi aptitudinilor elevilor. Odată însuşite acestea, tînărul învăţăcel se deprinde să-şi canalizeze potenţele în sensul dezvoltării creativităţii sale în corelaţie cu domeniul ales ca perspectivă de viaţă. Se poate în mod concret lua în consideraţie instituirea unei discipline sintetice de cultură estetică începînd, de pildă, cu ciclul gimnazial, cuprinzînd cunoştinţe şi principii generale, aplicabile la toate domeniile artei pe care elevul le contactează în cadrul şcolar şi mai ales, extraşcolar. Concomitent se impune, după opinia noastră, reexaminarea, în perspectiva proiectării şcolii de 12 ani, a orientărilor actuale şi sub raportul timpului rezervat educaţiei estetice în şcoală, cunoscînd că, datorită specificului său, arta este chemată să potenţeze însuşirea valorilor morale, să dezvolte valenţele creative ale vieţii şcolare cu efecte pozitive asupra orizontului tehnico-ştiinţific şi psihosocial.

Ştiinţa şi arta de a munci, de a se întregi pe sine prin muncă şi creaţie, de a le considera izvoare de satisfacţie morală şi împlinire umană, împreună cu asimilarea artei însăşi - nu numai în calitate de consumatori, ci şi de creatori de artă şi cultură, de a preţui şi promova astfel activ şi pretutindeni, în muncă, viaţă, comportare, frumosul — se constituie ca un adevărat centru vital al programului educativ de cultivare a individualităţii creatoare.

Aceasta cu atît mai mult în ideea afirmării depline a personalităţii umane, a dezvoltării sale creatoare atît ca **multilateralitate,** (în sens interdisciplinar, sintetic şi de profil larg), cît şi de **mobilitate funcţională** (exprimată în aptitudinea de a se mişca uşor pe roluri diferite, pe un ansamblu de sarcini, de a trece dintr-o structură în alta, fiind, concomitent, competitiv cu sine, cooperativ cu ceilalţi, prospectiv, operativ şi eficient), însă **centrat pe valori şi atitudini fundamentale** şi statornice.

Pasiunea pentru muncă, pentru cultură şi cunoaştere, primatul acordat calităţii, seriozităţii, exigenţei şi echităţii atît faţă de sine, cît şi faţă de alţii, angajarea socială deplină, obişnuinţa de a reflecta şi aborda cu iniţiativă şi responsabilitate problemele muncii şi ale vieţii ş.a. sînt, neîndoielnic, expresie de noblete spirituală şi demnitate comunistă. Ele sînt sîmburele, nucleul valoric consistent al personalităţii ce-i conferă unitate şi integritate şi de unde izvorăsc şi iradiază toate convingerile şi atitudinile sale.

Un asemenea om nou al muncii, al etosului şi culturii socialiste care să posede şi să-i fi fost cultivate „deprinderea de a medita adînc şi a descoperi cauze şi sensuri, răspunsuri şi soluţii la marile probleme de existenţă", aşa cum subliniază filosoful român Dumitru Ghişe nu poate fi decît rezultatul unei educaţii noi, a unui anume stil al muncii pedagogice care să exprime şi să înfăptuiască plenar exigenţele umanismului socialist revoluţionar. Noul statut existenţial al omului în socialism, noua calitate a condiţiei umane şi a personalităţii încorporează deci, educaţia ca factor dinamic, catalizator şi modelator al celor mai de seamă resurse şi valori ale societăţii noastre — omul şi perfectibilitatea sa neîntreruptă. Toate acestea produc prin cultură o adevărată Renaştere umană, o inepuizabilă înflorire a personalităţii socialiste contemporane. Cu o condiţie fundamentală însă, valabilă în orice act, în orice proces şi instituţie de educaţie, oricînd şi mai ales astăzi, cînd, nu trebuie să uităm cele spuse cîndva de cărturarul şi pedagogul romîn Simion Mehedinţi: „Cum este nivelul profesorilor, aşa este nivelul oricărui popor modern".

Cu vădite implicaţii în domeniul calităţii vieţii şi invers. Tocmai de aceea educaţia şi perfecţionarea ei neîntreruptă face parte din priorităţile absolute ale societăţii socialiste în perioada dezvoltării sale multilaterale.

Doi mari geneticieni: dr. C. MAXIMILIAN și DOINA IOAN încearcă să răspundă unei probleme, încă, controversate — peste toate evidențele științei

Cum a apărut viața pe pământ?

● În peste un miliard de ani s-au conturat aproape 2 miliarde de specii animale și vegetale — din care 99,8% au dispărut ● ● Molibdenul și ipoteza seducătoare a unor civilizații îndepărtate ● Ceva despre un „joc al întîmplării și al necesității" ● ● Cea mai emoționantă dovadă a originii noastre animale: 99% din genele omului și cimpanzeului sînt similare ● Terra — singura planetă din sistemul nostru solar, cu organisme pe ea ● Numai în galaxia noastră, însă, pot exista milioane de corpuri cerești în „centuri locuibile" ● Omul a atins limita superioară a evoluției ●

APARIȚIA VIEȚII CONSTITUIE UNUL DINTRE CELE MAI PASIONANTE SUBIECTE ale biologiei. A descifra geneza vieții înseamnă a adopta un anumit punct de vedere asupra noastră ca indivizi și asupra noastră ca specie. Sau, la alt nivel, înseamnă a înțelege de pe alte poziții istoria universului.

Sîntem noi, ca și restul vieții de altminteri, produsul unui proces singular sau, dimpotrivă, doar una dintre nenumăratele fațete pe care le îmbracă evoluția materiei în univers? Întrebarea, fundamentală, prezentă permanent în istoria culturii moderne, nu poate fi soluționată decît de pe pozițiile științei acestui sfîrșit de secol.

După toate probabilitățile, **viața este una dintre proprietățile universului. Oriunde există condiții favorabile apare și viața.** Apoi, odată cu formarea primei unități independente — a primei celule — devine posibilă și evoluția. Ce înseamnă, însă, condiții favorabile? Răspunsul nu este foarte simplu. Oricum, viața nu se poate dezvolta decît pe o planetă situată în ceea ce se numește acum **„centura locuibilă"** — adică pe o planetă situată la o distanță optimă de soare. **În sistemul nostru solar numai pămîntul se situează în această zonă.** Celelalte planete sînt fie prea aproape de soare și căldura distruge orice formă de viață, fie prea departe de soare și frigul dezagregă orice tentativă de organizare a vieții. **Trebuie, apoi, să existe apă.**

Nu ar fi exclus ca viața să fie organizată pretutindeni, în univers — fireşte acolo unde a apărut — **după aceleași principii. Aceasta NU ÎNSEAMNĂ ÎNSĂ, CĂ, UNDEVA, ÎN IMENSITATEA UNIVERSULUI, DESFĂȘURAREA VIEȚII A FOST SAU VA FI SIMILARĂ CELEI DE PE PLANETA NOASTRĂ. Am putea spune, dimpotrivă,** că **un asemenea fenomen este cu totul improbabil, deoarece drumurile evoluției sînt imprevizibile.** Apariția unei noi specii este rezultatul unei serii de **evenimente unice.** Nimic nu poate anticipa nașterea unei noi specii. **Evoluția implică prezența întîmplării — și întîmplarea nu poate fi redusă la nimic altceva decît la întîmplare.** Hazardul poate să ducă la nașterea unei specii inteligente, capabile să creieze o civilizație remarcabilă, dar la fel de bine se poate opri, undeva, pe drum.

Dar, cum **numărul planetelor pe care poate exista viață este imens — probabil de ordinul milioanelor, numai în galaxia noastră — întîmplarea singură poate transforma în miliarde de ani o simplă celulă într-o ființă care vrea să iasă din limitele strîmte ale propriei ei istorii spre țărmurile nesfîrșite ale universului.**

★

PĂMÎNTUL ARE O VECHIME DE CEL PUȚIN 5 MILIARDE DE ANI. Primele organisme unicelulare s-au format acum 3,6—3,8 miliarde de ani. A fost apoi nevoie de 2,4—2,6 miliarde de ani pentru ca selecția naturală să descopere drumurile care duceau la formarea primelor organisme pluricelulare. Marea aventură a evoluției începea din plin. Viața exploda într-o uimitoare diversitate de forme, fiecare devenind un punct de ramificație pentru specii mereu mai evoluate. „Jocul" vieții continua. **Pe scena evoluției au apărut de-a lungul acestei relativ-scurte perioade — de 1,2 miliarde de ani — aproximativ 2 miliarde de specii animale și vegetale. Dar, în aceiași perioadă, 99,8% dintre ele au dispărut** — simple momente din istoria vieții. Tîrziu, foarte tîrziu, **abia acum 4—5 milioane de ani, undeva, în Africa, probabil, se definea o linie evolutivă cu destin aparte — linia lui Homo sapiens** — linie care avea să aducă o schimbare profundă în istoria atît de agitată, evolutiv vorbind, a pămîntului.

Dar... să ne întoarcem la început... la clipele dramatice în care **pămîntul devenea un laborator care zămislea viața.** Nimeni nu mai contestă acum observația că **spațiul cosmic este „plin" de molecule organice-zeci din ele cunoscute pînă acum. Toate premisele necesare constituirii unui organism rudimentar există.**

Putem, oare, presupune, că aceste molecule au ajuns pe pămînt, transportate de meteoriți, de pildă, și că aici au format primele structuri prebiologice din care au derivat primele organisme unicelulare? Este o ipoteză seducătoare și nu lipsită de suport dar, **totuși, puțin probabilă.**

S-ar putea la fel de bine ca sporii microorganismelor ascunși în adîncurile meteoriților să găsească aici un mediu favorabil. Evoluția ar fi început, dacă presupunerea este corectă, mult mai simplu decît am fost tentați să credem.

Doi celebri biologi au mers mult mai departe. **Francis Crick** și **L. E. Orgel** au susținut că o **civilizație îndepărtată a trimis pe pămînt și probabil și pe alte planete „germenii vieții".** Ipoteza, numită sugestiv, panspermie dirijată, nu este cu totul imposibilă. În sprijinul ei vine observația, într-adevăr stranie, că **molibdenul, atît de rar pe pămînt, este indispensabil funcționării multor enzime, catalizatori fără de care viața este imposibilă. Dacă primele organisme s-ar fi format pe pămînt atunci molibdenul ar fi fost înlocuit cu alt metal mult mai abundent.**

După toate probabilitățile **VIAȚA ESTE, TOTUȘI, REZULTATUL UNOR PROCESE BIOCHIMICE DESFĂȘURATE AICI, PE PĂMÎNT.** Numeroase experiențe au reconstituit mediul primitiv al pămîntului și au reușit să obțină moleculele simple necesare formării celulelor — a unor celule, evident simple, dar capabile să supraviețuiască și să transmită urmașilor lor experiența lor evolutivă.

Acum cîteva decenii, S. L. Miller demonstra că descărcările electrice într-o atmosferă de hidrogen, metan, amoniac și apă dau naștere aminoacizilor — leucină, izoleucină, treonină — aldehidelor, acizilor carboxilici. Cu condiția să lipsească oxigenul. Alte amestecuri produc, în aceleași condiții, alte molecule organice. De aici pînă la formarea primelor molecle complexe de enzime și de acizi nucleici a fost un drum lung, care a reclamat sute de milioane de ani. **Viața a reușit să aștepte cele mai bune soluții. Fiecare nouă „formulă" era triată de selecția naturală și era eliminată sau fixată definitiv. Viața s-a realizat treptat prin jocul întîmplării și al necesității.**

Ulterior a devenit indispensabilă formarea unei membrane, necesară separării moleculelor organizate de mediul înconjurător. Era o condiție indispensabliă pentru formarea unei ce-

lule. Numeroase fapte demonstrează că apariţia acestei membrane este un proces spontan. Oparin şi mai tîrziu Fox au remarcat tendinţa soluţiilor apoase de polimeri de a forma coacervate, adică picături coloidale conţinînd polimeri, separate de mediul lichid ambiant, printr-un fel de membrană. Numeroase combinaţii de substanţe pot da naştere acestor structuri: proteine-proteine, proteine-carbohidraţi... Coacervatele se stabilizează, dacă reuşesc să dezvolte un metabolism, primitiv firește. Şi nu a fost greu să se demonstreze că segregarea acestor microformaţiuni este o caracteristică a polimerilor în soluţie. Fiecare picătură poate supravieţui independent.

În ultima fază trebuie să se fi dezvoltat un tip primitiv de reproducere capabil să transmită formaţiunii fiice aceleaşi structuri genetice pe care le avea şi formaţiunea mamă. Abia acum viaţa devine o certitudine şi la orizont se profilează evoluţia spre forme mereu mai complexe.

Pînă acum am folosit termenul de viaţă. Dar **ce este viaţa? Există ea ca atare? RĂSPUNSUL ESTE NU. Ceea ce există este organismul,** adică o entitate capabilă să se reproducă şi să sufere mutaţii pe care le transmite descendenţilor. Dar vom folosi şi în continuare acest concept, din nevoia de a simplifica faptele.

EVOLUŢIA ESTE O CERTITUDINE care nu mai are nevoie de argumente suplimentare. De la Darwin (**Originea speciilor,** 1859) pînă acum, evoluţia pornea de la argumentele oferite de paleontologie, anatomie-comparată, geologie... Cele mai solide dovezi le-a adus, aşa cum era de aşteptat, **genetica.** Înainte de-a le prezenta vom defini **specia, unitatea de evoluţie.** Specia este o populaţie cu anumite caracteristici morfologice izolate, reproductiv, de alte populaţii. Două specii nu se încrucişează şi chiar dacă o fac rezultă descendenţi **sterili.** Apariţia unei specii presupune apariţia unei remanieri cromozomiale care antrenează izolarea reproductivă. **Dacă două populaţii se încrucişează speciaţia este imposibilă.**

Fiecare specie are un univers genetic particular. Cu toate acestea **materialul genetic este identic la toate speciile animale şi vegetale.** Mai exact, cu puţine excepţii — cîteva virusuri — informaţia ereditară este purtată, ca să folosim un termen clasic, de acelaş acid-ADN (acidul dezoxiribonucleic):

— transmiterea informaţiei genetice din nucleu în citoplasmă, acolo unde are loc sinteza proteinelor, este fundamental similară la toate speciile, de la bacterii la om:

— unitatea ereditară elementară — gena — are aceeaşi structură — diferenţele sînt minime — în toată lumea vie;

— genele sînt situate în cromozomi iar organizarea cromozomilor este din nou fundamental similară la toate speciile;

— codul genetic este universal. Toate organismele indiferent de poziţia lor filogenetică, folosesc acelaş limbaj genetic.

— evoluţia s-a realizat prin amplificarea şi complexificarea materialului genetic. Genele intrate în rezervorul genetic al unei specii au fost păstrate ca atare de-a lungul întregii evoluţii. Firește, ele au „trăit" modificări, dar au păstrat funcţia iniţială. Cu alte cuvinte, **genele odată selecţionate au fost îngheţate.** Dacă această afirmaţie este corectă atunci **toate speciile trebuie să aibe un număr oarecare de gene similare. ŞI AU. Asemănările sînt cu atît mai mari cu cît speciile sînt mai apropiate filogenetic.** Studiul proteinelor omului şi ale cimpanzeului a demonstrat, dincolo de orice îndoială, **că 99% dintre**

(Continuare in pag. 35)

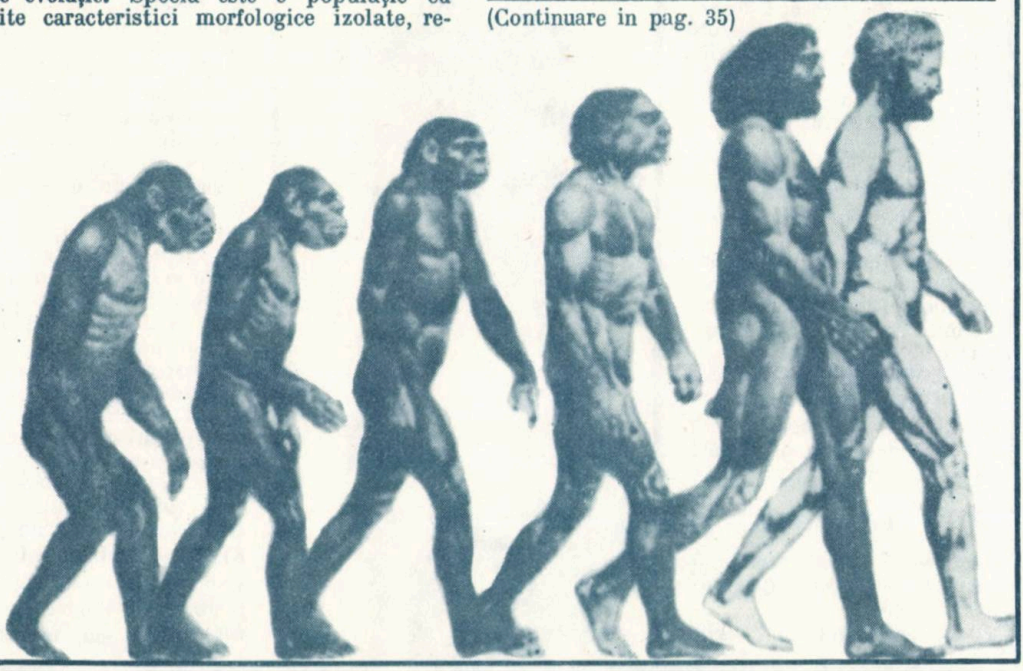

Știți cum „arătau" învățătorii acum 100 de ani?

dacă nu, vă informează ...„Regulamentul" din 1882

a) Pe timpul verii:

1) Pălărie neagră de pîslă, sau pălărie de pae de provenienţă din ţară, format românesc, după obiceiul locului;
2) Cămaşă de pînză de cînepă, in, borangic, lungă, pînă aproape de genunchi şi purtată totdeauna afară, peste cioareci sau iţari;
3) Cingătoare de piele (chimir) sau brîu de lînă sau bete;
4) Pieptar fără mîneci (ce se zice şi ilic) de pînză (in ori cînepă) sau de lînă pînă la brîu, cu nasturi tivit de jur-împrejur, şi pe la buzunare cu şiret negru sau colorat, din găitan de lînă sau bumbac de aceeaşi culoare;
5) Minteanul cu mîneci, de culoare închisă, confecţiune închisă ca şi peptarul;
6) Sucman de materie de lînă (şiac) lucrat în casă, de jur-împrejur cu găitan negru sau şiret, cu glugă lungă pînă la genunchi.

Pentru sărbători cu preferinţă albă;

7) Iţari sau cioareci (pantaloni) de cînepă, ori in, ori lînă ţigaie, strîmţi pe picior, încreţiţi sau întinşi, după obiceiul locului şi purtaţi totdeauna în carîmbii cismelor;
8) Cisme (ciobote), pînă aproape de genunchi, de iuft sau de vacs.

b) Pe timpul iernii

1) Căciulă neagră sau albă de miel, formatul după obiceiul locului;
2) Cămaşa ca în timpul verii;
3) Chimir şi şerpar, de piele, lat de 10—20 cm., purtat cu sau fără brîuşor pe el;
4) Peptar cu mîneci în felul celui de vară, însă de materiale de lînă mai groasă;
5) Cioareci de lînă, însă mai groasă ca cea de vară;
6) Sucman de aba, alb sau negru;
7) Cojocul sau bondiţa cu cusături de mătase sau lînă, fără mîneci, scurt pînă la brîu, încheindu-se la subţioară şi purtîndu-se pe sub sucman;
8) Cojoc cu mîneci, simplu sau înflorat, încheindu-se d'înainte, lungimea după obiceiul locului;
9) Manta lungă (ipingea) de lînă groasă, de orice culoare, cu glugă, cu sau fără mîneci.

Portul învăţătoarelor

a) Pentru vară

1) Cămaşă de pînză de in sau de cînepă, simple sau amestecate cu bumbac, şi cu borangic, cu puţine cusături cu arnici; iar pentru zilele de sărbătoare, mai încărcate cu arnici sau mătăsuri, însă fără de fluturaşi.

Croiala cămeşii să fie cu mînecile creţe de sus de la bantă, şi guleraşul să fie îngust de un deget, partea de jos a mînecilor va fi de asemenea încreţită în bantă;
2) Pieptar fără mîneci, de materie în mai multe iţe ţesut din lînă fină d'o singură culoare, simplă sau amestecată cu in, cînepă, bumbac sau mătase de ţară. Lungimea pînă la brîu, şi scobit pînă în partea de sus a pieptului ca să se vadă cămaşa. Impregiurul marginilor va fi tivit cu şiret negru sau colorat, lăţimea şiretului va fi ca de un deget;
3) Minteanul cu mîneci de şiac subţire de o singură culoare, tivit împregiur cu şiret negru sau materie de

În dezvoltarea procesului de învățămînt din țara noastră, în afara preocupărilor privind întocmirea programelor de instruire și educare a copiilor, „Ministerul Instrucțiunii Publice" a acordat o atenție egală prestigiului cadrelor didactice, ținutei lor vestimentare — ce trebuia să le deosebească, prin aspect, de restul populației.

Astfel, „Monitorul oficial" nr. 46 din 27 mai 1882 publica „Regulamentul pentru stabilirea portului învățătorilor și învățătoarelor școalelor din țară", prin care, „costumul național devine obligatoriu" pentru toți învățătorii și învățătoarele școalelor sătești. Separat pentru timpul verii și timpul iernii. Deosebit pentru învățători și învățătoare.

Iată, spre exemplificare, cîteva articole ale „Regulamentului"

altă culoare, croit comod sau pe talie, lungimea ceva mai jos ca de pe 10 cm. peste brîu.

4) Încingătoarea de bete lucrate la țară, sau brîuleț roșu de lînă fină;

5) Fusta de lînă subțire d'o singură culoare sau cu vărgi d'o altă culoare, în sus orizontal, sau de pînză de cînepă ori de in, simple sau cu vergi colorate, de la genunchi în jos cu cercuri cusute în flori cu lînă sau mătăsuri de diferite culori, după cum se poartă în partea locului sau în celelalte regiuni din țară;

6) Pestelță sau vavelcă de pînză albă, de cînepă sau in, simplă sau vărgată în sens orizontal, peste tot sau numai de la genunchi în jos;

7) Fustă albă de pînză de cînepă ori de in, cu o simplă cusătură îngustă la poale cu arniciu;

8) O catrinţă cu două fote, una dinainte și alta dinapoi, din materie de lînă neagră în mai multe ițe și numai cu un mic cerc colorat și destrămat de 2 degete în partea de jos, sau învrăstate în sens orizontal cu diferite culori și ornate cu acul.

9) Ștergarul pentru cap (marama) sau vălnicul va fi cît mai simplu pentru zilele de lucru, de pînză fină de in, iar pentru sărbători poate fi și de borangic.

Domnișoarele învățătoare nu vor purta maramă.

10) Sucmănaș de șiac subțire d'o singură culoare, lungimea pînă aproape de genunchi, ornat de la cusături și extremități cu șiret subțire de lînă, ca cele bărbătești, și cu glugă.

b) Pentru iarnă

Pînzeturile și toate cele alte vestminte aceleași și pentru iarnă, cu diferența de a fi unele mai groase și căptușite sau îmblănite, adăugîndu-se încă:

11) Peptar, cojocel sau bondiță, fără mîneci, scurtă pînă la brîu, ornat cu mătăsuri, sau 10 cm. peste brîu.

12) Manta cu mîneci de forma celei fixate pentru bărbați, făcută din șaic sau flamuri (albă) țesută în casă, lungă, pînă jos și cu glugă fixă sau portativă,

Notă — Fusta de la No.5 cu pestelca de la No.6 se vor purta în zilele de lucru, iar fusta de la No. 7 cu catrinţa sau fotele de la No. 8 mai mult sărbătoarea.

13) Ghete fără gumelastic, ci încheiate d'înainte cu șiret de lînă colorat. Acestea pentru vară, iar pentru iarnă pot avea și cisme cu carîmbi.

Atît la ghete cît și la cisme tocurile (călcîile) vor fi potrivite.

Ca semn distinctiv, învățătorii și învățătoarele, vor purta o medalie de formatul și dimensiunile stabilite de minister printr-un anume regulament.

*

După cum se vede, o rigoare deosebită față de aspectul vestimentar, care, dacă a asigurat o ținută ce particulariza aspectul dascălilor, nu a reușit să ducă și la eficiența necesară a procesului instructiv. Dar, decît nimic...

Lăcrămioara CIUNTU

ION BARBU

încreat

Cu Treptele supui văditei gale
Sfînt jocul în speranţă, de pe sund,
Treci pietrele apunerii egale
Supt văile respinse, ce nu sunt.

Ţi-e inima la vîrsta viitoare
Ca şarpele pe muzici înnodat,
Rotit de două ori la mărul-soare,
În minutare-aprins-şi încrestat.

Desene de PUŞA BALABAN

LUCIAN BLAGA

catrenele fetei frumoase

O fată frumoasă e
o închipuire ca fumul,
de ale cărei tălpi, cînd umblă,
s-ar atîrna ţărna şi drumul.

O frumoasă e
mirajul din zarişte,
aurul graiului,
lacrima răiului
O fată frumoasă e
cum ne-o arată soarele!
pe cale veche o minune nouă,
curcubeul ce sare din rouă.

Tu fată frumoasă, vei rămînea
tărîmului nostru o prelungire
de vis, iar printre legende
singura, adevărata amintire.

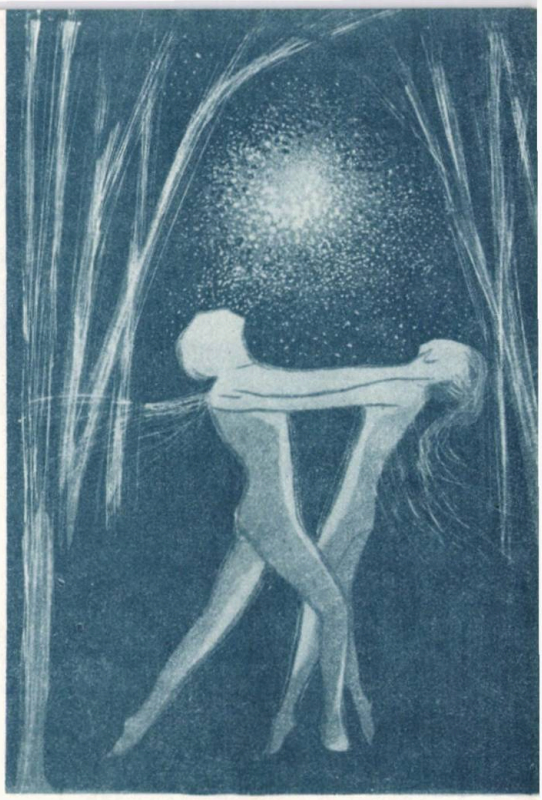

ION MINULESCU

romanță fără muzică

Că ne iubim-și-o știe lumea toată
E-adevărat;
Dar cît ne vom iubi
Nici noi nu știm,
Nici lumea nu va ști...
Și nu va ști-o, poate, niciodată...
.....

NICOLAE LABIȘ

creion

Am mers ca doi tovarăși, alături și pereche,
Împletoșați, cu caii ureche la ureche.
De-am căuta acum iubirea dintre noi
Am mai afla ecoul galopului pierdut
Acolo unde apa străpunge stînci de fier
Și unde cu oroarea abia ascunsă-n suflet
Te-ai avîntat alături de mine mai departe
Și-ai rîs cînd mii de codri în tine tremurau...
.....

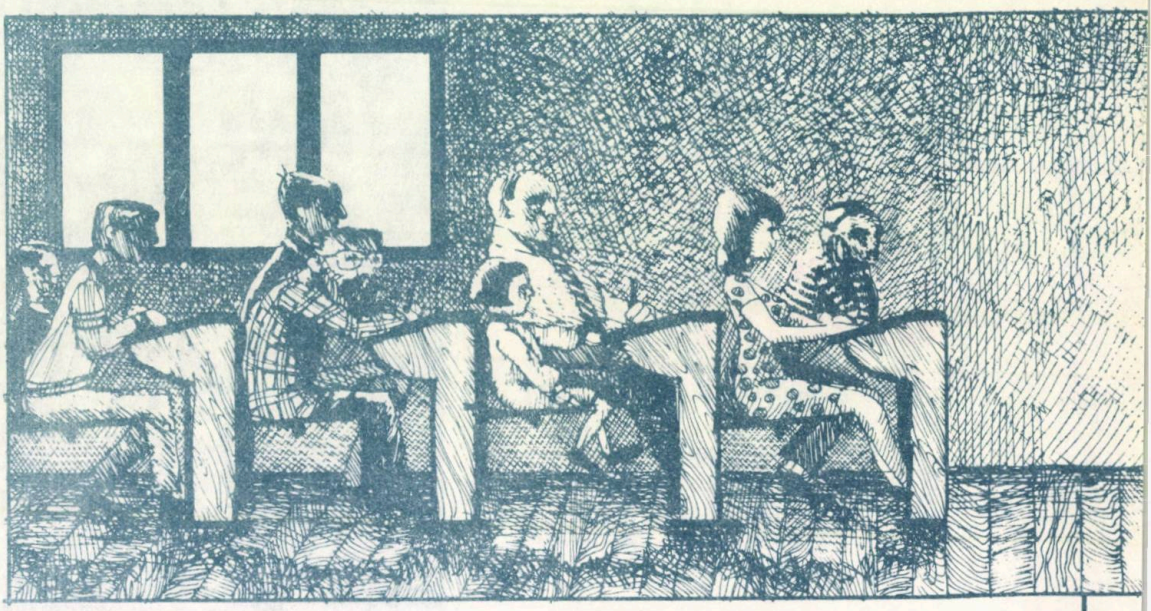

Desen de G. MACHE

O bine cunoscută dăscăliță de filozofie, CĂLINA MARE,

vă oferă un eseu plin de înțelepciune

A învăța pe alții, a învăța de la alții, a învăța de la tine

PUȚINE DOMENII POT FI MAI IMPREGNATE DE PROBLEMATICA FILOZOFICĂ, în contextul societății noastre socialiste, ca cel al pedagogiei, știință și artă a instruirii și educației. Dacă în centrul filozofiei se află omul, sensul existenței sale, efortul de perfecționare a omenescului dezirabil prin punerea în valoare, într-o manieră de echitate crescîndă, a tuturor posibilităților sale de realizare prin creație și autocreație, constatăm că toate aceste cerințe se concentrează în îndatoririle interpretative și metodologice ale științei de a educa și a instrui, precum și ale artei de a le face.

Dacă lucrurile stau așa, atunci toată viața, deopotrivă, sîntem în numeroase cîmpuri de activitate profesor și discipol. De la vîrste foarte fragede, fiecare are și ceva de dat, nu numai de primit de la ceilalți, fiecare învață deci de la ceilalți, învățîndu-i totodată. Și nu numai interferențele de vîrstă, de multe ori paradoxale chiar, de învățare reciprocă sînt de luat în seamă, ci totodată constatarea că avem datoria cu luciditate și modestie să ne reexaminăm propria experiență, învățînd din biruințe și din eșecuri, avînd curajul să ne judecăm drept, performanțele și lipsurile, competențele și incompetențele.

Spuneam că este nevoie de modestie și de luciditate în analiza propriei experiențe. Dar de aceeași modestie și luciditate este nevoie și în analiza corelației dintre ce dăm și ce primim de la cei mai tineri decît noi. Am simțit deseori cu claritate, în activitatea mea de dascăl de filozofie, cum în discuțiile cu studenții se profilau probleme și soluții ce se puteau dezvolta ulterior extrem de rodnic.

Dar am trăit un moment de satisfacție admirativă, auzind acest gînd formulat cu limpe-

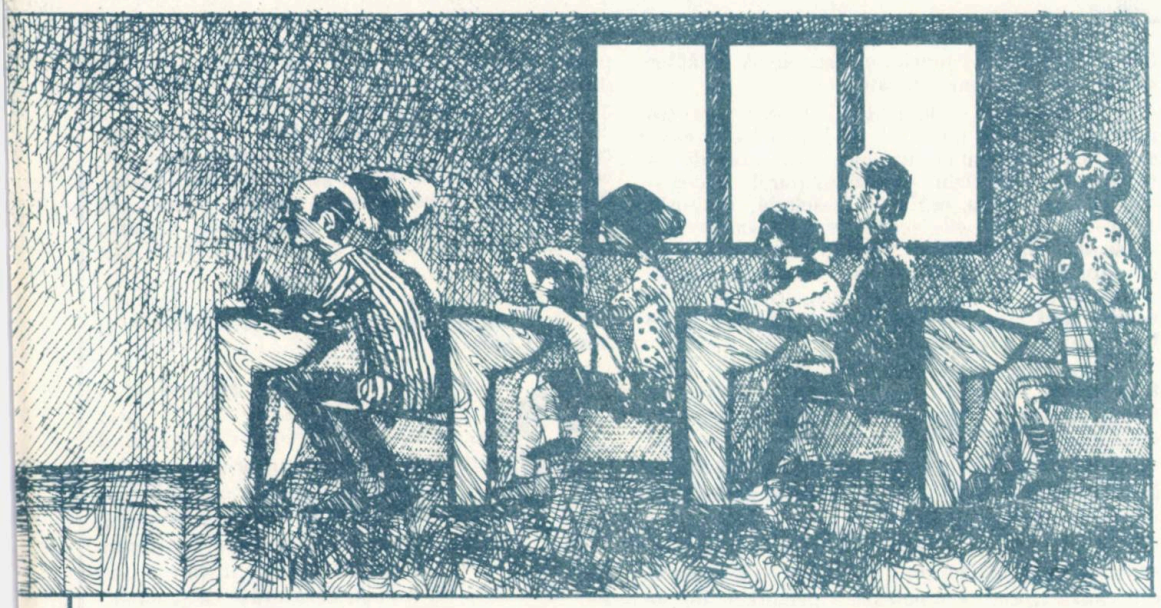

zime și precizie de Emil Petrovici, într-un moment aniversar. În cuvîntul rostit cu acel prilej, sărbătoritul — care împlinea 65 de ani — a ținut să mulțumească generațiilor de studenți pe care le-a format, instruindu-le și educîndu-le, pentru modul în care au contribuit la fertilizarea propriei sale gîndiri. Cu sinceritatea și modestia ce-i erau caracteristice, el a reliefat atunci că multe din lucrările sale de specialitate (în domeniul lingvisticii) i-au fost sugerate în discuțiile din seminar, de mintea iscoditoare, veșnic întrebătoare a tinerilor săi studenți.

Desigur, tot el sublinia că studentul, ca începător, nici nu-și dădea deseori seama de importanța celor întrebate sau a soluțiilor sugerate. Dar profesorul specialist, cu pregătirea sa temeinică, pornea de la asemenea sugestii, pentru a le da adîncime și amploare.

De aceea, răspunzînd la elogiile ce i se aduceau, el a ținut să mulțumească sincer și modest tinerilor săi studenți, pentru **ceea ce a avut de învățat de la ei.**

Dar ideea se poate generaliza, prin afirmația că deschiderea spre înnoire, spre îmbogățire a informației, spre noi probleme și noi soluții, este valabilă pentru interferențele între toate generațiile, de la cele mai tinere, la cele mai vîrstnice, pe fondul ideii contemporane de instrucție și educație permanentă.

Constatarea reciprocității în învățare, reciprocitate prezentă cu diferite accente în toate epocile de la constituirea societății umane, se întregește cu un aspect specific contemporaneității: rapiditatea cu care crește cantitatea de informație și se modifică calitatea informației, ca rezultat al progresului științific și al celui tehnologic. De aici, accentele ce se impun pentru perfecționarea noastră periodică. Prin confruntarea lucidă cu noi înșine, fiecare avem datoria să **învățăm** mereu. Dacă arunc o privire asupra carierei mele sau a altor colegi de breaslă, constat că fiecare în parte, prin disciplinele pe care le-a predat, a absolvit mai multe facultăți, a fost supus — potrivit expresiei lui Engels — mai multor năpîrliri, cerute de însuși mersul înainte al cunoașterii în toate domeniile.

Aici, desigur, se poate contura un îndemn, cu putință de luat în seamă, ca rod al unei experiențe îndelungate: este nevoia de concentrare pe o temă majoră, care să asigure unificarea eforturilor proprii de asimilare și de gîndire independentă, dar totodată este nevoia de asimilare și de gîndire independentă, dar totodată este nevoia complementară de cultivare a spiritului de interdisciplinaritate, care să te ferească de o excesivă izolare.

Să înveți de la alții, indiferent de vîrstă, și să înveți de la tine, indiferent de vîrstă! Ce formidabil îndemn și leac împotriva automulțumirii, împotriva orgoliului superiorității absolute, care se dovedește întotdeauna van prin autoiluzionare.

DAR DACĂ TOȚI ÎNVĂȚĂM DE CÎND NE NAȘTEM, pînă cînd murim, unii de la alții și de la noi înșine, este limpede că trebuie să învățăm, **să învățăm** foarte multe lucruri, căci în felul acesta însăși **învățarea** devine mai eficientă. Și dacă toți ne educăm, de cînd ne naștem pînă murim, unii de la alții și de la noi

însine, este iarăși limpede că trebuie **să învățăm să educăm și să ne educăm.**

Ca instructori și educatori, în acest proces universal — i-aș spune — de instrucție și educație, care cuprinde întreaga societate, de la temelie pînă la vîrful piramidei (iar în societățile ce tind spre echitate crescîndă, distanța dintre temelie și vîrf scade, vîrful transformîndu-se din punct într-o suprafață din ce în ce mai apropiată de bază), avem datoria să ne formăm și să ne desăvîrșim însușirile necesare acestei activități atît de importante și atît de încărcate de imponderabile.

Dintre ipostazele în care învățăm și sîntem învățați, în care educăm și sîntem educați, aș alege, pentru a ilustra dificultatea profesiei de educator și instructor, două, care mi se par deosebit de semnificative prin consecințe: **relațiile dintre părinți și copii** și **relațiile dintre profesori și elevi.**

Din experiența proprie și a celor din jur, am constatat că foarte mulți copii au de suferit din cauza lipsei de pregătire a părinților lor de a-i îndruma în viață. Deseori, mici frînturi de convorbire între părinți și copii dezvăluie faptul că nu există suficientă preocupare a părinților cu privire la consecințele pe care le poate avea distanța dintre vorbă și faptă, nevoia de a-și impune voința, de a-și vedea realizate, prin copii, propriile ambiții, de a-și vedea compensate propriile neîmpliniri.

De la aspecte cu totul minore, ca acelea în care părinții se revoltă pe profesori și învățători, cînd copiii lor iau o notă mai slabă, se trece la faza următoare, cînd părinții sau alți membri ai familiei fac în locul copiilor temele date acasă, pentru a-i feri de calificative slabe, sau ajung să contabilizeze notele, comparativ cu ale altor colegi ai copiilor, pentru a demonstra „nedreptățile" făcute propriilor odrasle.

Dar aceasta — de regulă — pînă la o anumită vîrstă, cînd părinții trebuie să recunoască, că le lipsește competența pentru a exercita un control direct și o îndrumare excesiv de tutelatoare asupra copiilor și constată cu durere că aceștia, pe față sau pe ascuns, s-au detașat de sub autoritatea lor **poruncitoare.**

Mai este și latura afectivă a educației familiale, în care excesele dau greș: și ca **exigență extremă** și ca **îngăduință extremă.** Din aceste cîteva exemple, care s-ar putea înmulți cu alte aspecte concrete, rezultă limpede că părinții ar avea de învățat, pentru fiecare perioadă de viață a copilului, de la cei cu mai multă experiență, care ei înșiși au generalizat ceva din înțelepciunea milenară a educatorilor, dar mai cu seamă din înțelepciunea ultimului secol, în acest domeniu.

Lăsînd la o parte încă toate discuțiile actuale **îndreptățite** despre criza pedagogiei, este de reținut, cred, că la noi se face însă prea puțin pentru formarea părinților **ca părinți,** atît pe linia de igienă, cît mai ales pe linia psiho-pedagogică, în sensul răspîndirii pe scară largă a cerințelor elementare educative, în cadrul cărora esențialul îl reprezintă **exemplul personal, concordanța dintre cuvînt și faptă** și **capacitatea de a înțelege că între propria tinerețe și tinerețea copiilor s-au interpus cel puțin două decenii, care au modificat stiluri de gîndiri, cerințe, atitudini.**

În formula exigențelor educative, trebuie, astfel, să intre, pe lîngă anumite constante și anumite variabile.

DIFICULTĂȚILE ÎN RELAȚIILE DINTRE PĂRINȚI ȘI COPII apar mai cu seamă cu trecerea anilor, cînd spiritul critic al copiilor se dezvoltă și ei constată din ce în ce mai acut anumite necorespondențe dintre ideal și real. Atunci părinții trebuie să accepte ca justificate criticile propriilor copii, în măsura în care o mai pot face. Încă un aspect, care arată că și părinții au de învățat de la proprii lor copii sau de la copii în general.

Dintre toate **cerințele educative,** cred că se desprinde în fața părinților **cerința de a oferi și a asigura copiilor o autonomie crescîndă de gîndire și acțiune,** autonomie dirijată discret și cu grijă, care totodată să constituie un îndemn de perfecționare a copiilor și de creștere a responsabilității lor față de părinți, față de societate, față de ei înșiși.

Al doilea aspect al dificultăților pe care le întîlnim în procesul instrucției și al educației este cel al **relației dintre profesor și elev.**

Știm din propria noastră experiență de elevi și studenți, că ne-au marcat viața în primul rînd dascălii de vocație, profesorii care au știut să ne facă să iubim disciplina pe care au predat-o, profesorii prin ochii cărora am început să privim, la rîndul nostru, lumea. Și, față de ei, cerințele noastre au crescut cu vîrsta, așa cum a crescut și spiritul critic, rămînînd pe prim plan profesorii competenți, talentați, îndrăgostiți de profesie și de tineret.

Concluzia generalizatoare ce se desprinde de aici este că profesia de instructor și educator, la toate nivelurile școlare, presupune anumite aptitudini și cultivarea lor. Și repet, un loc comun, zicînd că este absolut necesară pentru profesia de dascăl, **capacitatea de a iubi copiii, generozitatea, capacitatea de a le capta interesul, de a le forma gîndirea și sentimentele.**

Or, în modul în care sînt recrutați, în momentul de față, învățătorii, dar mai ales profesorii, nu se face suficient pentru selectarea lor diferențiată și în funcție de asemenea criterii.

Școala și, prin ea, societatea întreagă, ar cîștiga enorm prin corectări aduse și pe acest plan.

Prof. dr. ANTON VASILESCU

investighează

copilul și strada

Cine nu-și amintește cu plăcere și duioșie de anii copilăriei, de prietenii și cunoștințele mai mari sau mai mici, de pe strada sau ulița pe care și-a petrecut o parte însemnată ai celor mai frumoși ani din viață. Strada este locul întîlnirilor cu cei de vîrsta ta sau apropiați ca ani, al jocurilor, al înfiripării și închegării de prietenii, al despărțirilor dureroase, uneori, de unii dintre cei dragi. Cîte ghidușii nu s-au petrecut acolo, în vuietul străzii, cîte planuri cutezătoare n-au prins aripi în discuțiile aprinse în grupul celor apropiați.

Strada este locul de pornire al grupurilor ad-hoc, informale, de lungă sau scurtă durată, dar cu pondere însemnată, cîteodată determinantă în conturarea drumului în viață al unor copii.

Strada, ulița, leagăn al copilăriei, îi oferă largi posibilități copilului să se atașeze la un grup sau altul, să-și formeze anturajul, cunoscuții sau prietenii cu care se leagă pentru mulți ani. De cele mai multe ori anturajul străzii este de bun augur, contribuie la destindere și recreere, la petrecerea utilă și plăcută a orelor de răgaz.

● Strada — adevărată școală de educație civică

La școala străzii se inițiază copiii în tehnica sportivă. Nu pe „terenul" străzii și-au făcut și își fac, încă, ucenicia, viitorii mari fotbaliști sau jucători de tenis? La „școala" străzii se inițiază și exersează copilul și tînărul în culegerea unei însemnate părți a informației culturale, tehnice, sportive, turistice și de alt gen. Strada îl învață pe cel mic să se asocieze în grup, să se supună normelor de conviețuire socială, să respecte pe cei mai în vîrstă și, atunci cînd se ivesc situații mai dificile, să-i ajute și să-i sprijine pe cei mai nevoiași.

Credem că nu greșim dacă afirmăm că strada este o adevărată școală de educație civică

Valențele educative ale străzii pot îmbrățișa o arie întinsă de trăsături de comportament, care să fie cultivate în rîndul copiilor și tinerilor. Ținînd seama că acțiunea educativă a străzii se face, de regulă, spontan, iar adeziunea și consimțămîntul copilului și tînărului sînt integrale și totale, înțelegem cît este de puternică valoarea ei formativă. Copilul își asumă răspunderi, se supune din proprie inițiativă unor reguli impuse de joc sau alte activități inițiate de grupul străzii și își exercită rolul de conducător sau de condus în joc, cu dăruire și simț al răspunderii.

Am cunoscut într-un sat copii de pe o uliță care s-au constituit într-un adevărat grup al apărătorilor păsărilor mici, cîntătoare, și al pomilor fructiferi. Împărțiți pe echipe de lucru, ei au confecționat cuiburi pentru păsărele, instalîndu-le prin copacii și pomii din ogrăzile satului. În fiecare primăvară și toamnă copiii reluau acțiunea de îngrijire și curățire a pomilor de uscături și omizi, de plantarea de noi puieți, în care scop își amenajaseră, în curtea unui gospodar, o minipepinieră.

O profesoară împărtășea la un schimb de experiență despre activitatea unui grup de copii, care, săptămînă de săptămînă, simbăta sau duminica, stăteau de vorbă cu cei bătrîni, de la care culegeau producții populare: cîntece și poezii, povestiri, pe care le înregistrau pe bandă magnetică. Cu anii, se instituise o adevărată tradiție în localitatea respectivă, iar grupul de copii și tineri alcătuiseră o adevărată fonotecă a producției populare din localitatea lor. Îndemnați de profesori, copii și tineri au organizat o expoziție locală și au prezentat un spectacol cu producții folclorice, interpretate de culegătorii de folclor, de bătrîni și tineri talentați ai satului sau a fost lăsată banda magnetică să-și desferece ghemul cîntecelor vechi înregistrate pentru posteritate.

În preocupările mele științifice am avut prilejul să stau de vorbă cu copii și tineri care, în orele lor libere, s-au instituit în grupe de iubitori ai cărții, ascultători de muzică aleasă, investigatori ai tainelor naturii. Pe una din străzi am întîlnit o grupă de copii radiofoniști. Din valorificarea hîrtiei vechi, a sticlelor și borcanelor, din adunarea micilor sume primite de la părinți, grupul de copii radiofoniști a instalat în casa unuia dintre ei un adevărat laborator de radiofonie. Acolo și-au adunat uneltele de lucru și piese de aparate, și-au procurat și aparate de radio vechi pe care le-au demontat. Cu migală și răbdare ei au început să-și confecționeze aparate de emisie și recepție, s-au organizat într-un adevărat club de radioamatori.

Am menționat aceste cîteva exemple pentru a sublinia rolul educativ al străzii, al grupurilor spontane, informale, de copii, care își fac apariția și de care, uneori, află și părinții, dar de cele mai multe ori n-au cunoștință de ele și asta nu este bine. Pentru că, de ce să n-o spunem: în majoritatea lor, cei cu care am discutat despre efectele educative ale străzii, le priveau, de regulă, în necunoștință de cauză, cu ochiul necritic, blamînd strada și sensul ei educativ. Strada nu poate fi socotită, ab inițio, un mediu nociv pentru copil. Strada reprezintă mediul de viață extrafamilial al copilului, unde el vine în contact cu cei de-o vîrstă cu el, precum și cu alții mai mici sau mai mari. Oricum, în stradă copilul întîlnește lumea lui, mediul real de viață,

● Lăsați copiii în farmecul străzii

în care se simte bine, aleargă, se joacă, strigă, se îmbrînceşte, leagă prietenii, îşi formează anturajul. Pe copil, însă, nu trebuie să-l izolăm, pe stradă, pentru că nu-i bine nici pentru el, nici pentru familie, nici—în genere—pentru societate.

Mediul de viaţă al străzii este bun, şi îşi exercită o influenţă educativă favorabilă, dar numai atunci cînd este sprijinit să se constituie în parametrii săi normali şi viabili. Strada consumă o parte apreciabilă din orele libere ale copilului. Ori orele libere devin bun cîştigat pentru copii şi familie dacă li se asigură un conţinut plăcut, recreator şi interesant. Cine poate să-i acorde sprijinul pentru a se manifesta ca un mediu de viaţă educativ, cu influenţă pozitivă? Desigur, numai omul matur, adult. În genere, familia. Părinţii — în mod deosebit — sînt cei îndreptăţiţi, chemaţi şi datori să-i îndrume pe copii cum să se joace, ce să facă, cum să se comporte în stradă.

A ne ocupa de stradă — în înţelesul de mediu de viaţă educativ — înseamnă a acţiona în dirijarea şi organizarea activităţilor din stradă, acolo unde copilul îşi petrece — aşa după cum am mai spus — o parte însemnată din orele lui libere. Or, timpul liber nu poate fi petrecut oricum. Problema pedagogică ce se ridică vizează modalitatea cum să intervină adultul în organizarea mediului educativ al străzii, faţă de care, în niciun caz, familia nu poate rămîne indiferentă.

A-l lăsa pe copil în **părăsire** timp de cîteva ore, pentru a se manifesta la voia întîmplării, pe uliţă sau stradă, este o mare greşeală educativă. Cum tot atît de greşită este şi practica acelor părinţi care-l feresc pe copil de contactul cu mediul educativ al străzii. Nu numai că nu ne putem dezinteresa de ocupaţia copiilor, odată ieşiţi în stradă, dar avem datoria să le înlesnim organizarea jocurilor, a unor acţiuni şi activităţi culturale, sportive şi distractive. Amenajarea unor locuri speciale de joacă, iniţierea copiilor în învăţarea unor jocuri şi sporturi, punerea la dispoziţie a unor camere şi mijloace de lucru pentru activităţi tehnice, culturale sau distractive, acordarea unor mijloace materiale, sînt tot atîtea modalităţi de a-l sprijini pe copil în petrecerea timpului liber în mediul ambiant al străzii.

Mediul ambiant al străzii ridică în faţa părinţilor mult discutata problemă a anturajului. Nu de puţine ori părinţii dau vina pe „anturaj" atunci cînd se ivesc manifestări negative în comportarea copiilor. Cînd fiecare părinte se interesează de copil, de orele libere petrecute în stradă, anturajul nu poate fi viciat de elemente certate cu regulile de comportare civilizată şi încălcarea normelor de convieţuire socială. Nesupravegheat şi neîndrumat în orele libere petrecute în stradă, copilul poate fi atras cu uşurinţă de elemente dubioase şi îndemnat la acţiuni antisociale. Aşa se face că, pentru unii copii, orele libere şi strada se pot transforma dintr-o mare avuţie socială, cu nenumărate valenţe educative, în irosirea timpului şi pierderea unor ore preţioase. Orele libere petrecute în stradă, pot deveni, în astfel de situaţii, începutul unor căi greşite, cu repercusiuni nocive în viaţa spirituală a copiilor.

Ajutînd copilul să dea jocului şi străzii întreaga frumuseţe şi strălucire moral-educativă, familia îl ajută să trăiască din plin farmecul orelor petrecute în mijlocul celor de seama lui, să-şi aleagă prieteni sinceri şi devotaţi, cu care să se lege chiar şi pentru o viaţă.

CANCERUL POATE FI ÎNVINS

experienţe promiţătoare

INTERFERONUL

o nouă armă de apărare a sănătăţii şi vieţii

conf. dr. EMILIA NESTORESCU

DESCOPERIREA SUBSTANŢELOR ANTIBIOTICE a făcut ca lupta împotriva bolilor produse de bacterii să devină posibilă şi eficientă, dar omenirea a rămas mult timp fără apărare în faţa infecţiilor determinate de virusuri.

În prezenţi o asemenea armă există — dar, cantităţile miei aflate la dispoziţia celor suferinzi nu permit folosirea ei pe scară largă.

În 1957 doi cercetători englezi, A. ISAACS şi J. LINDENMANN au observat (şi ulterior au demonstrat) că celulele deja infectate cu un virus, devin rezistente la infecţia cu alte virusuri, că aceasta s-ar datora sintezei de către celulele afectate, a unei substanţe cu acţiune antivirală pe care au numit-o **interferon** — o proteină ce poate fi sintetizată de orice celulă animală infectată cu virus, pentru a împiedica multiplicarea altor virsuri în celulele speciei animale care l-a produs sau în ale altor specii înrudite. Cu alte cuvinte, interferonul produs în celulele umane este activ numai la om, neavînd nici un efect asupra infecţiilor virale la animale şi invers.

Se ştie că infecţia virală afectează, la început, un număr mic de celule care, aşa cum s-a dovedit înainte de a fi distruse, produc interferon capabil să protejeze celulele învecinate.

Durata şi gravitatea unei viroze depind, în bună măsură, de cantitatea şi rapiditatea cu care este sintetizat interferonul — acestea, la rîndul lor, variind după tipul de virus şi de celule implicate. Este logic, deci, să se presupună că un aport suplimentar de interferon exogen poate proteja organismul şi modifica radical cursul infecţiei. Faptul a fost de-

monstrat în mod convingător pe animale — şoareci — la care efectul s-a dovedit cu atît mai puternic cu cît tratamentul a fost aplicat mai aproape de momentul inoculării cu virus. După animale, experimentul a fost aplicat omului — prima încercare datînd din anul1962, cînd a fost efectuată pe un grup de voluntari infectaţi cu virusul varicelei. Deşi doza de interferon — fiind vorba de o verificare prudentă — era mică, ea s-a dovedit, totuşi, suficientă pentru a opri apariţia bolii.

Au urmat alte experienţe încununate cu rezultate promiţătoare dintre care, cele mai importante au fost cele prvind tratarea unei infecţii virale grave a ochiului (Keratita herpetică) care provoacă ulceraţii ale corneei şi prin recidive frecvente duce la pierderea vederii. Instilaţiile locale cu interferon au dus la vindecarea rapidă a infecţiei — fără a împiedica, însă, recidivele. Faptul a presupus, firesc, necesitatea prelungirii tratamentului şi în perioadele de latenţă ale bolii, cu doze mărite.

O altă serie de experienţe în care interferonul a fost aplicat sub formă de aerosoli, a demonstrat posibilitatea prevenirii unor viroze respiratorii la voluntarii care au fost apoi contaminaţi experimental.

ÎNCERCĂRILE EFECTUATE PÎNĂ ÎN PREZENT, de folosire a interferonului în tratarea unor viroze generalizate, aşa cum este de exemplu hepatita de tip B, nu au dus la rezultate concludente — cantităţile insuficiente împiedicînd continuarea experienţelor pe perioada de timp necesară precizării efectului, a constatării vindecării definitive.

ÎN CEEA CE PRIVEŞTE TRATAMENTUL CANCERULUI, primele cercetări cu rezultate încurajatoare se referă la unele tipuri de leucemii ale şoarecilor, cunoscute

Echipa de cercetători a Universităţii din Zürich bînd în cinstea succesului: obţinerea interferonului.
Stînga sus: bacteria E. Coli mărită de 20.000 de ori. De jur împrejur, A.D.N.-ul ei.

a fi produse de virusuri. Experienţele au demonstrat că tratamentul cu interferon măreşte perioada de supravieţuire, iar administrarea la noii născuţi (boala se transmite de la mamă la pui) scade incidenţa îmbolnăvirilor de la 95% la 63%. Tot la şoareci s-a constatat că interferonul inhibă dezvoltarea tumorilor induse prin inocularea de celule canceroase, chiar dacă este vorba de tumori a căror origine virală nu a fost încă demonstrată. Primele încercări la om, datează din 1960 şi se referă tot la leucemii. În aceste cazuri evoluţia bolii nu a fost simţitor modificată — fapt pus pe seama dozelor mult prea mici şi duratei scurte a tratamentului, ţinînd seama că raportate la kilocorp dozele de interferon folosite în aceste experienţe au fost de 10—100 ori mai mici decît cele care s-au dovedit eficace pentru şoareci.

Interferonul s-a dovedit mai eficace în cazul unor bolnavi suferinzi de un anumit tip de cancer osos, care afectează în special tinerii. Boala se caracterizează —între altele—prin apariţia, în 80% din cazuri, a metastazelor pulmonare în următoarele 12 luni ale depistării şi chiar ablaţiei chirurgicale a tumorii. Cantităţile limitate de interferon disponibil au obligat la folosirea unor doze mici, mult inferioare celor ideale, serul ajungînd totuşi să confere bolnavilor un efect antiviral. Experienţele sînt în curs — rezultatele de pînă acum dovedind că numărul bolnavilor care au scăpat de metastaze este dublu faţă de cel al suferinzilor care au urmat tratamentele clasice. Mai mult, ele apar tîrziu, după întreruperea tratamentului, demonstrînd că acesta ar fi trebuit continuat, mai ales că foarte buna toleranţă a medicamentului o permite. După cum se vede, rezultatele — încă puţine — obţinute în utilizarea interferonului în terapia unor infecţii virale şi a unor forme de cancer sînt promiţătoare. Dificultăţile legate de obţinerea la scară industrială şi, implicit costul ridicat, au făcut ca testarea lui în mai multe cazuri şi folosirea în practică să rămînă încă limitate.

În ultimii ani s-au înregistrat, totuşi, progrese importante în ceea ce priveşte optimizarea tehnologiilor de obţinere la scară industrială a interferonului şi cercetările în acest sens continuă cu febrilitate — fapt care ne îndreptăţeşte să sperăm că în cîţiva ani vom dispune de o nouă armă eficace în lupta cu bolile virale şi chiar cu cancerul.

a) Molecula se deschide: un inel de ADN este tăiat şi o genă străină (dreapta jos) se apropie.

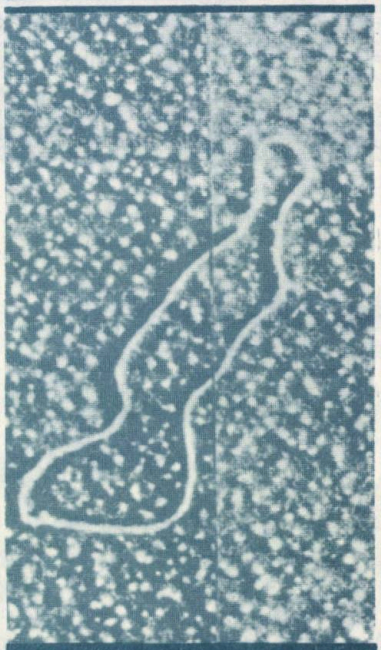

b) Gena este plasată. Cu ajutorul enzimelor cele două părţi devin o nouă moleculă de A.D.N.

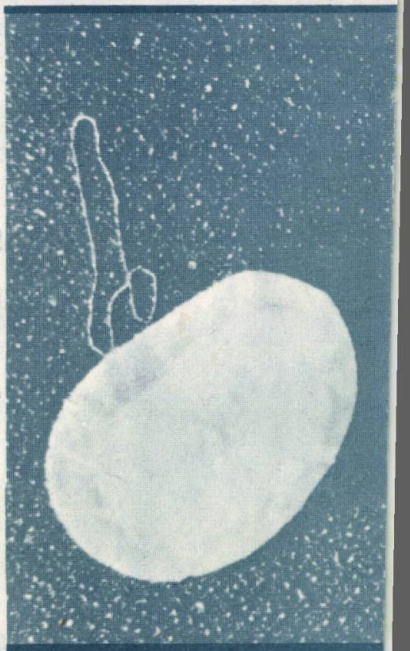

c) Inelul este gata să intre în bacterie şi să o schimbe pentru totdeauna.

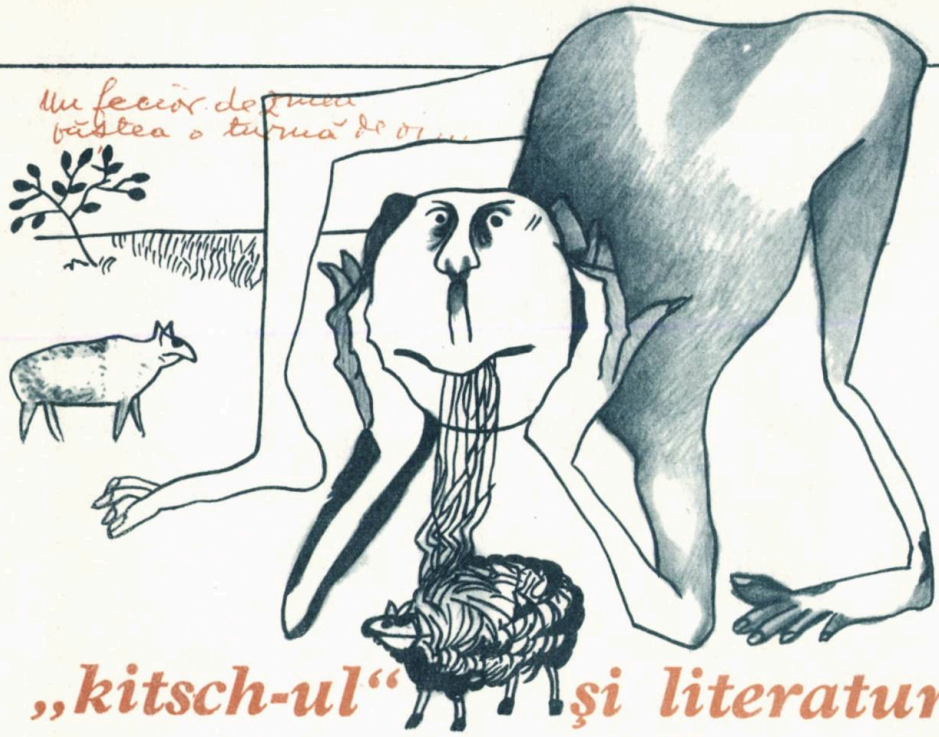

Desene de G. MACHE

„kitsch-ul" și literatura pentru copii

În rîndurile de față vom prezenta o serie de „texte educative", rezervate copiilor preșcolari. Din fericire pentru ei — pentru preșcolari — acestea nu sînt prea frecvente în literatura de specialitate. Menționăm, totuși, că citatele ce vor urma sînt extrase dintr-o culegere de „Texte literare pentru aplicarea programei în grădinița de copii*" (deci, texte „speciale" destinate / și / preșcolarilor în vîrstă de 3 pînă la 6 ani). Sublinierile, parantezele și comentariile ne aparțin.

1. O poveste cu o fată cu părul de aur, un zmeu și o mamă inventivă

(Florea Marian — „RÎNDUNICA")

„A fost odată o fată căreia, murindu-i părinții, nu i-a rămas altă moștenire de la dînșii **decît numai** o turmă de oi și un cățel.

Într-o zi **ce-i vine fetei aceștia (sic) prin minte?..** Se îmbracă în haine bărbătești, ia oile și cățelul cu dînsa și **se duce într-un munte.** În muntele acela mergînd ea cu oile și cu cățelul tot mai înainte, tot mai departe, iată că de la un timp se întîlnește cu un fecior de zmeu, care **păștea și el o turmă de oi**" (p. 202)**.

* **Firimiță V., Talban M., Șovar R., Petre M.** – *„Texte literare pentru aplicarea programei în grădinița de copii"*, București, E.D.P., 1977.

** Paginile din culegere în care pot fi găsite pasajele respective sînt indicate în paranteză în dreptul fiecărui citat.

De atunci, în fiecare seară „**se ducea** și ea cu oile și **cu cățelul de nas** la curțile zmeului" (p. 202).

Zmeul începe să bănuiască, însă, că băiatul e, de fapt, fată și pentru dezlegarea misterului, cere ajutorul mamei sale, care din acest moment este mereu „cincăită" de fecior (p. 202).

Cu o debordantă inventivitate, zmeoaica găsește, pentru aflarea adevărului, o cale demnă de un detectiv profesionist. Iat-o dezvăluindu-și planul ingenios: „Dacă fîrtatul tău de ciobănie va fi fată, după cum presupui tu, eu îndată îl voi cunoaște, căci diseară cînd se duce să se culce, am să-i pun sub pernă „brăbănocul" și de o fi să fie fată, „brăbănocul" pînă dimineața se va păta, iar de a fi să fie fecior, atunci „brăbănocul" va rămînea așa cum l-oi pune" (p.203).

Acţiunea se desfăşoară, în continuare, la fel de... palpitant. Intră în scenă şi căţelul, care prinde brusc glas şi o informează pe fată de toate detaliile acţiunii „brăbănocul".

„Scumpa mea stăpînă! Zmeoaica are să-ţi puie deseară sub pernă brăbănoc, **prin mijlocu**

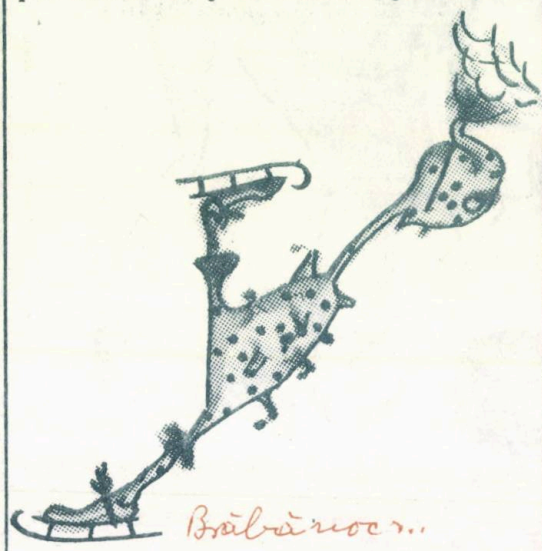

căruia voieşte ea să ştie de eşti fată ori fecior" (p. 203).

Fata reuşeşte s-o facă pe zmeoaică să creadă că **nu e fată, „ci fecior"**, deci (zmeoaica — n.n.) spuse feciorului său că **fîrtatul lui de cioban** nu e fată, ci fecior, căci aşa a arătat brăbănocul pe care i l-a pus sub pernă.

Feciorul zmeoaicei, auzind aceasta îşi luă şi el oile şi se duse cu dînsele la păscut în urma fetei, **fără să-i plesnească măcar prin minte** că n-ar fi drept ceea ce i-a spus maică-sa" (p. 203).

Profitînd de o atare credulitate, fata fuge de zmeu. Pînă la urmă, însă, este prinsă — tot

printr-un şiretlic pus la cale de inventiva zmeoaică — şi nu mai poate scăpa. Fata „cunoaşte şi ea acum în ce cursă a picat **şi se pricepu** că nu-i chip de scăpare" (p. 204).

Chiar că nu...

2. *Peripeţiile Aprodului Purice*

(Elena Matase — „APRODUL PURICE„)

În timpul unei bătălii cu turcii, calul lui Ştefan Vodă „sărea ca lăcusta, **cînd îi ciupeau plumbii** duşmanilor (asta în secolul XV!) şi se strecura şi **se împicioroga**" (p. 228).

Calul se prăbuşeşte lovit de o săgeată (totuşi). Ştefan Vodă alunecă din şa „prăvălindu-se la pămînt. Ori era ceaţă, **ori se pusese oarecare scamă pe ochii duşmanilor,** că ei nu băgară de seamă" (p. 228).

Tîrziu, după bătălie, Aprodul Purice îl caută pe Ştefan pe cîmpul de luptă. „Începu Aprodul Purice **să umble pe faţa pămîntului ca tîrîişul şarpelui**".

Căutarea nu se mai mîntuia. Horcăitul şi geamătul celor ce trăgeau să moară **„îi rupea** (sic) inima şi i-o răsuceau" (p. 229).

Ştefan este în cele din urmă găsit şi pleacă împreună cu salvatorul său spre tabăra moldovenilor: „Mergeau ca printr-un ţintirim unde **morţii neîngropaţi, încă vii,** cereau apă, lumină, ajutor" (p. 230).

Drept mulţumire, Ştefan Vodă „a poruncit diacului să scrie un hrisov cu slove închenărate (...) Îi dăruim (Aprodului Purice — n.n.) prisacă după aruncarea baltagului "(p. 231).

3. *Pe scurt, despre privighetori şi alte păsări*

(Florea Marian — PRIVIGHETOAREA")

Grangurul, mierla şi privighetoarea au fost desemnate de celelalte păsări să cînte la curtea împăratului păsărilor.

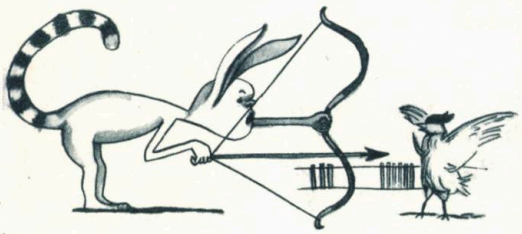

Urlă, miaună și rage
Și-n găini cu arcul trage

„Și ele cum s-au ales nu stătură mult pe gînduri ce ar fi să înceapă, ci se porniră degrabă spre curțile împărătești, căci **timpul mergerei** se apropiase“ (p. 201).

Știți ce s-a întîmplat la curtea împăratului păsărilor?

„Privighetoarea, prin cîntecul ei, **a băgat sub covată** pe ceilalți doi cîntăreți de mai înainte“ (p. 202). Felicitări...

4. Povestire „de actualitate“

(Irimia Străuț — „BUZDURUCĂ CEL NĂSCUT DINTR-O NUCĂ“)

„Un miner se întorcea voios de la mină cu securea pe umăr. (Oare n-ar fi mai potrivit un tîrnăcop? — n.n.) și lămpașul în mînă. Pe un drumeag zări deodată rostogolindu-se o nucă. Omului i se păru că nu vede bine, că i se năzare, **deși era ziua în amiaza mare.** Lumină **locul cu lămpașul ce-l avea,** dar nu se înșela“ (p. 297).

Cum era să se înșele? Făcuse doar atîta lumină...

Ce credeți că poate să audă și să vadă într-o mină de cărbuni eroul unei astfel de povestiri?

Spre exemplu aude „zvonul de **motor, mînat de compresor,** motorul de — ascensor, condus de minerul-cuplător. (...) Mina are zeci de orizonturi-etaje, pline cu camere-abataje. Parc-ai fi într-un bloc, **unde nu-i ușor să ajungi dintr-un loc în alt loc**“ (p. 303.)

Așa o fi...

5. Moment foarte poetic

(George Dumitrescu — „COPIL RĂU“)

Ne-am convins! Cel mai rău copil din lume este, fără discuție, Gavrilă, care, pe lîngă alte pozne, mai și

„Urlă, miaună și rage
Și-n găini cu arcul trage“ (p. 31)

Săracii părinți!

Călin Drăgoi

Cum a apărut viața pe pămînt?

(Urmare din pag. 19)

genele lor sînt similare. De altminteri și cromozomii noștri sînt foarte asemănători cu cei ai cimpanzeului. Mai mult, **majoritatea genelor studiate pînă acum au aceeași localizare — sînt situate pe aceeași cromozomi — și la om și la cimpanzeu. Noi avem gene comune cu toate speciile cunoscute — cu florile, cu păsările și cu vulturii. Toți am plecat, cîndva, din aceeași celulă, în aceeași mare aventură a vieții. Nu există o dovadă mai emoționantă a originii noastre animale.**

Odată cu apariția lui **Homo sapiens,** adică a noastră, **evoluția spre forme superioare s-a terminat.** Devine, de asemenea, imposibilă, transformarea speciei noastre în altă specie, în **Homo sapientisimus,** să spunem, așa cum s-a sugerat de multe ori în antropologia clasică. Afirmația, aparent surprinzătoare, este totuși solid justificată. **Nașterea unei noi specii presupune nu numai accidente genetice inedite care să izoleze reproductiv două populații, dar și o lungă perioadă de separare. Or pămîntul este prea mic și numărul indivizilor prea mare pentru a permite separarea totală a două populații diferite genetic.**

Locul evoluției biologice va fi luat de evoluția culturală — în accepțiunea cea mai largă a termenului. **Omul, marele succes al evoluției, va reuși, dacă va fi suficient de înțelept, să controleze sensul vieții. El va decide ce specii vor trăi și ce specii vor dispare. El va creia specii noi de animale și plante** — ingineria genetică este o realitate — **și va putea ameliora potențialul adaptativ al speciei noastre.**

Cîndva, spre sfîrșitul secolului viitor, omul va reproduce începuturile vieții și va urmări primele etape ale evoluției. Și atunci va conchide că **nimic nu este mai firesc decît viața.**

— Nu cred o vorbă din toată povestea asta cu evoluția !

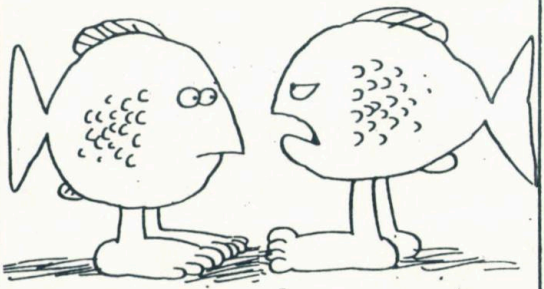

NICHITA STĂNESCU

dansul

Dansa nebună şi desculţă pe spinarea mea
în gura ei cuvinte de neînţeles spunea
cu degetul pe talpă m-atingea
cu geana ei genunchiul mi-l şi adumbrea
ce faci acolo am întrebat-o eu
încerc să-nnod o zînă cu un zmeu
căci zîna, spuse ea, cînd mă dansa
ca raza lunii lungă, albă, mi-apărea
iar zmeu-mi spuse ea, cînd mă dansa
prelung cu laţ ca frînghia de spînzurat îmi apărea.

obiceiul

Mirosea a lapte muls
mirosea a umbră de la fagi
cîte zile s-or fi scurs
de cînd mă gîndesc la cei mai dragi
care mă privesc cu stele
cum mă scutur de nimicuri
şi cu bolţi albastre, apele
decăzînd argintu-n zincuri
Of, acoperiş al lunii
mirosea a lapte muls
de din sînul sfînt al muncii
cînd din ea o piatră-a curs,
cu un urlet şi cu strigare
cu bocet de-nmormîntare.

CRĂCIUN BONTA vă povestește despre

bunica dintre vii

Străbatem un drum destul de anevoios, pe poteci șerpuitoare, spre viile Agrișului Mare, sat aparținător de Tîrnova, de prin părțile Aradului. Facem această „mișcare" pe jos, cale de cîțiva kilometri, avînd în față un obiectiv precis: căsuța ce abia se zărește pe costișa dealului, printre ramurile pomilor roditori, ale căror flori ne îmbată cu mireasma parfumului lor. Acolo, în casa aceea, ni se spune, se află „bunica dintre vii".

Ajunși în curtea casei, ne așteptam să sară la noi niscaiva dulăi, să latre „ca-n codru", cum se zice; dar nu s-a întîmplat așa. Era o liniște deplină — aici între vii — netulburată decît de concertul măiestrit al păsărelelor. Cînd apare bătrînica, o femeie iute ca argintul viu, în ciuda vîrstei înaintate, ne exprimăm prima nedumerire:

— Cum, nu țineți clini în singurătatea asta?

— Nu-i nevoie de așa ceva; pe aici trăiesc numai oameni buni.

Bucuroasă de oaspeți, bunica ne poftește pe terasă în jurul unei măsuțe. Și începem să discutăm despre una, despre alta, nu însă înainte de a fi fost îndemnați să servim „pojoni" — o prăjitură delicioasă, numai de ea cunoscută. Între timp dispare fără să ne dăm seama, ca după cîteva minute să reapară cu o carafă de vin auriu.

— Gustați un pic de vin, tot de mine făcut; e ca un medicament...

Îi urmăm îndemnul fără să fim rugați prea mult și nu ne pare rău: licoarea viilor e minunată.

— Și de cînd trăiți aici între vii, bunico?

— Ehei, tovarășe, e o poveste lungă...

Și zicînd acestea, își mută privirea undeva, spre orizontul sîngeriu al înserării. Cine știe ce gînduri, ce amintiri o năpădesc!...

Așa am aflat noi povestea bătrînei Ana Szuchy, „bunica dintre vii", cum îi spun azi copiii sau „doamna viilor" cum îi zic unii săteni. Era prin 1937, cînd o boală necruțătoare — T.B.C. — a pus organismul tinerei fete la grea încercare. Necăjit rău, tatăl ei — stabilit un timp la Agrișul Mare — a umblat cu fata pe la medici, a cheltuit bani, dar degeaba. „Că pe timpurile acelea nu se găseau medicamente ca acuma" — povestește amfitrioana. Pe cînd se credea că nu se mai poate face nimic pentru sănătatea bolnavei, un medic din Arad a a avut o idee: „Ană, dragă, tu ai nevoie de aer curat; să trăiești în mijlocul naturii și îți garantez că te vei face bine". Așa a ajuns Ana Szuchy să se mute în casa aceasta dintre vii. La început, pînă s-a obișnuit a fost mai greu, pe urmă, vindecîndu-se de T.B.C., a prins dragoste pentru munca de la vie. Și dragostea aceasta ține de 43 de ani. Între timp a devenit membră cooperatoare și astăzi este pensionară C.A.P.

— Și totuși nu vă plictisiți aici, bunico?

— Un om care muncește nu se poate plictisi nici în vîrf de munte. Să știți că pe mine aerul și munca m-au vindecat. E adevărat, zilele ploioase, mohorîte, mă apasă. Dar cînd e soare și timp frumos, am o nemaipomenită plăcere de viață...

— Dar în sat la Agriș cînd vă duceți?

— Aproape zilnic, dacă e nevoie. O iau frumușel pe scurtătură, peste dealul Cioaca și ajung repede. Iar dacă nu mă duc eu, vin sătenii la mine, că sînt oameni cumsecade. Doar lucrăm cu toții aici, în vie...

Da, la 76 de ani cînd unele femei de vîrsta ei se gîndesc resemnate că le-a venit „ceasul", Ana Szuchy lucrează în vie, altoiește pomi și se dovedește de un optimism molipsitor. Se bucură ca un copil cînd altoiul a reușit, cînd pomii pe care-i îngrijește cu atîta drag dau primele roade. Sînt marile ei satisfacții.

— Dar insatisfacțiile dumneavoastră care sînt, bunico?

— Una dintre ele ar fi regretul că boala, împrejurările vieții, m-au lipsit de posibilitatea de a-mi face profesiunea pentru care m-am pregătit: aceea de educatoare. Știți, iubesc foarte mult copiii.

— Se pare că și ei vă iubesc pe dumneavoastră.

— Se poate. Oricum, ei vin cu plăcere pe la mine, iar eu le dau fructe și prăjituri, îi învăț să altoiască pomi, să iubească munca — munca fizică și cartea. Pentră că, după părerea mea, astea două sînt comori de neprețuit.

Ne-am despărțit de „bunica dintre vii" în fapt de seară, cînd greerii își începuseră concertul lor nocturn.

— Noapte bună, bunico!

— Noapte bună! Și să veniți neapărat la vară, să gustați piersici altoite de mine. Sînt grozave, așa să știți...

Vom reveni negreșit, bunico. Vom reveni pentru a lua o gură de aer dătător de sănătate — și de ce nu? — pentru a învăța, aici, în dealul viilor, mai multe decît ceea ce știam pînă acum despre muncă, despre perseverență, despre optimism, despre omenie...

Tineri, doctorii CONSTANTIN și FLORIN COLONAȘ
vă prezintă

FILTRUL OBLIGATORIU AL UNEI CĂSĂTORII

Înaintea „marelui pas", o bună cunoaștere

a partenerului de viață ales este obligatorie.

Pasiunea: o necesitate. Rațiunea: o obligație

Ce este căsătoria?

Desigur — așa cum o știm cu toții, din totdeauna — este unirea legitimă a două persoane, în vederea unei conviețuiri armonioase, pe toată viața.

Or, lucrul acesta nu poate fi întotdeauna ușor de realizat, dacă ne gîndim la faptul că cei doi oameni sînt — în general — străini unul față de celălalt, că pot proveni din medii sociale diferite, cu mentalități, caractere, temperamente și înclinări, de asemenea, diferite.

Deci, cu puține șanse ca, de la început, să existe între ei o perfectă potrivire. Iată de ce, întemeierea unui cămin ridică probleme dintre cele mai variate, determinate de aspectele biologic, spiritual, general-uman și social, ale părților. Aproape întotdeauna, deci, pot exista discordanțe, mai mult sau mai puțin supărătoare, ce necesită așazise perioade de „rodaj" —în cadrul cărora să se poată ajunge la acea comuniune sufletească indispensabilă unei căsnicii, prin eliminarea din existența comună a tuturor elementelor de caracter — mai mult sau mai puțin firești — ce pot influența negativ rezistența noii celule sociale.

Desigur, aceste realități nu pot și nu trebuie să constituie motive de îngrijorare, atîta timp cît există posibilități de adaptare și înțelegere, capabile a face ca asperitățile să dispară, iar cei doi soți să ajungă la o perfectă înțelegere — excepție făcînd-o doar situațiile în care, de la început, există nepotriviri flagrante, esențiale, iremediabile, incompatibile cu o conviețuire pașnică.

Asemenea situații pot fi posibile, însă, numai atunci cînd soții au fost complet străini unul față de celălalt. În alternativa, deci, că au încheiat contractul social al existenței lor comune, pripit — consecință a urmării stricte a unor interese străine scopului moral al căsătoriei. Concluzia, într-o astfel de conjunctură, se impune de la sine: trăinicia unei alianțe nu poate fi posibilă decît printr-o cunoaștere temeinică a părților, înaintea marii hotărîri.

Cum? Există, fără discuție, o serie de factori ce îi pot ajuta și de care ei, tinerii, trebuie să țină seama. Printre cei mai importanți reamintim: diferența de vîrstă dintre soți, trsăsăturile de caracter, temperamentul, mediul-familial din care provin, relațiile, prieteniile în care se complac, pregătirea intelectuală, atracția fizică ce le-a determinat simpatia reciprocă și apropierea dintre ei etc.

Despre toate acestea ne propunem a discuta în cele ce urmează.

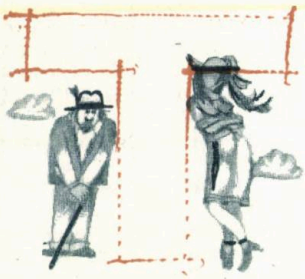

rebuie ca logodnicii să fie potriviți ca vîrstă?

Iată o problemă care, fără a fi hotărîtoare, trebuie privită cu toată seriozitatea. Vîrsta logodnicilor e un factor care poate influența în bine sau în rău mersul căsătoriei.

În general, căsătoriile între doi soți prea tineri, nu au o bază sigură, ele fiind mai puțin recomandabile. Aceasta pentru considerentul că adolescența fetei fiind mai scurtă decît a băiatului, aceasta se va dezvolta mult mai repede, atît din punct de vedere fizic, cît și intelectual, lucru care va face ca între 20—25 de ani, tînărul să fie — s-ar putea spune — mai puțin „copt" decît femeia. Într-un astfel de menaj, se va simți lipsa unui conducător cu experiență care să ajute femeii să devină o soție desăvîrșită sub toate aspectele. Cît despre viața intimă, aceasta va fi axată mai mult pe problemele erotice, iar progeniturile unor asemenea cupluri vor risca să devină copii debili, limfatici, rău dezvoltați, cu predispoziții spre boli.

Luînd acum reversul medaliei, putem arăta că Oficiul de stare civilă are uneori prilejul de a oficia cununia unor bătrîni. Dacă, sub aspectul experienței vieții, o asemenea căsătorie nu va lăsa cu nimic de dorit, e ușor de înțeles că sub acel al vieții intime, un asemenea cuplu va reprezenta o veritabilă acalmie. Căsătoria lor se va putea asemăna unei prietenii tihnite, ambii soți aflîndu-și fericirea în faptul că s-au găsit pe drumul vieții, că au un cămin liniștit, o masă bună și un pat moale. Or, dacă asta e necesar, nu este suficient. Căsătoria pretinde ceva mai mult. Se impune, pe cît posibil, ca vîrsta soțului să o întreacă pe a soției cu cîțiva ani (6 pînă la 10 ani). Scriitorul american Charles Bonner a ajuns la convingerea că menajurile cu bărbați mai vîrstnici decît soțiile lor, sînt cele mai reușite și durabile. „În asemenea cazuri — susține numitul autor — bărbatul e capabil să dezvolte în soția sa o personalitate mult mai bogată decît ar putea-o face un bărbat de o vîrstă egală cu a ei. Aceasta e convingerea pe care mi-am format-o după ani și ani de observații — și dovada o găsim în statisticile tribunalelor, din care reiese că asemenea căsătorii dau un număr de divorțuri mult mai scăzut decît cele dintre soți de vîrste egale."

Chestiunea, oricît ar părea de judicioasă, își are, totuși, excepțiile ei, viața dovedind că există și căsătorii reușite între soți cu vîrste egale și chiar în cazuri în care vîrsta soției o depășește pe a soțului, atunci cînd toate celelalte condiții favorabile există.

otrivirea fizică a soților

Dacă, mergînd la circ, vom vedea alergînd în jurul manejului o pereche de cai dresați, bine conformați, nu ne vom putea reține exclamația: „Ce cuplu superb"! Văzînd însă o girafă evoluînd

prin manej în compania unui ursuleţ, vom rîde, desigur, de nepotrivirea lor.

În marele manej al vieţii, avem prilejul de a întîlni ades tot felul de cupluri — unele capabile a trezi admiraţia, altele rîsul, sau chiar dezgustul. Dacă în faţa a doi soţi bine potriviţi ca statură şi prestanţă vom încerca un sentiment de admiraţie, văzînd însă un bărbat scund şi rotofei agăţat la braţul unei femei slabe şi deşirate, nu se va putea să nu zîmbim apărîndu-ne în gînd legendara siluetă a „cavalerului tristei figuri" don Quijote, în travesti, tîrînd după dînsul la braţ pe rubicondul Sancho Pancha. Tot aşa, nu ne vom putea reţine un zîmbet, în faţa unei perechi, în care el, avînd proporţiile fizice ale masivului Bran, va apare însoţit de o femeiuşcă scundă şi pirpirie, care ne va aminti de zîmbetul candid al celebrului Stan, în travesti...

Astfel de situaţii se impun, întotdeauna, evitate.

otrivirea cerebrală

La încheierea unei căsătorii, pe lîngă aspectul fizic, trebuie să ne preocupe şi cel intelectual. O căsătorie între un bărbat cu o cultură vastă şi o femeie redusă sub acest aspect — sau viceversa — nu va fi niciodată reuşită.

Nepotrivirea în materie de pregătire intelectuală dintre doi soţi — implicînd mai întotdeauna o diferenţă de instrucţie şi educaţie, de concepţii, de principii de viaţă — va duce la accepţii şi idealuri diferite, la o diminuare pînă la dispariţie a comuniunii de sentimente, a afecţiunii iniţiale. Şi, normal, la neînţelegeri profunde. În acest sens, amintim aforismul unui mare sociolog: „Dacă doi soţi nu au ce discuta, ei nu vor întîrzia să se certe". Iar de aici pînă la despărţire nu va mai rămîne decît un pas.

bine, desigur, ca soţii să fie frumoşi

Atracţia fizică este aceea care, înaintea atracţiei morale şi intelectuale — a oricăror alte calităţi — determină simpatie între soţi. Pentru fiecare dintre logodnici, frumuseţea viitorului partener, constituie una dintre primele preocupări, femeia fiind totuşi aceea căreia i se cere, în primul rînd, să fie frumoasă. Bărbatului, mai puţin. În concepţia adolescentelor, un tînăr bine proporţionat, cu atitudine fermă şi privire inteligentă — chiar dacă nu e un Adonis — va putea sta cu demnitate alături de cea mai fermecătoare mireasă.

„Mireasa e superbă, vor şopti bătrînele prin colţuri. Ginerele urîţel, dar bine ca bărbat..."

Noţiunea de frumos îşi are, aşadar, relativitatea ei. Voltaire a concretizat noţiunea de frumos, într-un strălucit aforism: „Pentru crap, nimic nu-i mai frumos decît crăpoaica lui"... Sau, tot după el, „frumuseţea e o scrisoare de recomandare pe care natura o acordă favoriţilor săi".

Românul, caracterizat prin umorul lui plin de înţelepciune spune: „Nu-i frumos ce e frumos, ci-i frumos ce-mi place mie", subînţelegînd că, de multe ori, atracţia poate depinde nu numai de fizic, ci şi de alte calităţi. S-ar putea spune, deci, fără nici o exagerare, că atracţia fizică este necesară în iubire, constituind factorul ei generator, chiar dacă, în unele cazuri, se mai întîmplă şi altfel. Mai ales atunci cînd, un om cu fizic plăcut se dovedeşte a nu fi şi depozitarul unui suflet cu alese însuşiri. Ba, se poate întîmpla ca trăsături sufleteşti deosebite să stea ascunse sub un fizic dezagreabil. Numai o perfectă îmbinare între frumuseţea fizică şi cea sufletească va putea asigura premizele unei desăvîrşite armonii într-o căsnicie. Numai în astfel de condiţii se poate vorbi de o căsătorie reuşită.

fi sau a nu fi de caracter

Atenţie, deci, tinere candidate la căsătorie! Vouă ne adresăm în mod special, pentru că în această privinţă, balanţa înclină mai mult de partea voastră. Vă aflaţi la vîrsta la care inimile se aprind uşor. Vă puteţi înamora de o sclipire a ochilor, de un zîmbet promiţător, de un gest galant de curtoazie şi credeţi că viaţa nu mai are nici un sens fără omul atît de „amabil şi drăguţ", căruia sînteţi gata a-i închina totul. Nu vă precipitaţi! Convingeţi-vă mai întîi că „omul ideal" întrezărit în el e vrednic de afecţiunea voastră! Convingeţi-vă de puterea sentimentelor lui, de faptul că iubirea pe care v-o arată nu e mincinoasă, că nu ascunde cine ştie ce interese meschine.

Fiţi prudente, faceţi tot ce este necesar unei cunoaşteri temeinice a partenerului de vise, înainte de a vă lega pe viaţă de el. Un pas atît de important, ca acela al formării unei familii, nu poate şi nu trebuie făcut decît după o matură chibzuinţă şi o deplină cunoaştere, sub toate aspectele, a persoanei de care vrem să ne legăm viaţa.

Tinerilor candidaţi la căsătorie, cam aceleaşi recomandări.

A vorbi despre frumuseţea spirituală, înseamnă a ne referi la ceea ce se cheamă caracter, pentru că el este expresia fidelă a temperamentului. Caracterul este — se ştie — particularitatea care ne deosebeşte pe unii de alţii, amprenta civilizaţiei fiecărui individ. A cunoaşte caracterul unui om, deci, înseamnă a putea şti dinainte cam cum se va putea el comporta în diferite împrejurări şi, mai ales, cum se va manifesta.

Principala caracteristică a omului de caracter o reprezintă firescul, naturalul, sinceritatea din orice împrejurare a vieţii, în relaţiile cu semenii săi. Caracterul e nativ, dar conturarea lui e legată direct de educaţia primită în anii copilăriei şi adolescenţei. El nu poate fi modificat de viaţă decît în foarte mică măsură. Ajuns la vîrsta maturităţii, tînărul va avea un caracter cizelat de acea totalitate a dispoziţiilor active şi afective impuse de educaţie, păstrîndu-şi, totuşi, „marca" esenţială, din naştere.

Sufletul individului e oglinda caracterului său — după cum se spune. A observa şi a eticheta dintr-o privire omul de caracter sau pe cel lipsit de caracter, e foarte greu, dacă nu imposibil. Caracterul nu poate fi descoperit decît numai printr-o atentă şi îndelungată observaţie. Şi mai e un amănunt, vrednic a fi luat în seamă:

„Caracterul se cunoaşte din nimicuri", a spus Jean Jacques Rousseau. Ei bine, aceste „nimicuri" se cer *dibuite*, depistate, scoase la iveală pentru a fi identificat caracterul.

Candidatul sau candidata la căsătorie trebuie să fie cu „ochii în patru" în această privinţă, studiind în tăcere şi cu discreţie pe „acel" sau pe „aceea" de care intenţionează a se lega pe viaţă.

El sau ea, trebuie să ştie a face deosebirea între gesturile forţate, căutate, nesincere, şi gesturile naturale, spontane, pornite „de la inimă". Fiecare din părţi va trebui să ştie a depista omul de interes, care printr-un gest aşa zis nobil, dezinteresat, va căuta să-şi pună în evidenţă un caracter de care e total lipsit. Omul de caracter, chiar atunci cînd din modestie sau din bun simţ, nu va vroi să-şi pună în evidenţă această nobilă calitate, o va face totuşi în mod spontan, dezinvolt, printr-un simplu gest, printr-o atitudine, prin „nimicurile" umane.

Naturaliştii au observat că păsările, peştii, anumite mamifere, atunci cînd simt nevoia de apropiere în vederea reproducerii, în perioadele de rut, întrebuinţează tot felul de artificii pentru a-şi atrage partenerul. Peştii capătă culori atrăgătoare, păsările pene multicolore şi scot triluri uimitor de frumoase, totul cu scopul de a-şi asigura o mai mare forţă de atracţie, necesară atingerii scopului urmărit. Or, aşa stînd lucrurile cu vietăţile regnului inferior, de ce ne-am mira că noi, oamenii, dotaţi cu inteligenţă superioară n-am proceda la fel, atunci cînd avem interese — ascunzîndu-ne cusururile şi străduindu-ne a etala calităţi ce ne lipesc. Ce înseamnă, în fond, a fi lipsit de caracter? Dacă în comportarea de fiecare moment a omului de caracter strălucesc, firesc, neforţat, altruismul, cinstea sufletească, onestitatea, omenia, generozitatea, bucuria pentru binele omului, lipsa oricăror interese meschine şi încă alte multe trăsături alese care alcătuiesc adevărata lui integritate morală, la cei lipsiţi de caracter vor domina egoismul, reaua credinţă, minciuna, interesul meschin, necinstea sufletească, etc.

Putem spune, deci — prin analogie — despre omul lipsit de caracter că este un fel de clişeu nedevelopat al unei imagini, în care, tot ce în realitate e luminos, apare în nuanţe sumbre, întunecate.

Pentru a se putea spune că între doi soţi există potrivire de caracter, nu e numaidecît necesar ca trăsăturile sufleteşti ale acestora să fie identice. Aşa ceva se întîmplă foarte rar. Afirmaţia e totuşi posibilă dacă soţii au aspiraţii comune, tendinţe şi orientări comune care să-i apropie în ceea ce gîndesc, îi pasionează şi preocupă. Şi chiar în astfel de alternative neplăcerile mai pot apărea dacă ei, soţii, nu manifestă un cît mai mare efort de adaptabilitate şi înţelegere în susţinerea, pe „un drum comun", a „intereselor comune".

În legătură cu ceea ce se numeşte „potrivire de caracter", redăm aici o întîmplare autentică, al cărei umor pilduitor merită atenţia noastră.

În faţa unui complet de judecată, la divorţ, se prezintă un tînăr soţ.

— Care e motivul pentru care divorţaţi? întreabă preşedintele

— Potrivire de caracter! răspunde scurt respectivul.

— Potrivire?! Poate nepotrivire... aţi vrut să spuneţi, ripostă preşedintele, contrariat...

— NU! Potrivire de caracter! susţine reclamantul...

— Cum asta?! Nu înţeleg...

— Apoi, să vă lămuresc, tovarăşe preşedinte: nu mă înţeleg cu neavastă-mea, şi pace... Ne ciorovăim din orice fleac. Ce se întîmplă? Ea ţipă, eu ţip, ea mă-njură, eu o-njur, ea „m-atinge", eu o „ating". Mai potrivire de caracter ca asta ce aţi vrea?

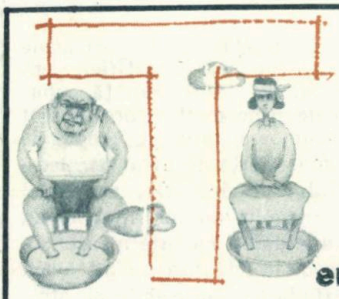

Temperament și comportament...

Temperamentul e însușirea pe care o avem de a ne manifesta în diferite împrejurări, totul fiind în funcție de felul nostru de viață, de educație, de rasă, de clima în care trăim etc.

Pot fi oameni cu un temperament imperturbabil, care rămîn calmi și indiferenți la orice șoc sau traumă psihică și oameni cu un temperament — ca să-i zicem astfel — exploziv, care reacționează în mod violent la orice neplăcere Cu vîrsta, temperamentul suferă modificări esențiale. Sub influența educației, a culturii, a mediului înconjurător, copilul își modelează temperamentul nativ, imprimîndu-i modificări esențiale în avantajul sau dezavantajul său. Se pot deosebi 4 tipuri de temperamente care pot fi socotite esențiale. Este vorba de temperamentele *sanguin*, *nervos*, *biliar* și *limfatic*, sau după alte împărțiri: temperamentul *sanguinic*, *melancolic*, *coleric* și *flegmatic* — fiecare cu aspectele lui pozitive sau negative. Acestea nu reprezintă decît punctele cardinale ale celor mai variate îmbinări. Rareori se va putea spune despre cineva că e un temperament pur sanguinic sau pur nervos. Fiecare dintre noi păstrăm însușiri moștenite, îmbinate în alcătuiri temperamentale sanguino-biliare, flegmatico-nervoase etc. În fiecare din aceste combinații, predomină întotdeauna unele trăsături caracteristice, care ne permit să deducem categoria temperamentală din care face parte cel pe care-l studiem.

În mod practic, în ceea ce-l privește pe bărbat, nu e de dorit ca la acesta să prodomine trăsăturile temperamentului flegmatic, mai cu seamă atunci cînd partenera sa e o sanguină.

Căsătoria între un tip sanguinic și o femeie bilioasă, sau între un tip bilios (coleric) și o flegmatică, pare a fi cea mai de preferat, sub aspectul reușitei și trăiniciei.

Oricum ar fi, însă, nu sînt deloc recomandabile căsătoriile între soți cu temperamente identice. De ce? Pentru a se evita poate caracterul prea monoton al unui asemenea menaj.

Și acum, cîteva sfaturi de ordin pur practic: Alegeți pentru a vă fi tovarășă de viață o femeie cu o fire blîndă, conciliantă, fără a trece, bineînțeles, cu vederea, celelalte condiții care pot asigura reușita unui menaj. Alături de o soție dotată cu spirit blajin, viața va fi mai ușoară, mai plăcută.

Cît despre bărbat, este preferabil ca acesta să fie un temperament calm, ponderat, flegmatic, suficient de activ, de dinamic, pentru a putea face față multiplelor obligații pe care i le pune calitatea de șef al familiei.

O vorbă bătrînească sună așa: „așchia nu sare departe de trunchi". Iată de ce, în alegerea tovarășului de viață va trebui să fiți cu multă luare aminte la „trunchiul" din care a sărit „așchia"...

Vă veți informa, în primul rînd, dacă părinții logodnicei — sau logodnicului — sînt oameni de treabă, dacă trăiesc frumos, dacă trecutul lor nu e pătat de cine știe ce impurități morale. Dacă veți afla, de pildă, că tatăl logodnicii dv. e o „figură" în cartier, că umblă adeseori beat pe stradă, că venind acasă provoacă scandaluri, bătîndu-și nevasta, dacă veți afla că fratele logodnicii, viitorul dv. cumnat, nu are nici o ocupație, trăind parazitar, că frecventează cercuri dubioase, veți avea toate motivele să chibzuiți mai mult înaintea luării unei hotărîri.

Și alte aspecte ce nu pot fi trecute cu vederea

Dacă, în aceiași ordine de idei, veți afla că aleasa — sau alesul — inimii dv. aparține unei familii onorabile, că are frați căsătoriți și surori măritate, că părinții sînt pilde de virtute familială, aveți toate temeiurile pentru a privi cu încredere seriozitatea morală a partenerului ales.

Și mai pot fi și alte semne, la fel de revelatoare. Astfel, dacă în mod inopinat veți afla despre logodnica dv. că e o femeie cheltuitoare care-și irosește banii pe lux, că e o pasionată a jocurilor de cărți, că obligațiile gospodărești nu constituie pentru dînsa o preocupare, că nu iubește florile, nici copiii — aceast ultim aspect fiind foarte semnificativ pentru o femeie — că nici din punct de vedere moral nu e tocmai așa cum dînsa v-a lăsat să credeți, va trebui să deveniți mult mai circumspect, dînd întîietate rațiunii, în fața pasiunii.

Căsătoria în pregătire poate fi comparată cu un ecran panoramic pe care se proiectează banda unui film de lung metraj. O continuă perindare de secvențe plăcute, alternînd cu secvențe dintre cele mai neplăcute privind viitorul menaj. Priviți filmul cu încordată atenție! Nici o secvență nu trebuie să vă scape!

„Căsătoria — spune Mantegazza — trebuie studiată mai întîi cu ochii liberi, apoi cu microscopul și la sfîrșit cu telescopul. Ochii ne vor ajuta să vedem partea cea mai amplă a problemei, microscopul ne va ajuta să pătrundem în toate ascunzișurile acesteia, iar telescopul ne va permite să privim mai departe, peste timp, spre a vedea dacă am făcut o alegere bună, sau mai puțin bună".

ancheta almanahului nostru

POATE FI DRAGOSTEA PĂRINTEASCĂ UN PERICOL POTENȚIAL?

● Cînd și în ce condiții se manifestă ea ca atare ● Pedagogi reputați fixează coordonatele „marii iubiri", conturînd, din adevărurile imuabile ale vieții, carențele și meritele ei ● Rolul educativ al familiei începe odată cu nașterea copilului ● Educația se face nu numai cu inima, ci și cu mintea ● Forța exemplului personal ● Nu trebuie să uităm că moștenirea inestimabilă pe care o lăsăm posterității e materializată în copii

slove din marea carte a inimii de părinte...

Chiar şi pentru cei mai temerari cercetători, dornici a pătrunde în tainele acestui vast imperiu — inima de părinte — ai cărui proprietari sînt numai ei — părinţii— pentru ca, trecîndu-i graniţele să-l poată defrişa, este necesar să fie înarmaţi cu cea mai fină aparatură de investigaţie, necesară dezlegării „misterelor" ce îl populează, şi care pentru cei din „afară" poate fi considerat, pe bună dreptate, un continent alb.

Însă dincolo de crusta pe care şi-a plăsmuit-o, purtînd pecetea de pace, de linişte şi cer senin, solul ei — al inimii de părinte — este supus unor necontenite seisme: nelinişti, griji, zbucium, dureri uneori, furtuni, derive, toate săpîndu-i brazde adînci de riduri, greu de vindecat, dacă n-ar interveni iertarea şi uitarea...

Şi cu toate convulsiile prin care trece, — inima de părinte ştie să păstreze căldura, dragostea şi afecţiunea la o temperatură constantă, pompînd, în permanenţă (chiar pînă la uitarea de sine!) tone de oxigen sufletesc mlădiţelor cărora le-au dat viaţă, pînă ce acestea devin copaci viguroşi, şi... toată viaţa!

Slovele ei nu pot fi înţelese, cu adevărat, decît de cei care le-au scris, adăugîndu-i, cu fiecare experienţă trăită, o nouă filă.

Şi pentru ca această „comoară" inestimabilă să nu rămînă între coperţile „Cărţii", de acord cu autorii ei, vom încerca să-i răsfoim cîteva file, cu intenţia ca mesajele transmise să fie receptate de toţi aceia care se hotărăsc să devină, la rîndu-le, autori...

FLORICA POPESCU

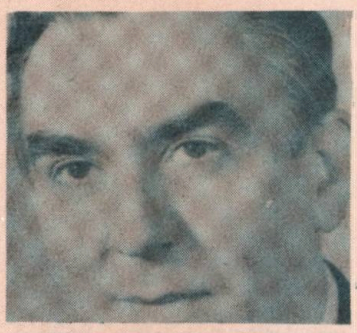

Între dăruire și exigență

MIRCEA MALIȚA

Cînd, în 1980, a apărut la noi într-o frumoasă ediție „Opera Omnia" a lui Horațiu am căutat în textele paralele imaginea acelor flăcăi voinici, vlăstare din vechi țărani — soldați ce desjugă boii obosiți la asfințitul soarelui și aduc lemnele de foc, sub porunca unei mame severe. Am găsit-o în Oda a VI-a, cartea a III-a. Acest splendid tablou de la sfîrșitul zilei de trudă, cînd soarele mută umbra munților, după cum se exprimă Horațiu, mi s-a întipărit la o lectură anterioară, întrucît găsisem în el procesul decadenței Romei. Horațiu invocă moravurile în declin, dispariția disciplinei călite în căminul familiei, pentru a explica înfrîngerile, pierderea elanului, vigoarei și unității. „Puțin a lipsit dacilor, vitejii săgetași, — spune Horațiu, în aceeași odă — să cotropească cetatea Romei!"

Înseamnă că din vremuri străvechi relațiile între părinți și copii sînt esențiale pentru starea educației și moralul cetății. Pentru Horațiu, gloria Romei se identifică cu „porunca mamelor severe". De atunci, autori în număr nesfîrșit au făcut analize sociologice, au scris romane despre părinți și copii, au încercat să amelioreze sistemele pedagogice și au îngrămădit vaste cantități de înțelepciune, pe această temă, în literatura universală. Dar lucrurile nu par a fi clarificate; în fiecare secol, de cel puțin trei ori, conflictul între generații semnalează dramatice discontinuități. Ștafeta se predă printr-o smucitură și de multe ori e smulsă din mînă; tineretul își asumă autonomia printr-un protest; desprinderea este dureroasă și produce flăcări și fum, ca la plecarea rachetelor pe alte orbite. Cu foarte mici excepții în fiecare familie sună inevitabil ora neînțelegerilor și crizele apar cu o fatalitate aproape biologică. Rețetă absolută și sigură pentru un rit îmblînzit al tranziției care să fie produsul testelor științifice, al experimentelor, și al ipotezelor verificate nu există. În schimb, în tratarea fenomenului intră foarte multă artă, cu o dozare nuanțată și imprecisă de atitudini care variază de la loc la loc, de la persoană la persoană, de la cultură la cultură.

Sînt atîtea circumstanțe atenuante pentru părinții care greșesc prin înclinarea balanței de partea răsfățului și toleranței, desființînd un climat serios și constructiv al familiei de dragul unui surogat caracterizat de mofturi și diminutive. Cine nu este fascinat de miracolul unei noi vieți, de rapiditatea cu care un organism tînăr se dezvoltă, de viteza remarcabilă a evoluției limbajului, comunicării și chiar a raționamentului? Cine nu se înduioșează față de farmecul cuceritor al unei existențe umane, încă fragile? E foarte greu de dat un răspuns tranșant la întrebarea unde trebuie și poate fi pus punctul de delimitare între dăruire și exigență. Se poate însă afirma că **greșelile unei atitudini de îngăduință extremă sînt mai mari decît acelea care decurg dintr-o atitudine de exigență mărită.**

Iată cîteva reflecții abreviate pe marginea relațiilor dintre părinți și copii și a rolului părinților în ghidarea tinerei generații. În primul rînd, **familia este un sediu de învățare;** în nici un loc și în nici un creuzet nu se făurește mai bine și mai intens pregătirea pentru situațiile noi pe care le va aduce din abundență viața. Pentru fiecare urmă, consecință, cunoștință, atitudine, pricepere, pe care le lasă celălalt sediu instituțional al învățării — și anume școala — familia lasă două. Fie că sînt conștienți sau nu, părinții sînt superprofesori în acest proces.

În al doilea rînd, o regulă de bază a învățării este că între cuvînt și faptă — a doua primează. **Exemplul nu poate fi substituit.** Cele mai frumoase cuvinte sînt șterse de un gest care le contrazice. **Are puțină importanță dacă am spus sau nu copiilor ceva; are o importanță hotărîtoare dacă le-am arătat sau nu un lucru.**

În al treilea rînd, învățarea nu se produce decît dacă este asigurată **participarea;** un rol pasiv condamnă la stagnare. Copiii sînt atrași în acțiuni, proiecte, răspunderi. În acest caz mintea lor se dezvoltă ca și aluatul căruia i s-a pus drojdie. Multe erori provin din dorința de a-i feri de experiențe, de acțiuni, de implicații. La început, participările sînt jocuri. Dar, oare, cîte din activitățile serioase ale oamenilor nu păstrează în viața lor adultă caracterul de jocuri, adică de competiții dominate de reguli și convenții?

A patra grijă este de a asigura **anticiparea.** Basmele sînt, în general, sursa principală pe care se exersează capacitatea de imaginație a copiilor. Are însă o mare importanță dialogul părinților cu copiii asupra evenimentelor care se vor întîmpla cînd ei vor fi mari. Puține sînt discuțiile care antrenează pe copii mai mult

decît cele care se referă la scenariile posibile ale viitorului lor matur.

Şi — în sfîrşit — este nevoia de a îmbogăţi **contextele** în care se desfăşoară viaţa de familie, experienţele mintale, afective şi practice ale copiilor. Nu au sens lucrurile decît prin contextul lor; greşim cînd credem că modelele, conceptele moderne, construcţiile mintale pot fi dobîndite pe o cale pur raţională, logică şi acontextuală. Ele poartă pentru o viaţă întreagă urma contextelor în care s-au creat, a vasului în care au fost pregătite şi amestecate. Contexte simplificate, de rutină, sărăcite, monotone, nediversificate, mobilizează mintea copiilor cu elemente conceptuale şi afective slabe, incapabile de asociaţii noi. Să nu ne ferim de cuvîntul învăţare; ea nu se produce numai în şcoli; ea nu se reduce numai la cunoştinţe; ea este o pregătire pe planuri multiple a înfruntării cu viaţa. Iar instrumentele ei ţin atît de zona cunoaşterii şi a sentimentelor, cît şi de zona valorilor, a puterii de decizie, a capacităţii de a gîndi un proiect şi de a-l realiza, a spiritului de cooperare şi de atîtea multe lucruri neglijate de schiţele simplificate, oferite de literatură reţetelor. **Părinţii — fie că vor sau nu — sînt martorii inseparabili, mentorii şi moderatorii procesului fundamental în care se cristalizează mintea unui tînăr, preferinţele sale, valorile, puterea de a anticipa şi capacitatea de a decide.** Orice gest şi orice cuvînt rostit va însoţi în mod durabil tot ceea ce tînărul dobîndeşte în faza lui de maximă receptivitate.

Învăţarea este o însuşire atît de esenţial legată de fiinţa omului încît nu încetează niciodată. De aceea, **proiectul optimal pe care părinţii pot să şi-l propună este să întreţină atmosfera de învăţare, în familie, să înveţe o dată cu tinerii şi — mai mult de atît — să demonstreze capacitatea unităţii pe care o prezidează, de a învăţa ea însăşi.**

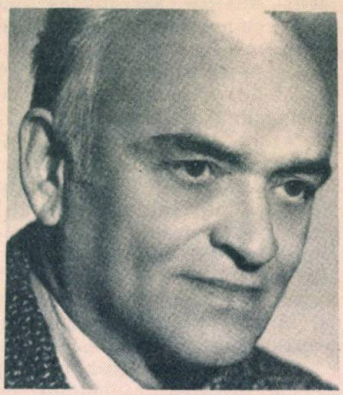

Indulgenţă şi măsură

conf. univ. dr.
IOAN CERGHIT

A iubi cu adevărat este o dăruire. O autentică dăruire. Un act de firească vibraţie umană, de neîncetată consacrare, de sacrificiu liber acceptat. Cu atît mai mult, a iubi cu ardoare proprii noştri copii este o consacrare. Şi aceasta, nu ca plăcere în sine, ci în interesul copiilor noştri. Este o consacrare a timpului nostru, a odihnei noastre, a disponibilităţilor noastre, a posibilităţilor sau mijloacelor noastre. Pentru că vrem să crească viguroşi, din toate punctele de vedere, să se desăvîrşească, ca adevăraţi oameni, pentru a-i vedea fericiţi.

Cine zice iubire, zice, aşadar, dăruire. Numai că, această dăruire poartă în sine riscurile unei săbii cu două tăişuri. Ea poate să direcţioneze pozitiv conduita copiilor noştri, dar o poate şi deforma, fără ca, măcar, să devenim conştienţi de acest pericol. Dragostea noastră se poate solda deci, uneori, cu efecte total neaşteptate, de-a dreptul surprinzătoare. Din izvor de bucurie, ea poate determina, cu uşurinţă, întristare; din sursă de fericire, una de îngrijorare şi chiar de mîhnire; din sursă de mîngîiere, una de nespusă durere. Există pericolul ca, fără să ne dăm seama, să devenim, mai tîrziu, victime ale propriei noastre iubiri. Şi totul, din cauza excesului nostru sentimental, al nechibzuinţei noastre.

Dăruirea noastră se poate transforma în alintare excesivă, atunci cînd din punct de vedere material le punem totul la dispoziţie. Atunci cînd, din punct de vedere afectiv şi comportamental, le permitem, de asemenea, totul. Îi lăsăm să se poarte după pofta inimii lor. Exigenţele noastre se diluiază şi dispar. Nu le mai pretindem nimic. Nu-i mai oprim de la nimic. Nu-i mai pedepsim pentru nimic. Evităm cu grijă să-i supărăm. Să-i mai certăm. Nu ştim să mai zicem „nu". Le iertăm, cu uşurinţă, chiar cele mai grave greşeli. Şi aşa, mereu, totul le devine permis. Ca mamă, ca tată sau ca bunici, devenim tot mai îngăduitori. Le oferim tot mai multe daruri; tot mai frumoase şi preţioase cadouri. Le facem tot mai multe favoruri, cerîndu-le, în schimb, tot mai puţin.

Şi aşa mereu, din îngăduinţă în îngăduinţă, din favoruri în favoruri, ajungem cu timpul la cu totul altceva. La condamnabila neputinţă a noastră. Căci, copiii încep să crească şi... să nu mai asculte. Încep, pe nesimţite, să facă tot mai mult ceea ce vor ei. Încep să devină tot mai pretenţioşi, pretinzînd tot mai mult şi mai multe. Nu mai ştiu de sacrificii. Devin tot mai egoişti. Mai interesaţi în plăceri, în foloase proprii, în satisfacerea imediată a instinctelor lor. Îşi arogă tot mai multe drepturi. Vor să devină tot mai liberi; să scape de sub orice control. Şi, în acelaşi timp, să-şi impună controlul lor asupra noastră, asupra voinţei noastre. Ei vor să dispună,

tot mai mult, de timpul nostru, de banii noştri, de bunăvoinţa noastră, de... dăruirea noastră.

Veşnic nemulţumiţi de ceea ce am mai putea să le oferim, aceşti copii sau tineri apucă, adeseori, pe drumurile greşite ale vieţii. Nu mai pot înţelege, accepta şi suporta nici un cadru în care se cere disciplină. Vor căuta cu orice preţ să-şi satisfacă dorinţele pe alte căi, cu alte mijloace. Şi aşa ajungem, fără să fi dorit, să trăim o experienţă amară de viaţă. Ireversibilă, uneori. Şi pe care nu am fi meritat-o. Iubirea noastră, fără să o fi gîndit vreodată, devine sursă de decepţie, de amărăciune, de nespusă durere sufletească.

Aceştia sînt „copiii excesiv iubiţi". Şi ei pun probleme de familie şi de societate, tot atît de multe şi de grave ca şi copiii „insuficient iubiţi".

Se spune că „iubirea este cheia de aur a educaţiei". Şi nu ne îndoim de acest adevăr. Numai că iubirile trebuie să aibă, şi ele, variaţiile lor, limitele lor, deoarece au şi riscurile lor. Unele sînt profunde, dar discrete, păstrate în adîncul inimii de mamă, de tată, de părinte. Ele sînt controlate de raţiune, stăpînite, dozate cu grijă. Acestea sînt, de fapt, marile iubiri. Adevăratele dăruiri. Aceşti părinţi îşi învaţă copiii, de mici, să-şi controleze poftele, capriciile, moşturile, să-şi limiteze dorinţele, pretenţiile şi să-şi gîndească satisfacţiile dorite; să accepte sacrificiul plăcerilor imediate în favorul unor motivaţii mai înalte.

Numai asemenea iubiri pot ajuta dezvoltării sănătoase a copiilor noştri. Numai astfel de manifestări ale dragostei părinteşti pot folosi formării sănătoase a tinerei generaţii — pentru bucuria noastră, a celor mari, pentru binele lor, al celor mici, pentru folosul real al patriei. Numai o dragoste părintească manifestată în astfel de coordonate pedagogice poate asigura totala eliminare din viaţa societăţii a rebuturilor familiale, poate duce la crearea omului nou, cu concepţii şi manifestări revoluţionare, necesar şi propriu societăţii socialiste.

Zestrea necesară copiilor noştri: munca

conf. univ. dr.

OLIVIA CLĂTICI

Într-un basm vechi — vechi de cînd lumea — un tată, vrînd să pună la încercare dragostea fetelor sale, le-a cerut să-i spună cît de mult îl iubesc; şi fetele s-au întrecut în a găsi termeni de comparaţie cu valoare superlativă: una îl iubeşte ca mierea, alta ca zahărul, iar a treia ca sarea în bucate, trezind prin aceasta nemulţumirea, deloc justificată, a tatălui.

Într-o variantă modernă, trei copii şi-au întrebat părinţii cît de mult îi iubesc şi prin ce îşi măsoară dragostea faţă de ei; unul din părinţi a răspuns că-i lasă moştenire copilului său avere, altul putere, iar al treilea a răspuns că-i dă drept zestre munca. Copilul s-a supărat şi a plecat în lume. A colindat peste tot, a lucrat în mine, pe şantiere, în porturi. Peste tot pe unde trecea, oamenii îl iubeau şi ajutau, pentru că era harnic şi muncitor, vesel şi plăcut la tovărăşie. S-a întors acasă mai învăţat, şi bogat, cu dragoste de oameni, îndrăgit de ei şi de prietenii din copilărie. Cel care primise avere, o pierduse într-un incendiu. Cel care a moştenit puterea asupra oamenilor era izolat, pentru că nu ştia să se apropie de ei şi să colaboreze cu ei. Vroia doar să-i domine şi oamenii nu l-au acceptat. Şi abia atunci a înţeles, pe deplin, tînărul nostru — întors din lume, cu dragostea pentru muncă — ce comoară îi lăsase, ca zestre, tatăl său — care, între timp, se prăpădise.

Basmul nu e tocmai basm, avînd darul să pună pe gînduri şi să ne solicite răspunsul la o întrebare deloc simplă: ce lăsăm ca zestre, mai de preţ, copiilor noştri?

Generaţia noastră, a celor care am depăşit apogeul vîrstei, a avut o existenţă dramatică. Născută în anii dominaţiei burgheziei şi moşierimii a cunoscut războiul şi foametea, a văzut moartea cu ochii şi şi-a făurit existenţa muncind din greu. Ajunşi oameni maturi, cu rosturi la casele lor şi o existenţă socială demnă şi respectată, şi-au îndreptat ochii, toată grija şi atenţia, spre copii. Unii dintre noi au trecut prin bolile clasice ale copilăriei fără să cunoască medicul sau medicaţia, scăpîndu-i din aceste neplăcute situaţii, constituţia lor robustă. Copiii noştri, însă, au fost duşi săptămînal la dispensar, pentru control preventiv. I-am cîntărit şi măsurat săptămînal, să vedem dacă se dezvoltă conform prevederilor ştiinţifice. Mulţi dintre noi n-am văzut un film pînă la 14—15 ani, sau chiar mai tîrziu, dar copiii noştri nu mergeau încă bine cînd se obişnuiseră să aştepte, seară de seară, desenele animate prefaţate de Mihaela, la televizor. Fiecare dintre noi — şi asta o fac părinţii de cînd îi lumea —

s-a preocupat să asigure copiilor cele mai bune condiţii de viaţă. Dar nu toţi am gîndit la fel de sănătos. „Ajunge că am dus-o noi greu, să nu mai aibă şi copiii parte de necazurile noastre, să le fie lor mai bine — îşi spun unii. Şi e firesc? Totul e firesc? Mama care poartă o singură pereche de ciorapi şi-şi cîrpeşte cu grijă lenjeria ca să poată oferi fiicei o pereche de pantofi în plus sau băiatului o săptămînă de vacanţă la munte, îşi iubeşte, desigur, copiii!

Mama care munceşte şi are unghiile roase pînă la carne în timp ce fiica nu prea ştie ce e aceea mătură (sau aspirator) îşi iubeşte, desigur, odrasla! Mama, care de cînd a apărut primul copil nu ştie ce e o sîmbătă după masă şi o duminică liberă — în aceste două zile ea rezolvă toate marile probleme ale gospodăriei — îşi iubeşte, desigur, şi ea, copiii! Dacă fiica i-ar spune: „mamă, azi fac eu curăţenie şi tu te plimbi", ar întreba-o ce a apucat-o, dar de lipsă de dragoste maternă n-ar putea fi acuzată.

Cuplul de părinţi care n-au mai fost de ani de zile la un restaurant, dar privesc îngăduitor „escapadele" săptămînale ale copiilor, „la o bere" — îşi iubesc şi ei copiii!

Şi, totuşi, în aceste „iubiri", există o doză de lipsă de iubire, o abdicare de la îndatoririle fundamentale de părinte. E mai simplu, mai uşor, mai comod că cedezi rugăminţilor copilului, izvorîte din dorinţa de a fi „la fel cu ceilalţi", de a fi „modern", decît să-i refuzi, calm, dar ferm, o serie de cerinţe ce nu se înscriu în stricta necesitate. Nu pledez nici pe departe pentru o existenţă austeră, monahală, a copiilor noştri, pentru claustrarea existenţei lor în limitele experienţei noastre, impusă de viaţa pe care am trăit-o, dar merită să medităm, cu toţii, cu multă seriozitate, dacă nu e cazul să le impunem şi îndatoriri şi obligaţii pe măsură, dacă nu e necesar să le arătăm cum se cîştigă banii şi să-i învăţăm cum să-i cîştige.

Dacă toate aceste laturi plăcute ale existenţei materiale sînt dublate de munca corespunzătoare a copilului în familie sau la şcoală, dacă copilul sau tînărul contribuie la bunăstarea familiei pe măsura puterilor lui — vinde sticle, hîrtie, participă la întreţinerea curăţeniei casei etc. nu apar probleme. Dar dacă nu? Nu-i obişnuim oare cu o viaţă îndestulată, fără să cunoască măsura muncii? Şi ajuns în vîltoarea existenţei se va mai putea integra social? Cum va trăi? Şi dacă va constata că nu mai poate trăi la nivelul pe care-l avea la părinţi, ce va face? Va începe bişniţa, sau să fure? Exagerez? Poate. Cazurile limită sînt mai rare, dar nu lipsesc.

Un lucru rămîne, însă, cert. Orice le-am oferi copiilor noştri nu echivalează, în valoare şi implicaţiile în existenţa lor de-o viaţă, cu importanţa educaţiei prin muncă, pentru viaţă. Munca este dimensiunea existenţială fundamentală a persoanei umane. Munca l-a creat pe om, l-a umanizat. Integrarea lui socială este în primul rînd o integrare bazată pe muncă. A abdica de la muncă, a o privi ca o povară, ca o obligaţie obositoare, înseamnă de fapt a abdica de la condiţia fundamentală a existenţei umane, înseamnă, în ultimă instanţă, dezumanizare. Pregătirea propriilor copii pentru muncă, obişnuirea cu munca, transformarea acesteia într-o permanenţă a existenţei lor cotidiene este axul fundamental al educaţiei lor pentru viaţă, principala zestre pe care le-o putem oferi.

În formarea copiilor noştri pentru viaţă trebuie să le sădim dragostea şi respectul pentru muncă, în general — fizică sau intelectuală sau şi fizică şi intelectuală — pentru munca simplă, corectă, cinstită, singura dătătoare de satisfacţii, bunăstare şi statut social, de stimă şi respect din partea colectivităţii.

Autoritatea, singura lege cunoscută de copii

dr. MIHAI BĂCESCU

Copilul trebuie să ştie s-asculte de părinţi, iar părinţii să creadă în puterea lor educaţională şi să-şi facă timp pentru ea.

Mulţi copii manifestă un soi de răutate, de dorinţă, poate, de a face rău, asociată cu o firească curiozitate infantilă, manifestată la vîrste mici, de pildă, prin stricarea jucăriilor proprii sau ale tovarăşilor de joacă; or, aceste înclinaţii, obişnuite dealtfel, pot îmbrăca mai tîrziu forma unui adevărat sadism, dacă nu sînt oprite la timp.

Adeseori, un caracter devenit rău e pus pe seama nu ştiu cărei moşteniri, spre a scăpa de răspundere. Desigur, genetica îşi spune şi ea cuvîntul în definirea unui caracter, dar şi caracterele moştenite pot fi influenţate în bine, printr-o preocupare sporită, faţă de manifestările nesănătoase sau mai puţin corespunzătoare ale odraslelor; nu trebuie să rămînem într-o atitudine contemplativă, greşit admirativă faţă de atitudini

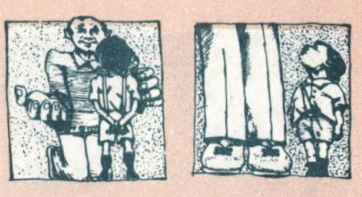

taxate drept „copilărești", luate drept „promițătoare originalități" ori plăcute semne de precoce maturare, ci să le categorisim corect, drept ceea ce sînt: răutăți.

Lăsate azi, lăsate mîine, peste ani, ele nu vor mai fi defecte ușor de corectat și atunci părinții nepsihologi și nepedagogi vor arunca vina pe niște posibile „tare ereditare".

Atenție, deci, părinți! Nu uitați că autoritatea voastră e singura lege pe care o cunosc copiii; o poveste spusă cu tîlc la vremea înțelegerilor și curiozităților, un exemplu povestit frumos, o admonestare rece cînd este cazul, refuzul unor jucării sau un timp mai îndelungat petrecut lîngă copii — mai ales cînd este doar unul — o joacă după cerințele vîrstei etc., nu vor fi uitate de copil, iar firea lui rebelă va putea fi fasonată mai ușor.

Desigur, nu trebuie mers pînă la a crede că asemenea copii nu ar trebui iubiți de părinți, dar nici nu trebuie să se ajungă la situația ca ei, copiii, să ne simtă slăbiciunile, căci, pe acestea le vor exploata apoi din instinct, iar autoritatea părintească va fi compromisă.

Să-i satisfaci copilului nevoile și unele dorințe, da; să lași copilului posibilitatea de a se manifesta în libertate, în societatea fraților sau a altor copii, da, dar supravegheat de la distanță; să nu-l nedreptățești niciodată, iar da, căci copilul, chiar sub 10 ani, nu-i va ierta nicicînd părintelui o acuzație nedreaptă, o părtinire nejustă. Dar a li se accepta toate mendrele, a trece cu vederea toate toanele și mai ales neascultarea sau manifestările de răutate, de cruzime, este o mare greșeală a multor părinți. Ele trebuiesc strunite de cum apar, chiar de la vîrsta cînd numai elementele de dresaj îi duc la reflexe condiționate bune, pentru că numai așa vor crește copii sănătoși la minte, trup și spirit.

Ce trebuie să lăsăm în urma noastră?

prof. EUGENIA MĂNDIȚĂ
președintă a Comitetului municipal al femeilor, vicepreședinte al Comitetului de cultură și educație socialistă a municipiului București

Lăsăm copiilor noștri, generațiilor viitoare, o țară liberă și frumoasă cum n-a mai fost nicicînd, cu o orînduire socială dreaptă, cu o bază materială și culturală înfloritoare, cu o politică externă apreciată pe toate meridianele lumii.

Dacă acesta este cadrul în care ne-am maturizat, noi toți, cei care am început să avem tîmplele cărunte — mulți dintre noi fiind părinți sau tineri bunici — ce am putea spune că lăsăm copiilor noștri? Trăind într-o asemenea țară, cu o politică bazată pe ideea de libertate, pentru care bunii și străbunii noștri au luptat și s-au jertfit — dar căreia abia astăzi îi simțim cu adevărat binefacerile — avem marea obligație față de generația tînără, față de copiii noștri, să le sădim în suflete sentimentul nobil al dragostei față de țară, popor, patrie, față de cel mai iubit fiu al acestui neam, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, care a făcut ca, mai ales în ultimii 15 ani, țara noastră să urce trepte de civilizație și bunăstare, nebănuite vreodată.

Acest sentiment să-l materializăm prin muncă, dăruire, pasiune, devotament în tot ce facem, pentru a lăsa urmașilor noștri tot ceea ce poate fi mai frumos.

Desigur, în această vastă operă eduativă părinții trebuie să constituie, în primul rînd, un exemplu pentru copiii lor. Zestrea cea mai importantă pe care trebuie să o lăsăm urmașilor noștri — copiilor — este, fără îndoială, acea „brățară de aur" pe care o reprezintă meseria. Cu alte cuvinte, pregătirea fiecăruia pentru muncă și viață, idee centrală reieșită și din lucrările Forumului tineretului. Consider că acei părinți care reușesc să-și crească copiii în cultul muncii, să-i determine, după puterile lor, de la vîrsta cea mai fragedă, să contribuie la rezolvarea unor treburi gospodărești, să facă o faptă bună în fiecare zi, să se pregătească continuu și să-și aleagă o meserie pe care s-o practice cu drag mai tîrziu, reușesc să lase urmașilor lor cel mai de preț lucru.

Este necesară o măsură în toate

prof. CORNELIA ALBU, inspector general al inspectoratului şcolar judeţean Braşov

Ce vom lăsa copilului în materie de educaţie şi cultură, este din nou o problemă care, cred, frămîntă pe fiecare părinte. Azi avem un cod etic, la îndemîna tuturor copiilor noştri. Trebuie ca ei, de cînd sînt mici, să cunoască şi să practice cele mai corecte reguli de comportare în colectivitate, în societate. Întrebarea este dacă noi, părinţii, sîntem la acest capitol, întotdeauna, exemplu şi le arătăm pe viu copiilor noştri tot ce e mai frumos şi demn în comportare, pentru a ne urma. Cu toate eforturile depuse, trebuie să recunoaştem că mai sînt destule deficienţe în comportarea şi pregătirea unora dintre noi, pentru „profesia de părinte".

Eficienţa educativă, sarcinile sociale şi morale ale familiei române urmează vechi şi solide tradiţii, care trebuie să se îmbogăţească continuu. Documentele de partid relevă aceste tradiţii naţionale ale vieţii de familie, rolul important al femeii mame şi al femeii angajate în progresul general al ţării.

A asigura total egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul — una din marile realizări ale socialismului — a cultiva principiile eticii şi echităţii socialiste, a fonda căsătoria pe o comunitate de idealuri şi respect reciproc, sînt premise importante în vederea persistenţei familiei, a creşterii rolului educativ al acesteia, prin asigurarea în primul rînd, a unei înalte ţinute morale în viaţa de familie.

Impoatante sarcini privind educaţia şcolară şi cea extraşcolară se impun şi în scopul pregătirii tineretului pentru viaţa de familie. Încă din perioada adolescenţei se ridică problema de a asigura cunoaşterea de către tineri a funcţiilor familiei, obligaţiilor ei sociale, responsabilităţile sale morale.

Cultul pentru familie şi respectul faţă de cerinţele ei trebuie să constituie pentru tineretul nostru una din preocupările fundamentale în formarea lui pentru viaţă.

Indiferent de profesie, părintele este primul educator al copilului, de aceea trebuie să fie pregătit pentru aceasta.

Ca părinte este necesar **să-i fii aproape copilului la bine şi la rău, să-i cunoşti şi să-i înţelegi frămîntările. Încrederea, sinceritatea, respectul** şi **dragostea reală** vor genera aceleaşi sentimente, creind climatul sigur al comunicării în familie. Apoi, **tactul, răbdarea, modestia, autoritatea autentică, constituie şi ele tot atîtea forţe sigure şi indispensabile ale părintelui conştient că nu poate cere altora ceea ce el nu face.**

Părinţii trebuie să ştie că autoritatea părintească, care porneşte de la premisa prieteniei cu copiii, cere **mult tact** din partea lor, pentru a nu se degrada şi a nu-şi pierde eficienţa. Ei trebuie să ştie unde începe răsfăţul, cînd e nevoie de severitate şi cînd de blîndeţe şi, mai presus de toate, să ştie a oferi copiilor **exemplul necesar pentru tot ceea ce înseamnă bine şi dreptate, adevăr şi cinste, curaj şi loialitate, blîndeţe, cumpătare, înţelegere şi bunăvoinţă.** Numai că se pune problema necesităţii **dozării,** a **măsurii** cantităţii şi intensităţii în care dragostea şi înţelegerea, sub diferitele lor forme, sînt oferite copiilor.

Din nefericire, unii părinţi eşuează în strădaniile lor. Îi vedem decepţionaţi, descurajaţi ori disperaţi că şi-au crescut copiii cu dragoste şi grijă, dar că au cules roade mai mult sau mai puţin amare.

Aceste situaţii neplăcute apar din cauza **lipsei acelei necesare măsuri în toate.** Astfel, unii părinţi uită prea repede că au fost şi ei copii, uită copilăria şi n-o mai înţeleg, crescînd copii fără copilărie, determinînd acea infirmitate psihică infantilă, ca urmare a absenţei unui climat socio-afectiv adecvat.

Printr-o autoritate prost înţeleasă şi greşit aplicată, inoculează în sufletul copilului sentimentele teroarei, spaimei, laşităţii, tiraniei, minciunii sau ipocriziei. Ei uită adevărul spuselor lui Rabindranath Tagore: „...sufletul omului se modelează datorită sufletului unui alt om".

Îngîmfarea, pedantismul, moralizarea excesivă, duc la acelaşi efect negativ — formalismul.

Tot atît de dăunătoare prin consecinţele lor sînt: autoritatea prin iubire, bunătate şi prietenie exagerate—şi ele prost înţelese—acestea ducînd la egoism familial, nesinceritate, calcul rece, cinic, meschin. Asemenea copii ajung să creadă că totul li se cuvine fără muncă, fără eforturi per-

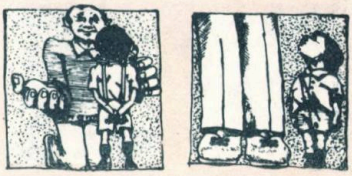

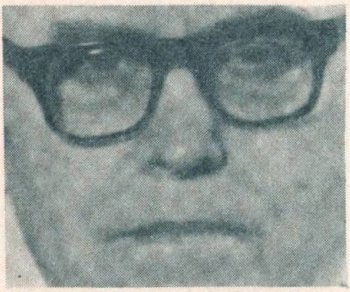

Cum putem feri inima de dureri?

dr. MIHAI PETEANU

sonale, iar mai tîrziu, în cadrul vieții sociale, orice îndatorire, obligație sau cerință, o consideră ca o încălcare a drepturilor lor, o nedreptate ce li se face și astfel începe conflictul individ — societate, manifestat prin complexul de frustrație, megalomanie sau mania persecuției.

Inconsecvența părinților în măsurile educative contribuie, la formarea și menținerea copilului încăpățînat. O certitudine care s-a impus este aceea că „omul nu este, ci devine", prin educație. Individul uman dobîndește anumite atribute umane în funcție de societatea în care trăiește. Epoca și societatea noastră cere tuturor să învețe a fi oameni, iar copiii pot fi ajutați în acest sens de familie, de școală și de societate.

Ca profesoară, sînt conștientă că misiunea școlii este de a **continua** și **completa,** iar uneori de a **corecta** munca educativă începută de părinți pentru a forma un tineret viguros din punct de vedere fizic, intelectual și moral, bine pregătit pentru viață, înarmat cu cunoștințe, dar mai ales cu deprinderi de muncă și de conduită.

Un adevăr axiomatic, intrat în sistemul peren de valori, spune că figura centrală a procesului de învățămînt o reprezintă cadrul didactic care trebuie să stăpînească cunoștințele de specialitate, să aibă o bună pregătire psihopedagogică și un nivel politic-ideologic corespunzător.

Dar valoarea unui cadru didactic nu rezidă numai în stăpînirea cunoștințelor de specialitate, ci, mai presus de toate, în modul de a înfățișa conținutul de idei, în **arta cuvîntului,** în **pasiune** și **altruism,** în **dăruirea de sine,** în **colaborare,** în **respectul îmbinat cu exigență față de omul în devenire,** în ceea ce se numește, pe scurt și sugestiv, **măiestrie pedagogică.**

Conținutul întrebării pusă ca titlu, la prezenta discuție, exprimă credința în posibilitățile pe care cu toții le avem de a preîntîmpina îmbătrînirea precoce, apariția „ridurilor" pe sufletul nostru. Acest lucru este cu atît mai mult posibil și necesar, cu cît calitatea de părinți ne solicită în permanență să fim prezenți, alături de copiii noștri, pentru care inima trebuie să ne bată tare, cald, și cu iubire pînă în ultima clipă a vieții.

„Secretul" menținerii sufletului tînăr, a inimii fără „riduri", constă în lămurirea pe deplin a misiunii plină de răspundere ce trebuie s-o aibă fiecare adult care-și întemeiază propria familie, în cadrul căreia își crește și își educă copiii. Această menire trebuie racordată cu alte sarcini și obligații sociale (profesionale, culturale etc.) și desfășurată cu seriozitate și spirit de răspundere.

Sarcinile de creștere și educare a copiilor revin părinților, îndeosebi în perioada copilăririi.

Părinții trebuie să știe, însă, că, tinerețea și maturitatea, ca etapele cele mai fecunde și mai pline de realizări din viață, se cer activizate la maximum. Personalitatea este pe deplin formată în toate laturile sale și integrată în viața familială, profesională, socială. Înseamnă că în aceste perioade omnul nu are numai trebuințe și năzuințe, ci și sarcini și răspunderi în cadrul unor norme de conviețuire și activitate, care-i asigură existența ca individ și specie.

Fizionomia omului tînăr exprimă frumusețe, forță, vigoare, echilibru sufletesc, încredere în viață, înțelegere a rostului său în societate și al celorlalți. El se călește în luptă cu greutățile din fața cărora nu fuge, ci caută să le înfrunte cu curaj, bucurîndu-se de izbînzi fără a se fuduli și pregătindu-se pentru alte „examene" și alte încercări.

Părinții trebuie să-și educe copiii în spiritul solidarității sociale. Tăria fiecărui individ constă în sprijinul pe care-l are din partea membrilor colectivului în care trăiește și lucrează. Izolarea de colectiv, însingurarea, este un sentiment dureros care naște frica, teama patologică, sentimentul nesiguranței. Acestea distrug structura sănătoasă, solidă, a sufletului, crează „riduri" inimii, îmbătrînind-o înainte de vreme.

„Radiografia" sufletului tînăr, a inimii fără „riduri", se exprimă prin ochi. Priviți în ochii copilului, a tînărului, a omului ajuns la anii bătrîneții. În ochii acestuia din urmă veți vedea cît de tînără îi este inima, dacă a bătut întotdeauna cu putere pentru țeluri înalte. În schimb, privirea celor care nu urmăresc țeluri clare în viață, este abătută, plictisită, uneori plină de ură, iar inima lor prezintă „riduri" adînci înainte de vreme. Trăiți între copii și tineri, transformați-vă în mentorii lor, în îndrumătorii lor, duceți-i de mînă, arătați-le calea cea mai dreaptă de urmat și veți rămîne părinți mereu tineri, chiar dacă cutele obrajilor se vor adînci. Zidul pe care crește iederea și care-i permite acesteia să se agațe de el devine mult mai frumos, mai tînăr și mai pu-

ternic decît cel gol şi bătut de ploi şi vînturi. Este o tendinţă naturală să ne prelungim cît mai mult viaţa, să o facem rodnică în realizări. Şi la asta nu putem ajunge decît învăţînd să luptăm, călindu-ne trupeşte şi sufleteşte în focul luptei cu greutăţile, sprijinindu-ne pe cei apropiaţi (cît ajutor îşi dau unul altuia în muncă şi lupta cu viaţa, soţii) şi cei în mijlocul cărora trăim şi muncim.

Luciditate şi raţiune

prof. emerit
RODICA
ALEXANDRU,
Liceul pedagogic
Suceava

Mă gîndeam cîndva la un chestionar adresat părinţilor, prin care să-i solicit să răspundă: **cît de mult îşi iubesc copiii, ce ar face pentru ei, pînă unde ar merge sacrificiul în caz de nevoie?**

Se înţelege, un asemenea test nu este necesar pentru că ce alt răspuns s-ar putea da în cazul mamei care şi-a oferit un rinichi pentru salvarea copilului? Rinichiul. Şi dacă se cerea inima?...

Dar, de regulă, spiritul de sacrificiu al părintelui în viaţa cotidiană îl înţelegem sub forma efortului moral şi material de a pune la dispoziţie copilului tot ce poate — în limitele puterii noastre şi a bunului simţ — pentru ca să-i asigure cele mai bune condiţii de viaţă şi muncă. Să poată creşte sănătos şi drept la trup şi la minte, într-o societate ea însăşi a dreptăţii, sub soarele luminos al socialismului.

Toţi dorim, şi e firesc să fie aşa, ca fiii noştri să nu cunoască niciodată necazurile şi grijile zilei de mîine, să nu simtă umilinţa hainei sărăcăcioase sau a lipsei pîinii de toate zilele. Dar, oare, în dorinţa noastră teribilă de a le asigura totul, nu uităm uneori că drumul vieţii nu este presărat numai cu flori? Că, de fapt, o „grijă pentru mîine" trebuie să existe în permanenţă pentru toţi, că nu ne poate fi bine **mîine,** dacă nu ne pregătim **azi** acest „mîine". Că fiecare, prin muncă cinstită, prin devoţiune faţă de familia mare a întregului popor, trebuie să dea societăţii nu numai cît a primit, ci, desigur, mai mult!

E foarte greu, dacă nu chiar imposibil, ca cineva să dea „reţete" de educaţie. Dar cred cu putere că atîta timp cît sînt pe băncile şcolii, tinerii trebuie să înveţe şi să muncească, cu seriozitate, iar părintelui nu-i este îngăduit să nu vină în întîmpinarea şcolii, pentru a cere copiilor să obţină rezultate bune, la cotele maxime, în conformitate cu puterile lor. Dar nu numai în goană după note de 10, ce pot deveni dăunătoare formării tînărului, făcîndu-l egoist, îngîmfat, infatuat. Dăunătoare însă şi soţietăţii. Nota 10 în catalog ne bucură pe toţi în măsura în carea ea dă perspectiva că tot ce va face acel tînăr în viaţă, la locul de muncă, acolo unde va fi chemat să acţioneze, corespunde valorii ei intrinsece. Deci, nu urmărită ca un scop în sine, ci ca o perspectivă a dezvoltării generale a lui.

Vorbeam de „reţete". Ei bine, şi în educaţie, ca şi în lume şi viaţă, în general, fiecare copil, fiecare părinte, fiecare familie, trebuie să ştie că fiecare situaţie se înscrie sub forma particularului, în general. Găsesc că e foatre bine venit faptul că ne frămîntăm, că ne autoanalizăm, că chibzuim meru cum să procedăm pentru ca, copilul, omul matur şi responsabil de mîine, să fie investit cu calităţile morale pe care i le dorim. Căci, şi în educaţie, azi mai mult ca oricînd, se pune problema calităţii. Şi, oare, ce-i mai presus decît calitatea omului?

De aceea, cred că, dacă luciditatea şi raţiunea se impun dincolo de zîmbetul cald şi duios al părintelui, să fim convinşi de faptul că prin raţiune triumfă însăşi dragostea şi răspunderea de părinte faţă de viitorul copiilor, ca şi faţă de viitorul ţării.

A aduce copii pe lume nu este totul...

prof. ELEONORA
POPESCU
directoarea Liceului
de filologie-istorie
nr. 1, Bucureşti

„Copilul nu datorează părinților viața, ci creșterea", spunea N. Iorga.

Nașterea copiilor schimbă sensul existenței familiei; o înfrumusețează dar, în același timp, creează părinților și familiei, și o mare responsabilitate față de societate.

O sămînță bună, după cum se știe, rodește într-un pămînt bun — de aci și imensa obligație pentru fiecare părinte de a face ca „pămîntul" să rodească pe măsura aspirațiilor pe care și le făurește fiecare dintre noi, cu propriul copil.

O educație sănătoasă bazată pe înaltele valori morale ale societății noastre socialiste nu implică existența în familie a unor condiții materiale deosebite, ci existența unui climat afectiv și moral, hotărîtoare în educația copilului. Pentru aceasta, cred că este nevoie de o permanentă luciditate interioară în cazul fiecăruia dintre noi, părinții, ca în tot ce întreprindem cu copiii noștri să se îmbine căldura, afectivitatea, dragostea, exigența, tactul și măsura. Ca în orice profesie și în cazul „profesiunii de părinte" nevoia de receptivitate, de autocontrol, de autoperfecționare a fiecăruia dintre noi, se impune — numai astfel putînd cunoaște, înțelege, ajuta și îndruma cu adevărat pașii copiilor, numai astfel putînd pregăti, prin copilul de azi, cetățeanul responsabil de mîine.

Numeroase carențe privind educarea copiilor în familie, sînt semnalate de școală încă din primele clase. Investigațiile făcute au condus la concluzia că acestea se datorează atît neglijării problemelor educative, în familie, cît și nepriceperii sau unor griji exagerate ale unor părinți față de copii.

Cîteva exemple: Elevul **R.D.**, inteligent, are deficiențe în muncă, în disciplină și în comportamentul general pentru că părinții nu-l supraveghează, afirmînd că n-au timp, iar copilul simte și speculează această lipsă de control. Mai mult, acești părinți consideră că odată copilul dat la școală, aceasta trebuie să facă totul pentru educarea lui, simțindu-se direct ofensați atunci cînd sînt invitați pentru discuții lămuritoare sau sînt vizitați la domiciliu de cadre didactice, în scopul asigurării unei colaborări școală-familie, menită a duce la remedierea lipsurilor copilului-problemă.

Elevul **R.E.**, cu posibilități intelectuale deasupra mediei, conștiincios, cuminte, disciplinat, începe deodată să dea semne de oboseală și nervozitate. Stare generată de teama de a nu greși, ca o consecință a cerințelor exagerate ale părinților, care-i pretind numai note de 10.

P.R., căruia, începînd din clasa a II-a i s-a ocupat tot timpul liber, cu meditații, lecții de pian, limbi străine, înnot etc. ajunge în aceeași situație cu elevul **R.E.** De ce? Și acest copil este frustrat de bucuriile copilăriei, nemaiavînd timp să se joace cu cei de vîrsta lui. Părinții lui — intelectuali — nu pot înțelege că jocul este o necesitate, avînd o importanță deosebită în dezvoltarea personalității copilului. Victime ale megalomaniei părintești, copiii aflați în astfel de situații ajung, către sfîrșitul perioadei școlare, să se plafoneze, manifestînd o accentuată lipsă de interes față de procesul instructiv și, ca urmare, randamentul lor scade simțitor, iar părinții — lipsiți de simț pedagogic — nu-și pot explica, nici acum, eșecurile copiilor la examenele de admitere în învățămîntul superior sau inadaptarea lor la realitățile și cerințele locului de muncă. Și într-un caz și în altul, eforturile lor soldîndu-se, de cele mai multe ori, cu traume psihice serioase. De aceea, este foarte important ca părinții să colaboreze cu școala, în vederea unei bune orientări școlare și profesionale a copiilor. Pentru că, de multe ori, părinții nu înțeleg că alegerea unei meserii corespunzătoare particularităților psihofizice ale copilului constituie sursa unei vieți echilibrate, fericite. De exemplu, eleva **P.M.**, ale cărei posibilități intelectuale nu depășesc media normală, lipsită de aptitudini deosebite pentru vreun domeniu, neobișnuită a munci sistematic și, deci, cu carențe în ceea ce privește deprinderile de muncă intelectuală, dă examen de admitere la medicină, ani de-a rîndul, fără succes. La intervenția școlii, familia s-a dovedit refractară, pentru că părinții vor să îndeplinească dorința copilului.

Unii elevi nu au rezultate bune la învățătură pentru că nu iau școala în serios și nu respectă disciplina școlară, deoarece părinții, în mod sistematic, subminează autoritatea școlii, denigrînd profesorii în fața copilului. În alte cazuri, părinții, fie din ambiția de a asigura copiilor note mari, fie din dorința de a le ușura munca, îi *ajută* în așa măsură încît copilul e scutit de orice efort intelectual. Astfel de practici duc, pe de o parte, la anihilarea simțului de răspundere față de propria lui muncă iar, pe de altă parte, lipsa efortului cerebral în procesul instructiv duce la diminuarea ritmului dezvoltării proceselor intelectuale. Este concludent — din acest punct de vedere — exemplul elevului **P.F.**, care povestea tatălui, în tramvai, că *a scăpat* de „ascultare" la matematică, pentru că a sunat clopoțelul, deși curiozitatea tatălui era „îndreptățită" atunci cînd vroia să afle cum a fost apreciată „munca lui".

Asemenea practici, fără îndoială, nu pot fi decît deficitare efortului general de instruire sănătoasă a copiilor.

Relația școală-familie, mai prezintă, desigur, pentru unii părinți, „necunoscute". Acestea, însă nu sînt insurmontabile, nu sînt imposibil de descifrat. Calea rezolvării e unică: o cît mai strînsă legătură a familiei cu școala.

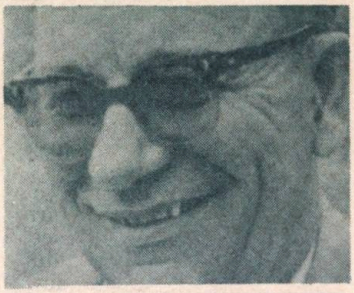

Unde și de ce greșesc părinții?

conf. dr.
ION DRĂGAN
Universitatea
din Timișoara

În epoca noastră se manifestă tendința, pe de o parte, de a asimila familia instituțiilor de educație și învățămînt, iar pe de altă parte, de a extrapola funcțiile școlii, familiei. Sînt semnificative, în acest sens, expresiile: „Familia, școală fără vacanță", „Familia, prima școală a omenirii" ș.a.

Fără îndoială că, familia este o instituție de educație și că educația copiilor este una din funcțiile ei majore. Aceasta începe chiar din primele momente ale vieții, „ceasul nașterii copilului fiind ceasul începutului educației sale" (P e s t a l o z z i). Această funcție este perpetuă, exercitîndu-se tot timpul cît copilul este membru al familiei și — în unele cazuri — chiar și după ce acesta își întemeiază propria-i familie. Fenomenul ni se pare firesc. Mai puțin firești ni se par însă unele forme pe care le îmbracă această educație și exagerările care se produc în acest domeniu, mai ales prin preluarea unor atribuții specifice școlii.

Deși școala și familia își întîlnesc preocupările educative în lupta pentru realizarea scopului lor comun (educația elevului, a copilului), cu toate acestea conținutul și, mai ales, formele activității educative ale celor două instituții diferă și trebuie să difere. Din păcate, însă, se manifestă tot mai mult tendința (în special la familiile orășene) de a prelua sarcinile instructive ale școlii, neglijîndu-și astfel propriile funcții și sarcini educative, mult mai importante. Sînt părinți care efectuează temele copiilor, iar cînd nu reușesc să facă față cu forțele proprii angajează „forță de lucru străină" — meditatorii. În unele familii copilul — deși a depășit de mult și cea de a treia copilărie — are „ajutoare" la majoritatea obiectelor de învățămînt. În excesul lor de zel, acești părinți scapă din vedere răul pe care-l produc copilului prin aceste „dopări". Acestora am dori să le amintim una din legile psihologice ale învățării, formulată de C l a p a r è d e: „Dezvoltarea vieții mintale este proporțională cu distanța ce există între trebuințe și mijloacele de a le satisface". Cum se va putea dezvolta mintal acel copil pentru care părinții au grijă să nu facă nici un efort intelectual, acesta făcîndu-l, în locul lui, meditatorii?

Am văzut părinți foarte zeloși pentru instruirea copiilor lor și părinți îngrijorați cînd copilul nu avea rezultate foarte bune la învățătură. Mai rar mi-a fost dat să văd însă părinți îngrijorați și alarmați pentru un comportament deviat de la normele morale al propriei odrasle (copiere, minciună, atitudine necivilizată, chiul etc.)

La lectura rîndurilor de mai sus, poate unii părinți se vor întreba: așadar, nu am dreptul să-mi ajut copilul la învățătură? Este un mod greșit de a înțelege... ajutorul; sînt, fără îndoială, situații în care copilul are nevoie de ajutor: cînd a fost bolnav, cînd întîmpină dificultăți, fiind mai lent în gîndire, cînd o temă sau un capitol este mai dificil ș.a. Dar aceste situații nu sînt permanente, iar pentru depășirea lor profesorii școlii au obligația statutară de a realiza meditații, ore de consultații etc. cu cei în cauză.

Cred că este bine să amintim că nici un părinte, oricît ar fi de instruit, nu va putea ajuta efectiv copilul la toate obiectele de învățămînt, nici chiar pentru nivelul învățămîntului gimnazial. Ca atare, efortul părinților nu trebuie să fie orientat spre a-i instrui (nici „cu forțe proprii" și nici cu „ajutor extern"), ci spre **a le crea condiții adecvate muncii de pregătire a lecțiilor** (liniște, loc de studiu, etc.), dar mai ales **să le formeze, printr-o muncă educativă adecvată, o atitudine pozitivă față de învățătură** (responsabilitate, sîrguință, perseverență, etc.); la copiii primelor clase acestea se vor forma și prin **imitare:** dacă părinții au o atitudine pozitivă față de activitatea lor profesională, față de obligațiile obștești și copiii se vor strădui să aibe aceiași atitudine față de învățătură, care este munca lor.

Domeniul larg, în care familia poate și trebuie să-și spună cuvîntul, este cel al educației morale și în special cel al formării caracterului, căci „în familie și pe genunchii mamei se formează ceea ce e mai de preț în lume: omul de caracter" (L o i s e l).

Desigur, familia nu are la îndemînă mijloacele de care dispune școala: cărți, rechizite, tablă, material didactic etc. Dar pentru educația morală, acestea nici nu sînt necesare. Și-apoi, familia are acel ceva pe care școala nu poate să-l aibă: afecțiunea maternă și paternă, care dă acțiunii educative căldura atît de trebuincioasă pentru modelarea sufletelor. Este necesar doar ca **părinții să știe să folosească acest „combustibil sufletesc", care este dragostea pentru copii, cu măsură și în scopuri frumoase,** adică **pentru a le forma sentimente** („dragos-

tea naşte dragoste") **şi convingeri conforme cu normele noastre morale: simţul dreptăţii, dragoste de oameni şi de muncă, simţul demnităţii, iubirea de ţară, ataşamentul faţă de partid.**

Familia este o instituţie care nu eliberează diplome, dar dă posesorului oricărei diplome „aurul" fără care diploma rămîne o simplă hîrtie: „cei şapte ani de acasă".

Nu numai cu inima, ci şi cu mintea...

prof. FILOFTEIA IONESCU

Romanii spuneau: „Sînt om şi nimic din ce este omenesc nu mi-e străin".

Am pătruns acest sublim adevăr, încă elevă fiind, iar — mai tîrziu — devenind cadru didactic (deci, prin însăşi natura muncii mele) am cunoscut mai bine oamenii, mi i-am apropiat, i-am iubit şi i-am slujit, dorind ca nimic din ce e omenesc să nu-mi fie străin.

Marea „carte a inimii de părinte" avea să fie, astfel — firesc — cartea mea de căpătîi, domeniul de cercetare care mă atrăgea şi mă pasiona.

Am ţinut să cunosc — pînă în cele mai mici detalii — filele acestei cărţi şi, timp de 33 de ani, le-am citit şi recitit, cu neabătuta dorinţă de a-i pătrunde chiar şi secretele.

M-a preocupat, mai ales — şi înainte de orice — ideea de a afla **cum** se explică, **cui** se datorează înfrîngerile pe care, totuşi, această „mare carte" le înscrie în filele ei şi care nu sînt deloc puţine, pentru a fi trecute cu vederea.

Chiar de la începutul carierei mele didactice, constatam — din ce în ce mai mult — că, dintre toate sentimentele umane, dragostea de părinte este singurul de care nimeni şi niciodată nu s-a putut îndoi, pe care nimeni şi niciodată n-a avut curajul să-l pună sub semn de întrebare, măcar.

Şi dacă dragostea deplină nu poate fi pusă la îndoială şi dacă — datorită ei — există certitudinea celor mai bune intenţii şi a celor mai lăudabile strădanii, atunci de ce nu sînt încununate de succesul la care te-ai aştepta, firesc, toate „probele" scrise în ea?

De ce, uneori, rezultatele acestor sentimente pure, totale, determină decepţii sau înregistrează ratări şi înfrîngeri?

Cu timpul, răspunsul mi l-a dat viaţa însăşi, experienţa mea pedagogică: **dragostea, singură, nu este de ajuns, oricît ar fi de mare, de totală.** Ba-în unele situaţii — **dragostea singură, dacă e rău înţeleasă de părinţi, rău manifestată, poate duce nu numai la greşeli grave, ci la adevărate drame.**

Îmi spunea — de pildă — un tînăr, cîndva, că şi-a pierdut vederea din cauza prea marii dragoste de mamă. Adorat de ea, de această mamă simplă, care, deşi avertizată, n-a înţeles pericolul neaplicării întocmai a tratamentului medical prescris şi — cedînd lacrimilor copilului neştiutor — a neglijat îngrijirea impusă de situaţie, pentru a-i menaja unele uşoare reacţii de moment ale medicamentului, expunîndu-l, prin aceasta, celei mai grave dintre consecinţele posibile: pierderea vederii.

Una din elevele mele, cu altă infirmitate, îşi considera părinţii ca fiind cei care i-au pricinuit cel mai mare rău şi aceasta tocmai pentru că, tot din prea mare „dragoste", n-o ţinuseră suficient în gips, în urma unei fracturi banale. Şi aceşti bieţi părinţi se lăsaseră înduioşaţi — cu ani în urmă — de lacrimile fetiţei lor, care jinduia vizibil la joacă, alături de ceilalţi copii.

Tot din dragoste rău înţeleasă, desigur, **unii părinţi** — din fericire, azi, din ce în ce mai puţini — **prezintă copiilor lor o imagine deformată despre viaţă şi muncă, oferindu-le totul de-a gata şi aceasta numai din dorinţa ca fiii lor să aibă tot ceea ce ei înşişi — părinţii — şi-au dorit şi nu au avut.**

Şi — evident — **la fel de greşit înţeleasă şi manifestată este „dragostea" acelor părinţi care sînt gata să muncească uneori peste puterile lor, numai ca să ţină fiul sau fiica acasă, să tot „încerce" la facultate, de pildă.**

Dureros este — cu siguranţă — şi acel aspect al aşa zisei dragoste părinteşti, în care, după ce copilul a ajuns, în sfîrşit, să aibă o calificare, medie sau superioară, să termine o facultate sau un curs profesional şi să poată deveni util societăţii, ei — părinţii — **se fac luntre şi punte ca să le găsească un loc de muncă cît mai aproape de ei, de casă,** de „fusta mamei" cum se spune, împiedicîndu-le astfel, maturizarea firească, prin contactul cu vicisitudinile — iarăşi firesti — ale vieţii de dincolo de dragostea maladivă a familiei.

Asemenea copii care, de fapt, de mult nu mai sînt copii — învăţaţi a fi permanent dădăciţi, mereu ţinuţi sub ocrotitoarea „aripă" părintească - ajung **neajutoraţi,** intrînd în viaţă cu adevărate **infirmităţi psihice şi morale,** ce nu-i pot decît inhiba în rezolvarea problemelor de existenţă, de orice fel, transformîndu-i

în victime ale întîmplării în — de multe ori — **rataţi iremediabili.**

Şi dacă — azi — este pentu oricine uşor de înţeles acest adevăr de necontestat — că dragostea singură nu este suficientă — unde trebuie căutat restul? În **minte! În pricepere! În ştiinţa pedagogiei,** atît de necesară, din toate timpurile, procesului instructiv-educativ.

Subliniez însă şi un alt adevăr — ştiut, de altfel, de aproape toată lumea — că **nici mintea singură nu face minuni** şi că greşesc la fel de grav acei părinţi care „îşi calcă pe inimă", îşi ţin în frîu sentimente firești, calde, paterne, de dragul unei exagerate, inhibatoare autorităţi, care — zic ei — trebuie să rămînă neştirbită, invocînd mereu faptul că şi ei au crescut în spiritul unei excesive severităţi, şi... n-au murit... ba, au ajuns, chiar, mai ştiu eu ce, în viaţă.

În numele aceluiaşi trecut plin de privaţiuni, caracterizat, înainte de orice, prin supuşenia oarbă a copiilor, unii părinţi, situîndu-se în cealaltă extremă, îşi lipsesc urmaşii pînă şi de unele avantaje elementare ale vieţii noastre civilizate de azi. Aceştia îşi motivează atitudinile prin afirmaţia că nici ei n-au trăit în „bunătăţi şi confort şi, totuşi, au ajuns oameni în rînd cu lumea"...

Pe scurt, şi exprimînd totul foarte simplu — pentru că adevărurile mari sînt simple şi simplu se cer exprimate — dacă continuitatea speciei umane a fost asigurată de toţi părinţii, progresul uman realizat de om — de-a lungul mileniilor — nu s-a putut impune decît prin strădania celor mai buni dintre părinţii foarte buni. Desigur, este vorba de acei părinţi care şi-au înţeles — cu simţ de răspundere — rolul, menirea; care şi-au dat seama, din capul locului, că **moştenirea inestimabilă pe care ei o lasă posterităţii sînt copiii şi că aceştia nu pot fi crescuţi doar cu inima, ci şi cu mintea, dar nici numai cu mintea, ci şi cu inima.**

De la părinte către fiu cuvînt şi îndemn: să nu vii acasă cu „mîini pline", ci cu mîini curate!

V. POPEANGĂ

Acest sfat, care exprimă prioritatea acordată curăţeniei sufleteşti şi moralităţii, în raport cu avuţia şi reuşita materială în viaţă, îmi vine ca un ecou din satul meu de sub munte, în care copiii erau crescuţi într-un spirit de moralitate şi omenie, ce a constituit unul din factorii de rezistenţă a noastră ca neam în faţa vicisitudinilor istoriei. Erau mari tentaţiile care apăreau în faţa ochilor noştri în viile atît de îngrijite din dealul satului, în holdele din luncă sau în grădinile din zăvoi. Dar în suflet mereu acelaşi îndemn de a rezista tentaţiilor şi bunătăţilor ademenitoare şi de a te întoarce acasă cu fruntea sus şi cu mîinile curate, fiindcă n-ai săvîrşit un rău. Şi aşa, zi de zi prin sfaturi şi fapte se cizela conduita copiilor şi **li se forma convingerea că munca cinstită, comportarea frumoasă şi respectul semenilor sînt dovezi ale omeniei lor.**

Dar mai era o permanenţă afectiv-volitivă a spiritualităţii satului meu. Aceasta era constituită de lupta părinţilor şi bunicilor noştri pentru a asigura viitorul copiilor, pentru a-i vedea „aşezaţi la casele lor", oameni cu rosturi în viaţă. Era dură această luptă, plină de renunţări, dar mereu încălzită de flacăra idealului urmărit Pentru părinţii satului, copiii erau o existenţă umană cu sens: **realizare umană a părinţilor, asigurarea continuităţii vetrei familiei, spijin la bătrîneţe şi apărători ai ţării în caz de nevoie.** Şi aşa în viaţa şi activitatea comunităţii sătești se constituiau două spaţii: al acţiunii pentru a asigura rosturile în viaţă ale copiilor şi al formării lor moral- umane. Se întrepătrundeau aspiraţiile nutrite de părinţi în aceste direcţii, ceea ce le dădea însă nota definitorie era **prioritatea acordată moralităţii şi omeniei de întreaga comunitate a satului nostru.**

Sînt mai tulburătoare, mai penetrante şi mai înşelătoare tentaţiile de tot felul cu care lumea modernă poate ademeni pe un copil sau tînăr. Abundenţa de bunuri din magazine, noutatea lor, bunurile obştești din sălile de clasă şi de spectacole, din parcuri şi locuri de agrement, din întreprinderi şi instituţii; moda cu tentaţiile ei şi circulaţia atît de rapidă a informaţiei constituie un potenţial material atrăgător şi iscoditor pentru ochi. Marile mutaţii sociale şi revoluţia tehnico-ştiinţifică au pus în circulaţie gînduri şi obiective noi: calitatea vieţii, bunăstarea materială, utilizarea plăcută a timpului liber şi ne-au făcut să acordăm o atenţie sporită plăcerilor imediate ale vieţii, bucuriilor cotidiene, să ne preocupăm mai insistent de modă şi de achiziţionarea de bunuri de consum. La unii tineri se constată şi o înţelegere obscu-

ră a unor concepte sociale cum ar fi **bun obştesc, proprietate colectivă, bun al întregului popor.**

Cele două preocupări ale familiei: **pregătirea copilului pentru un statut socio-economic şi formarea lui moral-umană au rămas statornice,** deşi sînt influenţate de epocă prin atmosfera culturală a societăţii şi climatul vieţii de familie. Se constată şi deplasări de accent în activitatea educativă a familiei, preocupată mai insistent de plăcerile vieţii cotidiene, de bunăstarea ei şi de petrecerea plăcută a timpului liber. Părinţii sînt mai preocupaţi de căutarea unui drum care să-i ducă pe copii spre succese materiale obţinute mai uşor. În unele familii, actul educativ e tot mai pronunţat sub semnul imediatului şi al reuşitei materiale. S-a pierdut din vedere rolul idealurilor morale şi culturale, care îndepărtează de imediat pe copil, îl detaşează de cotidian şi-l formează în viziunea unor valori permanente.

Pregătim pe copii pentru viitor şi pentru un statut socio-profesional creator, dezvoltîndu-le trăsăturile pozitive de voinţă şi caracter, formîndu-le personalitatea lor. Idealul de viaţă pe care dorim să-l formăm la copiii noştri implică un comportament care îl prefigurează şi îl anticipează. Acest comportament pregătitor, luminat de un ideal de viaţă, se oglindeşte în fapte, în acte cotidiene care îşi au semnificaţiile lor umane şi morale. Am observat la unii tineri că ei cunosc valorile etice care reglementează raporturile sociale în societatea noastră, vorbesc frumos de îndatoririle lor, dar conduita lor e necorespunzătoare. Asistăm la o disociere între valorile morale afirmate verbal şi practica socială. Una din practicile care oglindesc încălcarea normelor e de a veni acasă „cu mîini pline" din dorinţa de a mări bugetul personal, sau de a asigura satisfacerea unor plăceri imediate, ca rezultat al vieţii moderne.

Fiul unui vecin, cu rosturi importante în societate, e amabil, prevenitor şi atent cu cei din jur; după absolvirea şcolii a fost repartizat într-o întreprindere agricolă, de unde vine „cu mîinile pline", spre bucuria mamei sale. Aceste mîini însă nu sînt curate sub raport etic, agentul actelor nu are o conduită cetăţenească demnă. Vor fi mai mulţi bani în bugetul familiei, dar mai puţină moralitate şi demnitate în atmosfera ei. O tînără profesoară, fiica unui medic, îşi „ajută" o colegă într-o situaţie profesională mai delicată şi se reîntoarce acasă „cu mîinile pline", dar cu sufletul gol.

Pregătirea copiilor pentru viaţă cetăţenească demnă nu se realizează numai prin sfaturi şi îndemnuri, prin vorbe frumoase şi sentinţe atrăgătoare. E nevoie de ceva mai mult, de **un exerciţiu statornic de respectare a valorilor morale în activitate, de trăire autentică a lor.** Părinţii sînt aceia care dau tonul, care imprimă caracterul elevat şi cizelat sub raport moral al comportamentului cotidian al copilului. Asupra respectării valorilor morale în acţiune, **în muncă nu putem face compromisuri,** nu ne putem tîrgui cu copiii şi nu le putem înşela aşteptările, decît cu riscul de a pune sub semnul întrebării toate valorile. Modelarea copilului în raport cu idealul de viaţă, de moralitate şi umanitate, pe care dorim să-l atingă, se realizează prin efort propriu, prin acte voluntare de respectare a valorilor şi normelor sociale.

Construind cu răbdare pentru copilul nostru un mod superior de viaţă socială, de moralitate, de trăire a statutului său socio-profesional, în lumina unor principii şi valori etice, trebuie să medităm şi asupra mijloacelor de pregătire a copilului pentru idealul uman pe care dorim să-l realizeze. Acest ideal este anticipat prin acţiune, prin fapte pozitive. Iar cum în orice faptă umană mîna este implicată şi oglindeşte glasul inimii şi argumentele cugetării, **îndemnul de a veni acasă cu „mîini curate" este o chemare la moralitate şi la un exerciţiu statornic al ei.** Îndemnul bătrînilor din trecutul nostru de legendă şi cuminţenie, pe acest pămînt românesc, adresat copiilor de a veni acasă cu „mîini curate", ca simbol al cinstei şi corectitudinii, nu cu ele „pline" este valabil şi pentru fiul secolului al XX-lea. E unul din bunurile morale pe care le putem lăsa moştenire copiilor noştri cu conştiinţa datoriei împlinite faţă de ei şi viitorul lor.

Sînt unii părinţi care în cazul unor încălcări de către copii a normelor morale invocă motive de „înţelegere psihologică" a lor. Înţelegerea înseamnă o explicare a cauzelor care au determinat încălcarea normei, dar nu cocoloşirea ei. Este o eroare gravă a face compromisuri cu copiii cînd ei au încălcat valorile morale. Tatăl care bate pe umăr în semn de încurajare pe fiul său care a obţinut o notă mare la teza la care a copiat, îl încurajează pe un drum periculos. Copilul a venit acasă „cu mîini pline", cu o notă mare în carnetul de şcolar, pe care l-a murdărit însă cu propriile sale mîini. Înţelegerea în asemenea situaţii trebuie să aibă un caracter prospectiv, urmărind îndreptarea copilului, a cărui faptă trebuie blamată, condamnată şi penalizată sub raport moral. E necesar să punem copilul în faţa unor aspecte ireconciliabile din conduita sa: reuşita obţinută prin necinste şi venituri personale obţinute prin înşelătorie, atrăgîndu-i atenţia că nu poate reuşi în viaţă prin înşelătorie şi fapte incorecte şi întrebîndu-l pentru care optează pentru viitor. Dacă el se va căi, va pleca în jos capul şi faţa se va îmbujora, ca semn al conştiinţei vinovăţiei, e un semn bun şi părintele îşi va putea continua cu suces acţiunea educativă, cerîndu-i copilului să dovedească, prin fapte, corectitudinea sa. **Cerîndu-i copilului să vină acasă cu „mîini curate" şi suflet cinstit, îl pregătim pentru a trăi cu demnitate viaţa şi a-i spori sensurile ei umane prin frumuseţea caracterului său.**

Profesia de părinte la porțile noului

VALENTINA RADU

psiholog

S-a vorbit și s-a scris mult despre rolul de educatori al părinților. Este un subiect care va sta mereu în atenția noastră atît pentru faptul că este important și serios, dar și pentru că aspectele lui se schimbă de la o epocă la alta. De aceea, devine permanent necesară reluarea temei și aducerea ei „la zi".

Ca rezultat al studiilor din domeniul educației, știm că **metodele folosite, spre a fi eficiente, se impun adaptate la specificul individual** fiindcă este imposibil de găsit un mod stereotip de tratare, dacă vrem ca rezultatul să fie bun cu adevărat. Din aceeași sursă, știm că singura regulă universal valabilă pentru educație rezidă în **încurajarea, dezvoltarea și perfecționarea fondului de înclinații pozitive,** care rămîne inepuizabil și atunci cînd, aparent, procesul modelator s-a încheiat. Știm, de asemenea, grație sociologiei și antropologiei, că un om este punctul de intersecție al unei imensități de influențe exterioare, care acționează de-a lungul întregii vieți.

Dacă știm toate aceste lucruri și dacă le punem laolaltă, așa cum ne permite nivelul de astăzi al cunoștințelor, atunci găsim și una din marile schimbări ce intervin în rolul de educatori al părinților, în epoca noastră. Aceasta ni se pare a fi **ridicarea la rang de principiu a ideii că omul în genere și copilul în special are nevoie nu numai de aer și de hrană, fără de care îi este amenințată existența fizică, nu numai de adăpost și îmbrăcăminte, ceea ce presupune ocrotire și suport material, ci are o acută nevoie de a fi înțeles. Înțeles în mod rațional,** adică prin conștientizarea faptului că din primul moment al vieții, copilul aduce în lume o nouă valoare a naturii, prin unicitatea lui și o valoare în devenire, ca viitor făuritor de istorie, ca purtător de mesaj cultural către epocile viitoare. Și, înțeleasă afectiv, aceasta înseamnă **iubire călăuzită de dorința sprijinirii lui în efortul de a parcurge drumul lung și plin de încercări, ducînd dinspre totala dependență de cei din jur, către responsabilitatea deplină față de sine, de contemporanii și de urmașii săi.** Or, primii oameni cărora li se cere să pună în aplicare acest principiu sînt părinții.

Care ar fi totuși punctele, să spunem stabile, neperimate, valabile, din imaginea veche de cînd omenirea, despre părinți ca educatori? În ciuda schimbărilor intervenite, poate chiar tocmai în condițiile producerii lor, ni se pare că în centrul preocupărilor trebuie situată **formarea la copii a acelor atitudini morale superioare, în care principalele valori sînt cinstea, bucuria realizării prin activitatea personală, dorința de autoperfecționare, și nevoia de a munci cu pasiune pentru a oferi societății contribuția proprie.** Sarcina nu este nici mică, nici ușoară. Ea le impune, în primul rînd părinților, să facă dovada acestor valori, prin **comportamentul de fiecare zi,** pentru a putea oferi exemplul viu, absolut necesar transmiterii lor către noile generații. Speranța că principiile formative vor fi determinate pe alte căi are prea puține șanse de împlinire. Cîtă vreme copiii depind de părinți, au nevoie de ocrotirea acestora și conviețuirea împreună cu ei, în perioada cea mai propice pentru modelarea atitudinilor morale fundamentale.

Mai presus de orice... exemplul personal

ANIȘOARA DRĂGHICI

creator specialist—jucării textile, Metaloglobus — București

Consider că exemplul personal al părinților în viața de zi cu zi, la locul de muncă, are un rol deosebit de important în educația copiilor noștri.

De cîte ori nu-i auzim: „așa face mama", „așa procedează

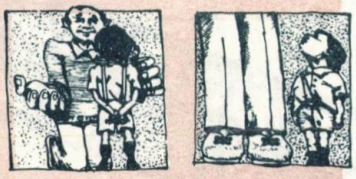

tata“ „așa am învățat de la mama“, „așa ne-a sfătuit tata“ etc.

Iată cîtă grijă și tact ne sînt necesare în munca noastră educativă,dacă vrem ca îndrumările, sfaturile, comportarea noastră să concorde perfect cu intențiile educative, dacă vrem să-i ajutăm efectiv pe copii în formarea lor, în devenirea lor ca oameni demni ai societății în care trăim.

Consider că **nu este bună dădăceala și știrbirea personalității copilului. Că trebuie să le acordăm încredere, să-i deprindem cu ideea de independență, dar sub controlul nostru discret, permanent.**

Să-i învățăm de mici să nu mintă, să fie cinstiți, harnici, să-i deprindem cu treburile gospodărești, să cunoască bucuriile, dar și grijile, preocupările și frămîntările noastre. Familia să constituie pentru ei „un tot“ de gîndire și acțiune.

Pentru asta, însă, noi părinții avem obligația să manifestăm față de copii aceeași **sinceritate, corectitudine** și **cinste,** ca niciodată copiii să nu aibă motive să se retragă în sinea lor.

Incidentele dintre părinți — dacă apar — nu trebuie să aibă loc, sub nici o formă, în prezența copiilor. Asta nu înseamnă însă că ar fi necesar — repet — să-i ținem departe de greutățile și grijile noastre zilnice: trebuie să-i facem să împărtășească, alături de noi, toate situațiile, să-i obișnuiam de mici să înțeleagă valoarea banului. Să-i deprindem cu munca, treptat — numai astfel creîndu-le posibilitatea de a ne înțelege și ei, ca oameni ai muncii. Numai astfel îi vom pregăti ca oameni utili vieții.,

Desigur, este un drum greu, foarte greu, dar respectîndu-ne calitatea de părinți, va trebui să fim conștienți că avem o mare, o foarte mare responsabilitate socială.

Plăcuta dorință, dar și plăcuta povară a responsabilității de părinte

VALERIA IORESCU,
stenodactilografă

Să-i aduci pe lume, și mai ales să le îndrumi pașii de la primul scîncet și, treptat-treptat să-i vezi cum merg, cum silabisesc, cum pronunță primele cuvinte, sau...primul mama... și apoi toată viața...

Ce poate fi mai frumos, mai duios, mai răscolitor pentru cei care și-au dorit aceste mlădițe? Cîte gînduri, cîte probleme nu i-au frămîntat de cînd au plecat de la Oficiul stării civile — cînd au spus un categoric DA — semn că și-au legat inimile și gîndurile, pe toată viața, și apoi „marea problemă“, „enigma“ pentru ei: „Cum vor fi, va fi, copiii, copilul nostru? Cu cine va semăna? Cu tata? Cu mama? Aș vrea, am vrea să fie..., și cîte calități n-ar dori să le aibă odraslele lor!!!

Dacă doi tineri m-ar întreba, acum, după 12 ani de căsătorie, mamă a doi copii, salariată, cum reușesc să-i cresc, să-i educ, ce le-aș putea spune? Că fac, că facem mari eforturi, că ne drămuim fiecare clipă din timpul nostru ca fetițele să ne simtă aproape de ele, cu dragoste și duioșie, că le supraveghem, că le ajutăm, că ne interesăm de „problemele lor“...

Desigur, eforturile sînt mari, foarte mari, nopțile „albe“ continuă, ca să pot răzbi cu toate treburile. Mai mult, ca să știi că ceea ce faci, cum îți îndrumi copiii, ce le explici să facă este bine sau nu, consider că trebuie să te instruiești tu, ca părinte, chiar de la început, cu probleme care țin de cunoașterea universului copilului, de comportarea lui, de particularitățile pe care le prezintă fiecare etapă din viața lui.

O permanentă legătură cu educatoarea, învățătoarea copiilor noștri, pentru a continua și completa noi, familia, cerințele formulate de școală, este absolut necesară.

Un program de muncă, de joacă, bine dozate, antrenarea în treburile gospodărești, îngrijirea jucăriilor, lucrurilor de îmbrăcăminte, ca și întreținerea curățeniei în camera lor, au un important rol educativ.

Să nu-i cocolișim, **să nu le satisfacem orice capriciu,** azi una, mîine alta, pentru că mai tîrziu ne vom da seama că am greșit, noi părinții, și poate că, atunci va fi prea tîrziu ca să mai îndreptăm ceva.

Duioșia, afecțiunea, dragostea se impun a fi împletite cu **spiritul de luciditate, și exigență** față de copii, dacă îi iubim cu adevărat.

Sînt sigură că peste ani roadele pe care le preconizăm vor fi cele dorite... dar, cît mai avem de „urcat“ pînă atunci...

Mă întreb adeseori: cum ar fi casa fără fetițele noastre, scumpe și dragi?

Nu-mi pot răspunde!

verificaţi-vă perspicacitatea

ORTOGRAFIA ŞI ARITMETICA

Profesoara dictează unui elev, la tablă, enunţul unei probleme. Elevul scrie;
„Trei olteni trecură Oltul. După ei trecură doi."
Se pune întrebarea: cîţi olteni au trecut Oltul?"
Elevul răspunde: cinci olteni!
Ai greşit, îi spune profesoara. şi asta datorită faptului că ai scris greşit enunţul problemei! Doar patru olteni au trecut Oltul.
Cum ar fi trebuit să scrie elevul enunţul corect al problemei, pentru ca răspunsul să fie cel dat de profesoară?

RĂSPUNS

„Trei olteni trecură Oltul. După ei trecu Rădoi. Cîţi olteni au trecut Oltul? Deci, trei şi cu Rădoi patru;

GHICIREA UNUI NUMĂR

Puneţi pe cineva să-şi aleagă în gînd (sau să scrie pe hîrtie) un număr oarecare. La numărul ales puneţi să adauge cifra 3, apoi să înmulţească rezultatul cu 6, iar din produsul aflat să scadă numărul ales şi apoi să mai scadă cifra 8. Restul obţinut se împarte la 5, rezultat care vi se comunică. Dacă operaţiile au fost corect efectuate puteţi ghici foarte lesne numărul ales de partener, dacă din numărul pe care vi l-a comunicat în final veţi scădea cifra 2!

UN EXEMPLU: Să presupunem că persoana respectivă care ne este partener a ales cifra 5. Adăugînd cifra 3 obţinem suma 8, pe care o înmulţim cu 6, aceasta ne dă 48. Din acest număr scăzînd numărul ales de partener, deci 5, aflăm rezultatul 43. Dacă şi din acest număr scădem cifra 8 vom afla restul 35, care împărţit cu 5 ne va da cifra 7, pe care partenerul trebuie să ne-o comunice şi din care scăzînd cifra 2 vom afla numărul 5 pe care şi l-a ales subiectul nostru.

STIŢI ARITMETICĂ?

Scrieţi pe o hîrtie cifrele în ordinea lor de la 0 la 9. Se pune problema ce semne aritmetice trebuiesc intercalate între acestea, astfel ca, la sfîrşitul operaţiilor, rezultatul să fie egal cu 1?

RĂSPUNS

$0 + 1 + 2 - 3 + 4 - 5 - 6 + 7 - 8 + 9 = 1$

LOGICĂ

Tatăl şi fiul traversează incorect o stradă. Un vehicul mergînd în viteză accidentează copilul, care este transportat imediat la spital, unde urmează a fi operat de urgenţă.

Văzîndu-l pe masa de operaţie, chirurgul spune celor care asistau: Tovarăşi, acesta este fiul meu şi nu-l pot opera tocmai eu! Vă rog să luaţi măsuri ca un alt medic să efectueze această operaţie, eu n-am curajul!
Cine era chirurgul?

RĂSPUNS

Chirurgul respectiv era mama copilului.

PORUMBELUL CĂLĂTOR

Între două staţii de cale ferată este o distanţă de 120 km. Două locomotive pornesc din cele două staţii avînd fiecare o viteză de 30 km. pe oră, urmînd a se întîlni la jumătatea drumului. Odată cu locomotiva din prima staţie pleacă în întîmpinarea locomotivei care venea din sens opus şi un porumbel călător, care zboară cu o viteză de 70 km pe oră, dar ajungînd la cea de a doua locomotivă el se întoarce la prima şi pendulează aşa între cele două maşini de tracţiune pînă la întîlnirea acestora la mijlocul drumului dintre cele două staţii.
Se pune problema: cîţi kilometri a parcurs porumbelul călător pînă la întîlnirea celor două locomotive!

RĂSPUNS

Pentru a ajunge la punctul de întîlnire, celor două locomotive le sînt necesare două ore, deci porumbelul nostru zburînd timp de două ore cu o viteză de 70 de km. pe oră a parcurs 140 de km.

EMINESCIANA

(Fuga vocalelor şi fuga consoanelor)

Prezentăm mai jos prima strofă dintr-un celebru sonet al marelui Luceafăr al poeziei româneşti. Este însă vorba de o prezentare enigmistică şi anume, în eludarea intenţionată în primele două versuri a vocalelor, iar în următoarele două a consoanelor. Pentru uşurarea dezlegării am marcat lipsa respectivelor litere cu cîte două puncte.

TR..C..T — .... ..N.. C.. N..R....
L..NG.. P.. Ş..S..R..
Ş.. N..C....D..T.. N—..R S.. V.. N..
....R..,
..Ă..I ..U..Ă—....I....Ă A..I ..U.. ..Ă..
..I....A..Ă
..O..E.....I ..I ..OI..E, ...I..I..O-
..I,E..E..U..I.

DEZLEGARE

Trecut-au anii ca nori lungi pe şesuri
Şi niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncîntă azi cum mă mişcară
Poveşti şi doine, ghicitori, eresuri.

zîmbete fără cuvinte

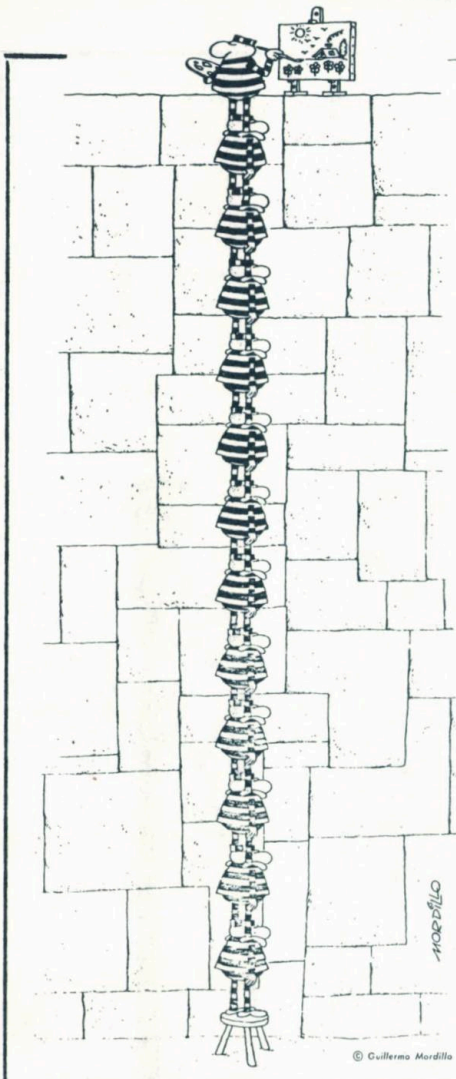

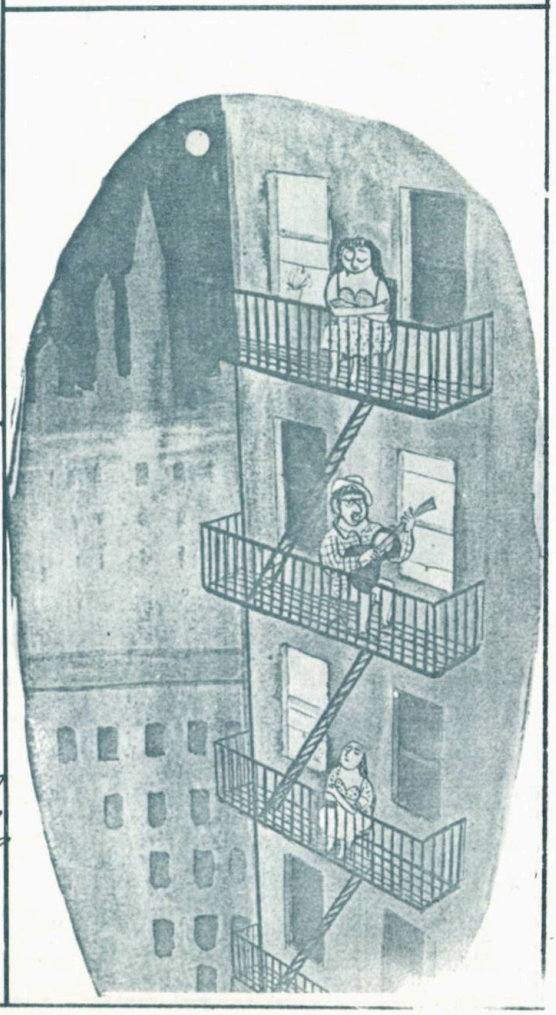

SILVIA DIMĂ vă prezintă

NOILE ORIENTĂRI ALE MODEI

Cîte probleme și cîte griji ne facem ori de cîte ori trebuie să ne îmbrăcăm pentru o anumită oc zie și cît de greu ne hotărîm să alegem o anumită îmbrăcăminte — mai ales acum, cînd linia modei este atît de variată și bogată în modele noi. Și pentru că femeile, în general, se preocupă mai mult de ținuta lor vestimentară, „Almanahul părinților" le va prezenta o serie de modele de ultimă și plăcută inspirație. In acest scop, ne-am adresat tov. Gh. Florea, vice-președinte al Cooperativei "Avîntul îmbrăcămiutei", solicitîndu-i — pentru cititoarele noastre — un scurt interviu, legat de noile orientări ale modei. Iată conținutul dialogului nostru.

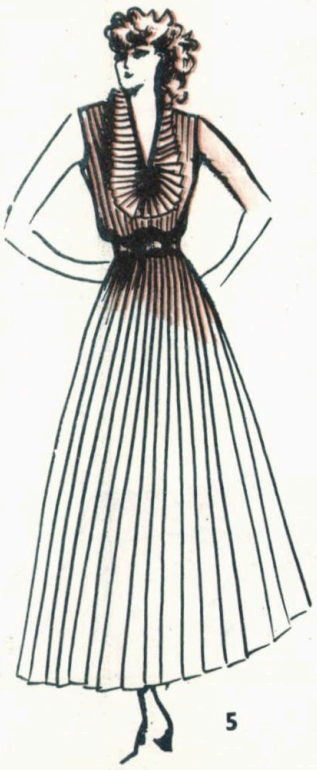

5

Redacția: Tovarășe Florea, vă rugăm să ne dați cîteva informații, pentru cititoarele noastre, în legătură cu linia modei pe anul 1981. În plus, v-am solicita ca — față de această evoluție, cunoscută dv. — să faceți și unele recomandări orientative. De pildă, de ce va trebui să țină seama fiecare persoană, atunci cînd își va alege un model, o anumită îmbrăcăminte?

Gh. Florea: Indiferent de linia pe care o lansează moda, este bine ca fiecare persoană să țină seama de ocazia pentru care își alege îmbrăcămintea, de sezon, de ceea ce — din punct de vedere al culorii și croielii — o aranjează. Moda din toamna aceasta, ca și cea din anul ce vine, va fi variată și bogată în linii noi. Se vor mai purta încă fustele lungi, plisate pe fir și susținute în talie. Dar, cel mai mult se vor purta fustele drepte, cu șlițuri în părți sau în spate; cu cute-lame sau cute-duble.

Bluzele tip-cămașă, cu mînecile susținute de o manșetă subțire vor fi, de asemenea, la modă, ca și rochiile cu umeri lați (cu pernițe subțiri) și cu diferite garnituri. Spre deosebire de alți ani, în 1981 vor fi în mare stimă, în primul rînd, rochiile din materiale spumoase, ușoare, — fără a se renunța la catifea.

Pentru după amiază și seara recomandăm rochiile confecționate din materiale foarte subțiri, ample, plisate de sus, din umeri, ori cu linie dreaptă — fără a fi exagerat de fixe pe corp — sau cu corsaj lejer, ușor bluzat, ceea ce dă o notă de distincție rafinată.

Cred că moda anilor 1980—1981 se va potrivi și celor mai dificile gusturi, pentru că va putea satisface, prin varietatea ei, orice dorință sau înclinație personală.

Redacția: Moda aduce, deci, și de această dată, în sezon — spre a fi folosite — accesoriile ce, de cele mai multe ori, țin seama de timpul și împrejurarea în care vor fi purtate. Sînt acelea care completează ținuta noastră. Accesoriile pot schimba, bunăoară, destinația **unei rochii. Ce recomandări faceți?**

Gh. Florea: Cititoarele dv. să aibă în vedere că poșetele de dimensiuni mari sînt pentru dimineața. Spre deosebire de alți ani, coloritul este destul de discret (albastru pînă la negru, sau bej pînă la maron închis). Avalanșa negrului în modă a adus pe prim plan plicul pe care-l recomandăm atît pentru dimineață, cît și pentru după amiază și seara. Pentru seara, plicul poate avea dimensiuni mai mici.

Pantofii, în sfîrșit, vor fi din nou cu toc mai subțire și cu talpa în grosime normală.

Pălăria, care imprimă o notă de eleganță și de bun gust, pare să-și impună din nou utilizarea statornică. Se vor purta pălării cu borurile mici—mai ales toca- în toate orele zilei și în toate ocaziile. Pentru seara se adaugă o perucă.

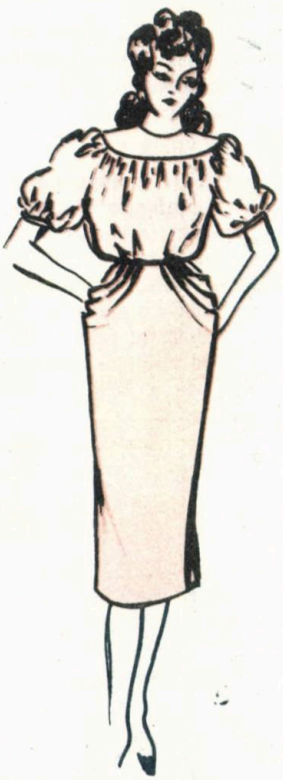

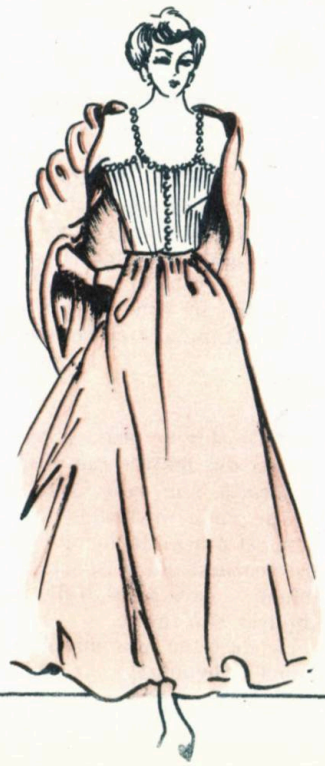

Redacția: Fiecare an, pe lîngă o anumită linie în croială aduce cu sine și o anumită culoare a materialelor. Care vor fi culorile la modă pentru anul viitor? Ce altceva sugerați tinerelor mame și adolescentelor

Gh. Florea: Moda anilor trecuți era dominată de culori **toride.** Pentru toamna și iarna acestui an, ca și pentru anul ce vine se pare că s-a trecut la moda albastrului pînă la mov, bej pînă la maron, și se va păstra movul cu toată paleta lui coloristică. Pentru seară vor fi la modă rochiile sau piesele de cu-

loare neagră, avînd incrustații și adaosuri.

Sugerăm cititoarelor dv., adolescente, un model de șort cu bonetă ce poate fi confecționat de orice persoană, cu foarte mare ușurință. Compleul recomandat de noi poate fi folosit atît ca îmbrăcăminte pentru casă, pentru tinerele fete, cît și pentru plajă, dacă este confecționat dintr-un material subțire, sau șort pentru munte, dacă este realizat din tergal sau stofă.

Iată, în sfîrșit, cîteva modele sugerate de **E. Iliescu** și desenate de **O. Maltezeanu,** de la cooperativa noastră:

1. • **Rochie de după amiază,** ce poate fi confecționată din mătase, sau un alt material subțire, cu partea de jos largă, susținută în talie, cu mîneci largi ținute într-o manșetă, guler mare, închisă în față cu nasturi și cu două cute pe umăr, ce au tendința de a lăți umerii și a îngusta talia.

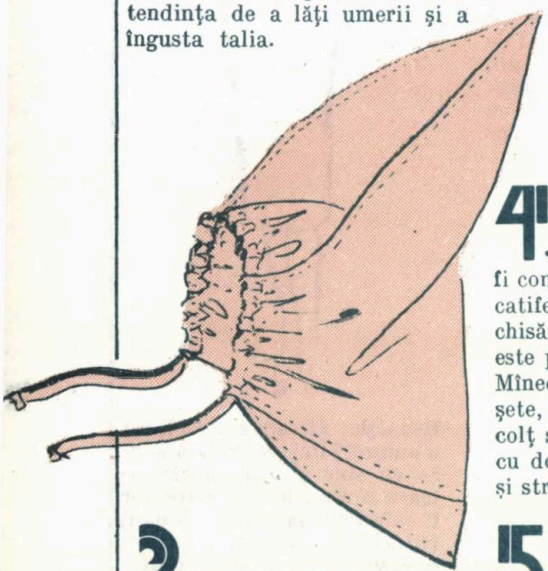

2. • **Un model** foarte indicat **pentru birou,** compus din: fustă, bluză și vestă. Fusta pe linie dreaptă cu o cută-lamă pe mijlocul părții din față, bluza cu un guleraș mic sau bentiță pe lîngă gît, mîneci largi, susținute într-o manșetă. Vesta, de asemenea dreaptă, nepensată, matlasată cu ață în culoare.

3. • **Un „deux-pièces“,** foarte practic pentru un timp mai răcoros. Fusta cu un grup de pliseuri în față, poate fi executată dintr-un material ecosez, pe fir drept, cu jachetă culisată în talie printr-un cordon. Mîneca chimono, două buzunare lăsate în cusătură, din umăr, peste bust. Partea de sus cu guler și rever — executat dintr-un material iuni, completat cu o bluză gen cămașă bărbătească, cu guler.

4. • **Rochie de dimineață.** Poate fi confecționată din tergal, casa, catifea reată sau nereată, închisă cu nasturi în față. Fusta este prevăzută cu o cută dublă Mîneci largi, ținute între manșete, și guler gen-bărbătesc, cu colț sau rotunjit. Partea de sus cu două cute din linia de umăr și strînsă în talie cu cordon lat.

5. • **Rochie ce poate fi confecționată din mătase sau voal,** de preferință iuni, plisată mărunt de pe linia umărului, pe fir drept și susținută în talie printr-o sentiură din materialul pantofului — care poate fi din piele argintie sau aurie.

La decolteu are un plise în formă de evantai.

6. • Această **rochie de seară,** cu corsajul plisat, impune o garnitură din perle sau strasuri în jurul decoleului și al bretelușelor. Fusta croită foarte amplă, din bie. Rochia este completată de o elegantă pelerină scurtă, din același material cu rochia — de preferință de mătase lucioasă

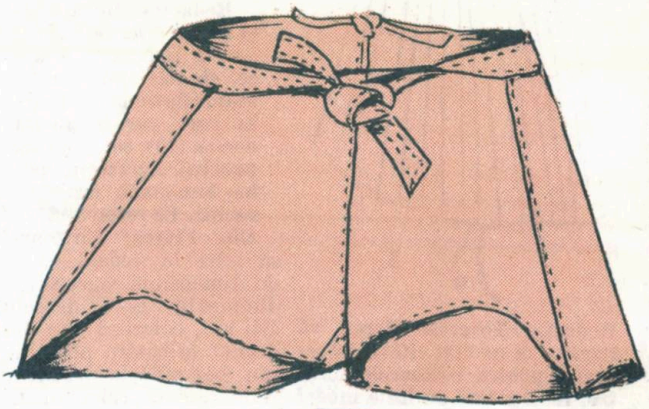

7. • O **rochie de după amiază,** cu o plătcuță rotunjită în față și-n spate. Corsajul este susținut în această plătcuță, de jur împrejur. Mînecile sînt scurte, bufante, iar fusta foarte dreaptă, cu un șliț într-o parte.

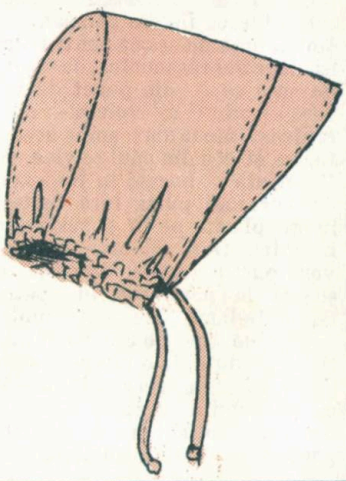

adas

ADMINISTRAȚIA ASIGURĂRILOR DE STAT

ASIGURAREA COMPLEXĂ A ELEVILOR ȘI STUDENȚILOR

Pentru educarea noii generații în spiritul prevederii, Administrația Asigurărilor de Stat a introdus o asigurare numai pentru copii și tineretul studios, denumită „asigurarea complexă a elevilor și studenților".

Această formă de asigurare combinată cuprinde în același contract:

— cazurile de accidente ale elevului sau studentului, pentru sume asigurate de pînă la 18.000 de lei, diferențiate în funcție de urmările accidentelor;

— cazurile de pagube produse de incendiu, de unele calamități ale naturii ori de furt prin efracție la bunurile asigurabile (îmbrăcăminte, obiecte, obiecte de sport și de voiaj etc.) luate de elev sau student, oriunde, în afara domiciliului, pentru suma asigurată de 2.000 de lei;

— cazurile de răspundere civilă legală care decurg din deteriorarea sau distrugerea unor bunuri din vina elevului sau studentului, pentru pagube de peste 100 de lei pînă la 2.000 de lei.

Administrația Asigurărilor de Stat plătește despăgubiri și sume asigurate ca urmare a evenimentelor neprevăzute produse în timpul valabilității contractului de asigurare, în orice loc și cu orice ocazie, inclusiv în timpul vacanțelor.

În cazurile de invaliditate permanentă parțială se plătește o parte din suma de 12.000 de lei prevăzută pentru cazurile de invaliditate permanentă totală — corespunzătoare gradului de invaliditate stabilit.

Durata asigurării este de 6 luni sau de 1 an (la alegere).

Costul asigurării este de 1 leu pe lună pentru toți elevii și studenții.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări, vă puteți adresa responsabililor cu asigurările, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.

mormîntul fratelui meu

GEORGE NESTOR

Unul dintre cei 12 copii ai învățătorului Ioan V. Nestor din com. Stănuești, jud. Tutova, anume căpitanul activ Titus Nestor, cădea în octombrie, 1944, pe frontul din Transilvania în luptele purtate pentru eliberarea ultimelor pogoane de pămînt ale patriei. Țin minte că spre sfîrșitul aceluiași an, 1944, o căruță militară de la Bîrlad aducea la casa părinților lada de campanie a fratelui nostru, avînd bătută în cuie, pe capac, casca lui de luptă. Singura imagine care mi-a rămas din ceasul acela a fost prăbușirea mamei peste lada lui Titus, mîna ei slăbită și tremurătoare întinzîndu-se către casca metalică.

Nu știu cine se mai afla acolo, cine a desfăcut lada, ce obiecte și ce acte s-au găsit. Probabil că nu era nici o hîrtie în care să fie scrise împrejurările și locul unde căzuse fratele nostru. Părinții s-au stins fără să afle mormîntul feciorului, cei 11 și apoi 10 frați care am rămas deocamdată nu aflasem nici noi mormîntul lui Titus.

În octombrie 1979 am primit o scrisoare prin care noi, rudele căpitanului erou Nestor Titus, eram chemați la Carei să luăm parte la a 35-a comemorare a eroilor căzuți pentru eliberarea acestui oraș. Scrisoarea era semnată de Mihai Cădar și ne-a stîrnit o adîncă emoție și uimire. S-a aflat, oare, locul unde este înmormîntat fratele nostru? Și cine l-a aflat? Mihai Cădar? Dar cine este Mihai Cădar?

Stăpînit de aceste întrebări ca și de îndoieli, am plecat la Carei să iau parte la comemorarea eroilor, am plecat cu cîteva zile mai înainte.

Am întrebat de fratele meu, nu am aflat prea multe la început și am întrebat de Mihai Cădar. E un om important, are oreo funcție militară sau politică, pot ajunge la dînsul?

Da, e simplu de ajuns la dînsul, Mihai Cădar e contabil șef al C.A.P. Tiream, comună vecină Careilor. Am luat prima mașină spre Tiream și l-am găsit acasă, venise de la muncă, soția îi pusese să mănînce, el întîrzia cu niște dosare în mînă, cînd m-a văzut s-a ridicat să mă întîmpine. Sosirea mea l-a bucurat peste măsură, i-am văzut bucuria în ochi și în zîmbet, i-am auzit-o în cuvinte și i-am simțit-o în brațele care-mi strîngeau umerii.

De ce se bucura atît de mult de sosirea mea? Pentru că Mihai Cădar este un om deosebit, un suflet mare, el se bucură întotdeauna cînd primește o scrisoare sau cînd vede o rudă a eroilor înmormîntați la Carei. El ne-a invitat la comemorare? Da, el ne-a invitat. De unde ne-a știut adresele? El a depistat aproape toate rudele, toți frații și părinții rămași în viață ai eroilor căzuți la Carei în toamna lui 1944. Cu ani de zile în urmă, cercetînd actele aflate în arhive, a găsit locurile de baștină ale eroilor, a scris consiliilor populare și a început să obțină adresele rudelor rămase în viață. De ani de zile poartă o corespondență asiduă, trimite și primește sute de scrisori din toată țara.

Cei mai mulți dintre militarii căzuți la Carei sînt înmormîntați în cimitirul din oraș. Trei dintre ei, doi ofițeri și un ostaș, au căzut chiar în satul Tiream și au fost înmormîntați acolo. Mihai Cădar, sprijinit de conducerea C.A.P. și de Consiliul popular, a construit pentru acești trei eroi morminte de beton cu monumente înalte de marmoră, iar la comemorarea lor din 1978 a invitat toate rudele, peste

40 la număr, care au fost găzduite de locuitorii Tireamului.

Fratele meu unde se află? Căpitan Nestor Titus este înmormîntat în cimitirul din orașul Carei. De unde știți? Am aflat cercetînd în arhive.

Mihai Cădar are copiile tuturor actelor de înhumare ale eroilor din cimitirul Carei. Fără cercetările lui nu s-ar fi aflat adevărul, crucile sau stîlpii de lemn plantați cu 36 de ani în urmă au putrezit, nu s-ar mai fi aflat. Autoritățile orașului, întreprinderile din Carei au reorganizat, au înfrumusețat cimitirul eroilor, numele celor ce nu mai aveau stîlpi la mormînt au fost trecute pe un monument de marmoră. Acolo îmi arată Mihai Cădar și numele fratelui meu, trecut al cincilea în rîndul eroilor.

E nevoie și de o fotografie a lui. Pentru ce e nevoie? Mihai Cădar realizează un album sau, poate, mai multe albume care vor cuprinde fotografiile eroilor, biografiile lor, scrisori de la rude, alte documente și acte. Numai realizarea acestor albume presupune o vastă corespondență purtată fie cu unele instituții, fie cu sute de rude ale căror adrese îi sînt deja cunoscute.

Mihai Cădar trăiește în com. Tiream, jud. Satu Mare, într-o casă curată, cu grădină în față, împreună numai cu soția care-i înțelege inițiativele, iubirea lui de patrie, cultul pentru eroi, îl înțelege și îl sprijină în preocupările sale nobile.

La comemorarea din 1979, organizată la Carei, mă aflam lîngă Mihai Cădar. Cînd corul Liceului pedagogic de fete intona „Presărați pe-a lor morminte" am zărit în ochii contabilului șef de la Tiream o strălucire de lacrimi. Și-am înțeles că omul trăia clipa aceea pentru toți părinții, pentru toți frații care nu se aflau de față sau poate nici nu știau că la ceasul acela autoritățile orășenești, întreprinderile, ostașii grăniceri, veteranii și pionierii își depuneau coroanele pe mormintele eroilor.

NICOLAE POP

punct de demarcație

— Parfumul din petale ți-e divin
(rosti către corola unui crin
o floare ce stătea de mult în vază,
neofilită, zi și noapte trează).
Dar ce folos? Oriunde crești — și-n seră —
viața ta e mult prea efemeră,
pe cînd eu, iată, nici că mă usuc,
pot să trăiesc cît ar trăi un nuc.
Aceasta-i latura esențială!
— N-aș vrea, îi zise crinul a mustrare,
să fiu o floare artificială,
oricît ar fi ea de strălucitoare.
Trăind puțin, mă mulțumesc, oricum,
că-n lume... răspîndesc ceva parfum.

consolare

În zăvoi,
Greierașul bătu la cuibul
dirijorului Pițigoi.
— Ce vînt în zarea noastră te-a adus?
îl întrebă „maestrul" cam de sus.
— O, îi răspunse celălalt, sfios,
vin într-un suflet să vă rog frumos
să fiu primit, de nu e cu bănat,
aicea în taraful minunat
al cărui dirijor distins sînteți.
Ca mîine vine iarna, cu nămeți,
n-am d'ale gurii și-n cotlon e frig —
măcar niște fărîme să cîștig.
— Cînți mătăluță la vreun instrument?
— Desigur, sînt cobzar plin de talent.
— Cobzar? N-am cum să-ți fac de-o slujbă rost,
la noi pe schemă nu e acest post.
— Și cum să mă descurc la o adică?
— Păi, mai încearcă!
— Unde?
— La... Furnică.

MARILE REALIZĂRI TEHNICE

ALE CELOR MAI MICI CETĂŢENI AI PATRIEI

AUR PENTRU „MÎINILE DE AUR“

prof. dr. PATIŢA SILVESTRU

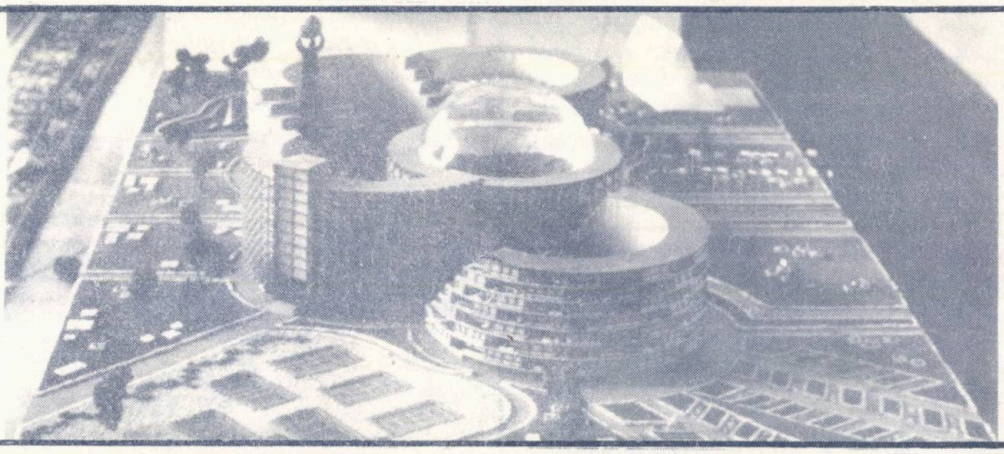

Pentru pionieri, electronica şi-a pierdut secretele • OSIM recunoaşte, iar producţia beneficiază •

Minunile inteligenţei copiilor, pătrunşi adînc în labirintul şi tainele ştiinţei justifică afirmaţia poetului: „Viitor de aur ţara noastră are“.

Dacă un cronicar al anului 2000 ar căuta să descopere izvoarele de la care s-au adăpat marii noştri savanţi şi inventatori, afirmaţi cu impetuozitate în pragul viitorului mileniu, el va începe, necondiţionat, cu laureaţii Concursului de creaţie ştiinţifică şi tehnică a pionierilor şi şcolarilor din cadrul succesivelor ediţii ale Festivalului naţional „Cîntarea României“. Motivul este simplu şi semnificativ: în climatul favorizat de această prestigioasă competiţie, creativitatea şi spiritul inventiv al copiilor au prins aripi fără precedent şi în proporţii mereu sporite. Unele realizări au putut fi omologate an de an ca invenţii şi brevetate, ca atare, la anii pionieriei, deschizînd autorilor lor nebănuite perspective de afirmare.

La concurs s-au decernat trofee şi premii, medalii şi menţiuni pentru originalitatea creaţiilor, calitatea şi valoarea lor aplicativă. Domeniile implicate sînt dintre cele mai variate posibil. Unele au apli-

cații nemijlocite în chiar procesul de învățămînt, la fizică, chimie, biologie, matematică, agricultură etc. Altele sînt utile în industrie, hidrologie, comunicații, medicină, protecția muncii, silvicultură ș.a.m.d. O altă categorie vizează jucăriile mecanice și electronice, sau construcțiile de aero-navoracheto-automodele. În ultimul timp tot mai frecvente au fost anticipațiile de orașe ale viitorului, de vehicule spațiale sau de rachete cosmice.

Spre a veni puțin în sprijinul ipoteticului cronicar al anului 2000, am poposit în București la Casa pionierilor și șoimilor patriei nr. 2 (fostă nr. 3 la ediția din 1979 a Festivalului amintit), deoarece acesteia i-a fost decernată Diploma de onoare a C.N.O.P. și Trofeul „Mîini de aur".

Cînd i-am solicitat tovarășei profesoare Alice Nadler să ne prezinte criteriile ce au determinat conferirea înaltei distincții, interlocutoarea ne-a înfățișat cele cinci creații premiate (patru din domeniul electronicii și una din cel al prelucrării artistice a lemnului). De la această pasionată conducătoare a cercului de electronică am aflat că aparatul intitulat **„Avertizor capacitiv de pericol"**, premiat la ediția anterioară a concursului, a fost recent brevetat ca invenție de către OSIM. Autorii invenției sînt Dan Șerban și Nicolae Pîrjolea, astăzi elevi — unul la un liceu de electronică, celălalt la altul de mecanică. Aparatul atrage atenția în caz de apropiere sau atingere a unor instalații ce prezintă pericol, avînd următoarele avantaje în raport cu avertizoarele optico-acustice folosite în protecția muncii:

— nu necesită rețea electrică de alimentare, fiind înzestrat cu alimentare automată de la baterii uscate de lanternă;

— are gabarit redus, putînd fi atașat la panouri sau uși metalice din preajma unor locuri periculoase;

— în cazul unei pene de energie electrică nu iese din funcțiune, avînd autonomie de alimentare.

Construcția este relativ simplă, fiind formată dintr-un traductor capacitiv, care prin simplă atingere sau apropiere a cuiva determină intrarea în conducție a unui sistem de trei tranzistoare, astfel conectate încît acționează un microreleu ce declanșează sistemul optic și sonor de avertizare.

Despre realizatorii acestui avertizor profesoara ne spune lucruri demne de reținut. Dan, care frecventează cercul de cinci ani, fiind și în prezent sprijinul tovarășei Nadler, este un copil activ și foarte inventiv. El și-a înfiripat la domiciliu un mic atelier cu instrumente de măsurat, bormașină și strictul necesar transpunerii în practică a numeroaselor idei ce-i stimulează gîndirea, activată de lectura cărților și revistelor tehnice sau de discuțiile cu specialiștii.

În vitrina cu creații premiate vedem și spectaculoasa **„Mașină de înmulțit"** realizată în 1977 de un colectiv de trei copii, printre care și Dan. Și Nicu, ceva mai tînăr, pășește pe urmele acestui valoros inventator. Tovarășa profesoară este sigură că despre astfel de elevi vom mai auzi.

Din actuala serie de pionieri, conducătoarea cercului își pune multe speranțe în Mihai Murgulescu, elev în clasa a VII-a a Școlii generale nr. 49. Și cum să nu-i dăm dreptate, cînd acesta, împreună cu utecista Popa Adina a obținut la ultima ediție a „Cîntării României" premiul I și Medalia de aur pentru lucrarea **„Comandă senzorială cu monosenzor"**. Aparatul slujește la protecția muncii, permițînd pornirea și oprirea de la distanță a oricărei mașini sau instalații electrice, la o tensiune de 1,5 volți.

Inițiativa copiilor s-a exprimat într-o formă originală și la Școala generală nr. 8

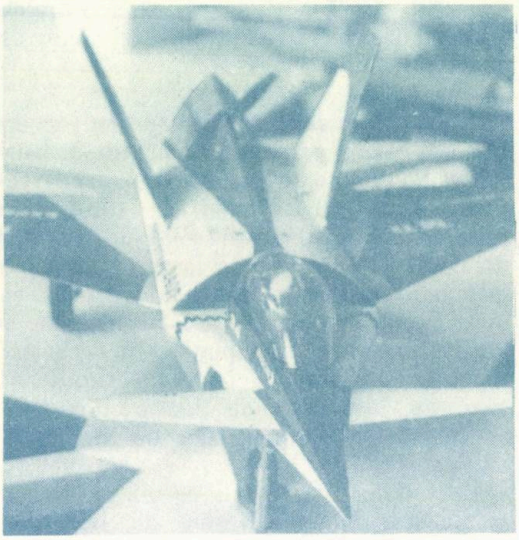

Cîteva din realizările imaginației și priceperii tehnice ale tinerilor și foarte tinerilor inventatori. Obiecte din expoziția deschisă în luna iunie a acestui an cuprinzînd cele mai reușite din creațiile tehnice ale micilor inventatori.

din Brașov. Aici s-au construit diferite machete funcționale ale unor mașini agricole — unele chiar în mărime naturală — sub îndrumarea profesorului Gheorghe Veress. În anul 1979, **Mașina de stors fructe,** executată de un grup de șapte pionieri, a obținut brevet de invenție, după ce în precedenta ediție a concursului primise premiul I și Medalia de aur. Scopul în care a fost realizată această mașină este de a strînge fructele căzute prin livezi și a le valorifica în chip economicos. Dispunînd de un motor de 12 V cu curent continuu, mașina se deplasează în toate direcțiile, iar un dispozitiv numit „arici" strînge fructele căzute. De pe acesta fructele sînt ridicate spre canalul colector de unde sistemul de transport elicoidal le dirijează spre canalul de scurgere. Sîntem siguri că în acordarea Diplomei de onoare și a trofeului „Brățara de aur" județului Brașov, pentru calitatea și valoarea lucrărilor cu aplicabilitate în procesul de producție al unor unități economice, au tras în balanță tocmai astfel de realizări.

La Liceul din Bicaz, județul Neamț, Lăcrimioara Lămătic și Narcis Prisăcaru au construit un „**Dispozitiv de conducere programată**", care sprijină procesele tehnologice cu care sînt confruntați lucrătorii de la S.M.A. Prin realizarea lui, cei doi pionieri — acum intrați în rîndul uteciștilor — au izbutit să conducă automat sistemul de pornire și oprire a unor pompe, strunguri și altor mașini, sau să limiteze precis mișcările mașinilor care strunjesc sau frezează unele piese. Cît de originală și de utilă este creația lor reiese din faptul că OSIM-ul le-a conferit brevet de inventatori.

Un alt important centru pionieresc de unde iradiază preocupări multilaterale pe linia stimulării creativității copiilor îl reprezintă Casa pionierilor și șoimilor patriei din Urziceni, județul Ilfov. Aici, profesorul Alexandru Dumitrescu a format o adevărată pepinieră de inventatori. La precedenta ediție a Concursului de creație științifică și tehnică, pionierii Stan Marius și Sahip Ștefan au obținut Premiul I și Medalia de aur pentru aparatul intitulat „**Panou demonstrativ pentru predarea fizicii**". De curînd OSIM-ul a înregistrat ca invenție această creație. Lucrarea se bazează pe un sistem electronic care evidențiază optic și în mișcare fenomene abstracte din domeniul fizicii moderne: fisiunea nucleară, structura atomului, devierea radiațiilor în cîmp magnetic, propagarea undelor radio, funcționarea diodei, a ciclotronului și a calutronului.

Tot la Urziceni, sub îndrumarea aceluiaș inimos profesor și în colaborare cu spitalul local, pionierii Dan Anghel și Vasile Iatan au dobîndit la ultima ediție a prestigiosului concurs, premiul I i Medalia de aur datorită „**Aparatului electronic pentru consultații medicale**".

Importanța acestei realizări rezidă în faptul că vizualizează cîțiva parametri fiziologici ai corpului uman: temperatură, puls, radiații de stabilire a metabotismului bazal etc.

Tot la ultima ediție a competiției citate, unei alte case a pionierilor și șoimilor patriei din același județ, celei de la Giurgiu, i s-a conferit Marele premiu colectiv și Medalia de aur pentru lucrarea „**Interdependența dintre structura atomului, tipul de legături chimice și obținerea industrială a principalelor elemente și combinații chimice**". Autorii sînt pionierii Petre Buduru, Ionuț Manea, Adrian Pena, Stelian Nedea, Doru Dumitru și Emil Sîrbu, îndrumați de profesorii N. Beațu și L. Chirigiu. Aparatul vine în sprijinul învățămîntului intuitiv din școala modernă, evidențiind optic, prin circuite logice, patru mari fenomene: **a)** sistemul periodic al elementelor, cu locul fiecărui element în sistem; **b)** tipurile de legături chimice ce se pot realiza de fiecare element; **c)** crearea de probleme specifice sistemului (învățămînt problematizat); **d)** realizarea industrială a diferiților compuși chimici.

Exemple care să ilustreze interesul major al copiilor pentru știință și tehnică se pot cita cu zecile și chiar sutele de mii, chiar dacă nu toate ajung să fie premiate sau brevetate ca invenții.

Sîntem siguri că viitoarea recoltă va fi și mai substanțială la nivelul întregii țări. Faptul că majoritatea lucrărilor premiate sau brevetate ca invenții, sînt operă colectivă și că tot mai multe se realizează și în mediul rural, este un semn al noului, un indice de aliniere la cerințele dezvoltării noastre moderne, obișnuind copiii cu munca în echipă și spiritul de colaborare. Achizițiile dobîndite de protagoniștii acestor activități sînt nenumărate. Ei își formează deprinderi practice de mînuire a sculelor, mașinilor, aparatelor și instrumentelor, înjghebîndu-și mici ateliere sau laboratoare la domiciliu, se obișnuiesc cu efectuarea de mici intervenții în repararea instalațiilor de uz casnic, se inițiază în acțiuni de depistare și aprovizionare cu piese de schimb și materiale de prelucrat etc. În același timp, copiii inventivi anticipă adesea cunoștințele dobîndite la școală, necesare construcțiilor ce-i preocupă, își însușesc un vocabular tehnic și științific avansat, consultă literatura de specialitate și revistele de resort.

Creativitatea extrașcolară a pionierilor și elevilor se bazează pe muncă susținută și pasionată, pe inițiative îndrăznețe și originalitatea gîndirii. Acest capitol prețios va genera — în perspectivă — noi invenții, la vîrsta copilăriei, sporind sensibil potențialul creator al întregului nostru popor.

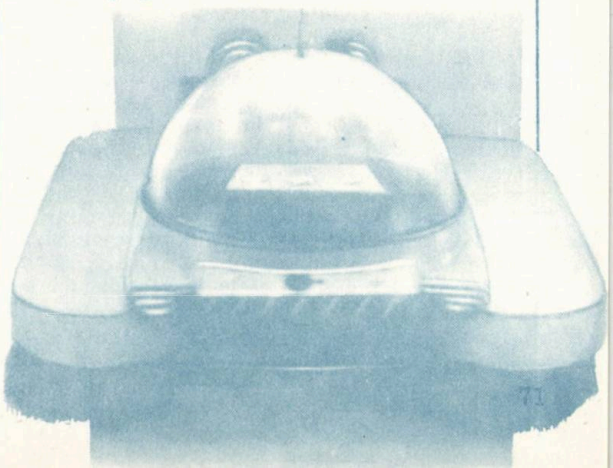

Mari istorici ai lumii antice, ca şi ultimele descoperiri arheologice, pun în valoare conţinutul deosebit al spiritualităţii geto-dace

„GEŢII ERAU SUPERIORI TUTUROR BARBARILOR ŞI APROAPE EGALI CU GRECII“

● Cultul zalmoxian şi Misterele greceşti ● Descoperirile de la Cîrlomăneşti, manifestări unice, fără paralele în alte zone mai apropiate sau mai îndepărtate ● Filozofia, fizica şi artele — atributele unei culturi şi trăiri superioare ale strămoşilor noştri ●

Între eforturile cercetătorilor de a reconstitui o imagine cît mai fidelă a modului de viaţă al geto-dacilor, un loc aparte îl ocupă analizarea tuturor datelor ce se referă la viaţa spirituală.

Cu peste o jumătate de veac în urmă, însuşi Vasile Pîrvan, în monumentala sa lucrare intitulată **Getica,** deschidea calea către această direcţie de cercetare, printr-o primă exegeză a religiei geto-dace, subliniindu-i caracterul cu totul particular, ca şi însemnătatea deosebită pentru studiul istoriei româneşti. Importanţa credinţelor religioase în desfăşurarea întregii vieţi a geto-dacilor nu scăpase nici istoriografilor din antichitate. Într-adevăr, începînd cu Herodot, care scria pe la mijlocul secolului al V-lea î.e.n., toţi autorii antici care s-au ocupat în scrierile lor despre existenţa geto-dacilor au subliniat, fiecare în parte, caracterul deosebit al vieţii spirituale a acestora, aşa cum spune Strabo: „... în neamul lor rîvna pentru cele divine a fost un lucru de căpetenie“.

Interesul lumii greceşti pentru geţii de la Istros a fost stîrnit încă de la primele menţiuni ale lui Herodot. În relatările sale, „părintele istoriei“ arăta că geţii, „cei mai viteji şi mai drepţi dintre traci“, se socoteau ca fiind nemuritori, spunînd că **cei morţi nu pier, ci se duc alături de Zalmoxis,** despre care tot Herodot ne spune că era **suprema divinitate a geţilor.** Încercînd să înţeleagă o atare credinţă, a cărei superioritate faţă de miturile celorlalte popoare barbare o simţea, lumea grecească propunea diferite explicaţii naiv-raţionaliste, punînd astfel în circulaţie tot felul de povestiri, anecdote etc. Conform uneia dintre acestea, reprodusă de Herodot, şi reluată apoi de Strabo, **Zalmoxis** ar fi fost sclav şi apoi elev al lui **Pitagora,** de la care ar fi învăţat cele pe care, odată reîntors în locurile sale de baştină, le-ar fi propovăduit printre geţi. Deşi anecdota nu poate fi luată în consideraţie ca atare, însuşi pă-

rintele istoriei îndoindu-se asupra ei, o oarecare asemănare între cultul zalmoxian şi pitagoreism pare să fi existat. Din ştirile oferite de H e r o d o t, cumulate cu rezultatele săpăturilor arheologice efectuate în sanctuarele de la Sarmizegetusa-Grădiştea Muncelului, ori Costeşti, reiese o anumită legătură cu pitagoreismul, oferită de unele caracteristici ale planului sanctuarelor amintite, în sensul preferinţei pentru anumite grupări numerice, aşa cum s-a observat recent de către unii cercetători. Aceste apropieri cu pitagoreismul nu pot constitui totuşi dovezi pentru istoricitatea persoanei lui Zalmoxis, acesta rămînînd, deocamdată, aşa cum reiese din textele vechi, divinitatea supremă a geto-dacilor, atestat încă din sec. VI î.e.n., cînd au loc evenimentele la care se referă H e r o d o t.

Despre învăţăturile lui Zalmoxis avem ştiri şi de la P l a t o n. **În dialogul Charmide, după ce se aminteşte din nou despre credinţa în nemurire a geţilor, se adaugă o serie de informaţii despte priceperea deosebită a medicilor geţi** — ucenici ai lui Zalmoxis — care **socoteau că trupul nu poate fi îngrijit decît „dimpreună cu sufletul".** Prestigiul deosebit al lui Zalmoxis, iar apoi al preoţilor săi, este relatat în chip special de S t r a b o, care arată că aceştia deveniseră sfătuitori ai regilor geţi, aşa cum era pe vremea lui Burebista, preotul Deceneu, a cărui reşedinţă se găsea pe muntele sfînt Kogaionon, identificat astăzi cu Grădiştea Muncelului, unde construcţiile cu caracter religios predomină. Tot la S t r a b o găsim şi menţiunea referitoare la existenţa la geţi a unui soi de ordin monahal, ai cărui membri duceau o viaţă comparabilă cu a schimnicilor de mai tîrziu. Despre aceştia aminteşte şi F l a v i u s I o s e p h u s care îi compară cu *essennienii* în privinţa cumpătării, a ascetismului şi celibatului, pe care le practicau. Preţuirea de care se bucurau geto-dacii în ochii contemporanilor lor, datorită religiei pe care o practicau a făcut ca, şi peste o mie de ani de la menţiunile lui H e r o d o t, un alt autor, J o r d a n e s, să reia în opera sa capitală informaţiile referitoare la geţi, adăugînd o serie de lucruri şi de la alţi autori. **Prezentîndu-i pe geţi drept strămoşi ai goţilor,** J o r d a n e s — el însuşi got de origine — **încerca în felul acesta să atribuie celor din neamul său fapte şi merite prestigioase, purtînd un gir indiscutabil.** Aşa se face că în opera sa întîlnim numeroase

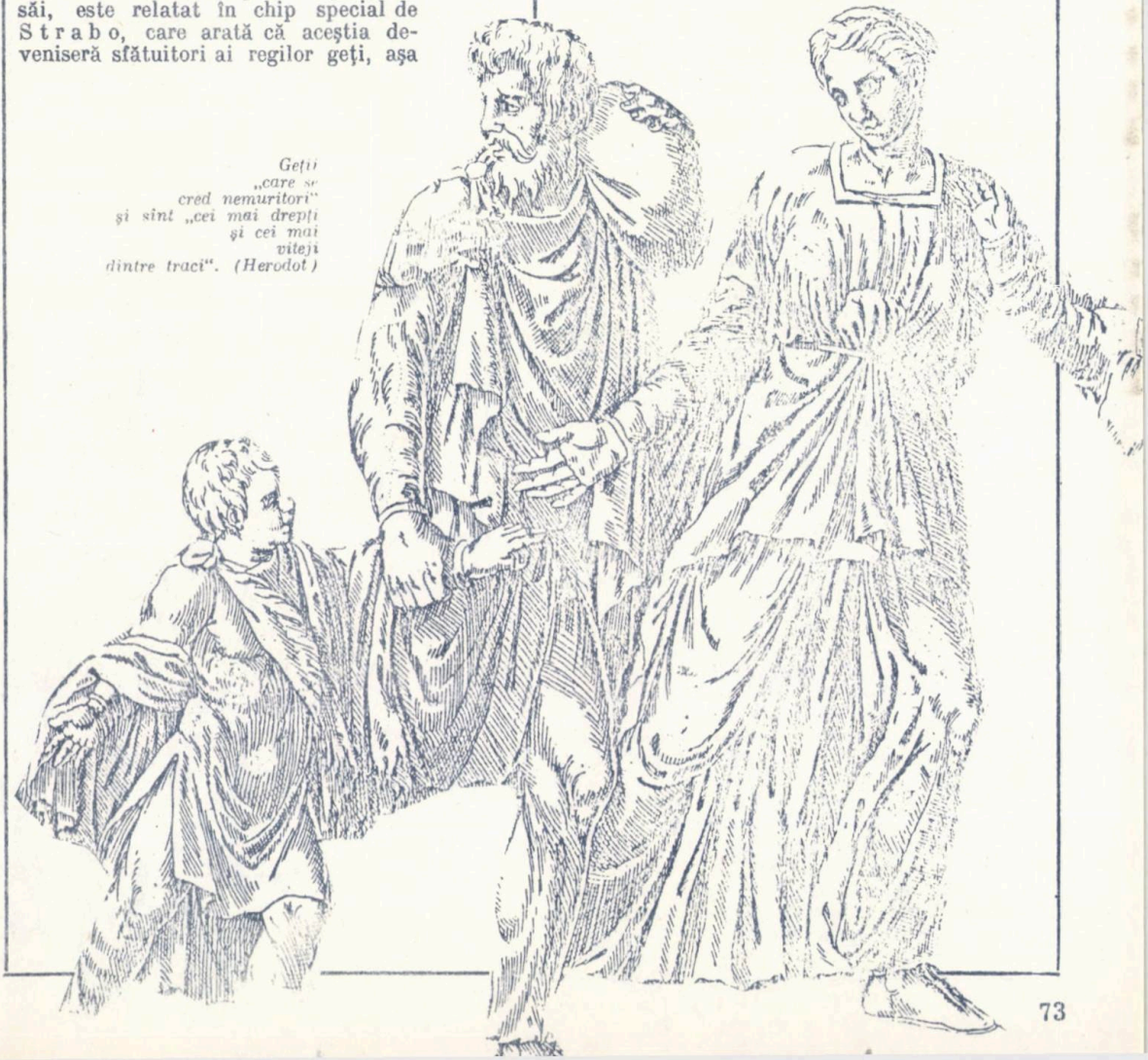

Geţii „care se cred nemuritori" şi sînt „cei mai drepţi şi cei mai viteji dintre traci". (Herodot)

referiri la geți, dintre care unele se ocupă de viața lor spirituală. Arătînd că **aceștia, sub îndrumarea lui Deceneu, fiind și „din fire deștepți" se deprinseseră cu filosofia, cu fizica, dezbrăcîndu-se de obiceiurile barbare,** astfel încît **erau socotiți „superiori tuturor barbarilor și aproape egali cu grecii"**, apreciere cum nu se poate mai elogioasă pentru acele vremuri, în care **etalonul de comparație era cultura Greciei antice.**

Religiozitatea profundă a geto-dacilor, respectul pe care îl arătau preoților lui Zalmoxis, a avut consecințe de ordin politic dintre cele mai importante. Astfel, **în acțiunile sale de constituire a unui stat centralizat de sine stătător, regele Burebista a avut în permanență lîngă el pe Deceneu, al cărui prestigiu de mare preot a contribuit la întărirea coeziunii întregii populații în jurul autorității regale,** lucru ce reiese limpede din textele lui Strabo sau Jordanes.

Desigur că textele antice nu ne spun totul despre miturile strămoșilor noștri geto-daci. Sunt numeroase acele aspecte pe care autorii antici le-au omis dintr-un motiv sau altul. Pe baza știrilor scrise se poate afirma astăzi că **viața spirituală a geto-dacilor se distingea prin cultul lui Zalmoxis și prin credința în nemurire,** trăsături ce îi conferă o notă puternică de **originalitate** în rîndul celorlalte credințe antice, cunoscute la aceea vreme.

Cultul zalmoxian a fost interpretat în numeroase feluri, cea mai apropiată de realitate fiind explicația, mai recentă, a lui M. Eliade, care vede în ceremonialul descris de Herodot — este vorba de cunoscutul episod al ascunderii în peșteră și reapariția după un interval de timp — o expresie a unui **rit de inițiere,** conchizînd că, **cultul zalmoxian se apropie de Misterele grecești, ca de altfel și credința în nemurire specifică acestor culte cu caracter esoteric, destinate unor cercuri restrînse de inițiați.** Dat fiind numărul redus de persoane cărora le erau dezvăluite ceremonialele secrete, în masa populației geto-dace continuau să supraviețuiască o serie de practici magice, cu tradiții în străvechiul fond cultural, ale căror rădăcini merg pînă în epoca bronzului.

Această ipoteză este susținută astăzi de o serie de descoperiri arheologice, cum ar fi statuetele antropomorfe, de mici dimensiuni, găsite în stațiunile Piscu-Crăsani, Poaia, Popești, Răcătău, Tilișca etc. Tot scopuri religioase sînt atribuite și descoperirilor dintr-o serie de alte „depozite arheologice" cum ar fi cele de la Lozna — jud. Botoșani: 56 de piese de fier, reprezentînd unelte, arme, piese de harnașament, depuse într-o mlaștină, și „puțul votiv" de la Ciolănești din Deal — jud. Teleorman, în care au fost descoperite circa 25 de vase întregi. **Practica unor depuneri cu caracter de ofrandă** este ilustrată și de descoperirea, mai recentă, de la Conțești — jud. Argeș, unde au fost găsite într-un loc de cult, unelte, arme, ceramică, împreună cu o cantitate remarcabilă de oseminte de animale, trecute prin foc.

Însemnătatea religiei pentru geto-daci este ilustrată, alături de cele aflate din știrile scrise, și prin **construirea unor monumente cu evident caracter religios,** cu planuri minuțios elaborate, de dimensiuni apreciabile, lucrate cu o deosebită grijă. Acestea sunt binecunoscutele sanctuare, cu plan patrulater sau circular, ridicate din piatră îngrijit lucrată. Alături de cele cunoscute mai bine și mai de multă vreme, de la Sarmizegetusa-Grădiștea Muncelului sau Costești, **se mai numără și cele de la Fețele Albe, tot în munții Orăștiei, apoi de la Pecica, lîngă Arad, sau Bîtca Doamnei lîngă Piatra Neamț.** O funcție similară par să fi avut și construcțiile de la **Ruda** și **Meleia,** lîngă Grădiștea Muncelului. Deci, întreaga zonă a munților Orăștiei, de jur împrejurul Sarmizegetusei, este presărată cu locuri destinate cultului, avînd construcții special destinate și dispunînd apoi și de un sistem defensiv constituit dintr-o serie de cetăți destinate a apăra locul principal de cult al lumii geto-dace, muntele sfînt Kogaionon.

Un alt aspect, deasemeni particular, al vieții spirituale a geto-dacilor îl reprezintă domeniul manifestărilor artistice. Este cunoscută priceperea deosebită a meșterilor argintari daci — din atelierele lor ieșind o serie de piese remarcabile din punctul de vedere al măiestriei artistice. Continuatori ai unor vechi tradiții cu rădăcini încă din epoca bronzului, **meșterii argintari daci au produs**

Detalii din desenele lui Hieronimus Mutianus apărute în lucrarea Columnae Trajani exactissima ortographia (Cea mai exactă descriere a Columnei lui Traian) la Roma, în 1773

piese deosebite, cum sunt cele din tezaurele de la Sînerăieni, Poiana-Gorj, Coada Malului — ca să amintim numai cîteva din cele peste 50 de asemenea descoperiri. Nu putem trece peste arta metalelor la geto-daci fără a aminti de piesele de armură sau de podoabele din mormintele princiare de la **Agighiol-jud.** Tulcea sau **Peretu-jud.** Teleorman, ori peste tezaurul de aur de la **Băiceni-jud.** Iași, expuse astăzi în sălile Muzeului de Istorie al RSR, alături de piese găsite izolat, cum ar fi coiful de aur de la **Poiana Coțofenești** sau ritonul de la **Poroina.** Modul în care au fost confecționate, înalta măiestrie artistică a fiecăreia dintre piesele amintite, din rîndul cărora se disting coifurile de aur sau argint, arată cum, preluînd influențe

din lumea elenistică, scitică sau chiar iraniană, **geto-dacii au știut să-și creeze o artă proprie, viguroasă și originală, produsele lor situîndu-se la un nivel cel puțin egal, cu cele provenite din alte zone culturale învecinate.**

O altă categorie de produse ale artei geto-dace o constituie **plastica antropomorfă** și **cea zoomorfă.** Obiecte de artă, dar avînd și o semnificație de caracter religios, legată poate de unele practici magice, reprezentările plastice au fost descoperite în numeroase din stațiunile cercetate de arheologi, cum sunt cele de la **Piscu Crăsani, Cetățeni, Răcătău, Sighișoara, Tilișca, Popești** sau **Poiana.** Pentru cea din urmă stațiune, reprezentările umane, se remarcă printr-o tratare mai atentă, fiind fără îndoială opera unui meșter iscusit. Demn de subliniat este că acestea din urmă reprezintă un mic „depozit", de fapt o depunere ex-voto cu caracter religios.

O descoperire cu totul de seamă, fără analogii chiar în lumea geto-dacă, este reprezentată de statuetele de lut de la Cîrlomănești-jud. Buzău. Descoperite în număr mare, printre resturile unor clădiri ce par a fi avut o destinație de cult, statuetele de la Cîrlomănești se disting prin tratarea naturalistă, prin noutatea expresiei, fiind redate animale — lup, mistreț, cerb, păsări — ca și figuri umane. Calitatea execuției și numărul mare al pieselor descoperite fac din plastica de la Cîrlomănești **o manifestare unică în felul ei, fără paralele în alte zone mai apropiate sau mai îndepărtate.**

*

Ansamblul vieții spirituale a geto-dacilor se vădește, astfel, a fi deosebit de complex, alături de religia și manifestările artistice incluzîndu-se și o serie de cunoștințe de ordin științific, despre care însă știrile sunt ceva mai sărace. Alăturate cunoștințelor tot mai bogate despre cultura materială, cele referitoare la spiritualitatea strămoșilor geto-daci vin să completeze imaginea unui popor creator, al unei civilizații înaintate, originale, cu nimic mai prejos de vecinii lor greci sau romani. Într-un asemenea cadru ne apare ca firească constituirea sub conducerea lui Burebista, a primului stat dac centralizat și independent.

Ion Chicideanu

buletin de ştiri despre ştefan popa

Are 25 de ani. A absolvit facultatea de mecanică a Institutului politehnic „Traian Vuia" din Timişoara. Este, deci, inginer. După cum se vede, autorul desenelor din aceste pagini... desenează. Şi nu de azi, de ieri, ci de la vîrsta de 11 ani. Este laureat al primelor două ediţii ale Festivalului Naţional „Cîntarea României", deţinînd premii întîi la pictură, grafică, caricatură, propagandă vizuală şi publicistică. Se spune despre el că are talent. Lucrările prezentate aici ne-o dovedesc. Munceşte mult. Este tenace. Se conturează ca o personalitate artistică viguroasă. Semnează Popas. În 1979, fiind invitat de Consiliul Internaţional pentru Artă şi Folclor (de pe lîngă UNESCO) să participe cu o expoziţie personală pe tema „Pacea şi copiii lumii", la Paris, Salle de Societes, şi apoi la Confolens, în cadrul unui festival mondial de artă şi folclor— alături de peste 350 de artişti din lumea întreagă, —unde i se acordă Marele premiu. A publicat în peste 18 ziare şi reviste franceze. Ultima sa expoziţie personală cuprinzînd desene satirice despre criza energetică mondială, deschisă la Timişoara, a ajuns de asemenea la Paris. Condamnă prin desenele sale, cu multă putere de convingere, mizeria şi foametea, violenţa şi lăcomia, subdezvoltarea şi cursa înarmărilor, criza de energie, inechităţile de orice fel ar fi ele şi alte foarte multe rele ale zilelor noastre şi ale planetei. Preferă desenul satiric şi nu caricatura, avînd convingerea că acesta este capabil să se exprime prin modalităţile graficii propriu-zise. Expoziţii personale în ţară şi peste hotare. Expoziţii colective la fel. Participări numeroase la saloane de umor. A publicat în ziare şi reviste cu şi fără umor. Lucrări în colecţii particulare şi nu prea. Lucrări în Muzeul Charante (secţia caricatură contemporană) — Franţa. Lucrări în colecţia CIOFF (UNESCO). Ultima ştire! Publică... caricaturi în „Almanahul părinţilor" 1981!

Ion PREDOŞANU

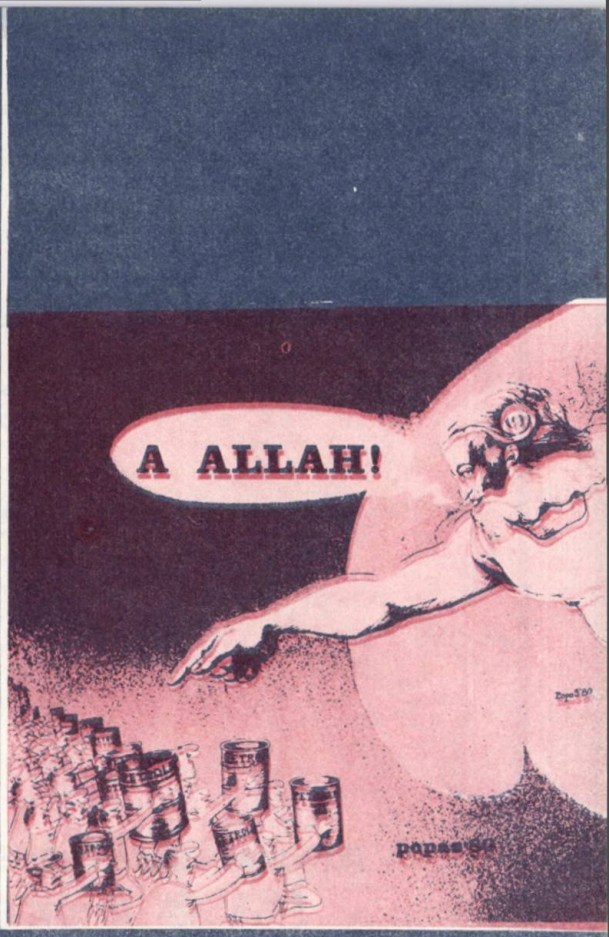
A ALLAH!

România, devenită, se pare, Olimpul preferat al zeiței Clio, a găzduit, vara trecută, marele forum al istoricilor lumii: cel de „Al XV-lea Congres internațional de științe istorice", desfășurat sub egida C.I.S.I. și sub înaltul patronaj al președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Participarea — impresionantă: 2712 istorici din 66 de țări, între care, în premieră, reprezentanții Republicii Populare Chineze și Albaniei, alături de care au luat loc istorici ai multor altor state africane—și de pe alte continente — ce și-au cîștigat independența națională în ultimul deceniu. Repet, cifre impresionante — cum nici unul din congresele „Comitetului Internațional de Științe Istorice" nu a reușit să întrunească din 1926 (anul înființării sale) și pînă astăzi.

Afirmarea responsabilității istoricului față de orele grave ale istoriei

Marele Congres din capitala României

Cum se poate explica succesul de participare al Congresului de la București? Cred că, în primul rînd, prin conținutul nou al ordinei de zi, varietatea programului lucrărilor, ce au impus abandonarea „turnului de fildeș" al istoriei, de către istorici — obligați să-și ancoreze „corăbiile" la cheiul marilor probleme ale contemporaneității — și, în al doilea rînd, pentru că aici, la București, reprezentanții multora dintre statele ce și-au cîștigat independența după cel de-al doilea război mondial, pînă foarte aproape de zilele noastre, veneau să găsească — și pînă la urmă au găsit — o orientare științifică în organizarea propriei activități, menită a duce la „fundamentele națiunilor și ale culturilor, să regăsească originile și să explice evoluția societăților și, în măsura în care se poate, să explice situația prezentă a unui popor sau altul, în toate dimensiunile sale... aceasta fiind foarte important pentru fostele țări dependente, unde, este necesar să fie reabilitate valorile naționale, care să dea acestor popoare conștiința originilor și autenticității etnice contribuind, astfel, la întărirea independenței lor naționale", după cum a spus-o reprezentantul Senegalului, Kane Oumar.

Acest adevăr a fost subliniat, de altfel, cu prilejul lucrărilor Congresului, și de Charles Olivier Carbonell (Franța) prin afirmația că „în fond, rolul istoriei este să ne spună cine sîntem, făurind în același timp identitatea noastră în timp și specificitatea noastră în durată". Și tot el continua: „Pentru unele țări în curs de dezvoltare, viitorul este mai mobilizator decît trecutul, mai ales că acest trecut se confundă cu o istoriografie colonială scrisă de cuceritor".

Adevărul rostit de Carbonell este indiscutabil. Dar, poate fi el localizat numai la situația fostelor state dependente? Desigur, nu. Și asta pentru că, în general, se știe, istoricii au fost reprezentanții societăților în care au trăit, a seniorilor care i-au **creat,** în ultimă instanță. Or realitățile acestea au determinat vicierea adevărului istoric. Dezvoltarea și evoluția societății de la o etapă la alta, de la inferior spre superior, a fost, în principal, rodul muncii, al creației maselor, al omului —, istoria trebuind să fie, în consecință, nu o ditirambă la adresa seniorului conducător, ci **un omagiu adus omului creator, muncitorului, prin efortul, priceperea și conștiința căruia s-a realizat tot ceea ce astăzi**

ne satisface nevoile şi mîngîie sufletul, stimulînd bucuria vieţii.

Pentru eliminarea falselor interpretări istorice, accentul trebuie pus — în cercetarea istorică — pe corectitudinea şi seriozitatea investigării, dar şi, mai ales, pe severitatea argumentului ştiinţific, susţinut de spiritul critic şi conştiinţa critică a istoricului, — singurele capabile să asigure o concluzie sănătoasă, în acord cu realităţile perioadei analizate.

În dezvoltarea ştiinţelor istorice din ţara noastră accentul a fost pus pe accepţiunea şi orientarea marxistă a interpretării fenomenului istoric — în special, după congresul al IX-lea, cînd partidul, secretarul său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, acţionînd ferm pentru eliminarea dogmatismului, a demagogiei şi frazeologiei searbăde, „au făurit în mod treptat acel climat propice creaţiei ştiinţifice, au deschis cîmp larg de manifestare investigării trecutului, ceea ce a permis nu numai o substanţială revedere a locului şi a rolului istoriei, ca ştiinţă, în viaţa politică, ideologică şi cultural-ştiinţifică a ţării, dar şi o reconsiderare principială a metodologiei noastre de cercetare, în concordanţă cu exigenţele reale ale spiritului ştiinţific".

Mergîndu-se pe acest drum, s-a putut ajunge atît la reconsiderarea activităţii unor personalităţi politice ale patriei noastre, cît şi la o apreciere mai obiectivă a operelor unor mari creatori de cultură. „S-a restituit — în felul acesta — conştiinţei istorice a poporului, o bună parte din imaginea unei bogate activităţi istorice, atît ca dimensiuni, cît şi ca profunzime a cugetării, ca încărcătură de simţuri patriotice, întrucît toţi aceşti mari cărturari, prin ceea ce au produs, prin ceea ce au adus în viaţa spirituală a unei epoci sau a alteia, au exprimat aproape invariabil, gînduri şi aspiraţii ale poporului". (**Magazin istoric**" nr. 8/1980).

De altfel, în întîlnirea de lucru cu istoricii români — premergătoarea „Congresului al XV-lea" — tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a pus din nou în evidenţă conceptul ştiinţific al partidului nostru în domeniul istoriei, atunci cînd a recomandat, ca necesar, să se acţioneze în aşa fel, încît Congresul să contribuie la întărirea colaborării între popoare şi naţiuni, între state, pornind de la noile principii ale relaţiilor internaţionale, ce se afirmă cu putere astăzi în lume: deplina egalitate în drepturi, respectul independenţei şi suveranităţii fiecărei naţiuni, neamestecul în treburile interne ale altor popoare. Că — în acelaşi context — istoria „deşi îşi propune să cerceteze trecutul, trebuie să pornească de la realităţile existente astăzi, pe care nimeni nu le mai poate schimba". Că, în sfîrşit, „în Europa există naţiuni independente, state care au graniţe ce trebuie respectate — şi orice punere în discuţie a independenţei şi graniţelor lor înseamnă o politică revanşardă, care nu ar duce decît la război". Şi aceasta trebuie evitat cu orice preţ, pentru că, ţinînd seama de forţa destructivă a armamentului modern, nuclear (de care nu se va putea face abstracţie într-o nouă conflagraţie) ne putem da uşor seama că distrugerile la care se va ajunge vor putea afecta nu numai cultura şi civilizaţia umană, ci existenţa însăşi a vieţii pe Terra. Şi tocmai aceste perspective trebuie să determine combaterea oricăror încercări — **indiferent ale cui** — de a fi puse în discuţie realităţile contemporane, statornicite după cel de-al doilea război mondial.

Aşa după cum am mai arătat, ultimul congres — de la Bucureşti — al istoricilor lumii, s-a deosebit substanţial de cele precedente, prin conţinutul de idei, orientarea dezbaterilor spre problemele stringente ale vieţii internaţionale actuale, prin îndrăzneala — am putea spune — de a fi ieşit din matca unui concept depăşit, conform căruia, istoria trebuie să rămînă o ştiinţă a trecutului, menită să analizeze la nesfîrşit războaiele, conflictele, tendinţele de dominaţie manifestate de-a lungul timpului etc.

Congresul de la Bucureşti a pus în evidenţă faptul că istoria este şi trebuie să rămînă o ştiinţă despre om, pusă în slujba omului, a condiţiilor sale de muncă şi creaţie, de viaţă. Că, deci, aceea ce trebuie să ne preocupe, cu precădere, pe toţi, în frunte cu istoricii, este rezolvarea ecuaţiei păcii — în care rezidă şi din care derivă toate necunoscutele ce se impun rezolvate, pentru asigurarea colaborării dintre state şi naţiuni, eliminarea pericolului războaielor din existenţa omenirii — prin lichidarea cursei înarmărilor — eliminarea decalajului dintre statele dezvoltate şi cele în curs de dezvoltare, prin impunerea unei noi ordini economice internaţionale, în baza căreia să nu se mai vorbească de ţări mari şi mici, ci de state cu interese comune, egale în drepturi, obligate a-şi spune cuvîntul, responsabil, în orice problemă ce angrenează preocupările şi existenţa tuturor statelor.

De altfel, Mesajul preşedintelui Nicolae Ceauşescu, plin de conţinut şi semnificaţii — unanim apreciat de participanţi — avea să jaloneze în cea mai mare parte lucrările congresului de la Bucureşti, dintre 10 şi 17 august 1980.

Iată, de altfel, cîteva din aceste aprecieri:

„Cred că Mesajul Preşedintelui României — domnia sa fiind un om sensibil la învăţămintele istoriei, şi prin aceasta, încă o dată, fiu atît de reprezentativ al poporului său — subliniază foarte bine marea importanţă pe care o are acest Congres nu numai pentru ştiinţele istorice, ci şi pentru România, în general. Este vorba despre o recunoaştere a întregii lumi a importanţei pe care o are România în contextul relaţiilor internaţionale; nu am decît să menţionez, în acest sens, **negocierile asupra securităţii europene, în**

care România și președintele său au jucat un rol atît de important. Dacă aș fi istoric, aș aprecia în mod deosebit un asemenea șef de stat care spune cuvinte atît de pertinente, care știe să se adreseze în acest chip experților și oamenilor de știință. Sînt convins că menirea istoricilor este să caute, în faptele, oamenii și evenimentele trecutului, acele rațiuni care au făcut ca lumea să meargă înainte, să progreseze și să le prezinte tuturor celor care trăiesc astăzi, să-i ajute astfel în drumul lor spre pace, spre o cooperare internațională din ce în ce mai profundă.„ *(VLADIMIR STEPANEK — reprezentantul U.N.E.S.C.O.)*

„*Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu mi s-a părut magnific*, deoarece ideile sale pledează în favoarea păcii. Pacea este și un obiectiv al istoricilor. Congresul, prin nivelul mondial de participare, constituie un forum de confruntare — în sensul cel mai bun al cuvîntului — de idei, confruntare capabilă să impulsioneze progresul științei istorice". *(MARIA DEL CARMEN RIOS — Argentina)*

„Misiunea istoricului constă în desprinderea unor învățăminte importante pentru întreaga omenire. Noi știm ce a fost în trecut și, deci, știm cît de importantă este pacea. Trebuie să facem totul pentru pace. *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a spus, de altminteri, cu claritate și profunzime, acest lucru în Mesajul său*". (VLADISLAV IAKIMOVICI GROSUL — *U.R.S.S.*)

„Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu *mi-a produs o deosebită impresie. A fost un veritabil apel la cooperare și înțelegere în lume, idei valoroase care au găsit o largă adeziune în rîndul participanților. Președintele Nicolae Ceaușescu este o personalitate marcantă, nu numai pe plan național, dar și internațional.* Datorită domniei sale, România are azi relații bune cu țările din întreaga lume. Este foarte important ca țările să nu fie izolate, să colaboreze între ele". *(STAN CARLSSON — Suedia)*

„Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu *este foarte important* după părerea mea, pentru că *este străbătut de dorința omului politic de a vedea oamenii de știință concentrîndu-și eforturile lor înspre colaborare și conviețuire pașnică*. Deci, *Mesajul președintelui României, care face din pace un drept al omului pe pămînt, este un mesaj ce poate fi considerat ca o contribuție la realizarea păcii în lume într-un moment de criză economică, care amenință, din nefericire, să devină o criză politică și militară*. În calitate de nou secretar general al Comitetului Internațional de Științe Istorice, am fost în mod special atentă, ca și colegii mei dealtfel, la *acest Mesaj care ne arată elocvent că poporul român dorește să trăiască în pace și înțelegere cu popoarele vecine* și, aș zice, *cu întreaga omenire*". *(HÉLÈNE ARHWEILER — Franța)*

„Am admirat ideile generoase cuprinse în Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu adresat congresului, contribuția sa deosebită la promovarea ideilor de pace și înțelegere în lume. Istoricii trebuie să fie, la rîndul lor, promotorii unor asemenea idei nobile". *(D. MASAOKI și T. NAKASE — Japonia)*

„Președintele Nicolae Ceaușescu, în Mesajul adresat Congresului internațional de științe istorice, a caracterizat rolul istoriei drept *o cale pașnică ce poate să contribuie la consolidarea înțelegerii și încrederii mondiale, care, la rîndul ei, duce la destindere internațională și pace între toate popoarele lumii*. În acest sens, *Congresul de istorie de aici de la București aduce o contribuție de mare valoare la o înțelegere cît mai deplină între toate popoarele lumii. Faptul cel mai de seamă care va fi, cred, înscris cu litere de aur în analele istorice, este că acest congres este în cel mai deplin sens al cuvîntului, internațional*, odată cu crearea unor secții noi privind istoria Egiptului, Chinei, a lumii africane și arabe. Dezbaterile din aceste zile sînt un bun prilej de înțelegere între oamenii de știință, între popoare; cu toții avem credința că eforturile noastre contribuie la menținerea păcii mondiale". *(DEMETRIUS DVOICHENKO-MARKOV S.U.A.)*

„În Mesajul președintelui Nicolae Ceaușescu se arată că, prin vasta sa problematică, prin amploarea participării, Congresul nostru poate marca un aport însemnat la cunoașterea și apropierea între popoare, la cauza generală a încrederii, colaborării și destinderii în lume. Într-adevăr, este o idee generoasă, pe care istoricii trebuie să o cultive permanent.

Sînt sigur că istoria nu este o disciplină contemplativă și numai a istoricilor. Ea angajează înșeși popoarele planetei. Prin istorie, se pot fructifica tradițiile progresiste ale fiecărui popor, tradiții care concură la înstaurarea unei lumi mai fericite". *(HEINRICH SCHELL— R.D.G.)*

„*Așa cum remarcabil a precizat președintele Nicolae Ceaușescu, în Mesajul adresat lucrărilor noastre, istoricii nu sînt niște intelectuali de cabinet, ci au rol social, un impact în viața social-politică a epocii în care trăiesc*. Rolul istoriei este determinat, mai presus de orice, de necesitatea care există de a acționa asupra societății prezente, de a realiza un proiect asupra viitorului prin studierea trecutului, concepînd această știință ca un proces continuu". *(ELSA GRACIDA-ROMO — Mexic)*

*

Dar, iată, în legătură cu desfășurarea lucrărilor, o părere autorizată — aceea a lui *Cristian Popișteanu:*

„Intensa activitate științifică a Congresului istoricilor de la București (dusă în cele 29 organisme internaționale afiliate și în comisiile

interne, inclusiv cea de istoriografie și de matematică istorică nou create, ca și în marile secțiuni ale congresului, în Adunarea Generală a C.I.S.H. pe baza celor 144 de rapoarte și corapoarte, a sute și sute de comunicări, luări de cuvînt, explicații științifice), ca la toate marile reuniuni de acest fel se naște întrebarea — în ce pot fi cuantificate rezultatele sale?

Ele pot fi evaluate în primul rînd după cele patru volume de studii ale congresului (ultimul în curs de apariție, deoarece reflectă chiar dezbaterile propriu-zise) și în volumul „Propaganda în timpul celui de al doilea război mondial", toate doveditoare ale stadiului de sinteze pluridisciplinare atins actualmente de științele istorice.

Ele pot fi constatate în contribuțiile pe care schimburile de opinii științifice — uneori, firesc, contradictorii — pe temeiul argumentelor de ordin istoric le-au dat elucidării, clarificării, completării cunoștințelor noastre despre o serie întreagă de fenomene și epoci istorice, mergînd de la antichitate pînă în zilele noastre.

Ele pot fi apreciate în masiva prezență în lucrările Congresului atît a multor subiecte ale problematicii contemporane, fapt cu totul remarcabil în suita celorlalte 14 întruniri internaționale organizate de la începutul veacului de C.I.S.H., cît și a multor istorici din țările Asiei, Africii, Americii Latine. Să numim, acum, doar cîteva din subiectele la zi pe larg discutate: Forme și probleme ale păcii în istorie; Raportul Est-Vest; Femeia în societate; Probleme și metode în studiul Europei Centrale și Orientale începînd din 1914; Mijloacele, metodele, rezultatele propagandei în timpul celui de al doilea război mondial; Relațiile dintre armată și societate; Evoluția economică și politică socială a Africii 1914—1980; Situația actuală a bibliografiei interuațională de științe istorice; Mișcările laice în Biserici în secolele XIX și XX; Război și pace în mass-media între cele două războaie mondiale; Limbajul istoricului; Declinul sistemului mondial imperialist și problema păcii în Asia în secolul XX; Rolul micilor puteri în relațiile internaționale în sec. XX; Fenomenul neutralității în cele două războaie mondiale; Locul și rolul predării istoriei în cadrul învățămîntului secundar, în special în formarea omului secolului XX; Dezvoltarea și subdezvoltarea în secolul XX; Legăturile între structura instituțiilor și revoluția industrială a secolului XX; Probleme și metode de istorie orală (ramură nouă a disciplinelor istorice); Formarea elitei autohtone în țările recent decolonizate; Reformele agrare între cele două războaie mondiale.

Ele pot fi remarcate în faptul că într-o dezbatere în care s-au angajat atît de numeroase școli naționale de istoriografie, de toate orientările, conceptele și metodologiile, dialectica materialismului istoric și-a validat încă odată realele virtuți, spiritul viu, seva puternic creatoare, influența marcată pe care o exercită asupra gîndirii istorice din 1980. Nu este o întîmplare că, începînd cu Comunicarea inaugurală din 10 august a fostului președinte al C.I.S.H., prof. Karl D. Erdman (R.F.G.) despre „Comunitatea ecumenică a istoricilor" și pînă la ultima conferință a dr. Virgil Cândea, despre „Locul românilor în istoria universală", materialismul dialectic și istoric a fost invocat în multiplele sale determinări.

În sfîrșit, pentru prima oară în analele Congreselor internaționale ale istoricilor, cel de la București a adresat un vibrant apel popoarelor , oamenilor politici și de stat, tuturor oamenilor de bună credință de a face totul pentru a asigura pacea și liniștea planetei noastre, progresul și prosperitatea omenirii. Indiferent de școlile metodologice cărora le aparțin, de concepțiile ideologice cărora le aparțin, de concepțiile ideologice, politice, religioase ce-i călăuzesc, istoricii lumii (între care numeroase personalități cu o mare pondere în viața științifică) veniți la București și-au exprimat convingerea că oamenii de știință din domeniul istoriei își pot aduce contribuția la soluționarea problemelor vitale ale păcii, destinderii, cooperării.

Dincolo de profunda semnificație morală, politică, științifică a mesajului celui de al XV-lea Congres internațional de științe istorice — definit de mulți participanți drept marele congres al istoriei — cei care au participat la această reuniune nu pot să nu știe că el reprezintă o emanație a climatului științific atît de propice colaborării pe care istoricii lumii l-au găsit — alături de ospitalitatea românească — în Capitala României socialiste. Într-un asemenea climat, *Congresul a putut realiza pe deplin scopurile sale științifice și umane la a căror împlinire istoricii români au fost prezenți cu întreaga lor participare în toate organismele, comisiile și secțiunile de lucru ca și în nenumăratele întîlniri prietenești cu colegii lor de peste hotare.* Mesajul trimis de congres în toate țările globului concretizează ceea ce s-ar putea denumi, după acest forum, atitudinea științifică, etică, politică a istoricului contemporan față de timpul său. Așadar, pe lîngă avansul multilateral pentru istoriografie, pe lîngă plusul de cunoaștere umană, pe lîngă sporul în spiritul de cooperare internațională, pe calea descifrării adevărului științific, prin *afirmarea responsabilității istoricului față de orele grave ale istoriei*, la București *s-a adăugat o nouă dimensiune celei mai politice și în același timp celei mai umane dintre disciplinele sociale: conștiința faptului că fără afirmarea, respectarea, garantarea dreptului oamenilor și al națiunilor la viață, la pace, la existență liberă și independentă, însăși știința istoriei ar fi un nonsens".* (t.a.)

Desene de MARCEL CHIRNOAGĂ

teze şi pioneze

- *Deştărarea e sinonimă cu sinuciderea.*
- *Unii călăi sînt predicatori de prim rang ai păcii.*
- *Libertatea interioară e spaţiul cel mai greu pe care-l putem cuceri.*
- *Prefer sinuciderea decît trăirea în abjecţie.*
- *Cultul muncii are semnificaţie demiurgică.*
- *Jugul e fotoliul omului care vrea să rămînă rob.*
- *Curentele literare, chiar dacă sînt de durată, tot mode sînt; marele artist nu le acceptă.*
- *Cea mai dulce robie e cea a iubirii.*
- *Îi prefer pe proştii sinceri decît pe înţelepţii cu mască.*
- *Minciunile dulci sînt adevărurile cele mai amare.*
- *Cine are două feţe n-are nici una.*
- *Cădelniţa nu e un obiect bisericesc, ci instrumentul de parvenire al lingăilor.*
- *Trestia trăieşte prin oportunism, stejarul prin dîrzenie.*
- *Divorţul de natură e sinonim cu despărţirea de viaţă.*
- *Prostia măgarului e măreaţă şi dulce, prostia omului e jalnică şi păgubitoare.*
- *Nu cunosc nici un înţelept care să fi suferit de megalomanie.*
- *Masca inocenţei acoperă uneori perfidia cea mai grosolană.*
- *Soţiile infidele sînt gentile şi curtenitoare cu soţii lor.*
- *Iubirea uneşte, ura desparte.*
- *Şi în socialism există reprezentanţi ai societăţii de consum.*
- *Proletcultismul nu e un curent literar*

ci o politică antiartistică.

- *Există un singur chin dulce: cel al creației.*
- *Cerul nu este casa lui Dumnezeu ci sala de concerte a ciocîrliilor.*
- *Aurul din sufletul omului e infinit mai prețios decît cel oferit de bijutieri.*
- *Cine pleacă, trădează, cine rămîne — iubește.*
- *Prostituția nu e un viciu, ci o meserie.*
- *Schizofrenicii sînt oameni puri: nu știu să mintă.*
- *Filozofia trebuie să aibă ambiguități, altminteri rămîne gîndire osificată.*
- *Cînd inginerii vor fi și pedagogi vor fi vindecate multe suferințe ale învățămîntului.*
- *Porcii trebuie duși la abator, nu în piețele publice.*
- *Țăranii și muncitorii sînt singurii preoți la care mă închin.*
- *Lingăul nu are sentimente, are interese.*
- *Iubirea nemuritoare e numai aceea în care fiecare repetiție e o premieră.*
- *Cine nu ostenește în dragoste rămîne tînăr pînă în clipa în care e dus la cimitir*
- *Viața e și cocină de porci și paradis.*
- *Cînd liderul este și incapabil și oportunist, înfloresc toate nulitățile pe care le conduce.*
- *Mielul blînd suge la două oi, fariseul și lingăul sug la toate țițele ce se ivesc.*
- *Ora-fecioară poate fi uneori nu numai ora nașterii, ci și ora morții.*
- *Multe din femeile frumoase ale lumii nu devin muze ale marilor artiști pentru că suferă de narcisism.*
- *Profesorii care, indiferent de specialitate, n-au harul măiestriei pedagogice, trebuie trimiși spre alte meserii.*
- *Nu există nici o deosebire între un om mutilat de război și între un altul mutilat sufletește.*
- *Și îngerii negri pot să fie muze ale marilor artiști.*
- *Secerișul este moartea prin care grîul reînvie a doua oară.*
- *Dacă Hitler ar fi rămas zugrav, cimitirele lumii ar fi fost cu mult mai puține.*
- *Coaforul este singurul zeu la care se închină femeile bolnave de narcisism.*
- *Trifoiul cu patru foi este crucea nobilă a iubirii.*
- *Cunosc un singur potir sfînt: sînul mamei care alăptează.*
- *Negustorii de sentimente sînt imbecilii cei mai abjecți pe care i-a cunoscut omenirea.*
- *Impostura și incompetența nu trebuie rotite ci demolate.*
- *Dacă dumnezeu ar fi fost bun român, nu ne-ar fi lăsat 2000 de ani în mizerie materială și întunecime spirituală.*
- *Lucrețiu Pătrășcanu s-a născut român, a trăit comunist și a murit român comunist.*

- *Decît în sclavie, mai bine în cimitir.*
- *Soţia infidelă nu întîrzie la coafor ci la amant.*
- *Nu mi-e teamă de critica literară, ci de impostura acesteia.*
- *Daţi-mi argumentul imbatabil că morţii învie şi mă voi sinucide imediat.*
- *Cristos a cucerit lumea prin afecţiune nu prin raţiune.*
- *Casta e mai periculoasă decît clasa.*
- *Presa nu are nevoie de funcţionari ci de ziarişti.*
- *Soţia care are darul beţiei nu mai are vreun alt dar.*
- *Dă-le, doamne, cancer la toţi cei care-l simulează.*
- *Raţe să fie, că verze-s destule.*
- *Guvernele cad, lingăii rezistă.*
- *Diplomele dau meserii, nu caractere.*
- *Dacă vreţi să nu vă sfîşie regretele ireparabile, feriţi-vă de iubirea mironosiţelor.*
- *Nora i-a făcut soacrei criptă de beton armat pentru ca să fie sigură că nu va mai învia.*
- *Porcii, chiar dacă sînt parfumaţi, tot put a cocină.*
- *Boierii care sug din ţîţa socialismului sînt tot atît de odioşi precum acei care au supt din ţîţa burghezo-moşierească.*
- *Dacă n-ar avea pisici, n-ar avea obrazul spălat niciodată.*
- *Democraţia atotcuprinzătoare şi atotbiruitoare nu se poate dobîndi decît în socialism.*
- *Două lucruri sfinte nu pot fi vîndute la licitaţie publică: ţara şi iubita.*
- *Cele mai formidabile prostii şi înţelepciuni le-am auzit în pieţe şi la crîşme.*
- *Dacă nu aş fi cunoscut îndeaproape mulţi cretini, n-aş fi scris niciodată aforisme.*
- *„Negrii" care scriu cărţi pentru alţii sînt nişte fiinţe jalnice. Negrii care luptă împotriva discriminării rasiale sînt revoluţionari.*
- *Cine n-are ţară, n-are nici libertate.*
- *Pîinea e dulce numai în ţara în care te-ai născut.*
- *Cine se împăunează, se dezonorează.*
- *Critica de jos îndreaptă greşelile de sus.*

GEORGE SÎMBĂTENI

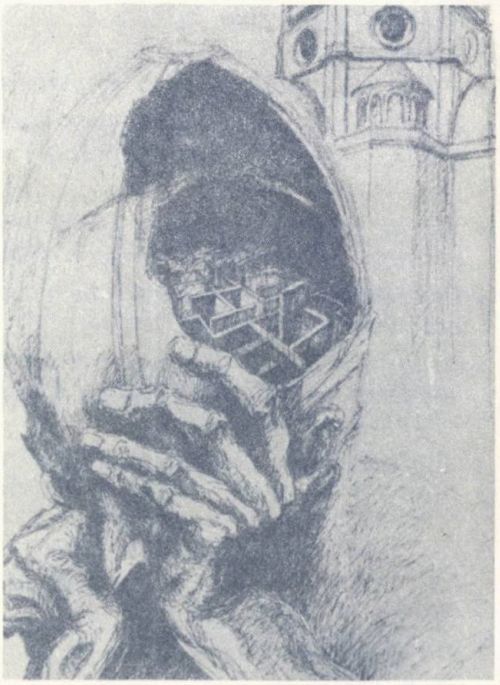

Ce este inteligența?

Capacitatea de a găsi soluții noi marilor probleme ale vieții contemporane

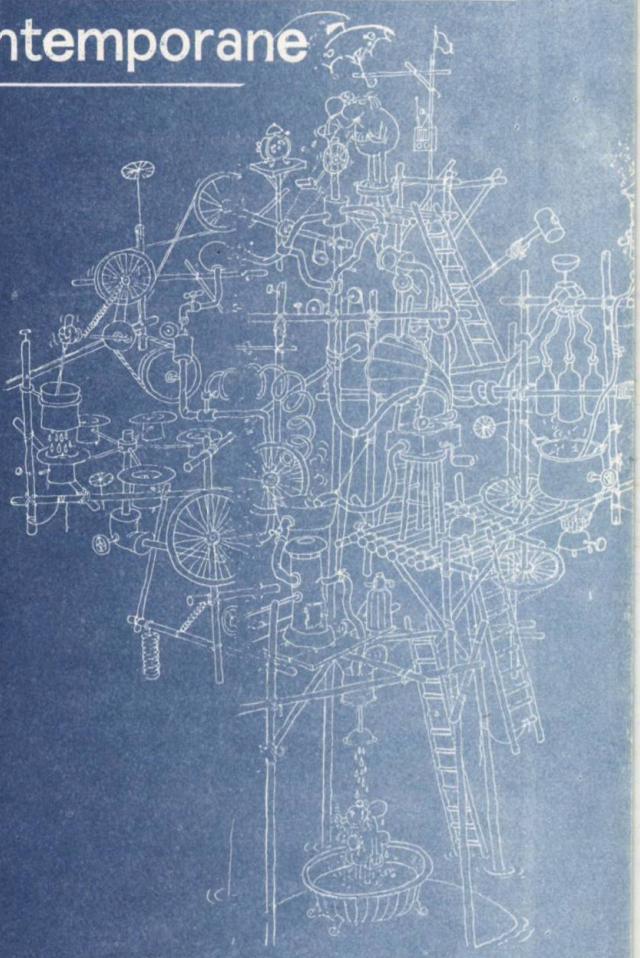

● Explozia tehnică în bilanțul cifric al unui an: 631 noi obiective științifice — din care 30 de cercetare fundamentală ● 2000 noi tipuri de mașini ● 900 noi invenții românești aplicate în producție ● La 5 minute o nouă descoperire în domeniul chimiei ● 2751 cereri de noi brevete de invenții ●

SARCINILE FUNDAMENTALE ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

homo tehnologicus

O REALITATE ȘI O NECESITATE A PREZENTULUI

prof. dr. PETRE BĂRBULESCU

1. Revoluția tehnico-științifică — atribut fundamental al socialismului

Nu îmi propun să ilustrez cu multe date procesul complex al industrializării României, eforturile pe care întregul nostru popor le depune pentru așezarea țării noastre pe traiectoria țărilor avansate din punct de vedere economic și social. Dacă ne referim, de pildă, numai la cîteva din obiectivele de bază

ale revoluției tehnico-științifice din anul 1979 este suficient să demonstrăm această idee. Așa, de pildă, datele statistice ne arată că s-au încheiat lucrările la un număr de 631 obiective de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică prevăzute în planul național unic; s-au continuat lucrările la 30 obiective de cercetare științifică cu caracter fundamental și s-a lărgit sfera de aplicare a unor cercetări în domeniile matematicii, fizicii, chimiei, biologiei, ocrotirii sănătății, științelor sociale.

Au fost asimilate în producție circa 2 000 tipuri de mașini, utilaje și instalații cu performanțe superioare, realizate aproape integral pe bază de concepție proprie. S-au aplicat și extins 291 tehnologii noi și perfecționate de importanță deosebită pentru economia națională și s-au asimilat 1.000 materiale și bunuri de consum.

Este cu totul semnificativ că în anul care a trecut au fost înregistrate 2.751 cereri de brevete de invenții românești și, în aceeași perioadă de timp, s-a trecut la aplicarea în economie a unui număr de încă 900 invenții românești.

Tehnologia a pătruns, în zilele noastre, în viața noastră cotidiană: în fabrici, în uzine, în procesul de învățămînt, dar și în trăirea intim-generală: în familie, perioada loisirului etc. Apar, apoi, munci industriale, în comerț, în agricultură — care a fost definită de către economiști ca fiind o industrie producătoare de alimente. Specialiștii afirmă că în decurs de 5 minute se produce o nouă descoperire în domeniul chimiei. Implică o anumită tehnologie nu numai construcția de mașini sau conducerea unei întreprinderi, ci și realizarea unei sonate, a unui poem sau tablou. Tot astfel, cunoașterea proceselor biologice, fiziologice, chiar și a celor psihice presupune o tehnologie (Mediul tehnologic a devenit un mediu al existenței umane, la toate vîrstele și în diversele sale ipostaze). **Trăim, deci, într-o civilizație tehnologică, legați prin mii de fire de procesul complex al construcției socialiste în țara noastră.**

2. Dimensiunea tehnologică a personalității

Literatura de specialitate a pus în circulație ideea dominantă că dezvoltarea multilaterală a personalității a devenit o cerință obiectivă a societății contemporane, în condițiile revoluției tehnico-științifice.

În orînduirea noastră socialistă OMUL este considerat valoarea supremă, iar dezvoltarea lui multilaterală se află în centrul preocupărilor partidului și statului. Aceasta pentru că **revoluția tehnico-științifică,** procesul de industrializare, generează **schimbări radicale în toate compartimentele vieții sociale,** dar mai ales în domeniul producției. Aceasta implică o pregătire multilaterală, și în primul rînd o educație tehnologică complexă, care să permită fiecărui om al muncii adaptarea și modificarea comportamentului în raport de cerințele producției moderne, în continuă evoluție.

Prin educație tehnologică înțelegem în primul rînd educația care se realizează prin tehnică și procese tehnologice, prin muncă productivă și prin cunoașterea teoretică și practică a bazelor științifice ale producției moderne. În același timp însă educația tehnologică presupune formarea unui orizont larg, dezvoltarea gîndirii, imaginației, a abilităților tehnice și a unui comportament de muncă tehnico-productivă cu largi posibilități de transfer în perspectiva politehnizării.

În zilele noastre specialiștii — economiști, politologi, sociologi, psihologi — au ajuns la concluzia că **progresul economic se datorează în primul rînd factorului uman,** care constă în calitatea muncii, educație, pregătire profesională, cunoștințe, organizare, creativitate.

Dar o economie modernă cere din partea fiecărui individ nu numai o participare activă la procesul de producție, ci și o participare creativă. **Creativitatea se afirmă ca forma cea mai înaltă de manifestare a personalității,** iar în condițiile orînduirii noastre socialiste, o condiție de bază pentru dezvoltarea societății în ritm mereu mai susținut. Ea este o cerință în toate domeniile de activitate nu numai în cel intelectual. Creativitatea presupune în același timp solicitarea și stimularea tuturor capacităților persoanei, permițînd fiecărui individ să-și manifeste plenar capacitățile și disponi-

bilităţile proprii, pe măsura eforturilor şi aspiraţiilor.

Într-o definire lapidară, vorbind despre dimensiunea tehnologică a personalităţii avem în vedere deci nu numai latura profesională în formarea omului, ci toate implicaţiile acesteia în educaţia multilaterală: formarea unui spirit nou, umanist; a unei gîndiri tehnice dirijate spre înţelegerea marilor procese ale naturii şi gîndirii umane; atitudine deschisă spre o cultură generală, artă, ştiinţă în general.

3. Locul şi rolul şcolii în educarea şi instruirea tehnologică a tineretului

Procesul revoluţionar tehnico-ştiinţific s-a realizat atît pe planul dotării materiale la nivelul aparaturii şi tehnologiilor de producţie de vîrf, cît şi prin formarea cadrelor corespunzătoare, care să stăpînească această tehnică. Asigurarea forţei de muncă la nivelul cerinţelor unei economii moderne a fost şi a rămas una din sarcinile politice prioritare ale orînduirii noastre socialiste. Este suficient să amintim că în domeniile de vîrf ale economiei româneşti pregătirea cadrelor necesare s-a făcut aproape în întregime după 1948, ca de pildă: 97% în geologia tehnică, 97,4% în termoenergetică, 98% în mecanizarea agriculturii, 94% în electrotehnică şi radiocomunicaţii, 97,6% în industria automobilelor şi tractoarelor etc.

Revoluţia tehnico-ştiinţifică înseamnă, înainte de toate, o creştere calitativă a întregii economii şi în special a construcţiei de maşini. Fără cadre cu o înaltă calificare, uneltele ultramoderne nu ajung la o productivitate corespunzătoare. **Omul este acela care reuşeşte, în ultimă instanţă, să pună în acţiune inteligenţa tehnică înmagazinată în maşini,** să ducă la o creştere calitativă a întregii economii, la sporirea continuă a productivităţii muncii.

În acest context, învăţămîntului i-au fost încredinţate, de către partid, sarcini deosebit de importante în direcţia pregătirii cadrelor, care să contribuie din plin la modernizarea economiei, la introducerea în circuitul producţiei a tot ceea ce este mai nou în ştiinţă şi tehnică. Se pun deci în faţa învăţămîntului sarcini tot mai mari în vederea pregătirii de cadre capabile să mînuiască tehnicile de vîrf şi să le dezvolte, contribuind în acelaşi timp la depistarea, stimularea şi afirmarea continuă a gîndirii tehnice româneşti, a inteligenţei autohtone. Inteligenţa este, în primul rînd, capacitatea de a găsi soluţii noi, iar istoria ştiinţei şi culturii umane arată că evoluţia tehnologică a fost nu numai rezultatul, ci şi premisa dezvoltării inteligenţei umane.

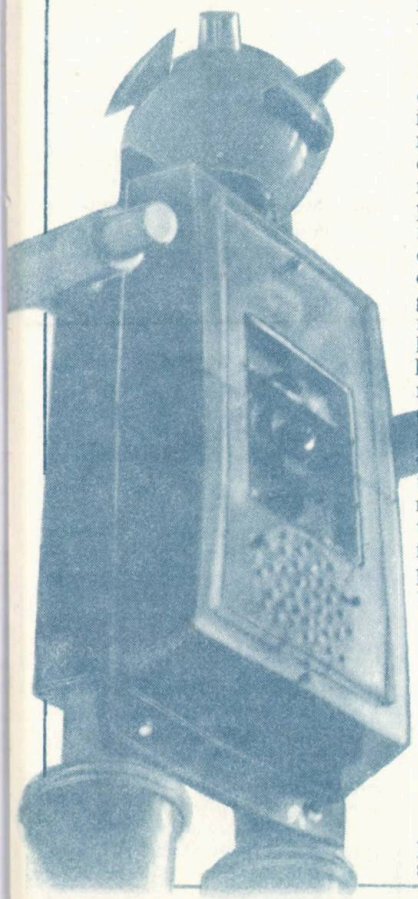

4. Inteligenţa tehnică: avuţie naţională prioritară

Încercînd să pătrundem în procesul intim al formării personalităţii, sub aspectul său tehnologic, se impune să recunoaştem că există unele reţineri, uneori chiar cu o atitudine de rezervă sau desconsiderare faţă de această latură a personalităţii din partea unor „umanişti". Gîndirea creativă a copiilor în domeniul tehnic a fost luată în mai mică măsură în evidenţă în stabilirea conceptului de personalitate. Pe de altă parte, pedagogii sau psihologii sînt impresionaţi cînd constată la elevi unele dexterităţi ale degetelor. Mai rar sînt atraşi şi se preocupă de abilităţile de gîndire ale copiilor, de cultivarea spiritului inventiv-creativ al acestora. Aceleaşi constatări le facem şi în activitatea productivă a elevilor, fie în şcoală, fie în întreprinderi.

Învăţămîntul a rămas încă — în unele privinţe — tributar unei concepţii mai vechi, punînd accentul pe cantitatea de informaţie achiziţionată de către elevi şi reprodusă fidel la examene, acordînd încă insuficientă atenţie spiritului inventiv-creativ al elevilor.

În pregătirea unei personalităţi multilaterale, dimensionată la nivelul actualei revoluţii tehnico-ştiinţifice, cultivarea inteligenţei în general, a inteligenţei tehnice în special, devine obiectiv fundamental al şcolii şi familiei, de la grădiniţă şi pînă la terminarea studiilor şi încadrarea în producţie. Avem în vedere aci nu numai însuşirea de cunoştinţe tehnologice, ci şi dezvoltarea gîndirii ştiinţifice tehnologice a tineretului, a unei gîndiri creatoare, inventive, a spiritului de organizare şi iniţiativă; toate acestea nu numai în procesul instructiv-educativ în şcoală, ci şi în timpul liber, în activităţile de joc etc. Depistarea la cea mai fragedă copilărie a inteligenţei tehnice constituie o sursă inepuizabilă pentru sporirea avuţiei noastre naţionale.

Angajarea într-un front comun a şcolii, familiei, a organizaţiilor de copii şi tineret în educaţia tehnologică a tinerei generaţii deschide noi perspective în formarea unui om la dimensiunea revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane: **homo tehnologicus.**

un sculptor ţîşnit din geneză

OPERE ÎN LEMN

...în care un fiu al Moldovei, format în accepţia şi realitatea frumosului folcloric, ştie să transfigureze măiestrit trecutul istoric revoluţionar şi spiritul contemporan

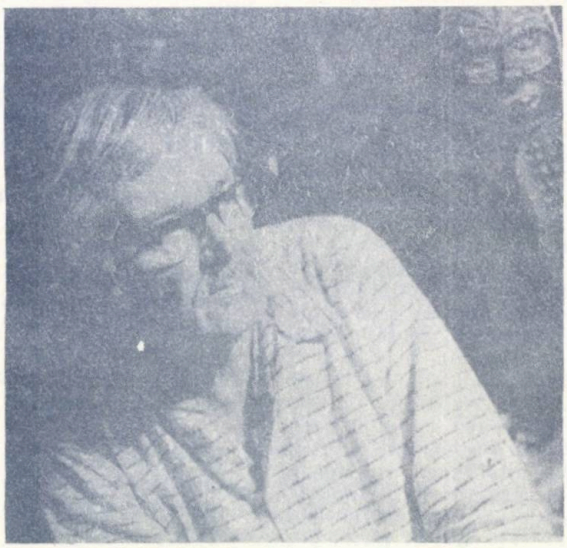

Undeva, în atelierul din demi-solul clădirii de pe strada Olga Bancic nr. 13, sculptorul Dumitru Filipescu, un pasionat al frumosului de esenţă folclorică, ridicat la valenţe de rezolvare superioară, artistică, mă primeşte puţin stingherit, pentru ca, treptat-treptat, cu cunoscuta încetineală moldovenească, să-mi dezvăluie, odată cu surîsul său prietenos, tainele artei pe care o slujeşte de peste un sfert de veac.

Locuinţa lui e un adevărat muzeu, cu lucrări de mare diversitate.

— Băiatul meu e pictor iar unchiul meu olar, în comuna Bucecea — Botoşani. Smălţuia straşnic meşteritele-i străchini. Eu însumi zugrăveam pe pînză, în tinereţe.

— Unele lucrări, înfăţişînd grupuri de figuri, sînt executate suprapus, pe verticală. Reprezintă aceasta un nou stil în sculptură?

— Da, e o altă manieră. De exemplu, grupul 4+1 evocă o atmosferă de basm din amintirile copilăriei. Grupul 5+1 ar fi „Hana şi cei patru cîntăreţi din Wurtsburg", de inspiraţie, dacă vreţi, Franck. Iar alături sînt monştrii care vor să aducă în sufletele noastre spaima şi sugerează căderile în gol.

— Se remarcă în lucrările dumneavoastră o anumită predilecţie pentru aglomerările umane, mai puţin obişnuite în sculptură...

— Este adevărat, m-am gîndit însă că asemenea aglomerări nu trebuie să fie neapărat un apanaj al picturii.

— Dar aceste mici bijuterii în lemn: furca de tors şi toiagul?

— „Furca de tors" ţine de unele motive folclorice din Cheile Runcului, comuna Ocolişul — munţii Apuseni; în „toiag" — băţ de munte, cum se spune, cu care te operi de dihănii — am încercat să merg pe motive de orientare cosmică (soare, stele, ajururi, flori) iar acest al doilea „băţ de munte" are un cap de ciobănaş, un soi de amuletă, ce poate fi interpretat ca o zeitate locală.

— Celelalte?

— „Grupul funerar" sau, dacă vreţi, „Seară de priveghi" — nu i-am dat încă denumirea definitivă — e conceput tot pe verticală, în patru etajări a cîte trei capete: bărbaţi, bocitoare, un grup mixt şi din nou bărbaţi. Alături „Cinstirea străbunilor", prin care am încercat o tălmăcire a sentimentului popular în accepţiunea frumosului suprem. „N-am uitat-o nici pe „Învăţătoarea mea". Dacă vă place execuţia, aş

prefera s-o comentați dv. Voi afla, astfel, dacă părerile dv. se potrivesc, cumva, cu concepția și intențiile autorului...

— Să vedem! Prin silueta alungită, prin fermitatea privirilor, ați vrut să se degajeze un sentiment al misiunii ei de educatoare. Părul strîns pe spate — simplitate întovărășită de o anumită noblețe — cum și iia ușoară, vaporoasă, sînt elemente ale frumosului uman, exterior și lăuntric, fizic și sufletesc. Privirea e îndreptată spre viitor, părînd a mărturisi conștiința unei meniri superioare, aceea de a făuri și modela viitori oameni...

— M-ați ghicit binișor...

— Am auzit — căci e datoria noastră să fim bine informați — despre un „autoportret", cu totul deosebit. E, poate, acela de acolo? -e vorba de o ... pasăre, nu-i așa?

— Exact. Bineînțeles, nu cea „măiastră" a lui Brîncuși, deși aduce puțin cu ea ...Am intitulat-o, încă înainte de a atinge cu barda lemnul brut, „autoportret." De ce? Fiindcă am vrut să redau aici o idee spațială, dar o idee de „spațiu rupt" dacă pot spune astfel. Torsiunea gîtului exprimă tendința spre înălțimi, însă contorsiunile trupului și aripile lăsate în jos vor să semnifice un sentiment dual: țîșnirea, dar și teama de evadare.

Cu ani în urmă, artistul a expus peste graniță, în URSS și Polonia, cum și la o serie de bienale din țară

Reluăm dialogul.

— Rezultă din unele lucrări că nu sînteți străin nici de „arta neagră". Ne puteți spune ceva despre această artă?

— În artă există nu numai influențe ci și coincidențe... Maniera mea de lucru se bazează, din totdeauna, pe interpretarea psihologică a subiectului. Din acest punct de vedere arta neagră — în care se caută a se reda nu numai stările sufletești ale artistului, ci și psihologia subiectului ales — nu a constituit pentru mine o noutate și cu atît mai puțin o sursă de inspirație. Și fiindcă vorbim de influențe, aș vrea să precizez că singura influență pe care mi-o recunosc —și mă onorează— este aceea de proveniență folclorică.

— Portretul lui Horea, cred eu, întruchipînd conceptul de libertate pentru români ca și pentru celelalte naționalități conlocuitoare, asuprite, reprezintă Eliberatorul. Îmi place materializarea ideii. Dar, ce ați vrut să spuneți prin „Drapelul dac", de o monumentalitate, pare-se, puțin cam complicată?

— E flamura de război a neînfricaților noștri strămoși. Cele două sulițe romane ce-l străbat sînt de argint strălucitor și au semnificația victoriei care nu ucide, ci împlinește un destin. Butucul colțuros, străpuns de lănci, vrea să mărturisească trăinicia infinită a pămîntului românesc.

— O ultimă întrebare: cum priviți încadrarea Dv. în contemporaneitate?

— Ca orice artist nu pot face abstracție de realitățile sociale în care trăim și ne dezvoltăm. În concepția acestui adevăr de trăire, preocupările mele au mers — foarte multe din lucrările de față o demonstrează — pe linia luptei de libertate și continuitate milenară a poporului român pe acest pămînt.

Din acest punct de vedere am căutat să concretizez cît mai temeinic prețioasele indicații, pe linia activității artistice, pe care ni le-a dat tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind valorificarea trecutului poporului nostru. În acest sens am realizat două „grupuri dacice" redînd, primul bucuria liniștii și a păcii, cel de al doilea — grupul statuar al marilor conducători Dromichete, Burebista, Decebal — ideea și necesitatea supraviețuirii poporului român pe vatra strămoșească.

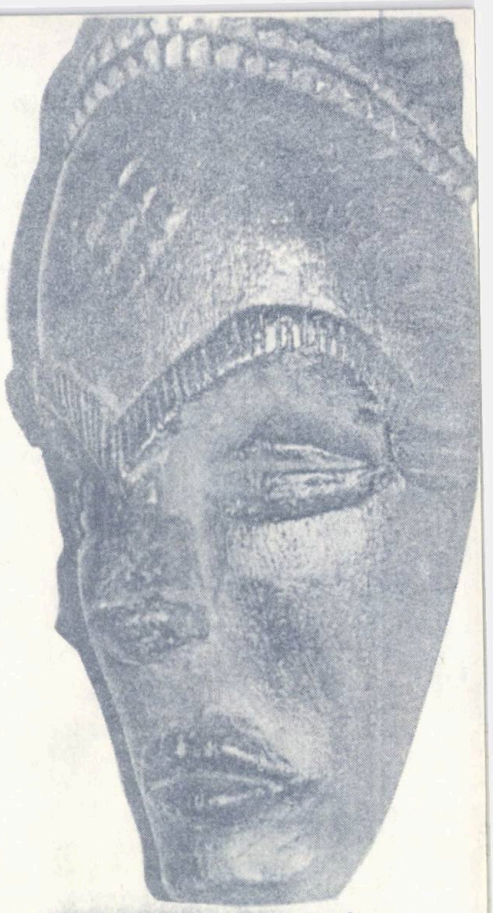

De asemenea, nu am putut face abstracție de eforturile luptelor ulterioare ale poporului nostru, materializînd — printre altele — eroismul plăieșilor care au apărat Cetatea Neamțului, cum și o interpretare a marii răscoale țărănești din 1907.

★

Dacă opera lui Dumitru Filipescu, în marea și bogata ei varietate, ne evocă, simultan, o multitudine de valori ale „artelor frumoase", din toate timpurile, aceasta se datorează faptului că, așezîndu-și crezul artistic pe temelia solidă a clasicismului, care asigură perenitatea artei, sculptorul a fost, totuși, receptiv tuturor înnoirilor, refuzînd însă orice extravaganțe.

Matei Aștefanei

DINUȚA MARIN vă invită să-i urmăriți trei confesiuni sentimentale

de ziua ta

Din murmur de izvoare și din mugurii conurilor de pini te-a născut primăvara, ca să aduci în suflete lumină și furtună, liniște și disperare, speranțe și deznădejde. Ți-a dat un nume de iarnă, sobru și colțuros, ca să-ți exprime mai bine ideile și să te apere de diminutivele comune. Te-a adus pe lume, sortindu-te unei munci aspre și austere, dar plină de strălucire.

Astăzi, de ziua ta, universul, orgă uriașă, răsună de notele muzicale emanate de culorile și de parfumul florilor spirituale ce ți-am dăruit. În măreția și în profunzimea muzicii cosmice dansează fulgii de nea și florile primăverii, șoptindu-ți cuvinte menite să-ți contureze împlinirile. Din cînd în cînd zăresc zeițe cu ochi scînteietori, cu trupuri șerpuitoare, care, fermecate, îți scandează numele.

Aniversarea îți serbează o picătură de fericire, un moment scurt și intens, greu ca plumbul și dureros ca trecerea în neființă, o clipă cînd inima îți cîntă și pieptul se zbate sub rezonanța cîntării sale. Acum trăiești mai intens rememorările, aducerile-aminte; analizele de tot soiul au parcă alte dimensiuni și alte perspective. Inefabilul sufletesc și căldura moleșitoare de care ești învăluit rămîn inexprimabile. Ai sentimentul unei trăiri unice, singulare, al unui timp numai al tău, care îți aparține în exclusivitate. Deoarece întrebările și răspunsurile sînt numeroase și esențiale, fiindcă clarificările nu vin dintr-o dată și pentru că unele nici nu pot veni, în aceste zile ai și senzația acută a tragicului din tine. Indefinitul și inexprimabilul alternează cu clipe dure și grele de înțelesuri și de neînțelesuri, sentimentul de fericire sau de nefericire devine dureros.

Eu, o dîră de dor fierbinte aruncat la întîmplare în univers, te-am ales să-ți urmăresc pașii cu gîndul, zi și noapte, noapte și zi, continuu și obsedat, fiindcă m-am ivit din roua din apropierea izvoarelor tale. Involuntar, fără să înțeleg de ce, cu o forță inconștientă, străină voinței și rațiunii, îți sărbătoresc zilnic ziua ta. Astfel, de cele mai multe ori, prin mine, ești dincolo de cotidian, dincolo de timpul calendaristic, dincolo de spațiile mărginite. Se prea poate să fii doar o undă de vis, iar ziua ta e cu putință să fie doar o reverberație a visării mele.

Totuși, nici nu știi cît de norocos ești că-ți sărbătorești doar două zile pe an!

mîngîierea scaieților

Erau resentimente, dispreț și ură, gri de furtună și sclipiri de aramă, sunete de iad, fine fire dintr-o pînză a dorului sau sentimente devorante? Erau probabil toate la un loc sau nimic din toate astea. Nu mai are importanță ce erau. E posibil ca toate să fi prins conturul densității și clocotul materiei și într-o zi de iunie, fără afecțiune și fără remușcări, cu duritate, ai tras din plin, cu o lovitură acră, de culoarea coșmarului.

Disperarea? Eu am cunoscut-o atunci, avea figura vînăt-cenușie și privirea cu irizări de oțel a ondinelor. Mi-a înfipt în piept săgeți înveninate și pline de pocnetul surd și indefinit, care îngrozește, al valurilor ce lovesc un vas pe jumătate avariat. În neștire, după ce, probabil, am parcurs spații interminabile, istovită și cu creerul

înceţoşat, m-am oprit într-o rîpă de argilă pietroasă, presărată, din loc în loc, cu scaieţi violet—bleumarini. Ştiu însă că de la sine, spontan, am îmbrăţişat o tufă de scaieţi care mi-au sîngerat faţa şi mîinile. Şi pe măsură ce o înlănţuiam tot mai violent cu braţele, simţeam cum încet otrava ei îmi tempera clocotul simţirilor contrariate.

Nu crezusem pînă atunci că înţepăturile scaieţilor fortifică oamenii slabi şi dau fărîme de simţire inedită. S-au frînt unele corzi ale sufletului sau poate toate (cîte vor fi?) dar purgatoriul disperării salvase fiinţa de moarte interioară.

Cînd, într-o altă-zi, într-o zi înnorată de octombrie ai lovit din nou — nici atunci n-am ştiut de ce, dar nu m-am mai întrebat ca altădată — n-am mai simţit efectul loviturii, mă apăra esenţa otrăvii de scaieţi. Acum însă nu mai simt în mine, ca altădată, răsunînd clinchetul de zurgălăi de la mieii risipiţi prin văgăuni inaccesibile oamenilor, reverberaţiile dîrelor de lumină pierdute sub cerul înstelat, valurile de căldură alburie emanată de dunele Saharei în luna iulie.

Dar, dacă, lovind te eliberezi de întrebări la care nu poţi sau nu vrei să răspunzi, atunci loveşte, pot să te sprijin, sînt mai puternică decît tine. Oare cît timp voi putea fi tot atît de puternică?!

la o aniversare

Nu voi putea să-ţi spun „la mulţi ani" la aniversarea zilei tale de naştere.

Dar să ştii că tîrziu în noapte, spre miezul ei, cînd vei rămîne singur şi-ţi vei face bilanţul zilei sau al vieţii, alunecînd pe o rază de lună, voi fi lîngă tine. Sărutul meu otrăvit te va adormi instantaneu, şi sper să nu te tulbur cu ceva neplăcut, că voi putea să-ţi veghez somnul lin, să-ţi văd surîsul din imaginile cu fapte naive şi cu natură reconfortantă, să-ţi aud şi să-ţi sorb puţin din respiraţie, să-ţi privesc chipul palid, scăldat de lumina nopţii. Te voi stropi cu esenţă de lăcrămioare şi cu cuvinte arzătoare, menite să dea surîsul continuu din aceea reverie odihnitoare. Dimineaţa, cînd te vei trezi, după o primă senzaţie moleşitoare, te vei simţi vioi şi fortificat. Voi avea certitudinea că în ziua aceea am fost cu adevărat lîngă tine şi ţi-am mîngîiat tîmplele şi, atît de dragă mie, cuta adîncă dintre sprîncene, căreia, zilnic, îi trimit cîte un sărut pe aripi de dor.

De ziua ta n-am putut să-ţi spun „la mulţi ani", dar te-am adormit—altfel n-ai fi acceptat ca să-mi pot odihni capul pe pieptul tău larg şi ocrotitor. Şi ţi-am mîngîiat mîna fină, care, de cîteva ori, demult, ţi-a trădat voinţa. O clipă, am avut senzaţia că nu mai exist, că m-am confundat cu tine într-o tărie unică şi fără egal, şi aveam sentimentul că, dizolvată, vegheam asupra mea însămi. Apoi, încet, ca să nu te trezesc, m-am desprins uşor şi am plecat cu tine pulverizat în toată fiinţa mea. Aveam în piept adieri de codru şi lumină filtrată prin pădurea albă de mesteacăn.

De ziua aniversării şi împotriva voinţei tale, te-am înconjurat cu sentimente dogorîtoare, în acord cu cel mai perfect cod moral al lumii. Mîine, cine ştie?! Timpul muşcă încet-încet din noi şi cicatrizează totul — aşa se spune.

VICTOR HÎLMU

cronică rimată

Profesorul, se cade, la scurte intervale,
Să facă analiza notaţiilor sale
Dar mai ales cînd anul şcolar s-a terminat,
Aceasta se impune acum, neapărat.
Ca dascăl cu principii (şi nu sînt demagog)
Eu ştiu pe din-afară întregul catalog:
Adam Vasile, fiul cumătrului Ignat,
E cel mai slab din clasă, dar tot l-am promovat,
Fiindcă pedagogul, la notele curente,
Mai are în vedere şi alte... elemente.
Bălan Ion, băiatul acelui chiriaş,
Ce nu-mi plăteşte... „peste", îl las, că e... codaş.
Constantinescu trece, (deşi cam slabă teza)
Dar este frăţiorul Lenuţei, coafeza.
Dănilă e obraznic (nu el, ci maică-sa)
De-aceea i-am dat patru şi cred că-l voi lăsa
Enache-i „slab" dar tat-su produce o licoare...
(Căci are o livadă)... de prună, foarte tare.
Grigore Grigorescu a fost un element,
Ce, sigur va rămîne la mine, corigent,
Căci are obiceiul, atît de prost, stupidul
Că-njură pe Dinamo şi ţine cu Rapidul.
Dar Zane Stan (degeaba zic ei că-i nătărău)
E premiantul clasei, că-i doar... nepotul meu.

între pepsi, barză și coniac

V. D. POPA

nocturnă

— *Alo, mama?... Eu sînt! Dana! Să nu fii îngrijorată că nu am venit acasă pînă la ora zece seara. Sînt la Gigi... Nu, nu-l cunoști. Abia l-am cunoscut azi după masă... Cum am ajuns la el? Cu mașina lui personală, împrumutată de la taică-său, în care am încăput o droaie de băieți și fete... Unde stă? Prin Drumul Taberei! ...Ce dacă Mimi, prietena ta cea mai bună, cu care nu vorbești de cinci ani, stă tot acolo? Îți promit să n-o salut dacă o văd. Dar nici n-am cum. Eu sînt la etajul opt, iar dînsa o să treacă jos, pe trotuar!*

*

— *Mămico, alo! Aici este tot Dana! ...Cum ce este? 12 noaptea... Auzi, Gigel spune că, după coniac, merge berea. Cică, te reface după zece păhărele ...Nu, nu! El a băut zece. Eu numai opt... Nu te teme Nu mă doare capul... Și ce dacă o să mă doară acasă?... Cum? Nu avem nici un piramidon? Atunci ce avem pentru cap? ...Doar niște spray? Nu cred să fie bun la migrenă!*

*

— *Mama? ...Ce faci?... Dormi? De la ora unu și jumătate noaptea? Și tăticul doarme? Ați îmbătrînit amîndoi, dacă v-ați culcat atît de devreme!... Ce vreau? Roagă-l pe tăticu, din partea mea, să vină repede aici, la Gigi... Cum ce să caute dînsul printre tineri? Să caute ce are magnetofonul, că hîrîie.*

*

— *Alo, mămica mea? ...Da, eu, Dana! Tăticu n-a vrut să plece din casă la ora două noaptea? Nici nu mai trebuie. Nu hîrîie magnetofonul. Sforăia Miki, unul dintre băieți. Era, săracul, tare obosit. Toată noaptea trecută tocise cărțile. De trei ori le-a schimbat, pînă s-a terminat pokerul. Așa că, acum, săracul, se odihnește... Nu magnetofonul se odihnește, Miki... Ce fac eu la ora trei și jumătate dimineața? Beau coniac cu pepsi!... Tu, cînd erai la anii mei, nu beai așa ceva? Te cred! Pe vremea ta, nu apăruse pepsi!*

*

— *Alo, mami! Uite, chiar acum fetița ta scumpă speră să plece acasă. Dar, pînă sosesc, te rog ceva. Tu știi cît sînt de slabă... Da! Mai ales la matematică — materie la care, cu totul întîmplător, am astăzi teză. Ajută-mă tu! ...Nu știi cum? O suni la telefon pe diriginte și îi spui că nu mă pot duce la școală... Pentru care motiv? Inventează și tu unul! ...Nu poți? Ce naiba, mămico. Pentru fabrica în care lucrezi ai inventat atîtea mașini, iar pentru fetița ta din clasa a unsprezecea, nu poți inventa un ...motiv, ca să lipsească de la teză?*

barza și copilul

— *Tăticule, azi este ziua mea?*

— *Da.*

— *Dar de ce este ziua mea?*

— *De naștere. Adică, vreau să spun, azi te-a adus la noi barza.*

— *Cum azi tăticule? Eu sînt la voi de cînd mă știu cu pătuț și jucărele. Ce, barza mă ia seara și mă aduce dimineața înapoi?*

— *Nu, Gigele. Barza a zburat cu tine pînă la noi, acum patru ani.*

— De ce a zburat, tăticule, şi n-a mers cu mine pe picioare?

— Se grăbea. Ştia că te aşteptăm.

— Dar de unde ştiaţi voi că vin?

— Ne-a spus o păsărică.

— O altă barză?

— Dacă ştii, Gigele, de ce mai întrebi?

— Şi cum a ştiut barza pînă la voi? Ori v-a dat telefon?

— Barza nu vorbeşte.

— Atunci ce face?

— Aduce copiii pe coş.

— Înseamnă că pe mine nu m-a adus barza.

— Cum aşa, Gigele?

— Păi blocul nostru nu are coş.

— Barza ţi-a dat drumul pe coşul de rufe.

— Tăticule, mămica ţine rufele în şifonier, nu în coş.

— Am vrut să spun, coşul de rufe care se duc la spălat.

— Rufele noastre nu se duc. Vine „Nufărul" cu maşina şi le ia. Iar nenea de la volan nu are coş. Are sac, ca Moş Gerilă. Dar nu este el.

— Înseamnă că barza ţi-a dat drumul la noi în coşul de tîrguieli, de la Alimentara.

— Şi cît a plătit mămica la Alimentara pentru mine?

— Mult de tot.

— Dacă mă lua acum, plătea mai puţin...

— Ce vorbă mai este şi asta, Gigele?

— Păi, ieri, mămica spunea vecinei: „De-ai şti mata ce scump era copilul meu, mic!"...

— Se poate.

— Tăticule, mai spune-mi ceva. Te rog frumos, altfel încep să plîng...

— Ce să-ţi mai spun?

— Barza îi aduce pe toţi copiii?

— Pe toţi.

— Şi pe copiii de barză?

— Fireşte.

— Tăticule, păi barza este pasăre, nu om. Aşa că nu are coş de casă, de rufe sau de tîrguilei.

— Şi ce-i cu asta?

— Pe care coş dă barza drumul copiilor de barză?

— Pe care coş?... Pe coşul pieptului, împieliţatule!

scurtissime

Un cerşetor se apropie de o doamnă plinuţă:

— Madam, de cinci zile n-am pus nimic în gură!

— Te invidiez, i-a spus doamna — dacă aş avea şi eu o asemenea voinţă...

*

— Care sînt factorii indispensabili vieţii, copii?

— Soarele, aerul, apa şi ... televizorul! a răspus unul dintre ei.

*

— Împrumută-mi, te rog, binoclul, căci mîine am o înmormîntare!

— Nu înţeleg la ce-ţi foloseşte un asemenea obiect într-o împrejurare tristă ca aceasta?

— Mi-a murit o rudă îndepărtată!

*

— În sfîrşit, azi văd că ai fost punctual la serviciu, Mitică!

— Da dom'şef, pentru că mi-am făcut rost de un papagal...

— Papagal?! Eu te-am sfătuit să-ţi cumperi un ceas deşteptător.

— E adevărat, dar ceasul nu mă putea trezi. Acum îl aşez în fiecare seară lîngă colivie. Dimineaţa cînd sună, papagalul se trezeşte imediat, iar ceea ce vorbeşte în acele momente, poate să-l deştepte pe oricine.

— Cum a fost la teatru? l-au întrebat nepoţii pe bunicul care venise pentru prima dată la oraş.

— Minunat! — a răspuns acesta. Dar mai interesant a fost la ieşire, cînd s-au împărţit paltoanele. Eu mi-am luat trei!

*

— Eu cu bărbatu-meu ne petrecem împreună fiecare concediu. Voi?

— Acum cinci ani am plecat în concediu în locuri diferite.

— Şi? I-a plăcut soţului tău unde a fost?

— Nu ştiu, dragă, pentru că pînă acum nu s-a întors.

*

De Anul Nou Ionel sună la uşa vecinului.

— Tu eşti, micuţule? Poftim, intră! Ia spune-mi, acum de ce mai aveţi nevoie: pahare, farfurii?

— Nu, nene. Tăticu vă roagă de astă dată să-i împrumutaţi tirbişonul.

— Bine, Ionele. Spune-i că vin imedat şi i-l aduc eu.

ROMEO DĂSCĂLESCU

trei generaţii

Trei generaţii ne înşirăm în gară:
bunicu, eu şi-o fată din primară.
Puţin e încurcată fata:
ea-mi spune mie, eu îi spun lui — tata.

— Acceleratul 303 gata!

Pleacă tata!
Se duce tata!
Pleacă tata!
Se duce tata!
Îmi pare rău că pleacă tata.
— Tu, să nu pleci, mă roagă fata.
Pleacă tata!
Rămîne tata!
Pleacă tata!
Rămîne tata!

Îmi pare rău că pleacă tata.
În drum spre casă rîde într-una fata.

morţii care-mi poartă numele

Calc pe-amintiri
cu tălpile goale
ca pe cioburi de sticlă.

Trecutul îmi pătrunde în nări
cu arome
de fîn plouat.

Pe sub rădăcinile de porumb
morţii care-mi poartă numele
conspiră.

PETRE PASCU

recviem la Siriu

Se dedică Diniței Măntărău, mamă-eroină

Mulți ani au tot văzut, mai văd sătenii
Căsuța coperind-o mușchiul, șița,
Și gîrbovi pomi sub mînioși troienii.
Dar gîrbovă putea fi, ea, Dinița?

Ei văd cum cad apusuri peste munte
Și peste albă casa bătrînească,
Văd apa cînd se tînguie sub punte.
Putea Dinița să se tînguiască?

O strîmtă bătătură veche, mică,
Iar la intrare trepte mari de piatră,
O vatră hărnicie de furnică.
Ar fi dorit Dinița altă vatră?

Și-apoi buiacul nuc veghind portița,
Îmbătrînit ca pentru o vecie.
De unde ești, întoarce-te Dinița,
Vrea nucul, tînăr, tînăr să mai fie.

AUREL CLEJA

în port

Deschis spre larg,
închis în mine;
din drumul lumii-n port îl las
să vină, ca să se descarce
pe orice vreme, orice vas.

Paianjeni vii, miriapode
și macaralele moderne,
descarcă lăzi cu macaroane,
cu stridii și mărgăritare,
piperul iute de Antile
și stelele din Carul mare.

În portul meu se tot descarcă
faună vie, tropicală,
maimuțe de menagerie,
mulatrele cu coapse fine
și bustul fin de chihlimbar
și cu priviri de zări senine
și-obraznici sîni ce cată cerul,
din abanos de Zanzibar.

Și din atîta-avuție
ce-o car din larguri și din lumi...
Opresc în portul meu de soare,
s-ascund în suflet, ca-ntr-o scoică,
doar stelele din Carul mare!

PETRU M. HAȘ

*
* *

suntem în orașul promis
aici trăiesc cei aleși să-l locuiască
nici nu le trece prin minte
că acesta e orașul
despre care vorbim
altfel sunt destul de ocupați toată ziua
ia aminte la străzi se pare că străzile
cine știe
cu ele orașul pipăie și ascultă
acum poți pleca la plimbare
aceasta a fost prima lecție
de dictare

*
* *

au mai rămas doar cîteva minute
or un poem nu se scrie așa una-două
pentru că ce ne-am face noi fără una alta
fără să bem și fără să mîncăm
fără pantaloni fără ghete
fetele fără băieți
și invers fără fete

ÎNVĂȚĂTURILE COPIILOR CĂTRE PĂRINTELE LOR

să nu carecumva
să faci să uiți să rîzi
ca spre exemplu acum

împreună cu noi
să-nveți a doua oară poveștile

că tot n-aveai cuburi cînd erai mic
joacă-te cu-ale noastre
și vom clădi castele minunate
grădini orașe mări și munți
turnuri de pază

și tot așa-nvățînd tu de la noi
ce de mai poeme-ai să scrii
și ce de mai poezii

ILEANA MĂLĂNCIOIU

erai robul umil

Erai robul umil al calului ei
îi duceai dimineața ovăzul pe o tavă de aur
și-i lustruiai copitele și ți-era frică de ele
ca de capetele unui balaur

La ea nu îndrăzneai să-ți mai ridici privirea
ea te domina de departe prin zîmbetul pur
și prin lumina aceea foarte curată
pe care o răspîndea împrejur.

Ea te-ar fi dezlegat, dar nu se mai putea
nu mai aveai nimic cu sufletul ei rar
erai numai robul calului argintiu
cu care trecuse peest hotar.

Mie mi se făcuse și milă și silă
de chinurile tale foarte treze
și mă rugam de calul frumos din visul meu
să te elibereze

vis și realitate

Bradul din fața casei mele
era cît muntele de mare
celulele crescute aiurea în șoldul tău
erau cît un lagăr de concentrare.

Tu erai singura deținută
tu stăpîneai lagărul monstruos
fără milă și fără-ndurare
tu aveai în mijlocul lui un os

ridicat asemenea unei spînzurători
în care carnea ta va fi spînzurată
tu erai bradul din fața muntelui
pe care erai urcată

din tine însăți ca de soldații împărătești
puși să tragă la sorți marea ta arsură
strînsă pe trupul plin de vînătăi
ca o cămașă fără nici o cusătură.

ştiaţi că...

15.000 DE FILE ALE PRIMULUI DICŢIONAR...

Acum cîţiva ani, în zona septentrională a Siriei, arheologii au descoperit şi scos la lumină un număr de 15.000 tăbliţe ceramice. Importanţa descoperirii rezidă în faptul că tăbliţele — cu scriere cuneiformă — reprezintă un dicţionar vechi de mai mult de patru milenii. Deci, unul dintre primele dicţionare ale lumii.

PARFUMUL PĂMÎNTULUI

Există — aşa după cum se afirmă — un parfum emanat de pămînt în perioadele ploioase? Analizînd cazul, cercetătorii australieni au stabilit că „parfumul teluric" există cu adevărat, fiind emanat de un lichid uleios, produs de unele substanţe minerale — acestea conţinînd aproape 50 de grupe de elemente chimice, în bună parte volatile. Printre ele: nitrofenoli, alcooluri, acizi organici etc., ce pătrund în atmosferă sub influenţa aerului umed.

CÎND ÎN SAHARA PULSA VIAŢA...

Pe o colină a deşertului Ténéré din Sahara meridională, un grup de arheologi italieni a făcut — cu cîţiva ani în urmă — două descoperiri succesive: un cimitir de dinozauri şi, apoi, un număr de circa 40 obeliscuri din piatră de culoare albăstruie. Unele în poziţie verticală, altele căzute la sol. La poalele aceleaşi coline, un atelier meşteşugăresc, preistoric, în care au fost fasonate, probabil, obeliscurile.

O dovadă în plus că Sahara nu a fost pustiu, dintodeauna.

FOSILE VII...

În regiunea paraguayană Gran Chaco a fost vînată o specie de porc mistreţ considerată dispărută odată cu mamutul şi rinocerul lînos. Cercetările ulterioare au identificat existenţa a încă şapte asemenea mistreţi-„fosile vii".

cu bătrînii...

ORIZONTAL: 1) Clasic al literaturii noastre, autor, printre altele, al povestirii „La moşi" (1852—1912) — Plin de sevă! **2)** Îi aparţin pînzele „Moş Neagu", „Moş Iordan", „Bunica artistului pe catafalc" (Theodor) — Scriitor român (1848—1925), semnatar al romanului „Din bătrîni" **3)** Nobil polonez — Divan. **4)** Tinereţe fără bătrîneţe (pl) — Spartă pe jumătate! **5)** Fiul bunicului (dim.) — Casă de bătrîni. **6)** Acesta — Bunicuţa! — Aer de om mare. **7)** Lipsit de experienţă — Poet ardelean (1886—1954), autorul poeziei „Bătrînul cabotin" — Îmbătrînit în cele din urmă! **8)** Pană — Persoana I — „Jocul bătrîneasca" este una din poeziile acestui poet contemporan (Tiberiu) **9)** Moş pus pe glume — A se încovoia. **10)** Mamă (reg.) — O mapă întoarsă pe dos! **11)** Mic lac în Austria — Cap de moşneag! — Prefix **12)** Bunica... de la mare... şi bunicul. **13)** Avînt — Învaţă de la cei bătrîni.

VERTICAL: 1) Baba Novac! (pl.) — Purtate de oameni. **2)** A iubi (od.) — Cărturar umanist din Moldova, care a tradus balada „Moşii" după scriitorul polonez Mickiewicz (1788—1869) — Postale! **3)** Scriitor şi publicist român, autorul povestirii „La bătrîneţe" (1875—1928) — Nu vrea să-mbătrînească, într-o romanţă de N. Kirculescu. **4)** Se adună la bătrîneţe (sing.) — Teu! — Bătrîn, participant la mai multe războaie. **5)** Goi pe dinăuntru — La mulţi ani! (pl.). **6)** Scriitor român de limbă franceză, autorul povestirii „Moş Anghel" (Panait) — Cauc! — Simbol... preţios. **7)** Arbust — În trăsură! — La mama acum! **8)** Artist român, creatorul sculpturii în bronz „Bătrînul cronicar" (1901—1970). Activitate tehnico-productivă (abr.) — Oraş în Afganistan. **9)** Primele evidenţiate — Vorbă înţeleaptă din bătrîni — Plantă textilă. **10)** Alt poet român (St. O.) căruia îi aparţine frumoasa poezie „Bunica" — Bucuriile bunicilor. **11)** E rece înăuntru! — Vin în special toamna — Scîrţîie din roţi agale. **12)** A sculptat un „Sfat al bătrînilor" în Baia Mare (Gheza) — Moşii noştri de demult.

DICŢIONAR: IRR, ORO, AMA, OBE.

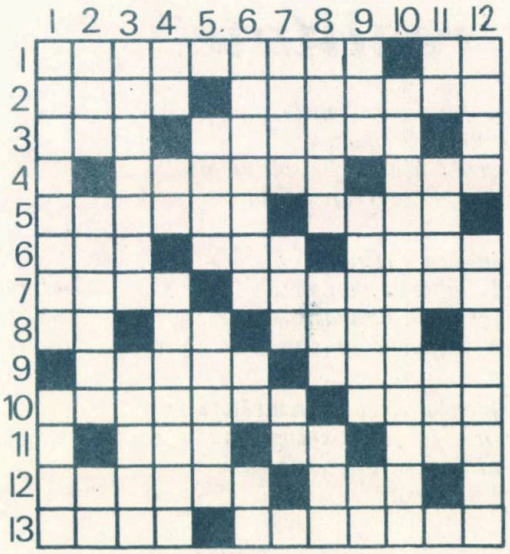

(Dezlegările careurilor în pag. 183)

...la gura sobei

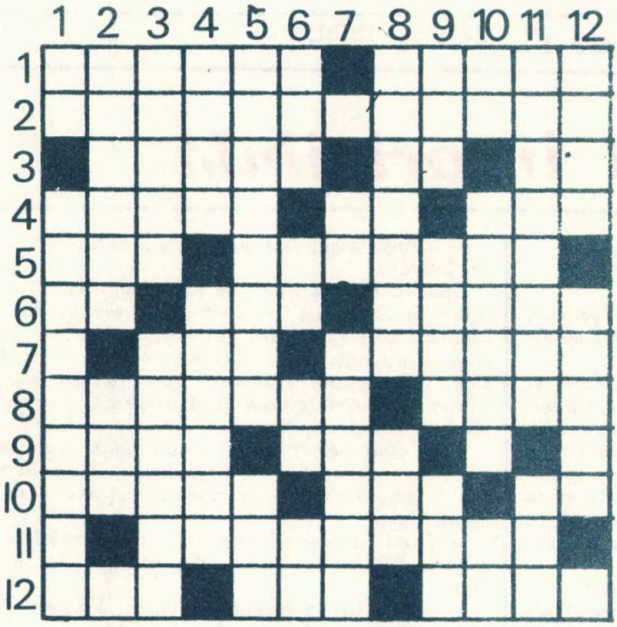

ORIZONTAL: 1) Renumitul erou al snoavelor noastre populare, frate bun cu Tîndală — Jacob și Wilchelm Grimm, autorii nemuritoarei povești „Albă ca Zăpada. **2)** Unul din cele mai frumoase basme, aparținînd scriitorului francez Charles Perrault (2 cuv.). **3)** Traista cu povești — Urs din cap pînă-n picioare! — Necaz! **4)** Tatăl celor trei feciori din „Motanul încălțat" — „A fost odată un... sărac", cuvinte cu care încep unele povești — Graminee. **5)** Albia Siretului! — Împărat dintr-un cunoscut basm al lui P. Ispirescu. **6)** Nuni — Stricat pe gîște — Castaniu. **7)** În acest loc — Căzute din cer. **8)** Autorul lui „Zdreanță" cel cu ochii de faianță — Primejdie din care Păcală scapă, ca din atîtea altele, datorită isteției sale. **9)** Locuiesc împreună cu slovacii — Patrupedul năzdrăvan, protector al lui Făt-Frumos. **10)** „...fermecat", poveste greacă (pl. neart.) — Decizie la lupte — „Mireasmă". **11)** Neuitatul hoge, erou al unor anecdote și povestiri populare turcești, culese și versificate la noi de Anton Pann. **12)** Locul de baștină al basmelor noastre — Soția Meșterului Manole — Păcălit de vulpe în basmul lui I. Creangă (pl.).

VERTICAL: 1) Capse! — Porecla băiețelului Fanfan din basmul cu același nume al lui Perrault. **2)** Eroi pe scenă — Încornoratul din pădure. **3)** Carte a celebrului scriitor italian Edmondo de Amicis — Agent (înv.). **4)** A găsi — Prieten devotat al lui Harap-Alb. **5)** Comoara cu... cărți — Presate la mijloc! **6)** Sfoară — Loz gol! — Zece! — Ten! **7)** Osie! — Sfarmă..., alt personaj al basmelor noastre, cu o putere impresionantă. **8)** Voinici Feți din povești, adorați de Cosînzene — A apuca. **9)** Spînul... de care trebuia să se ferească Harap-Alb (adj.) — Strămoșii noștri — Interjecție. **10)** Nu-l întrece nici dracu! — Umblă încălțat în basmul lui Ch. Perrault (pl.) — Perie! **11)** ...fără bătrînețe", basm de P. Ispirescu — Un om oarecare. **12)** „Copilașii" caprei, doi dintre ei mîncați de ticălosul lup — Supărare.

DICȚIONAR: ESA, STU

Prof. PETRACHE MUREȘ

...știați că...

POT FI PREVĂZUTE ERUPȚIILE VULCANICE?

Știați că violenta erupție a vulcanului „St. Helen's" a fost prevăzută? Ei bine, dacă nu, vă informăm că încă din martie 1975 — deci, cu cinci ani înainte — experții americani au prezis că „St. Helen's" va redeveni activ, *probabil*, înainte de sfîrșitul secolului". Cu acea ocazie se preciza în presă că, ei, specialiștii din S.U.A., îl consideră a fi cel mai activ vulcan american, în afara celor din Alaska și Hawai. Ultima dată, vulcanul — a cărui perioadă de calm durează, de obicei, 100—150 de ani — a erupt în 1857. Studiile întreprinse au dovedit că el a erupt, cel puțin de două ori, cu o forță deosebită, odată în anul 1500, cînd a dispersat deasupra Americii de Nord o cantitate de cenușă de trei ori mai mare în comparație cu cea din timpul erupției Vezuviului care a distrus orașul Pompei.

Deci, în mare, erupțiile vulcanice pot fi prevăzute — deși numai cu aproximație, în cazul „St. Helen's"...

„DIAMANTELE" DIN MINA DE DIAMANTE

Pe coasta atlantică a Namibiei, într-o mină de diamante din deșertul Namib, au fost descoperite scheletele unor animale preistorice, vechi de 8—12 milioane de ani. Este vorba de schelete ale ursului african, dispărut de cca 4 milioane de ani și a unor specii — de asemenea dispărute — de elefanți, crocodili și broaște țestoase uriașe.

ROCI VECHI DE 3,8 MILIARDE DE ANI

În regiunea Garnite Falls (Minesota) geologii americani au descoperit roci cu o vechime de 3,8 miliarde de ani. Vîrsta a fost stabilită cu metodele rubidiu-stronțiu și uraniu-plumb. Vor avea, oare, ceva de... povestit în plus, asupra istoriei Pămîntului, aceste roci?...

„Almanahul părinților" vă prezintă portrete în aqua-forte ...executate de FLORICA POPESCU

snoaba incorigibilă

Lanțul slăbiciunilor

Intri la coafor. Zumzetul căștilor, al vocilor, căldura, toate te fac să te simți toropit (și să fii și după 8 ore de program!!!).

Te așezi pe scaun, scoți o revistă, o carte și încerci să-ți omori timpul pînă ce îți vine rîndul.

Pe lîngă mozaicul de capete de diferite culori, aici ai prilejul să afli un întreg nomenclator de „funcții": doamna doctor Ionescu, d-na inginer Nicolau, doamnele prof. Vasiliu și Fekete, d-na arhitect Grigorescu etc. Ai impresia — întrînd în „atmosferă„ — că te afli la un colocviu pe cine știe ce pretențioasă temă intelectuală.

Confuzia, însă, nu... rezistă prea mult:

— D-nă profesor — se adresează coafeza „înaltei doamne" de sub cască, știți, fetița mea e cam slabă la matematică... poate m-ați putea ajuta.

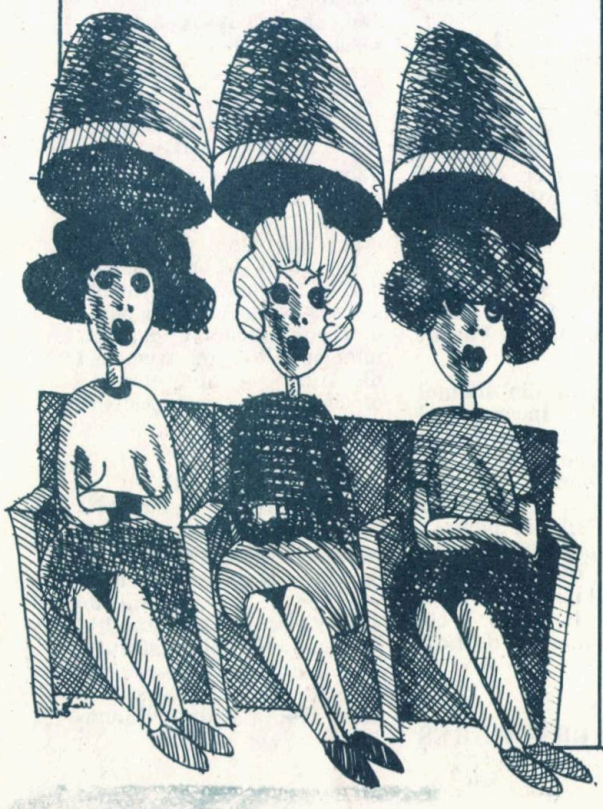

— Draga mea, îmi pare rău... soțul meu e... de istorie...

Cam în același timp, de sub o altă cască, „coboară în ea însăși" lățindu-se pe scaun, ca un complex alimentar din fața unui bloc cu zece etaje, d-na arhitect. E lividă și ochii i s-au închis. Se produce rumoare, apoi panică și, în ultimă instanță, cineva țipă disperat: „moare... chemați un doctor"...

Ca și cînd s-ar fi apăsat pe un buton, toate privirile se îndreaptă spre d-na doctor. Domnia sa, însă, imperturbabilă și zîmbitoare, își admiră manichiura...

— D-nă doctor, intervine... responsabila, vă rugăm, dați-ne o mînă de ajutor... Nu e de glumă...

— Zău? Atunci chemați salvarea. Va veni mai repede decît soțul meu, din provincie...

La drogherie

Lume multă și aici. Însă, n-ai ce face, stai disciplinată la coadă. În definitiv, cine nu vrea să fie frumoasă? Și vînzătoarea, binevoitoare, le ajută pe toate. Comanzi, ești servită, plătești, mulțumești și pleci. Asta pentru că știi ce vrei. Dar nu toți sînt la fel. Iată, de astă dată, o „doamnă distinsă". Se oprește în fața vînzătoarei, cu un aer superior și.. un pomelnic de produse. Vrea... în fond nu prea știa ce vrea, deși are o listă, dar cere și cercetează totul cu prețiozitate de bijutier. În special firmele și prețurile. Ce-i convine pune într-un fel de traistă, iar ce nu, respinge cu gesturi de dispreț: „astea sînt bune pentru bucătărese sau colectiviste„ ...„ nu înțeleg cum pot fi puse în comerț asemenea produse" ...Timpul trece și lumea se impacientează. O tînără vociferează, dar „distinsa doamnă" nu se lasă intimidată. Continuă să ceară și să cerceteze, să se revolte și să bage în sac. De fapt, a fost meritul vînzătoarei că a scurtat supliciul celor care așteptau. Ea înțelesese, în cele din urmă, că „distinsa doamnă" voia numai produse străine și numai din cele mai scumpe. Și a servit-o ca atare.

„Distinsul" său fizic avea oare nevoie de tot ce cumpărase? Poate că da, poate că nu. Și atunci?

Ca să fii distinsă, trebuie să primești „pachete" din străinătate! Și dacă nu ai de la cine, te servește, periodic, vînzătoarea de la drogherie... În asemenea cazuri — foarte frecvente — nu-ți trebuie decît aplomb, și naivitatea celorlalți.

Distincția e, deci, fie o problemă de pachet, fie una de traistă și impertinență.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Elixirul tinereții

În drum spre casă, venind de la serviciu, ești încă frămîntată de gînduri și preocupări legate de creșterea copiilor, probleme familial-gospodărești ce se impun rezolvate, folosirea cît mai rațională și eficientă a timpului liber etc. etc. Vorba poetului „n-ai timp să zici că mori".

Deodată, în fața îți apare „ea" — proaspătă și radioasă, „pusă la șapte ace", cu mers legănat, ușor, de felină, și umbreluță protectoare. E surprinsă de mersul tău grăbit, de „absența" în care te „complaci" pe stradă.

— Puteai să treci pe lîngă mine, de... parcă aș fi o cantitate neglijabilă. Se poate?... Ce te agiți așa? Crezi că merită? Îți spun eu că nu...

Te îmbrățișează afectuos, mărturisindu-ți de cîte ori te-a căutat și cum niciodată nu te-a putut găsi.

— Acum, însă, s-a terminat, ești a mea. Hai, spune-mi ce mai faci, cum te mai distrezi. Tot, tot, că nu ne-am mai văzut de atîta vreme...

Încerci să te scuzi — timpul nepermițîndu-ți, nici acum, să stai.

— Sînt grăbită.

Te-a prins, însă, de cordon și te ține zdravăn, ca să nu scapi. Nu ca să-i spui ce faci tu, ci pentru a te „informa" cu ce se... omoară ea.

— Vai, dragă, m-am sculat la 11 și tot mi-e somn. Am întîrziat și la croitoreasă; trebuie să ajung, apoi, la coafor — că am oră reținută la Miți. A, e o fată excepțională Miți asta. Dar și eu am grijă de ea. Bacșișul e... împărătesc. Am avut o discuție cu Nelu pe chestia asta, dar... l-am iertat. Auzi tu, să-mi spună că el cîștigă banii muncind în uzină, ca și cînd pe mine m-ar interesa asta. Eu, dragă, am o concepție modernă în ale familiei...

Știi ce, te invit la mine, diseară. Am... „jur fix", cu doamne și domni. Ai să vezi ce drăguți sînt. Niciunul nu pleacă înainte de 5...

— Și soțul tău?

— El, rosti „ea" plictisită, e în provincie. Deci, te aștept... Pa, pa tu. Să nu uiți, la 8. Iartă-mă acum că, uite, am pierdut o oră cu tine. Ingrat-o, să mai spui că nu te iubesc. Bine că nu te grăbeai! Și, uitîndu-se la ceas: vai, biata Miți mă așteaptă...

N-am mai avut cînd să-i spun că nu pot să mă duc...

De data asta se grăbea. Ce, putea s-o lase pe Miți să aștepte?... Din ce plămadă or fi compuse asemenea specimene?

Turista

E în toiul verii. La frumusețile pitorești ale fiecărui colț al țării se adaugă freamătul de veselie și voia bună ale celor veniți să-și petreacă zilele de concediu, să se reconforteze în mijlocul naturii.

Întîlnești cunoștințe, prieteni, legi noi prietenii etc. În vîrf de munte, la o altitudine apreciabilă ai fericita ocazie să întîlnești o doamnă deosebită. Poartă, aici, pantofi-cui; are cîteva zeci de rochii cu gulere apretate, e permanent și atît de bine rimelată că abia mai poate clipi. Îți întinde o mînă moale, pufoasă, cu niște unghii de cîțiva centimetri, îmbibată de toate parfumurile...

Numele, preferă să nu și-l dezvăluie oricărui „necunoscut!" Ar comite o „impietate", față de stufosu-i arbore genealogic.

Toți se simt bine, în largul lor, cu excepția ei, a acestei „distinse doamne", care privește, permanent, de la mare... altituine, pe cei care fac proiecte de excursii, consultă hărțile turistice, stabilesc cele mai interesante itinerarii etc.

S-ar putea spune, chiar, că o irită atmosfera. Atîta... vulg. Catadicsește, totuși, să pună o întrebare:

— Dar, în ce colț geografic ne aflăm, față de București? — ea, „distinsa doamnă", venea din Capitală.

Stupefiat, îi răspunzi tot printr-o întrebare:

— Cum, n-ați mai fost pe-aici?

— A! Vai! Mai repede mă descurc în străinătate decît la noi...

— Asta înseamnă că ați reușit să faceți pînă acum (nu poți face abstracție de vîrsta ei) cel puțin un ocol în jurul globului... Puțin încurcată, neașteptîndu-se la o asemenea reacție, privindu-te de la o mai mică „altitudine" încearcă să te pună în temă:

— A, nu! N-am fost decît în 3—4 țări, dar îmi place ineditul, indiferent în ce domeniu s-ar manifesta; am o adevărată slăbiciune pentru tot ce este absolut nou, deosebit, ieșit din comun...

— Aha!! Acum înțeleg. Momentul de față constituie pentru dv. ceva inedit, deoreme ce, dacă sînteți atît de dezorientată, nu știți pe ce coordonate geografice ale țării vă aflați...

Cum să n-o declari monument al naturii?

Desene de G. MACHE

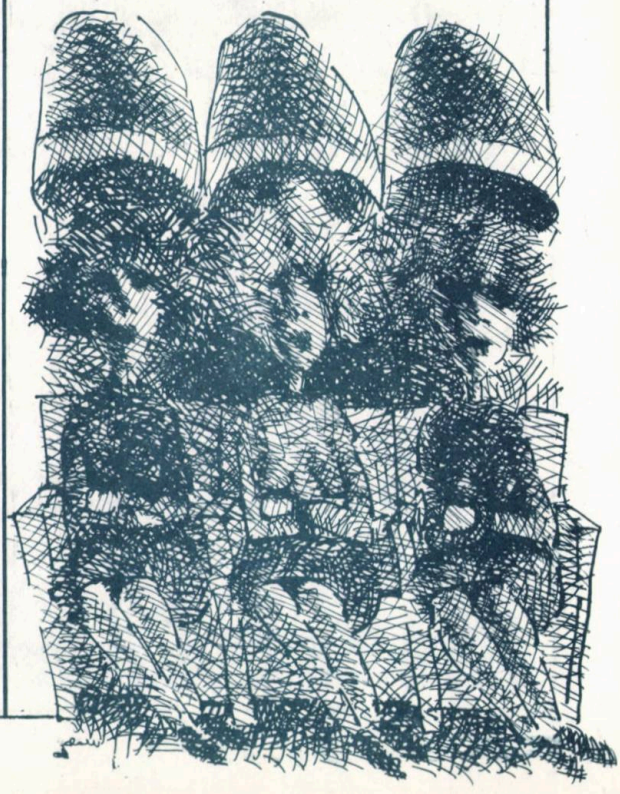

32603

nevoia de lectură

De cîte ori sînt prins în vraja unei învălui—toare metafore sau cutremurat de adîncimea unui gînd ivit sub ochii mei uimiți, înveșmîntat în vocabule pe potrivă, de cîte ori termin o carte pe care presimt că nu o voi uita toată viața, de atîtea ori îmi vin în minte strofele unei poezii cunoscute de mine din îndepărtata mea adolescență și tot de atunci întipărite în memorie. Poezia se intitulează **„Coboară cuvintele"**, iar autorul ei e marele scriitor V. Voiculescu. Îmi vin în minte aceste strofe ca o recunoștință și un elogiu pentru cuvîntul tipărit care m-a făcut să mai înaintez cu un pas pe calea frumosului și a cunoașterii.

Desen de MARCEL CHIRNOAGĂ

Dar, iată, aceste strofe:

De-acolo, din pajiștea de aur a durerii,
Unde gîndurile pasc în turme neștiute,
Zmulse din florile tainei și iarba tăcerii,
Coboară cuvintele, negre mieluşele mute.

Sufletul pe poteci întortocheate
Le mînă și le bate, suduind, la vale,
Plăpînde, blînde, neînțărcate
Și le duce să le taie'n zalhanale.

Fără de zbieret merg la înjunghiere:
File'negrite umplu pămîntul,
Căci lumea zilnic tot mai mult cere
Frageda carne de gînduri, cuvîntul.

Exprimat prin aceste versuri, în plastica specifică poetului, ceva din procesul laborios al încorporării în cuvinte, a ideii artistice, dar, în acelaşi timp, e şi o laudă adusă miraculosului vehicul de adevăr şi frumuseţe care e **cuvîntul.** Dar mai e ceva, care la o recitire mai recentă mi s-a relevat ca un adevăr de neînlăturat. Poezia publicată într-o carte din anul 1927 conţine un vers, nu numai confirmînd o realitate, ci şi cu valoare de premoniţie. Într-adevăr, constatăm astăzi, la începutul anului 1981, dat fiind imensa producţie de tipărituri de la noi şi de aiurea, fie ea periodică sau sub formă de carte, că „lumea zilnic tot mai mult cere/ frageda carne de gînduri, cuvîntul".

E, fără îndoială, un fapt îmbucurător pentru destinul omului că în el creşte setea de carte, nevoia de lectură. Şi e cu atît mai îmbucurător acest fapt, întrucît nevoia de lectură nu se micşorează, ba, din potrivă se intensifică, în ciuda invaziei în viaţa cotidiană a contemporanilor, a multiplelor mijloace de informare audiovizuală.

E inutil a mai insista aici asupra rolului formativ, modelator, al literaturii autentice. Lucrurile sînt prea bine cunoscute. Dar cred că nici cînd nu trebuie să ostenim în a stimula nevoia de lectură. Ea nu trebuie lăsată la voia întîmplării. Ci cît mai lucid urmărită pentru a-i creşte intensitatea şi a cuprinde cît mai diverse şi mai largi pături sociale. Formarea omului nou, cu o poliedrică dezvoltare spirituală, implică şi frecventarea asiduă a cărţii, a bibliotecii. Pentru creşterea dorinţei de cultură sînt chemaţi în ţara noastră să-şi dea contribuţia pe linie de stat şi obştească numeroşi factori şi instituţiii. Dintre care, desigur, şi, nu în ultimul rînd, şcoala. Aşa cum e la noi structurată şcoala de toate gradele şi cum i se prevăd tendinţele, potrivit unei politici ferme de partid şi de stat, ferestrele ei sînt larg deschise spre complexitatea unei realităţi impusă de dezvoltarea tehnică, ştiinţifică, spirituală a timpurilor pe care le parcurgem. Şcoala noastră tinde să îl pregătească pe tînăr să intre în activitatea profesională fără treceri brusce. Prin îmbinarea activităţii practice cu programul de curs teoretic, şcolarizarea elevilor noştri e foarte apropiată de vorbele pline de miez ale lui Seneca — cel tînăr — cînd spune **Non scholae, sed vitae discimus.** Acesta e şi sensul şcolii noastre româneşti de azi, adică nu pentru şcoală, ci pentru viaţă învăţăm.

E în stabilirea unui echilibru corespunzător între discipline, una din cheile armonioasei modelări spirituale a omului nou. Explozia tehnico-ştiinţifică din ultimele decenii ale secolului nostru, nu trebuie să estompeze importanţa disciplinelor umaniste. Aceasta ar fi un non sens pentru şcoala noastră, ştiute fiind înaltele aprecieri şi substanţialul sprijin de care se bucură, de pildă, arta şi literatura, din partea conducerii partidului nostru. Desigur că forurile respective chemate să aplice îndatoririle ce le revin, îşi concentrează atenţia la tot ce poate ştirbi întregul armonios sub semnul căruia urmează să se dezvolte personalitatea umană în devenire, care e elevul şi studentul tuturor formelor de învăţămînt.

Dar pentru a nu ne îndepărta de subiectul propus, încă din titlul acestei tablete, voi sublinia că lectura cărţilor marii literaturi române şi universale se integrează elementelor de influenţare a conturării unei personalităţi umane corespunzătoare exigenţelor realităţii noastre socialiste. Stimularea nevoii de lectură se cade a fi făcută prin toate mijloacele care să se îndepărteze de rigiditate şi formalism. Manualele de limbă şi literatură, spre a le numi numai pe ele, vor fi ferite de speculaţii şi exprimări rebarbative. Partea lor exegetică e recomandabil să fie cît mai la obiect şi stimulativă pentru a depăşi fragmentul sau bucata izolată, iscînd curiozitatea şi dorinţa de a cunoaşte cartea întreagă şi opera în totalitate a unui scriitor. Desigur că spre acelaşi ţel va tinde şi lecţia caldă, competentă şi convingătoare de la catedră. Spre acelaşi ţel pot, fără îndoială, să conveargă şi unele iniţiative „locale" luate de diferite şcoli. Pentru înnobilarea sufletului şi minţii cetăţeanului de mîine al patriei noastre, pentru lărgirea orizontului său spiritual, nici un efort nu e prea mare.

TRAIAN STOICA

EUGEN JEBELEANU

ce mă mai poate aştepta

Ce mă mai poate aştepta
atunci cînd moartea sună,
decît o moarte: a mea, a ta,
sau, poate, împreună.

Şi după-aceea: steie cei
ce vor la cald să steie
pe lîngă focul pal arzînd
din fosta mea scînteie.

buze de fier

Vă dau un zîmbet cum vi se cuvine

Voi mi l-aţi dat, eu doar îl ţin în mine
Încremenirea mea de fier e vie
Din ea nasc prunci de fier pe veşnicie
Ce neclintiţi vor sta precum stau eu

Nu căutaţi să mă clintiţi. Sînt greu.

cel mai iubit dintre pămînteni*)

MARIN PREDA

Tata fugi cu adevărat de acasă, atît de tare se speriase, sau mai degrabă atît de tare îl stăpînea ranchiuna împotriva celei care niciodată nu-i spusese şi nu-i dăduse de înţeles că îi era în vreun fel potrivnică. Mă lăsă singur s-o văd chinuindu-se şi biciuindu-mă... Sub morfină gemetele ei încetau şi mă fixa cu o privire teribilă: „Ai fost, mă întreba, s-o vezi pe Sibi?" „Nu". „De ce?" Ce puteam să-i răspund? Că nu cred în reînvierea nimănui, că o văzusem bine pe Sibi acum cîţiva ani, chipul ei altă dată frumos, ofilit acum şi brăzdat de cute adînci şi amare? Se putea îndrepta o spinare încovoiată? Înflori un obraz decolorat? Prinde roşeaţă o gură veştedă? „Nătărăule, du-te şi chiar dacă nu-ţi place, ad-o aici, numai pe ea vreau s-o mai văd pe lumea asta, tu ia-o pe urmele lui tac-tău şi să nu veniţi la înmormîntarea mea. O să mă rog tatălui ceresc să vă pedepsească pentru vieţile voastre neroade". „De ce neroade, mamă?" „Pentru cine am muncit eu, din zi pînă în noapte! Nu zic de el, care a luat umilinţa mea drept prostie şi în loc să înţeleagă, să sufere şi să se întoarcă la mine, a aşteptat ce-a aşteptat, şi pe urmă s-a înhăitat cu alta. Nu era zi de la Dumnezeu să nu mă gîndesc ce îl împiedica să-şi plece şi el fruntea odată şi să vină lîngă patul meu să-mi spună doar atît: am greşit, iartă-mă! L-aş fi iertat, fiindcă eram şi eu tînără şi ţinusem la el mulţi ani, dar nu venea decît cînd era beat. Atunci prindea şi el curaj şi credea că o să-l iert ca şi cînd sufletul meu ar fi fost de ceară să se topească numai pentru că mi-era şi mie dor de el. Mi-era! dar ca să poţi ierta pe cineva trebuie să ai pe cine, să fie alt om, care să nu mai facă ce-a făcut, să-şi plece el fruntea! Crezi că n-am înţeles că nu putea? Fiindcă un bărbat nu şi-o pleacă decît cînd îl prinde în laţ o afurisită — ei, uite de ce îmi pare rău, că n-am putut să fiu şi eu din cînd în cînd afurisită. N-am putut, nu că n-am vrut! Nici măcar n-am încercat, cred că m-ar fi bătut! Eu nu eram ca asta din spate, să mă las tîrnuită, să dau şi eu şi să mai cred că ăsta era trai. Da, ştiu că nu putea, dar nici măcar nu i-a trecut vreodată prin cap că aşa ar fi trebuit să facă, să-şi plece şi el puţin fruntea şi eu să înţeleg că îşi cere iertare, nu să-l aud că zice! Ţi-ai găsit! Nu era el împăratul? Aşa că nu de el zic, de tine! Am muncit şi am avut grijă să ajungi un om care să nu fie slab ca mine, dar nici semeţ ca taică-tău! Semeţ în prostie. Cum era mai rău! De mic n-a mai găsit şi el o fată, decît o curvă. Care şi aia şi-a bătut joc de el, băiat pe

* Marin Preda, „Cel mai iubit dintre pămînteni", vol. II, partea a VII-a, cap XI.

care îl credeam mîndru şi i-a dat un pantof în fund în plină stradă, ca la cel din urmă nenorocit. Nu e nimic, te-am apărat, săracu băiat, mi-am spus, cine ştie, nu l-or fi plăcînd fetele (cu toate că Sibi se uita lung după tine!), e neştiutor. Altora li s-a întîmplat mai rău, să-şi toace averile cu cîte-o cătea de-asta cu fundul aprins... Bine că nu l-a umplut de boli lumeşti... Şi credeam şi eu...“

Mama se opri cu o expresie de uimire extremă pe faţă... Apoi scoase un ţipăt ca şi cînd ar fi fost înjunghiată. Înţelesei: morfina n-o mai putea feri de durerile mari, din fericire încă de scurtă durată. Fusesem avertizat de medic... Îşi trase răsuflarea... „Da, slab ca mine, continuă ea, dar nu semeţ ca taică-tău, am greşit cînd am spus că eşti semeţ... Fiindcă el n-ar fi răbdat să-i bage muierea mîna în păr, şi să-l gheruie pe faţă.

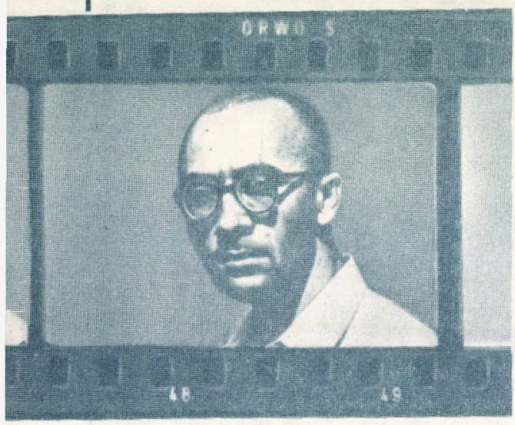

Ar fi călcat-o în picioare şi valencia, şi-ar fi pus căciula pe-o ureche şi pe-aici ţi-e drumul. (Ce bizar suna în gura mamei acest cuvînt din jargonul puştesc, valencia!) Ai răbdat, cum am răbdat şi eu. Ai înghiţit ca şi mine! O! exclamă ea parcă înspăimîntată, cît ai mai suferit! Te pomeneşti că i-ai cerut şi iertare, ţi-oi fi plecat şi fruntea lîngă patul ei...“ „Nu, mamă, fii liniştită, nu, nu mi-am plecat nici o frunte, zisei foarte degajat, aproape vesel. Aş fi făcut-o, dacă ar fi folosit la ceva!“ „O! cît ai suferit, nătărăule, de cîte ori veneai p-aici îţi vedeam ochii turburi, care se uitau la mine ca la o străină, nici cînd plecai de-acasă nu erai în stare s-o uiţi, stăteai puţin şi te întorceai lîngă ea. Pînă şi tac-tău băga de seamă şi mă întreba: de ce n-o lasă el pe cotoroanţa aia? Te apăram: o fi ţinînd la ea! Bine, zicea, dar atunci de ce nu-i trage o bătaie s-o facă să zacă pe-o vangă o lună de zile? Şi la ce-ar ajunge? îi spuneam. Ce deosebire ar mai fi între el şi ăştia din spate? E profesor universitar, nu gunoier! Ca să-mi dau seama, acuma, pe patul morţii, că ai fost, adică nu că ai fost, eşti şi acum, fiindcă şi acuma suspini după ea, eşti mai rău decît un gunoier, fiindcă tot n-o uiţi...“

Sării în sus, copleşit de teribila ei înstrăinare de mine, mă aşezai lîngă ea pe pat, îi apucai mîinile care se smuciră într-un violent spasm să se degajeze, îi căutai privirea atît de dragă în care lucise totdeauna pentru mine extrema devoţiune şi îi şoptii: „Mamă opreşte-te, nimic nu e adevărat din tot ce spui, te-am iubit tot atît de mult ca şi tine şi te asigur că niciodată sufletul meu n-a suferit cum crezi tu! Aşa părea, dar nu era adevărat! Te-ai înşelat, sînt liniştit, sînt fericit, nu sînt nici atît de slab ca să semăn cu tine, nici atît de orb ca tata ca să nu-mi dau seama de cine mă iubeşte şi să fiu trufaş cînd nu trebuie...“

Abstract, prea abstract! Ea se zbătea să-şi elibereze mîinile şi nu mă auzea. O fiinţă străină, o entitate invizibilă şi duşmănoasă încerca, şi reuşea, s-o facă repulsivă, trezind în ea o forţă fizică împinsă prea mult dincolo de putinţa unei comunicări în gîndire. Nu mai puteam s-o fac să mă audă. Pierdusem acest drept pentru totdeauna, după ce atîta vreme nu-l folosisem. Îi dădui drumul. Aruncă la o parte cuvertura, părăsi patul, ieşi în curte şi se întoarse după un timp cu mişcări sigure şi se înveli. „Te duci, zise, s-o aduci pe Sibi?“ „Vrei să mă însori, mamă?“ spusei cu un glas absent, ca şi cînd aş fi citit, în acest timp, o carte. Bine, mă duc chiar acum...“

Şi mă ridicai.

Nici nu mă gîndeam, dar simţeam că nu mai am putere s-o ascult. Istoria ei cu Sibi mi se părea o simplă invenţie, o fixaţie. Desigur, se gîndise la acest lucru mai înainte, simplu gînd fără adîncime, altfel mi l-ar fi spus. Mă plimbam prin curte, încercînd să înţeleg şi să mă liniştesc. De ce vroia ea, cu atîta îndîrjire, să sfarme icoana pe care i-o purtam în suflet? Ca şi tatei, firul rece al unei bănuieli îmi da tîrcoale:

şi dacă gîndise aşa despre mine tot timpul? Dacă fusese de fapt străină de mine sau aproape şi ceea ce arătase ea lumii şi propriului ei fiu era doar o blîndă mască a devoţiunii, cu care se lupta, se lupta poate zilnic, să se identifice? Mă întorceam lîngă patul ei cu speranţa că în cele din urmă o voi regăsi şi în acelaşi timp ştiind că acest lucru nu se va întîmpla, prins însă în acest joc al morţii şi al distrugerii, care mă fascina.

Nesfîrşite îi erau recriminările care mă înjoseau în proprii mei ochi, golindu-mi sufletul de puterile mele pe care mi le ştiam atît de blindate. Ce mai puteam gîndi? Era adevărat că la căsătoria mea cu Matilda n-o chemasem şi pe mama. Cum să-i spun astăzi că nu chemasem pe nimeni, cînd descopeream că ea crezuse tot timpul că am petrecut şi am chefuit numai cu rudele ei? Şi la urma urmei de ce mă ferisem eu să sărbătoresc însurătoarea mea? Pentru că ştiam că Matilda o mai făcuse de două ori în viaţa ei, prima dată cu evreul, a doua oară cu Petrică. Nu chemăm pe nimeni, îi spusesem Matildei. Nu, n-are nici un rost, răspunsese şi ea, fără să-mi dau seama că rudele ei sărbătoriseră de două ori evenimentul, în timp ce mama îl aşteptase şi n-o chemase nimeni şi nici măcar n-avusesem grijă s-o avertizez şi să-i explic. Ce bucurii îi adusesem eu în viaţă? Doar atît, că existam şi că mă iubea, fiind atît de smintit să gîndesc că îi făceam o favoare lăsîndu-mă iubit şi îngrijit. Îi făcusem vreodată un cadou, îi dădusem măcar flori de ziua ei? Nici măcar nu ştiam care erau ziua şi anul ei de naştere. Considerasem sufletul ei bogat în absolut, dincolo de timp şi de spaţiu, unde cadourile şi florile trăiesc în spirit, iar sufletul e etern, mama era ea însăşi această eternitate, ea n-avea zi de naştere şi nici nu va muri vreodată... „Da, mamă, da, mamă, murmuram, sîntem nişte sălbatici, sîntem vinovaţi faţă de tine! Dar şi tu eşti, fiindcă ne-ai lăsat să credem că nu ai tu nevoie de toate astea!" „N-am avut şi nici acum n-am, florile mele o să crească singure pe mormînt", îmi răspunsese ea cu un glas răguşit de astă dată de ceva care era şi ură şi disperare neagră şi singurătate care n-o consola, în timp ce eu gîndeam că mica noastră grădină era totdeauna plină de flori şi de aceea nu-mi trecuse prin cap vreodată să mă duc la florărie şi să-i aduc un buchet de ziua ei... Dar cînd s-a născut Silvia? Ce petrecere am dat? relua ea neobosită în această răscolire a vieţii mele. Petrecere de ţigani. Pînă şi ăştia din spate erau „mai va" decît mine şi decît „intelectuala" cu care mă înhăitasem! Dacă nu venea nenorocirea să fiu arestat şi trimis la ocnă aşi fi ajuns să merg în patru labe în faţa ei! Aşa, a dat Dumnezeu şi m-am trezit, greu şi după aia, dar mi s-a mai luminat mintea şi m-am despărţit de ea. Dar tot n-o uit! „Am uitat-o, am uitat-o, îi răspundeam. Am uitat-o, mamă!" „Da?! Atunci de ce nu te duci s-o vezi pe Sibi? Ai zis că te duci!" De ce nu te duci"?

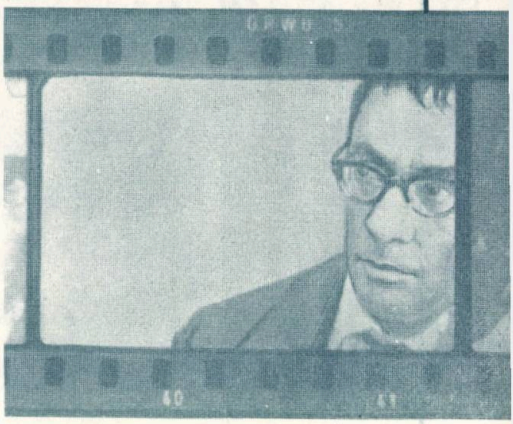

Repeta asta pe toate tonurile, spunînd că o chinuiesc şi n-o las să moară, fiindcă n-o să moară pînă nu mă duc, dar niciodată cu un glas din care să înţeleg ce rost avea acest dus. Era rece, dispreţuitoare, plină de ranchiună (care mi se transmitea şi mie), vanitoasă, plină de trufie, toată gama de sentimente care pot hărţui pe cineva, fără ieşire, şi pe care niciodată cît trăise nu le exprimase ca soţie (să-l facă pe bărbat să ridice braţele şi să-şi ia lumea în cap) şi nici ca mamă să stîrnească în copii aceeaşi reacţie exasperată. O făcea acum, ca şi cînd ar fi vrut să recupereze ceea ce reprimase în ea toată viaţa. Corpul îi era bolnav, dar puterea, impulsurile vitale şi ale gîndului păreau neatinse.

Mă dusei s-o văd pe Sibi. Ca altă dată, întîmplarea făcu s-o întîlnesc chiar la cişmea, cu căldarea în mînă. Se făcu palidă. „Ce s-a întîmplat?" zise. Îi e rău mamei?" „Da, foarte rău!" „Bine, mă întorc îndată!" Şi se îndreptă, schimbă din mers găleata în cealaltă mînă şi fără să-şi arate faţa se corectă, vine îndată, să ia ceva pe ea, s-o

aştept acasă. Întîrzie şi cînd o văzui intrînd pe poartă, rămăsei uluit: aşa era, cum spusese mama, cu acelaşi mers mlădios de odinioară, fără spinare adusă cum mi se păruse că avea cînd o văzusem ultima dată, chipul cu aceeaşi melancolie senină de fată visătoare şi liniştită căruia acum absenţa speranţei îi dădea parcă o bucurie adîncă a eliberării de o povară. Urcă sprintenă scara verandei şi trecu pe lîngă mine fără să-mi arunce vreo privire. Se îmbrăcase într-un taior negru, bine croit şi îşi făcuse un coc sever, care în loc s-o îmbătrînească, dădea chipului ei o atît de firească distincţie încît tresării cu putere cînd o văzui de-aproape, ca totdeauna în faţa unei întîlniri de şoc cu o frumoasă figură, venită parcă de pe altă lume. Înţelesei: monstrul pe care îl născuse vrusese s-o devore. Nu era un copil, ci un vîrcolac, cu faţa de brumă şi părul mucezit.

Bine că murise! Dar oare era adevărată şi a doua afirmaţie a mamei, că fata asta fusese disperată cînd eu mă căsătorisem? Şi că divorţase cînd divorţasem şi eu? Nu cumva îşi omorîse şi copilul? Nu trebuia pentru asta să-l arunce într-o copcă pe un rîu îngheţat, ca Margareta din Faust, ci era suficient să-i facă o baie şi să-l uite pe nişte cîrpe ude, cum făcuse una din cartier. A răcit, a făcut pneumonie, se întîmplă, mai răcesc copiii, mai mor... Bineînţeles că pruncucigaşa nu păţise nimic şi nici nu înnebunise...

Îmi venii în fire şi vrusei să intru înăuntru, dar Sibi tocmai ieşea şi îmi şopti: „Mergeţi acasă şi vă culcaţi, mi-a spus că n-aţi dormit deloc toată săptămîna. Veniţi mîine!" „Aşa a spus?" tresării. „Da, aşa mi-a spus, să veniţi mîine!" „Mă goneşte!?" „Nu vă goneşte, dar e mai bine de-aici înainte să stea lîngă ea o femeie şi nu un bărbat". „De ce?" „Plecaţi chiar acum", repetă ea ca o poruncă, fără să-mi explice mai mult.

Credeam că mama mai avea încă de trăit, cel puţin cîteva luni. Muri a treia zi, vegheată de Sibi. O găsii întinsă în patul ei, luminată de lumînări. Rubedeniile pe care ea nu vrusese să le vadă („plecaţi de-aici, n-am nimic, o să-mi treacă!") umpleau acum odaia şi veranda. Mama nu mai era frumoasă fără viaţă, moartea n-o transfigurase, arăta mai bătrînă cu zece ani, şi aşa zisa linişte nu apăruse pe chipul ei. Tot ceea ce avusese ea în spirit pierise, moartea fusese victorioasă asupra ei, silindu-mă şi pe mine să contemplu îngrozit un chip chinuit şi întunecat... Căzui în genunchi lîngă fruntea ei şi izbucnii într-un hohot de revoltă disperată care mă zgudui cu o violenţă nimicitoare. Mama... Mamaaa... Şi atunci mîini decise şi puternice mă smulseră de-acolo şi şoapte care protestau energic mă înconjurară. „Ce e asta?"... Ţine-ţi firea... Bine că nu s-a chinuit mult... Alţii zac ani de zile şi nu se îndură Dumnezeu de ei... A ţinut la tine, dar acuma tu trebuie să trăieşti şi să-ţi vezi de viaţă... Tac-tău e mai liniştit, cu toate că şi ce-o fi în sufletul lui, săracu... Om încă tînăr, a rămas singur... Pentru cine o să mai muncească şi el... fiindcă tu o să ai rostul tău, dar, el..."

Mă scoaseră afară din fumul lumînărilor, dar lumina soarelui viu de octombrie mă sfîşie parcă mai rău decît plînsul. Un domn, pe care abia îl recunoscui (era medicul din cartier), stătea lîngă mine. Să nu vă mai uitaţi la mama dumneavoastră, zise el. I-am văzut ultimele analize: avea uremie..." „N-a avut cancer?" „Ba da, dar a murit de uremie..." Vorbea şi el ca să nu tacă. Dar intuise că chipul mamei, care nu mai arăta cum îl ştiam toţi şi trebuise să îndure chiar ea această sluţire, mă înspăimîntase... „De cancer propriu-zis, continuă el, adică unele forme, care nu ating decît tîrziu un organ vital, bolnavul se chinuie mult... Doamna Petrini, mama dumneavoastră, a murit de fapt de tristeţe... Cancerul e boala tristeţii... Am fost colegi de liceu, pe urmă ea a abandonat... Totdeauna a fost ea aşa mai retrasă, i se spunea călugăriţa, ştiţi, caracterizări din astea naive ale fetelor care le e gîndul mai degrabă la dans şi la serate, decît la ceva mai înalt... Ce mai faceţi? schimbă el vorba după o tăcere. Am auzit că o să reintraţi în învăţămîntul superior... V-am citit studiul despre Giordano Bruno, pro-

babil e un fragment!?" „Nu, răspunsei, e un accident..." „Era foarte interesant!" continuă el gînditor, desigur ca să mă abată de la clipa de față... Mă chinuia mai ales gîndul că nu fusesem lîngă ea în ultimele clipe și că nu reușisem să-i spun cît de mult însemnase ea pentru mine și că nu se trudise zadarnic să facă din băiatul ei un om...

Și totuși, printre chinurile ei îmi trimisese o rază din vechea lumină: cînd venise Sibi îi spusese să mă duc să mă culc, fiindcă nu dormisem de-o săptămînă. Dormisem, dar lîngă ea în fotoliu. Și desigur nu m-ar fi alungat dacă pudoarea n-ar fi împiedicat-o să mă știe alături cînd puterile o părăsiseră și n-o mai țineau picioarele să se dea jos din pat. În ziua cînd murise încă mai era lucidă. De la birou venisem direct la ea. Arăta neschimbată, ba chiar Sibi îmi spuse că se simțea mai bine. Credeam că doarme. Se răsucise spre noi și deschisese larg ochii. „Da, spusese, mult mai bine. Ba chiar încep să simt că mi-ar părea rău să mă despart de moarte. N-am de ce mai trăi! Știu eu, n-o să mor, mai am de pătimit! Dar nu de lumea asta mai mi-e dor, ci de cealaltă!"

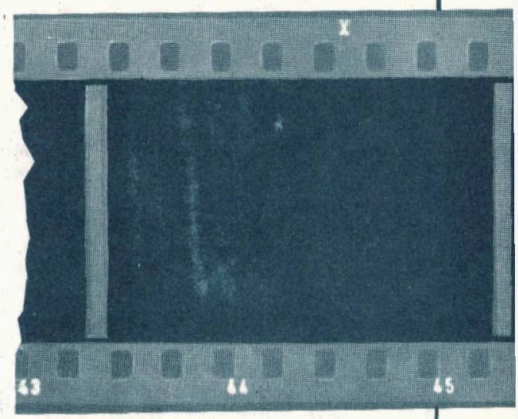

Mă întorsesem la birou, fiindcă fusesem cu o zi înainte căutat acasă și amenințat să dau drumul la bilanțul întrerupt acum zece zile, dacă nu vroiam să mi se desfacă contractul de muncă. Spre seară revenisem, mama însă nu mai era. La al doilea praznic, după cîteva săptămîni, Sibi îmi povesti că îndată după plecarea mea spusese că îi e sete de-un pahar de vin. Îl băuse, într-adevăr cu mare sete, se uitase apoi la el gol, îndelung, i-l înapoiase, apoi se întorsese foarte hotărîtă cu spatele și exclamase tare, parcă în glumă, făcînd așa un gest în urmă, dar insistent de îndepărtare, adică să nu se țină nimeni după ea, și îndelung: „Mor! Adio, viață!" „Altceva n-a mai spus?" „Nu, atît a mai spus, dar eu am crezut că nu era nimic, ba chiar, Doamne iartă-mă, mi-a venit să rîd, fiindcă așa era glasul ei atunci, parcă vesel, parcă ne-ar fi spus așa cu mîna fluturînd că nu dă pe nimeni nici o ceapă degerată. Spun asta fiindcă și mai înainte cu o zi stam noi de vorbă și zice, Sibi, bărbații nu fac nici cît o ceapă degerată și cu gestul ăsta al mîinii, așa, știți, de silă. Am ieșit puțin să mă duc acasă să-i aduc niște supă, am venit și zic, doamnă Petrini, hai, luați puțină supă (fiindcă pînă atunci mai luase). Sibi, zice, nu mai mănînc nimic. Păi de ce, doamnă Petrini, vă face bine. Nu mi-a răspuns! Numai cîteva înghițituri, am insistat. Sibi, zice, și la început n-am știut la cine s-a referit, ai grijă de băiatu-ăla! Am crezut că se referă la băiatul meu mort, că uitase că murise demult... Care băiat, doamnă Petrini? Băiatul meu! zice, adică dumneavoastră! M-am mirat de vorbele astea, dar i-am spus bine, acum... Acum, o aud că zice, lasă-mă să mor liniștită! Ceva m-a speriat din glasul ei, m-am zăpăcit, nu știam ce să mai fac, pe urmă mi-am zis eu să alerg să vină rudele. Au venit imediat, am trimis un copil de pe stradă care a luat-o la goană... Eu m-am întors acasă și am aprins o lumînare. Cînd m-am aplecat peste ea i-am văzut ochii deschiși, dar dați așa în părți. Am înțeles. Dar ai fi zis că dormea. Chiar așa murise, liniștită..."

În timp ce povestea, de lîngă Sibi se uita la mine un ins mai degrabă tînăr cu trăsături aspre, dar cu privirea blîndă, protectoare, care îmi plăcu și bănuii că trebuie să fie o rudă de-a ei... „A, zise Sibi, nu vă cunoașteți, soțul meu..." Se căsătoriseră, zise ea, de curînd, el era un nou-venit în cartier, un învățător care reușise să se detașeze aici la noi dintr-un sat din apropiere... Și abia atunci, la lumina crudă a zilei și dincolo de starea de șoc în care mă aflam fără să știu veghind-o pe mama, imaginea Sibilei se echilibră în ochii mei. Nu mai era așa cum mi se păruse cînd urcase treptele verandei, dar desigur nici pe departe cum arătase ea acum cîțiva ani cu hidoșenia ei de copil în brațe...

Ştiaţi că...

● *Deşi publicul din Roma antică era pasionat de spectacolele teatrale, arta teatrală nu s-a bucurat de o consideraţie deosebită, iar profesia de actor care la greci era foarte apreciată la Roma era dezonorantă.*

● *Renumita piesă „Avarul" de Moliere este inspirată de „Aulularia (Ulcica cu bani)", comedie a lui Plaut. Marele dramaturg francez s-a mărginit să redea în unele scene întocmai modelul său roman pe care l-a depăşit însă în profunzimea şi dramatismul situaţiilor.*

● *Împăraţii romani Nero şi Caligula au fost şi interpreţi de teatru. Bineînţeles însă că nu de o valoare deosebită fapt pentru care erau consideraţi cabotini.*

● *În antichitate tragediile se jucau dimineaţa, iar comediile după-amiaza. Seara nu aveau loc spectacole din cauza lipsei unui sistem de iluminat.*

● *La sfîrşitul fiecărei reprezentaţii, un juriu desemna pe autorul cel mai bun care era premiat. Acesta primea pentru tragedie un ţap ce era sacrificat pe altarul lui Dionisos, iar pentru comedie un burduf cu vin. Mai tîrziu triumfătorul a primit o sumă de bani şi o cunună de lauri. Autorul premiat şi familia sa se bucurau de o deosebită stimă din partea concetăţenilor. Mai tîrziu premierea s-a extins şi asupra interpreţilor.*

● *Frinicos, autorul tragediei „Cucerirea Miletului" în care era vorba de cucerirea şi dărîmarea cetăţii de către perşi, a fost amendat pentru că prin opera sa a produs deprimare în rîndurile publicului grec.*

● *Teatrele din Roma antică le depăşeau pe cele greceşti în capacitate. Acestea puteau adăposti 50—70.000 spectatori şi aveau o scenă imensă de 60—70 m². Proporţiile scenei şi perfecţionarea tehnicii au permis, chiar reprezentarea unor bătălii navale.*

● *Regimul democratic atenian a favorizat într-o asemenea măsură teatrul, încît cei săraci primeau un ajutor material din partea statului pentru a putea frecventa spectacolele teatrale. Din cauza aceasta Platon caracteriza Atena ca o teatrocraţie.*

● *Fiecare oraş mai important din Grecia antică avea ambiţia să posede un teatru cît mai mare. Uneori acestea aveau dimensiuni foarte mari, de mărimea stadioanelor de astăzi. Cele mai mari erau teatrele din Atena, Efes şi Epidaurus cu capacităţi de 20—40.000 spectatori.*

● *Mari actori, preferaţi ai publicului, au existat încă din antichitate. Se cunosc numele lui Calipide, mare interpret al lui Euripide (a doua jumătate a secolului al V-lea î.e.n.) Teodor şi Polus, interpreţi ai lui Sofocle, Archelaos, Cleandros, Mynninos, Cleindenides, Tlepolemos şi alţii.*

● *Unii din marii dramaturgi ai antichităţii au fost şi excelenţi interpreţi ai operelor lor: Eschil, Sofocle, Aristofan.*

● *De-abia în secolele XII—XIII, odată cu apariţia „miracolelor" putem vorbi de un teatru jucat în limbile naţionale. Pînă atunci manifestările dramatice aveau textele în limba latină.*

● *Serialele au apărut încă în secolul al XIV-lea datorită succesului de care se bucurau „misterele", acestea continuîndu-se şi ajungînd pînă la 50—60.000 de versuri.*

● *Celebrul actor Scaramouche, profesorul lui Molière în arta actoricească, unul dintre marii maeştri ai Commediei dell'arte, era capabil, la vîrsta de 70 de ani, să trimită bezele cu piciorul, publicului.*

● *Cervantes a scris şi piese de teatru care s-au bucurat de succes: Numancia, Pedro de Urdemales şi intermedii (mici piese comice în genul farselor): Teatrul minunilor, Peştera din Salamanca, Doi flecari, Bătrînul gelos.*

Nicolae N. RĂDULESCU

mini-dicţionar

BACŞIŞ = *Pruncia mitei!*
CIUBUC = *Venituri... „fumate"!*
FAŢA MĂRFII = *Marfă pentru anumite... feţe!*
GESTIONAR = *A fi sau a nu fi!*
MITĂ = *Bani negri pentru nopţi... albe!*
POLITEŢEA VÎNZĂTORULUI = *Ambalajul moral al mărfii.*
„PRIMIM MARFĂ" = *Reflux în... fluxul comercial!*
TARABĂ = *Prăvălie în aer liber!*
TOPTAN = *Măsură fără... măsură!*
VAD COMERCIAL = *Marketing empiric.*
VITRINĂ = *Invitaţie mută!*
ASTENIE DE PRIMĂVARĂ = *Boală ieşită de la... iernat!*
CER PALATIN = *Boltă cu... gard dentar!*
COBAI = *Pacient cu de-a sila!*
DALTONISM = *Culori... roşii-verzui!*
DENTIST = *Unul bun de gură!*
ÎMPACHETĂRI CU PARAFINĂ = *Lumînări cu suflet!*
OASE ÎNCRUCIŞATE = *Ciolane... şaşii!*
REINTERVENŢIE CHIRURGICALĂ = *...Mai taie o dată!*
SINUCIDERE = *Accident mortal cu... autoservire!*
TIC = *Reflex... necondiţionat!*
TRANSPLANT DE CORD = *A destitui... inima rea!*
TRATAMENT = *Contraofensivă în patologie!*
CANDELABRU = *Polisfeşnic.*
CEAS CU CUC = *Cuibar cu-pendulă.*
FLĂCĂU TOMNATIC = *Don Juan... ieşit la pensie.*
NIMICURI = *Nimic... multiplicat.*
PAPĂ-LAPTE = *Un Papă... sugar!*
SICRIU = *Ambalaj pentru... eternitate!*
URCIOR = *Cofă cu gît.*
VĂMI CEREŞTI = *„Impozit" pe nemurire.*
VEŞNICIE = *Pluralul infinitului!*

D.C. MAZILU

un pedagog pe nedrept uitat

GEORGE MOIAN

(1854—1915)

DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI DIN PRINCIPATELE ROMÂNE și apoi din statul național român independent, procesul de modernizare și de orientare a lui spre necesitățile sociale, legarea treptată a școlii de viață, au fost rezultatul activității unui număr mare de oameni de școală, de fruntași ai vieții publice și culturale.

Unii dintre aceștia au dobîndit mulțumirea, pentru activitatea desfășurată, prin popularitatea de care s-au bucurat în timpul vieții și onorurile ce li s-au adus după moarte. Alții, însă, au rămas necunoscuți, căci istoria nu a înregistrat niciodată pe toți eroii căzuți pe cîmpurile de bătaie, dar pentru posteritate amintirea jertfei lor — chiar anonimă — este incorporată în piedestalul de marmoră pe care s-a ridicat și dăinuie poporul român.

Un om de școală și pedagog cu merite incontestabile, uitat pe nedrept, este și **George Moian,** unul dintre primii teoreticieni de la noi ai rolului formativ al lucrului manual și a introducerii acestei discipline în școală. El a fost, în același timp, unul dntre oamenii de școală care a contribuit la consolidarea unității spirituale a poporului român, în ultimul pătrar al secolului al XIX-lea.

Născut și format în Transilvania, și-a desfășurat o mare parte din activitate și și-a sfîrșit viața în București — oraș care reprezenta de pe atunci capitala întregului popor român.

Concepția lui **G. Moian** despre funcționalitatea educativă a lucrului manual se întemeiază pe două idei: **rolul activității în conturarea și dezvoltarea personalității copilului și stimularea dorinței de a munci** — caracteristică poporului român. El considera că școala fiind un rezultat al practicii vieții, al evoluției ei sociale, are menirea și datoria de a lucra pentru viață, pentru satisfacerea necesităților sociale, cultivînd pe om „pînă la cel mai înalt grad posibil de perfecțiune, spre a-și face viața fericită pe acest pămînt". De aceea, într-una din lucrările sale, intitulată „Lucrul manual educativ" (București, 1869) aprecia că, **alături de celelalte discipline, lucrul manual întregește planul de învățămînt al școlii.**

Definea activitățile manuale ca un exercițiu al mîinilor. Pornind de la premiza că abstracțiunile pornesc de la concret, conchidea în lucrarea sus amintită, că **mîna este cheia deșteptării spiritului și a perfecționării ritmurilor** și, ca o consecință firească, recomanda **exersarea mîinii prin activități manuale.** Mîna, nota el „e o mașină atît de admirabil construită, încît cu drept cuvînt se poate numi **mama mașinilor** sau **mașina mașinilor de pe pămînt** pentru că ea este începătoarea și diriguitoarea tuturor acestora„ („Lucrul manual educativ", p. 69).

Propunea ca din fiecare specialitate manuală să se predea nu părți fragmentare, ci elementele îndemînărilor tehnice, după o metodă precisă, care să-l ajute pe elev să combine în mod spontan lucrările cele mai noi, cu cele învățate mai înainte.

Moian arăta că, dacă planul de învățămînt prevede numai obiecte teoretice, se realizează doar educația intelectuală a copilului; **lucrările manuale îi formează,** în schimb, **abilități, au influență moralizatoare, formîndu-i simțul de ordine, precizia, spiritul de echipă.** Fiecare activitate manuală, sublinia el, acționează asupra întregului ansamblu, însă se adresează în primul rînd unui simț sau exercită îndeosebi o abilitate. El a propus ca lucrul manual să nu se reducă la o singură activitate, ci activitățile să fie schimbate la anumite intervale. Această considerație judicioasă a lui **G. Moian** a fost pusă în aplicare prin Legea din 1931 a profesorului **N. Iorga,** lege care prevedea ca în fiecare clasă gimnazială să se predea o altă meserie.

LIPSA DE PREOCUPARE PENTRU „CULTIVAREA MÎINII" era considerată de acest pedagog ca „una din cele mai mari și neiertate scăderi ale școlii noastre („Necesitatea și scopul lucrului în școală" în „Școala și familia" Brașov, nr. 8—9, 1888). Această idee a fost dezvoltată în lucrarea „Șederea în școală și urmările ei", publicată postum (Sibiu, 1929), lucrare în care, pe baza unor experiențe și măsuri făcute pe mai multe loturi de elevi, demonstra urmările dăunătoare ale verbalismului, memorizării și lipsei de mișcare asupra dezvoltării fizice și

psihice a copiilor, subliniind că **starea de inactivitate** — contrară tendinței native a acestora — **duce la deformări ale scheletului, la tulburări de circulația sîngelui, la influențări negative ale procesului de nutriție, la tulburări de caracter, la nervozitate și oboseală.** Astfel, el combătea **tendința intelectualistă** a școlii de la sfîșitul secolului al XIX-lea, caracterizată în judecata constatativă: „Vorba este canonul întregului învățămînt și a vorbi este aproape exclusiv sarcina profesorului; elevilor nu le revine decît arareori rîndul să fie activi prin grai și numai cînd sunt interogați, și atunci, numai pentru scurt timp" („Ședereа în școală și urmările ei", Sibiu, 1929, p. 22—23).

Teoria despre rolul lucrărilor practice, a lui **George Moian,** își are două surse:

1) Studiile întreprinse în acest sens în cadrul cursurilor de lucru manual de la Lipsca (în 1888), cursurile de filozofie și pedagogie efectuate la Universitatea din Leipzig (între 1897—1901), cursurile lui **P.Bart, H. Lange, W. Wund,** și cursurile facultății de medicină și de știință din București. **2)** Experiența proprie dobîndită ca profesor, îndrumător și propagator al lucrului manual în școală.

A debutat în învățămînt, ca profesor, la Brașov; la Școala din Schei a deschis primul curs de „industria de casă pentru tinerimea poporului român". Prin memoriul său din 1889, despre importanța lucrului manual în cadrul seminarului teologic-pedagogic din Sibiu, a determinat forurile școlare transilvănene să creeze o catedră de lucru manual, pentru a pregăti pe cei care urmau să predea în școala poporală.

PRIMUL CONTACT CU ȚARA i-a fost prilejuit de Congresul cadrelor didactice de la Craiova, din 1893, la care a ținut o prelegere despre importanța lucrului manual. Ministrul Instrucției publice din acea vreme, **Tache Ionescu,** care introdusese lucrul manual în planul de învățămînt al școlilor elementare, prin legea din 1893, l-a solicitat să se stabilească în București, numindu-l profesor la Școala normală de învățători.

Concomitent, a organizat mai multe cursuri de inițiere a învățătorilor în conținutul și metodele de predare a lucrului manual.

George Moian a considerat că această disciplină nu trebuie să se limiteze doar la învățămîntul elementar, ci să facă parte și din planul de învățămînt al școlilor de grad mediu. În mod experimental l-a prevăzut în planul unui liceu particular, în 1895, precedînd astfel experiența făcută în această direcție de profesorul **Ion Găvănescu,** în cadrul liceului de aplicații al Seminarului pedagogic al Universității din Iași.

Efectul educativ al lucrărilor manuale a fost experimentat de **Moian** în colaborare cu doi învățători brașoveni, în 1885, pe deținuții din Brașov, ajungînd la constatări pozitive. **Moian** a fost unul care a acționat pentru ridicarea prestigiului cadrelor didactice care predau această disciplină, socotindu-i nu simpli meseriași, transmițători ai unor ablilități profesionale, ci educator și un psiholog care participă la o mai bună și completă cunoaștere a elevului, la orientarea acestuia spre profesiuni pentru care dovedea aptitudini și interes.

Prin întreaga sa activitate teoretică și didactică, prin folosirea experimentului ca mijloc de a demonstra necesitatea de activitate a copilului și rolul ei în școală, **George Moian** a dovedit o concepție modernă în dezvoltarea procesului instructiv-educativ și a fost un precursor avizat al introducerii activităților practice în planul de învățămînt, pentru rolul formativ al activităților practice. Lucrările sale nu pot lipsi de pe masa de lucru a nici unuia dintre aceia care dau o fundamentare pedagogică procesului legării școlii de viață, dezvoltării continue a școlii socialiste.

Numai astfel acest pedagog, pe nedrept uitat, va fi asimilat de istoria învățămîntului din România.

OCTAVIAN IONESCU

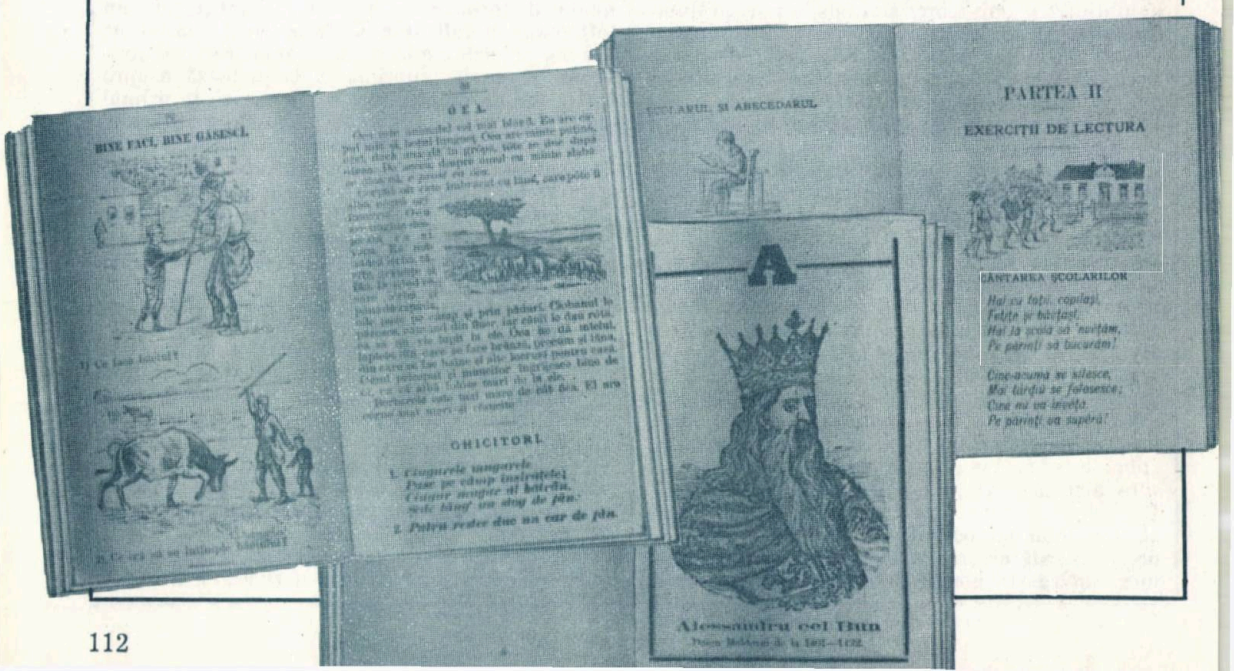

umor străin

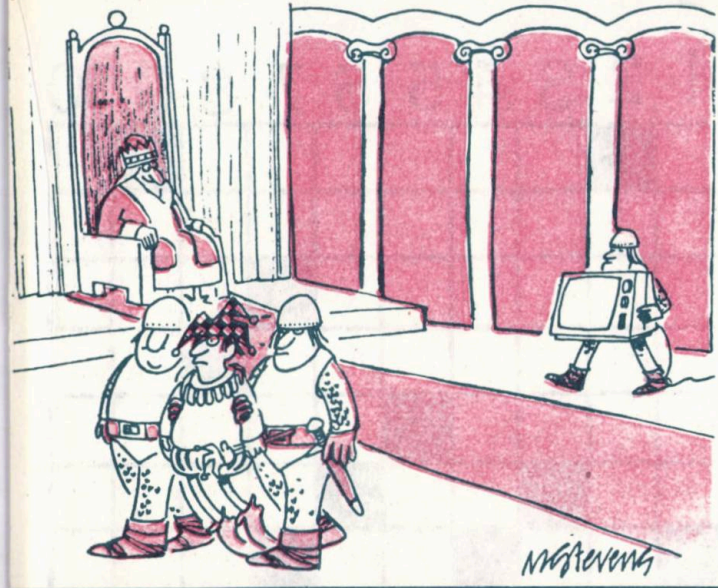

— Oştile noastre se retrag în derută, duşmanul înaintează vertiginos... urmează timpul probabil şi ştirile sportive

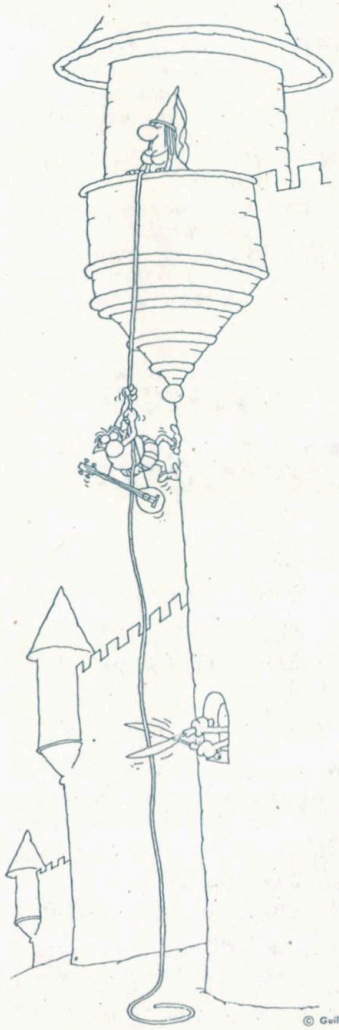

© Guillermo Mordillo

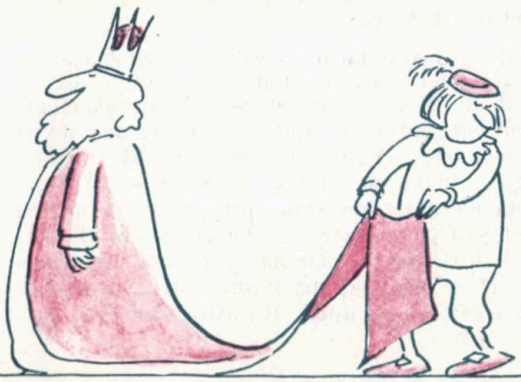

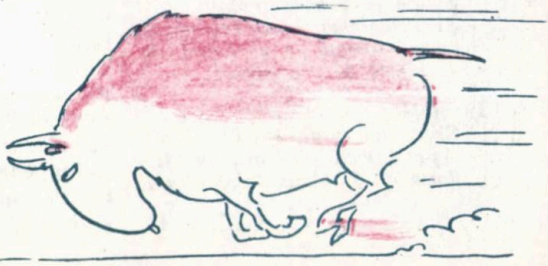

mitologie

APOLLO = *Zeul-racheță.*
BACHUS = *Chefliul Olimpului.*
CICLOP = *Descoperitorul Brăilei.*
CRONOS = *Patronul ceasornicarilor.*
DALILA = *Muma frizerilor.*
MITOLOGIE = *Știința... mitei!*
MORFEU = *Soțul Morfinei.*
NEPTUN = *Responsabilul cu scăldătoarea.*
ICAR = *Avion cu combustie... umană.*
PAN = *Un fel de... Gheorghe Zamfir.*
PEGAS = *Cal peste care „poeții" pot sări!*
PROMETEU = *Dușmanul pompierilor.*
ZEUS = *Starostele zeilor!*

mini-dialoguri

La școală

— *Cum este corect, Popescule: 2 și cu 2 face 4, sau 2 și cu 2 fac 4?*
— *Corect este cînd spunem: 2 și cu 2 fac 4.*
— *De ce?*
— *Pentru că este mai mulți...*

Între pescari

— *...Și zici că ai prins un pește de 5 kilograme — fără exagerare?*
— *Fără.*
— *Și cu exagerare?*
— *Nu știu. Nu l-am cîntărit.*

Între „maeștri"

— *N-ai mai tipărit nimic, maestre?*
— *Ba da. O carte de vizită.*
— *În cîte pagini?*

Simț practic

— *Iar ți-ai vopsit părul, dragă? Și de ce tocmai roșcată?*
— *Și-a schimbat soțul secretara, care-i roșcată — și vreau să se simtă bine și-acasă...*

În stație

— *Greu mai vine autobuzul 6!*
— *Aș! A venit, dar din bucăți: două de 3. Unul după altul!*

D. C. Mazilu

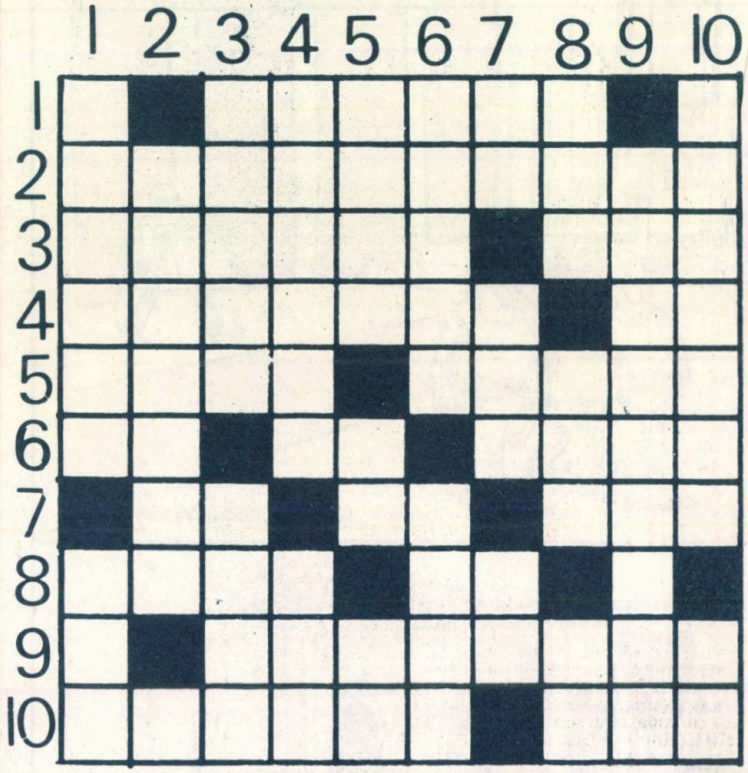

amintiri din copilărie

ORIZONTAL: 1) Mărioara lui moș Andrei și Mărioara lui Moș Vasile, pentru Nică. **2)** „O zgîtie de copilă ageră la minte". **3)** „M-am azvîrlit pe părul unui cal, am alergat acasă" (inf.) — Luate la ceartă! **4)** „Ne prindem noi, vr-o cîțiva băieți din sat, să ne ducem cu plugul" — „Fiind cuprins de fericire"! **5)** „Și eu eram vesel ca vremea cea bună și sturlubatic și copilăros ca vîntul în tulburarea sa" — Cadru pentru reamintit „Amintiri din copilărie". **6)** Humulești, 72! — TEI! — Epitet al bădiței Vasile cînd l-a pus „pe unul, Nic-a lui Costache, să mă protocească". **7)** „Ieși, copile... părul bălai afară..." — La școală! — Alungă păsările. **8)** Lună cînd „baba Dochia nu-și lepădase toate cojoacele" — „În ogradă la moș Luca"! **9)** „Cînd a mai auzit mama și asta, s-a făcut foc". **10)** „De-a mai mare dragul să fi privit pe Davidică, flăcău de munte" — Rămasul peste noapte la Blăgești.

VERTICAL: 1) „M-am îngropat în țărînă la rădăcina unui copac" — „Așa eram eu la vîrsta cea fericită". **2)** „O uitasem acasă pe prispă, în albiuță". **3)** Epitet al lui Nică Oșlobanu — „boț de mămăligă, umplut cu brînză, rotund, prăjit pe jăratic și bun de pus drept inimă, cînd ți-i foame" (pl.). **4)** Indicat — Săritură. **5)** Din staroste! — Ion Creangă — Inimi de pupeze! **6)** Aliere — „Și Iașii, pe care nu-i văzusem niciodată nu erau aproape de Neamț, ca Folticenii". **7)** Scade! — A picta central! — La Smaranda! **8)** „Cămășuice cusute cu bibiluri" (sing.) — „Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul" — „Însă iar mă întorc"! **9)** „Noi știm a învîrti sapa, coasa și secera" (fem. dim.). **10)** „Dragi îmi erau tata și mama" — În Iași!

creştem odată cu ţara

ORIZONTAL: 1) Indemnizaţie acordată de partidul şi statul nostru familiilor cu copii — Instituţie de ocrotire şi creştere corespunzătoare pentru şcolari şi preşcolari. **2)** Generaţie a cărei creştere, educare şi formare pentru muncă şi viaţă se situează între preocupările de seamă ale partidului şi statului — Instituţie de ocrotire pentru copiii în vîrstă de pînă la 3 ani, creată în baza legii nr. 3/1970. **3)** Elena Coman — E încă numai de-o şchioapă (fem.) — Unităţi de ocrotire cărora în actualul cincinal li s-au adăugat încă 32.400 locuri (sing.) **4)** Factori educativi, pavăză a moralei societăţii noastre socialiste — Interjecţie — Traian cel mic! **5)** Cadru propice pentru amenajarea „Orăşelului copiilor" (pl.) — Ocrotitori legali — A exista. **6)** Centre de răspîndire a cunoştinţelor ştiinţifice şi culturale, de educaţie politică cetăţenească şi etică, care vor cuprinde pînă în anul 1985 cca. 27% din populaţia ţării — Capriciu. **7)** Neam — Să creşteţi mari şi să fiţi sănătoşi — Începe meditaţia! **8)** Ocrotiţi prin legi speciale ale statului (sing.) — Prichindei. **9)** Element esenţial de viaţă, învăţătură şi muncă — Mijloc modern audio-vizual de informare, instruire şi în acelaşi timp de îndrumare politico-ideologică, de educaţie civică şi patriotică a tineretului. **10)** În spate la blocuri! — Se-ncurcă uneori — Masă ţărănească. **11)** O autoritate în materie de copii (pl.) — Erbiu. **12)** Cauză a întregului popor, dovada supremă a dragostei faţă de patrie — Calcinat, **13)** Soare antic — Formă a învăţămîntului superior care la finele anului 1985 va cuprinde peste 200 mii studenţi.

VERTICAL: 1) Loc de organizare a activităţilor tehnico-productive în unităţile şcolare — Papă-lapte. **2)** Instituţii de învăţămînt mediu cărora li se vor crea condiţii ca pînă în anul 1990, să fie generalizat învăţămîntul de 12 ani — Sprijin părintesc (fig.) — La revedere. **3)** Olga Neacşu — Instituţii pentru preşcolari, care pînă la sfîrşitul actualului cincinal vor mai cuprinde 156.000 copii între 3—6 ani (sing.) **4)** Grădiniţe cu regim de internat ale căror locuri împreună cu ale celor cu orar redus se vor mări pînă la finele cincinalului actual cu încă 20.000 (sing.) — Fata lugojana — Strigăt de entuziasm. **5)** Acari! — Caise! — Inflamaţia urechii. **6)** Metodă pedagogică — Alţi ocrotitori legali. **7)** Oameni citiţi (sing). — Domeniu de activitate, de preocupări (fig.). **8)** Elevi fruntaşi! — Casa pionierilor şi şoimilor patriei în marile oraşe (pl.). **9)** În faţa ecranului! — Slabi (fig.) — Acordă o atenţie deosebită creşterii şi educării tinerei generaţii, asigurînd toate condiţiile realizării acestui scop. **10)** Un minunat dar oferit elevilor în fiecare an de către partidul şi statul nostru (pl.) — Instituţie care urmăreşte în primul rînd ocrotirea minorilor lipsiţi de ambii părinţi (pl.). **11)** Isteţ — Cîntece în premieră! — Cap de student. **12)** Voievod al Moldovei (1354—1358) — Principalul factor educativ de care alături de şcoală depinde în mare măsură eficienţa întregii activităţi de formare a tinerei generaţii pentru muncă şi viaţă. **13)** Lucrări de laborator — Asigură stima şi preţuirea societăţii.

Ioan SASU — Vişeu de Sus

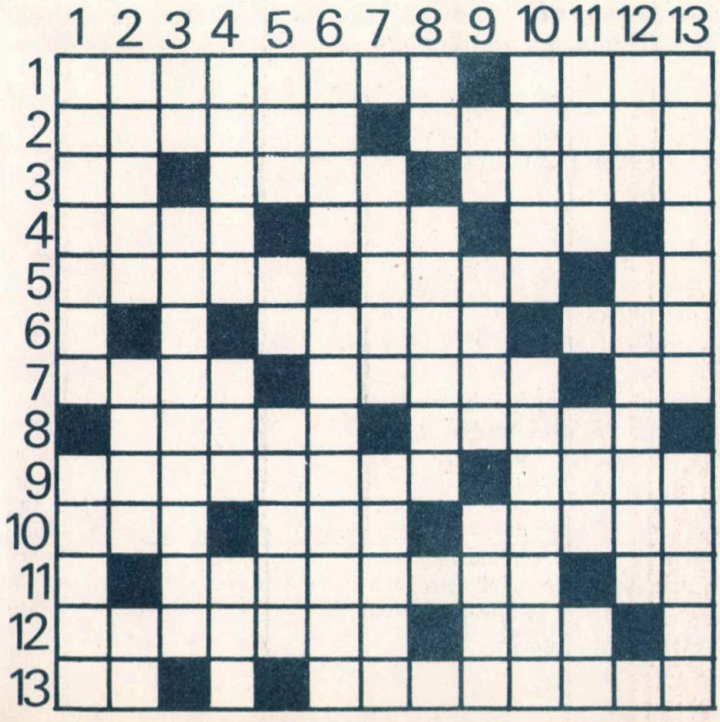

scurtisime

- *Convins fiind de înţelepciunea proverbului: „Cine n-are bătrîni, să-i cumpere", şi-a mai luat o... soacră!*
- *Judecătorii care împart dreptatea, dau dreptate celor care au dreptate şi nu celorlalţi. Asta nu mai este împărţire ci... adunare!*
- *Inevitabil, primul drum îl faci pe verticală şi ultimul la orizontală. Optim este ca unghiul format să fie... obtuz!*
- *Mai sînt şi poeţi care, în lipsă de Pegas, încalecă pe cai... verzi pe pereţi!*
- *HP este simbolul cailor-putere. Dar al... iepelor-putere?*
- *Proştii nu prea au minte. Atunci cum de au... măsea de minte?*
- *Unii, ajunşi în funcţii înalte nu mai privesc în jos. De frică. Au rău de... înălţime!*
- *Chiar dacă necuvîntătoarele vorbesc în fabule, de gîndit, gîndim tot noi...*
- *Nu e bine să cădeţi pe gînduri. Dacă, din cădere, vă luxaţi o... idee?*

fiecare cu proverbul lui

- *Unde nu-i cap, vai de picioare — spune miriapodul!*
- *Calul de dar nu se caută la dinţi dacă nu-i cu mînere — — afirmă gimnastul!*
- *Cine n-are bătrîni, să-i obţină prin transfer — susţin echipele din provincie...*
- *Toamna se numără bobocii! Seara sau dimineaţa? Se întreabă pisălogul.*
- *Sîngele apă nu se face (spun donatorii!).*
- *Soarta şi-o mai face omul şi cu mîna lui! Numai fotbalistul cu... piciorul!*
- *Greşeala mărturisită este pe jumătate iertată — spun cei care folosesc... jumătăţi de măsură!*
- *Gura lumii n-o astupă decît... Pămîntul, deocamdată (Adrian Păunescu!).*
- *Cine cere, nu piere — dar să nu ceară în scris (birocratul).*

D. C. Mazilu

TOMA ALEXANDRESCU

sufletul pămîntului

Curg apele Moldovei,
Lin,
Mînglind amintiri,
Ca sufletul moldav
Obrazele pruncilor
Înaintea furtunii

Curg apele Moldovei,
Abia susurînd,
Pentru a nu tulbura
Liniştea încremenită
A veacurilor,
Adunată în morminte neuitate:
Comorile dorurilor neostoite
Ale bunilor noştri

Intraţi în nemurire
Cu bucuria libertăţii apărate.

Curg apele Moldovei,
Ca o rugăciune fără sfîrşit,
Tremurată în neauz,
Asemeni luciului mişcător
Din albiile şesurilor.

În orele aurorei,
Din nemişcarea lor
Se înalţă spre infinit
— Uşor şi frumos ca o idee —
Sufletul pămîntului descătuşat,
Purtînd, — ca o boare a vieţii,
Durerile timpilor...

primăvara

Primăvara cerne cu alint,
Borangic solar peste cîmpie,
Cîntă-n firul vieţii, renăscut,
Basme strînse-n tril de ciocîrlie.

Pe pămînt, paletă de lumini,
Florile-au ţîşnit ca o poveste,
Totul e culoare şi parfum,
Bucurii de împliniri celeste.

Adunate-n fire de cleştar,
Din tristeţea lacrimii de ghiaţă,
Apele, în hohot milenar,
Sparg zăgazuri pentru-o nouă viaţă.

Şi-n acordul timpului hoinar
— Simfonii în orchestrări divine,
Păsări călătoare reapar
Pe oceanul zărilor senine.

Primăvara cerne cu alint,
Borangic solar peste cîmpie,
Freamătă natură şi pămînt,
În imens tumult de bucurie...

NICOLAE N. RĂDULESCU

Tablouri din patrimoniul de artă universală al Muzeului de Artă al R. S. România în expoziții din străinătate

Patrimoniul Muzeului de artă al R.S. România, valoros atît prin comorile sale de artă națională cît și prin cele de artă universală, este unanim apreciat atît de publicul vizitator cît și de specialiști. Cele de mai sus sînt demonstrate și de faptul că numeroase opere de artă din cel mai mare muzeu al țării, au fost solicitate să facă parte din expoziții de prestigiu în străinătate. Astfel „Răstignirea" lui Antonello da Messina a fost expus în 1953 la Messina și în 1961 la Cracovia în cadrul expoziției de artă italiană din secolele XIV—XV, „Madona cu sfinți" al lui Marco Zoppo a figurat în expoziția retrospectivă de la Napoli din 1867, „Ursita bună" de Ercole de Roberti a făcut parte din expoziția de artă italiană din secolele XIV—XV de la Cracovia din 1961, „Adorația păstorilor" capodopera lui El Greco a figurat în expoziția colecției Felix Bamberg de la Bruxelles din 1877, în expoziția „El Greco" organizată de revista Gazette des Beaux Arts la Paris în 1937 și în expoziția de pictură europeană din secolul al XVII-lea, organizată la Burlington House din Londra. O altă pictură a lui El Greco, „Logodna Fecioarei" a făcut parte din expozilia „El Greco" de la Paris din 1937, organizată de Gazette de Beaux Arts, „Peisaj" de Max Liebermann a figurat în expozițiile care au fost organizate în 1965 la Berlin și Leipzig, cu ocazia împlinirii a 30 de ani de la moartea artistului. „Omul cu tichia albastră" celebrul tablou al lui Jan Van Eyck a fost expus în cadrul expoziției primitivilor flamanzi de la Bruges din 1902 și în cadrul expoziției maeștrilor flamanzi de ia Londra din 1906. La expoziția primitivilor flamanzi de la Bruges din 1902 au fost expuse și „Portret de bărbat citind" și „Portret de femeie rugîndu-se" de Hans Mamling. „Vara" de Jacob Jordaens a făcut parte din expoziția retrospectivă „Jordaens" din 1905 de la Anvers și din expoziția „Jordaens" de la Ottawa din 1968—1969 „Haman implorînd iertarea Estherei", celebra pictură a lui Rembrandt, a figurat în expoziția retrospectivă „Rembrandt" de la Köln din 1836, în expoziția „Rubens" de la Anvers din 1877, în expoziția „Rembrandt" de la Amsterdam din 1898 și în expoziția de artă olandeză 1450—1900 de la Londra, din 1929. „Peisaj italian cu figuri" de Claude Lorrain a fost expus în cadrul expoziției „Rubens" de la Anvers din 1877. „Camille" de Claude Monet a figurat în expoziția de capodopere ale artei franceze, de la Paris, din 1937 și la expozițiile retrospective „Monet" de la Londra și Edinburg din 1957.

Aceste capodopere ale artei universale, împreună cu celelalte opere ale artiștilor români sau străini, sînt o mărturie vie a grijii pe care statul nostru o poartă pentru valorificarea a tot ce este mai bun în artă.

Portret de bărbat citind, pictură de HANS MAMLING

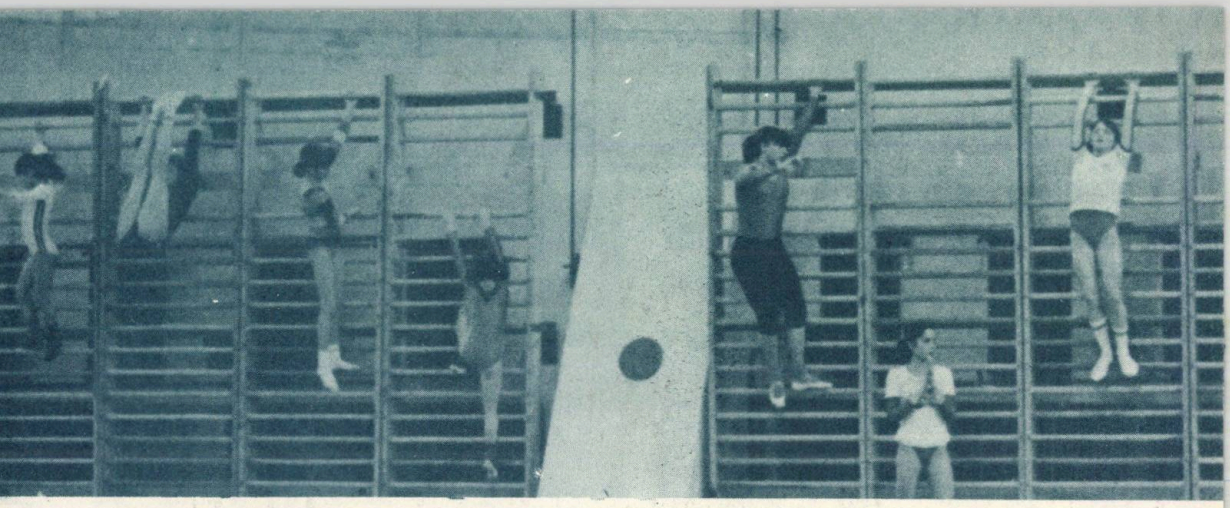

Cu BELA KAROLY despre gimnastica feminină românească și perspectivele ei

250 de noi fetițe — speranțe, pentru campionatele mondiale din Mexic

Despre antrenori mai toate articolele de presă uită să spună o vorbă. Cel mai adesea, totul se reduce la un „bravo lor!" și cam atît. Ei, marii descoperitori și „șlefuitori de diamante", merită cu prisosință un loc mai aproape de inima noastră. La ora cînd scriem aceste rînduri, olimpiada moscovită a fost încheiată, dar comentariile continuă. Ele se învîrtesc în jurul rezultatelor, ale campionilor, arbitrilor și — ca de obicei — mai puțin în jurul antrenorilor. Aceeași soartă o are și Bela Karoly! Soartă de antrenor!

Totuși, astăzi, cînd ne putem mîndri mai mult decît oricînd cu rezultatele deosebite ale gimnasticii noastre feminine — care încheiase pe primul loc al clasamentului pe națiuni, mondialele de la Fort Worth, și a cîștigat, acum, nu mai puțin de șapte medalii olimpice — avem datoria să pronunțăm cu respect și stimă numele celor doi antrenori: Marta și Bela Karoly, pentru munca și strădania depuse în pregătirea gimnastelor și care, prin competența lor au asigurat gimnasticii feminine din România o afirmare strălucită pe plan internațional, în confruntări de mare anvergură, confruntări pe care le-au dominat, numai ei știu cum! Adică, cu foarte multă muncă. Cu muncă, cu tragere de inimă, cu pasiune, cu migală și cu perseverență și, adesea, cu inerente sacrificii personale, despre care ei refuză să vorbească!

La sosirea gimnastelor noastre de la Moscova, ca de obicei — după succese răsunătoare — la aeroport, lume multă. Oameni de toate vîrstele, cu o floare sau numai cu un gînd bun, au ținut să facă o primire cît mai caldă și frumoasă gimnastelor noastre fără egal. Bravo, Nadia! Bravo, Emilia! Bravo, Melita! Felicitări, Marta! Felicitări Bela Karoly! Îmbrățișări cu cei dragi, bucuria reîntoarcerii. Autografe pentru numeroșii iubitori ai sportului. Lui Bela Karoly i-am adresat întrebarea ce sta pe buzele tuturora: „Cum a fost?". Răspunsul a venit imediat. „Cum a fost, știți foarte bine".

„A fost o luptă încordată de care, din păcate, nu ne face plăcere să ne aducem aminte. Sîntem din nou acasă și ăsta-i lucrul cel mai important!" Repetă: „Din nou acasă!„ și continuă: „cred că sînt cele mai frumoase cuvinte din limba română. Ați văzut cu toții la televizoare; cred că medaliile fetelor puteau și trebuiau să fie și mai strălucitoare. Dar, sîntem foarte fericiți că am venit acasă. Acasă e cel mai bine! Sigur, Moscova a fost o etapă dintr-un drum lung, un drum foarte lung pe care ne-am angajat. Cum a fost? N-aș vrea să mai vorbesc despre ce-a fost. Să vorbim despre ce va fi și, mai ales, despre ce trebuie să fie. Sîntem într-unul din cele mai importante momente ale gimnasticii noastre. Păreri, în sport, ca în orice domeniu dealtfel, pot fi și pro și con-

tra. Toate națiile din lume pot fi subiective. Adică, țin partea echipei ce le reprezintă. Dar, de la a fi subiectiv, pînă la a determina nedumeriri, e o distanță mare... Menirea noastră este să demonstrăm că sîntem mai buni și acest lucru trebuie să fie pentru noi o problemă de onoare și de cinste. Dacă vom pierde bătălia, cu valorile pe care le avem, nu ne va ierta nimeni. Vom da apă la moară celor care confundă cu „patriotism excesiv", dorința noastră de a ocupa locurile pe care le merităm în gimnastica feminină mondială. Și vom dovedi valoarea noastră prin evoluții și mai bune. Ne gîndim de pe acum la viitoarele campionate mondiale de gimnastică, din Mexic. Va fi o reîntîlnire cu adversare mai vechi și

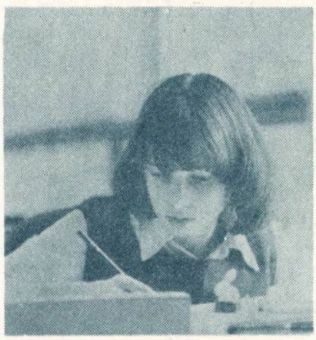

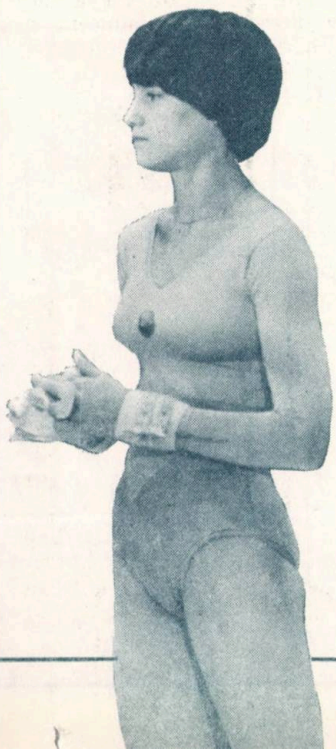

mai noi, dar și cu nemaipomenitul public mexican, care ne iubește și în fața căruia ne-am pregătit atît de bine, timp de aproape o lună de zile, înaintea campionatelor mondiale de la Fort Worth, din Statele Unite".

Despărțirea de antrenorul Bela Karoly, pe aeroportul internațional Otopeni, era iminentă. Reușesc să întreb unde poate fi găsit în continuare. „Cum unde?, îmi răspunde, la Deva! Acolo mă puteți găsi! Fetele iau o binemeritată vacanță. Eu și soția mea mergem s-o vedem pe micuța noastră Andreea și să ne-apucăm de treabă. Nu plecăm nicăieri".

Dar, la Deva, Bela Karoly nu este ușor de găsit. Mai întîi, să spunem că nu era acasă. L-am găsit la Sala sporturilor, însoțit de Marta și de coregraful Geza Pojar, înconjurați de multe, foarte multe fetițe din grădinițele și școlile județului, candidate la gloria unor Nadia Comăneci, Emilia Eberle, Melita Rühn, Rodica Dunca, Dumitrița Turner sau a altor componente ale lotului național de gimnastică, de azi. Ni s-a explicat că e vorde de un trial — devenit obișnuit — în cadrul căruia sînt văzute sute și chiar mii de fetițe, din care vor fi alese 250, ce vor participa, apoi, la o tabără specială în care antrenorii se pot convinge de posibilitățile viitoarelor eleve. Cele care se vor remarca prin calități fizice și talent, vor deveni elevele Centrului de gimnastică și atletism din Deva. Auzind

de talent, ne-am mirat puțin, dar, pe loc, ni s-a spulberat uimirea. „Talentat poate fi, în gimnastică, un copil căruia nu trebuie să-i spui un lucru de două ori. Un asemenea copil a fost Nadia. Cu astfel de copii nu-ți pierzi niciodată timpul"

Despre „stelele" — deocamdată fără nume — ale Centru-

lui de gimnastică și atletism din Deva am aflat că sînt împărțite în grupe valorice și de vîrstă, de la șase la zece ani. Soții Bela și Marta Karoly au și declarat cu bucurie în glas: „Avem și noi speranțele noastre printre cele foarte mititele. Cînd sînt la cursuri, ele abia se văd din băncile școlii, dar cu experiența anilor anteriori și, fără a risca prea mult, putem spune că multe dintre

MARTA KAROLY

ele **vor fi de talie internațională**". Le dăm crezare — și, cum am putea să n-o facem cînd ne-au dat atîtea dovezi. După sosirea celor doi la Deva, acum vreo doi ani și jumătate, mulți au fost septici. Între timp, ei și-au văzut de treabă. Se bucură de stimă și prețuire, de excelente condiții de lucru. S-a statornicit un climat de interes general al organelor locale și județene, pentru asigurarea condițiilor materiale și organizatorice necesare, la care își aduc aportul și C.N.E.F.S.—ul și Ministerul Educației și Învățămîntului. Înainte de toate, Centrul beneficiază de o bază materială unică în țară, la dotarea și nivelul cerințelor internaționale, putînd concura cu orice sală de acest gen din Europa. Există o școală cu program de gimnastică și atletism. Se pot lăuda cu o pepinieră pentru gimnastica de mare performanță, care în condiții normale nu s-ar realiza decît pe parcursul mai multor ani. La Deva există o atmosferă favorabilă gimnasticii și un cadru adecvat creat, mai ales prin rezultatele obținute în sportul de performanță.

Cum se spune, **despre Nadia, numai de bine.** Este cea mai bună gimnastă din lume; ea a revoluționat gimnastica și, desigur, nu e ușor să fie egalată. Nadia va mai avea un cuvînt greu de spus în gimnastica mondială, încă mulți ani. Pentru Bela Karoly, și nu numai pentru el, cea mai mare realizare de pînă acum a Centrului național de gimnastică este, fără îndoială, Emilia Eberle. Sosită de exact doi ani și jumătate, ca gimnastă cu rezultate foarte modeste în ierarhia națională, ea are astăzi un palmares de invidiat, din care nu lipsesc titluri de campioană mondială și europeană, de cîștigătoare a numeroase competiții de anvergură. Dacă la olimpiadă n-a luat nici o medalie de aur, nu este vina ei. A făcut tot ce-a putut — și la paralele chiar o merita. Oricum, nici argintul nu-i de lepădat. „Din tînăra generație, creație a acestor condiții de pregătire și organizare a antrenamentelor sportive, greu aș putea să mă opresc la un singur nume", ne declara antrenorul Bela Karoly. Dar, „între numele consacrate pe plan mondial au pătruns și Rodica Dunca, Melita Rühn, Dumitrița Turner" și „se așteaptă să vină puternic, încă, fragedele, doar ca vîrstă, Ancuța Chiș și Ecaterina Szabo". Lui Bela Karoly, deținător al „Ordinului Muncii" clasa I, antrenor și selecționer cu merite și perspicacitate recunoscute, ca și Martei Karolyi, li se cuvin mulțumiri pentru ce au dat și vor mai da gimnasticii românești și creșterii prestigiului ei. Mulțumirile noastre și ale tuturor iubitorilor sportului din țara noastră. Le mulțumim și pentru acest dialog. Foarte adesea lipsesc întrebările, dar ele se înțeleg. Important este ceea ce fac și ceea ce gîndesc Marta și Bela Karoly. Ei au convingerea că pot reedita succesele din anii trenuți. Le-o dorim din toată inima.

ION PREDOȘANU

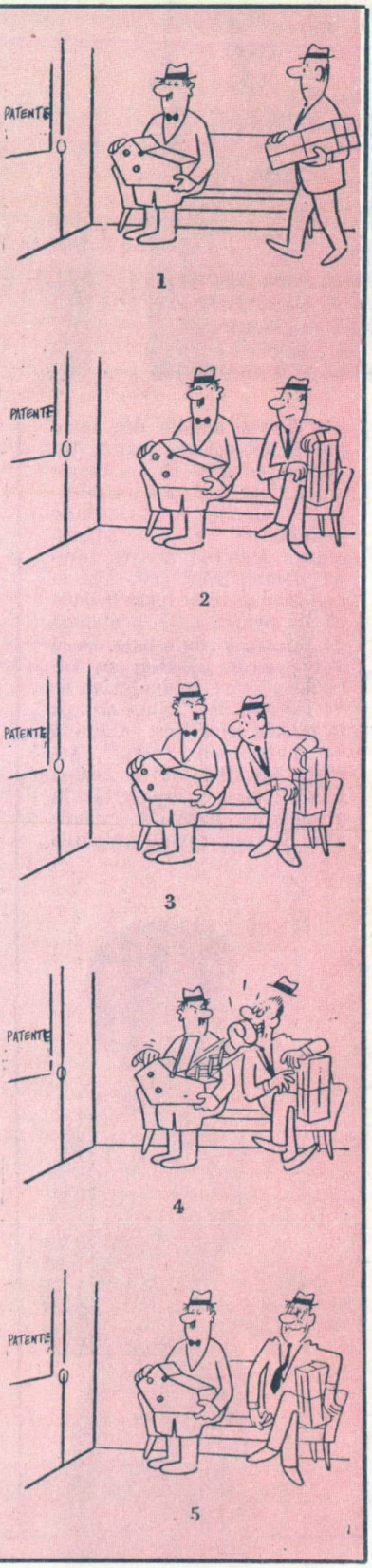

WALTHER VON DER VOGELWEIDE —minnesänger şi educator

Alături de Wolfram von Eschenbach, Walther von der Vogelweide (cca. 1170—1230) este unul din cei mai mari poeţi lirici din perioada de apogeu a Evului Mediu german. Arta sa poetică este rafinată şi graţioasă, versul se distinge prin splendoarea formei, realizînd, o deplină armonie între cuvînt, sunet şi conţinut. Conţinut pe care trubadurul îl va dezidealiza de canoanele minnesang-ului de pînă la el, dîndu-i autenticitatea vieţii reale. Vigoarea poeziei frămîntate de idei a lui Walther von der Vogelweide face din aceasta un instrument social puternic şi eficace în al cărui registru educaţia ocupă un loc de seamă. Nu întîmplător tratatele de istorie a pedagogiei îşi deschid paginile pentru acest poet ataşat de frumos şi bun, ce dă rigorilor pedagogiei o strălucire pe care numai marile adevăruri o pot avea.

Poezia a cărei tălmăciri o dăm mai jos este, în acest sens, un argument.

Vl. N.

educaţie

Niciodată n-o să se reuşească
să se impună disciplina cu nuiaua:
pentru cel care vrea să i se acorde onoare,
un cuvînt contează cît o lovitură.
Un cuvînt contează cît o lovitură,
pentru cel care vrea să i se acorde onoare.
Să se impună disciplina cu nuiaua,
niciodată n-o să se reuşească.

Păziţi-vă limbile,
asta se cade tinerilor,
puneţi zăvorul la uşă,
nu lăsaţi să iasă nici un cuvînt urît.
Nu lăsaţi să iasă nici un cuvînt urît,
puneţi zăvorul la uşă,
asta se cade tinerilor:
păziţi-vă limbile.

Păziţi-vă ochii:
astfel de moravuri lăsaţi-i să vadă,
care pot servi drept model,
pe toate cele urîte să le treceţi cu vederea.
Pe toate cele urîte să le treceţi cu vederea,
astfel de moravuri lăsaţi-i să vadă
care pot servi drept model:
păziţi-vă ochii.

Păziţi-vă bine urechile,
căci de nu sînteţi nebuni,
vorbe urîte să nu lăsaţi să pătrundă
altfel v-aţi face de ocară.
Altfel v-aţi face de ocară,
vorbe urîte să nu lăsaţi să pătrundă,
căci de nu sînteţi nebuni:
păziţi-vă bine urechile.

Păziţi-le bine pe toate cele trei,
din păcate prea expuse.
Limbile, ochii, urechile sînt
adeseori imorale, oarbe faţă de onoare.
Adeseori imorale, oarbe faţă de onoare,
limba, ochii, urechile sînt
din păcate prea expuse:
păziţi-le bine pe toate trei.

centenar G. BACOVIA

„cu un creion de grafit, sau plumb“ culoare gri

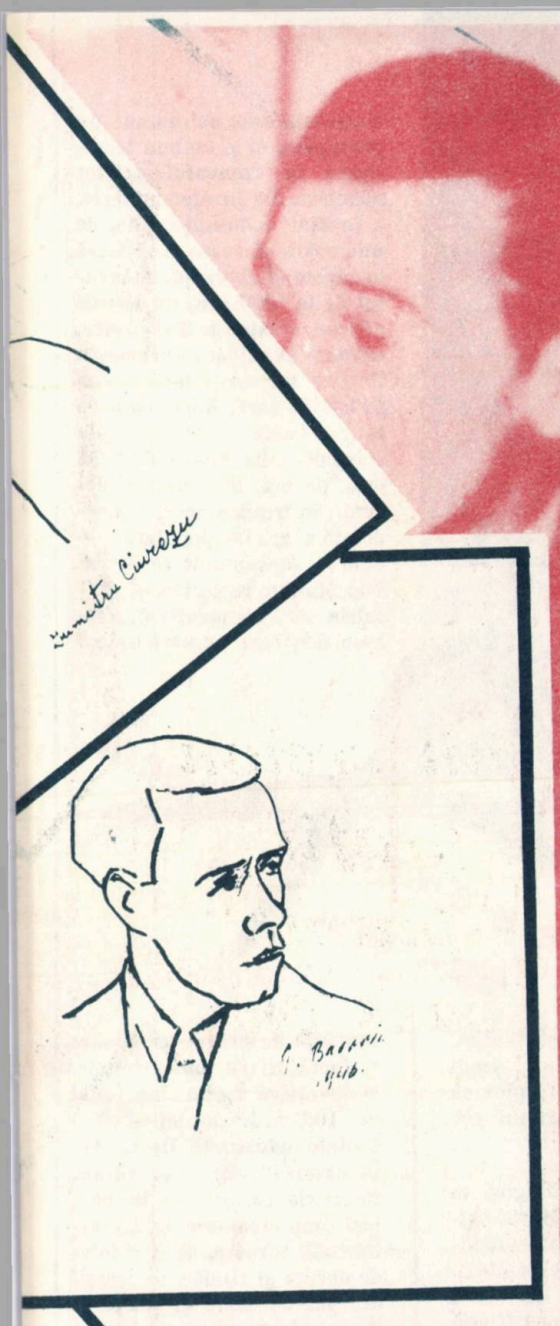

Exegeții și comentatorii operei lui G. Bacovia au vorbit despre virtuțile plastice ale peisajului și despre cromatica simbolismului bacovian, în contextul simbolismului românesc și european.

Amintim în acest sens studiul „Glosă la cromatismul bacovian" al prof. univ. dr. Edgar Papu, care aduce valoroase contribuții de interpretare a funcțiilor estetice ale limbajului operei marelui poet.

Sugestiile picturale în creația lui G. Bacovia sînt numeroase. Poetul însuși avea deosebitul dar de a-și împodobi manuscrisele cu inspirate schițe în creion, sugerînd plastic atmosfera unora dintre poemele sale.

Avem în față facsimilul poeziei „Nervi de toamnă" („Mister"). O grațioasă siluetă feminină aflată în dosul unor gratii ilustrează atmosfera strofei a doua a poemului: „Un bolnav poet, atacat, / Se plimbă tușind pe la geamuri / O fată, prin gratii plîngînd / Se uită ca luna prin ramuri". Facsimilul poeziei „Decor" are creionate pe fundalul titlului siluetele cîtorva copaci singuratici: „Copacii albi, copacii negri / Stau goi în parcul solitar...

Linia desenului este simplă. de o mare sobrietate și discreție.

Portretele și autoportretele bacoviene se remarcă prin strădania autorului de a surprinde în cîteva linii fizionomia umană în tot ceea ce are ea mai caracteristic, mai expresiv.

Reproducem, în continuare, din Colecțiile Bibliotecii Academiei R.S.R., Fond Cabinetul de stampe, Mapa AD II/113 planșele 4, 32, 84 reprezentînd portretele scriitorilor D. Ciurezu (1901—1968), Nicolae Milcu (1903—1933) și Mircea Damian (1899—1950), lucrate de Bacovia în 1946, care constituie frînturi ale unui univers artistic singular, în care și-au dat întîlnire, într-o fericită osmoză, muzica, plastica, poezia.

prof. Marius POP—Ploiești

Gorjului, este nu numai un practician, ci şi un bun teoretician în domeniul artelor populare. De învăţat meserie, a învăţat în familie. Ştie, de mic copil, să coase şi să ţească la război şi gherghef. A învăţat de la tatăl său, un iscusit artizan, creator de ii şi vîlnice, covoare şi cojoace gorjeneşti. Traian Burtea este un caz fericit la care, după cum se spune, arta populară s-a transmis „din tată-n fiu". El este, de mai bine de trei decenii, în fruntea acestei „academii a artelor populare" — cum a supranumit scriitorul Pop Simion, în cartea sa „Paralela 45", cooperativa „Arta casnică", care numără astăzi

Cine s-a-mpuns cu acul, nu-l mai lasă

Există, desigur, destule fotografii ce vorbesc mai mult decît o mie de precizări şi explicaţii. Despre destinul contemporan al artelor populare, al artelor etnografice, nici fotografiile şi nici cuvintele nu sînt, încă, îndeajuns de grăitoare. Şi fotografiile şi miile de cuvinte rămîn neputincioase nereuşind a da întreaga măsură a perenităţii artelor populare. Tocmai de aceea, nici nu ne propunem aşa ceva. Ceea ce se vede în imaginile de faţă sînt crîmpeie, dovezi certe, ale unor meşteşuguri ce nu mor. Sînt rodul modest al unor escale pe care le-am făcut în anii din urmă.

La Drăguş, sub munţii Făgăraşului, se mai fac şi azi cojoace — „cojoacele de Drăguş", renumite în tot Ardealul. Ba, chiar şi în Muntenia. Cea mai veche familie de meşteşugari-cojocari este Sofonea, iar unul Tasu Sofonea, cojocar şi „profesor" predă, cu bune rezultate, abecedarul cojocăritului copiilor, şcolii din sat. O dovadă în plus că vechile meşteşuguri nu vor putea fi uitate.

Nu departe de Drăguş, la Avrig, le găsim pe Maria Spiridon şi suratele sale neîntrecute în cusături şi ţesături. Ce iese din mîinile lor e artă adevărată. Cîtă muncă şi cîtă migală în ceea ce fac! Pe cele mai multe, ochii nu le mai ajută de atîta cusut la lumina slabă a unei lămpi cu gaz sau a vreunui bec. Deşi sînt, cu vîrsta, departe de prima tinereţe, ele îşi rup din timpul lor şi dăruiesc din ceea ce ştiu, din arta lor, elevelor şcolii din Avrig, pentru păstrarea vechilor meşteşuguri...

Traian Burtea, preşedintele Cooperativei meşteşugăreşti „Arta casnică", din Tismana mai bine de 3000 de lucrătoare şi lucrători de toate vîrstele. Cooperativa are un plan anual de 100 milioane lei — cît o unitate industrială. Deci, „Arta casnică" este o adevărată industrie casnică — în acelaşi timp creatoare de nemaiîntîlnite covoare, de ii şi fote, de oprege şi vîlnice, de trăişti din păr de capră şi ştergare, de confecţii artizanale de toate tipurile.

„Arta casnică" patronează şi trei clase ale şcolii generale din Tismana, în care elevii şi elevele îndrăgesc cusutul şi ţesutul. N-am spus „deprind cusutul şi ţesutul" pentru că mulţi le ştiu de-acasă. Că, de pune copilul mîna pe ac, chiar de se-nţeapă, n-o să-i dea nimeni peste degete. Şi, ne spunea Traian Burtea, „cine s-a-mpuns odată cu acul, nu-l mai lasă"...

Fotoreportaj de
ION PREDOȘANU

ANDREI CIURUNGA

burebista

Din miezul epopeic al anilor bărbaţi,
în permanenta noastră dăinuire,
ne-am împietrit destinul pe oase de Carpaţi
şi-n fluierele simple l-am îmblînzit, subţire.
Arăm această ţară de mii de primăveri,
de cînd porniră plugurile-ncoace.
De mii de toamne rotunjim în meri
statornica fiinţă a plaiurilor dace.
Statornica-ntrupare la cuget şi la chip
ce-a scris-o Burebista, cu platoşe chezaşe,
cînd neamurile lumii, ca norii de nisip,
cutreierau văzduhul, tot căutînd făgaşe.
Cuvintele, zic unii că lunecă şi mint —
dar nu ne-nşeală cioburile sfinte,
o, cioburile noastre de lut sau de argint,
crescute, ca o iarbă, din vechile morminte.
Crescute, ca-n adîncul de foc al unui vers —
o, cioburile noastre de aur la răscruce,
mai scumpe decît toate migraţiile-n mers,
oricît nisip aurifer ar duce...
Căci neamurile lumii, cu lacome priviri,
ades ne-au străbătut din poartă-n poartă,
dar veşnica-ntrupare în cuget şi-n simţiri
ne-a scris-o Burebista, cu spada lui, pe hartă.

Rostire de ţară

Cu fiecare rotire de ceas şi-anotimpuri
şi cu fiecare-nflorire de ram
prin gînd şi prin suflet cuvintele
ca blînde şi albe şi-nalte culori
cresc într-o fără de seamăn rostire
de poem întru glie şi ţară şi neam.
Lîngă tărmuri de mare
însetatul de ardere, spiritul nostru
lîngă brazi, lîngă lanul de grîu
în flamuri frumoase de cîntec
îşi rodeşte temeiul zilei de mîine
gîndindu-se-n zbor şi-n lumină şi-n pîine.

FLORENTIN POPESCU

ELEVI... LA 1900

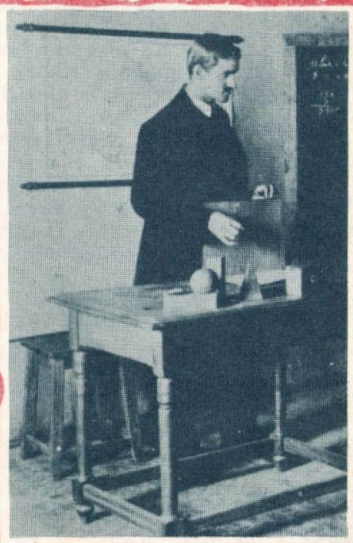

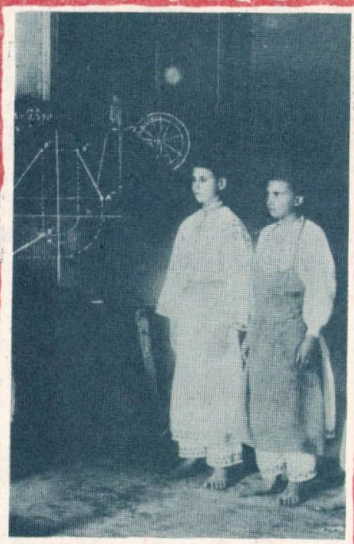

oameni şi... fotolii

FLORICA POP

Ai auzit că prietenul tău cel mai bun a fost avansat şi nu te miri. Îi faci chiar un bilanţ al calităţilor, bucurîndu-te că s-a găsit cineva care să i le descopere, numindu-l în postul potrivit. Şi, firește, te simţi obligat — conştiinţa nu-ţi dă pace — să-i strîngi mîna. Cu acelaşi aer degajat, cu acelaşi zîmbet pe buze, ca odinioară, cînd stăteai ore întregi cu el în acel reconfortant duel de idei, te prezinţi la porţile Olimpului său. Dar, chiar din primul moment te simţi contrariat. Ai în faţă un alt om! Chipul este acelaşi (e vorba de trăsăturile feţei), dar mina este complet schimbată! A îmbrăcat o nouă „haină". E încruntat, foloseşte un ton scăzut, o voce gravă şi se dovedeşte teribil de reţinut în discuţii (îl ştiai calculat, mai mult la bani, dar nu la vorbă...). Încearcă să-ţi explice, convingător, cît de greu s-a decis să accepte funcţia, că n-a tînjit după ea şi că nu s-a gîndit niciodată la măriri, nici măcar în vis, că....

Luînd cunoştinţă de această „dramă", tu, care stăteai cu felicitările pe limbă, cum se spune, le „înghiţi" pur şi simplu, simţindu-te obligat să devii compătimitor... Ce vrei,... are atîtea curiozităţi viaţa asta...

Deodată, cineva bate la uşă. Secretara anunţă că în anticameră se află un individ care ţine morţiş să-l vadă, să-i vorbească.

Îl invită, asigurîndu-te că va scăpa repede de el. Intrînd în vîrful picioarelor, şi făcînd reverenţe cu pălăria pînă la pămînt, copleşit de emoţii sufocante, omul se apropie, îşi cere mii de scuze că a îndrăznit, că s-a gîndit că... şi intră în subiect. Avea nevoie de o aprobare. Marele prieten, mulţumit de introducerea reverenţioasă a individului, nu l-a mai lăsat să continue şi, pe un ton foarte hotărît, îi precizează:

„S-a făcut. În 3 zile se va rezolva. Lasă o cerere la secretara mea şi..."

Năucit de facilul succes, omul începe să se retragă cu spatele spre uşă, măturînd continuu cu pălăria covorul persan, ce dădea atîta greutate biroului... După care, satisfăcut, prietenul precizează cu satisfacţie şi înţeles:

— Ce mult apreciez oamenii politicoşi...

În momentul acela — cel puţin de circumstanţă — am regretat că nu purtam pălărie. Şi, plecînd, respectul a fost „oficial" mărturisit.

*

De la întîmplarea aceasta trecuse mult timp. Deşi buni prieteni nu ne-am mai văzut. Într-o zi, însă — atunci cînd mă aşteptam mai puţin — sună telefonul:

— Alo! Alo! Vocea pare să-ţi fie cunoscută, dar, ca să nu comiţi vreo imprudenţă întrebi:

— Cine e la telefon?

— Vai!... se poate? Ce, nu mă mai cunoşti? Eu sînt... (şi-şi pronunţă numele mic: Săndel).

Ţie, care îl ştiai în vîrful piramidei — nu-ţi vine să crezi! Cum? El, căruia-i plăceau... oamenii „politicoşi"! Nu te laşi convins şi întrebi din nou.

— Cine?, Sandu? Nu cumva e o greşeală?...

— Ei, cum se poate să nu mă mai cunoşti? Eu sînt, dragă...

Acest „dragă" te face bănuitor. Vrei precizări.

— S-a întîmplat ceva? Trebuie să mă prezint undeva?

— A, nu! De mult mă tot gîndeam să ne vedem! Ţi-aminteşti de discuţiile noastre, de serile noastre, de... Şi apoi, brusc! Cînd poţi trece pe la mine?

Mintea ţi se înfierbîntă din nou: („Să ne vedem... noi"... îţi repeţi în gînd). Înaintea „clarificării" auzi de la celălalt cap al firului: (înţelesese stupoarea ta): „notează-ţi repede adresa mea. Te aştept în ziua de... la ora"...

— Dar — încerci să intervii! Ai vrea totuşi o explicaţie. Ţi-o dă el:

— A, da! Uitasem să-ţi spun că... nu mai lucrez acolo.

Am trecut din nou la...

Şi tu care îţi frămîntai mintea cum să faci ca să te poţi obişnui să porţi pălării!!!...

*

Eşti sunat de secretara şefului. Ţi se cere să te prezinţi imediat pentru a da unele detalii în legătură cu lucrarea întocmită!

şapte micro-cîntece de dragoste şi amărăciune

STEFAN AUGUSTIN

Se dedică marelui poet român ŞTEFAN AUGUSTIN DOINAŞ, căruia, în dezmierdarea noastră transilvană, îi zicem ŞTIVA.

pentru îngerul alb

Plutitor prin furtunile tîmplelor ca un albatros
Îngerul alb e uluitor de frumos!
Printre valuri de răscolitoare ispite uitate,
Acum, cînd îngerul alb e bolnav de prea multă puritate,
Cine mă ajută să-i fiu medic şi frate?

meditaţie lîngă moartea mistreţilor

Mistreţii au murit cînd fu ospăţul mare
Şi zeii se-nfruptară din carnea lor durută,
Plîngea o ţară-ntreagă cu vinul din pahare.
Parfumul cel mai fin cam începea să pută,
Iar noi, poeţi fiind, plîngeam lîngă palincă
Şi-am vrut să ne-mbătăm ca porcii, în neştire,
Dar am rămas lucizi ca înţelepţii, fiindcă
Ne aştepta în veac o nouă pătimire.

pene de păun

Într-o zi cînd am să-mi ies din minţi ca un nebun
Lîngă pletele spălăcite o să-mi aşez nişte pene de păun
Ca să fiu şi eu frumos măcar odată în viaţă
Lîngă domnii şi doamnele de care mi-e scîrbă şi greaţă.

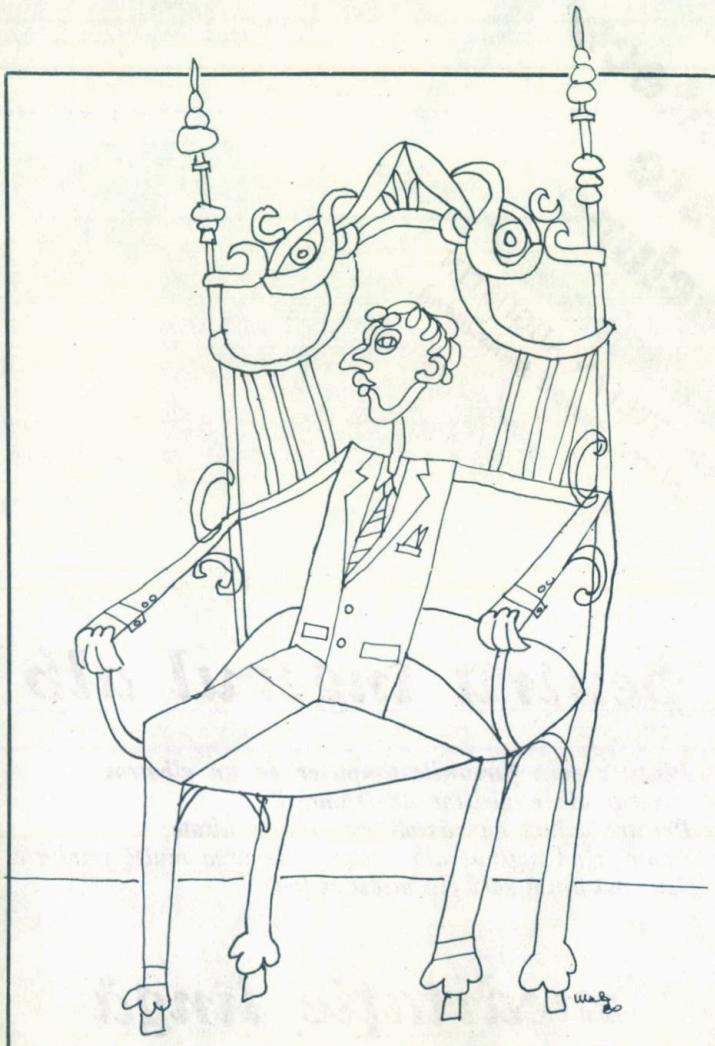

Sigur, îţi faci probleme.

Probabil că n-a înţeles ceva... sau... s-o fi strecurat vre-o greşeală! În astfel de cazuri şeful e necruţător. Intri şi aştepţi să-ţi ceară lămuririle dorite.

Abia apuci însă să rosteşti fraza protocolară, prin care îţi anunţi sosirea — el nu te vede — că sună telefonul. Într-o perfectă poziţie de drepţi, reverenţios, el, „şeful", îşi salută interlocutorul de la celălalt capăt al firului, cu capul, cu membrele superioare, cutremurîndu-şi întreaga fiinţă, după care e, firesc, de acord, cu tot ce i se spune: „Da, da! Sigur! Fără îndoială! Bine-înţeles! Sigur! Vai, ... se poate? Ce să mai discutăm! Totul e aranjat! Da, da, s-a făcut! Să trăiţi! Am înţeles! Cu stimă! Cu plecăciune! Cu deosebită consideraţie, cu"... şi pune receptorul în furcă. Gîtuit de emoţie, îşi scoate batista, îşi şterge şiroaiele de sudoare ce i se preling pe frunte, mai face cîţiva paşi prin cameră ca să-şi adune puterile „epuizate" în atîtea „acorduri" telefonice, să-şi revină, ca să poţi intra tu pe „fir".

Dar, n-apuci să termini a doua frază şi din nou blestematul de aparat îl solicită... Şi aşa continuă tortura... Odată, de două ori, de... N-ai ce face, asculţi. Eşti obligat, pentru că, aici, tu eşti „cel mic"...

●

Cunoşti că şeful ştie întotdeauna să fie şef cu subalternii. Dar, cum fiecare şef îşi are şeful lui, „ţine"

să-ţi
comp
Pe
lui, a
liu" —
cunoas
superio
unilor l
are şi, m
în mod c
privind
poate ven
din rîndul
de ei, trebu
alternul n
dreptate, în
sau poate î
iar în mater
buie să ştie
Atît. Altfel...
scîrţîie „scaun

●

Cu cît
vorbeşte
ţie! Cu
raţie! N
auzi:

Scena I: *Ea m-a*
Ce-am zis, aia a
I-am spus: azi vei
vorbă cu d-na X,Y,Z
intră-le pe sub piele,
ză-le, admiră-le, com
tează-le etc. Ştii,...
ţia lui... şi eu de el dep
cazul...

Şi asta a făcut!

Scena a II-a: *O suni la*
fon pe... Invit-o la
Vorbeşte-i despre noutăţile
magazine, despre... cutare sto
care este extraordinară, s
despre un material de rochi
care, fiind atît de deosebi
nu te-a lăsat inima să nu i-
cumperi, ştiind că preferă
culoarea aceea...

Am nevoie de bărbatu-său, ce să fac...

Scena a III-a: *Poimîine, o inviţi la noi pe... Pregăteşte-i o masă copioasă, cu raritäţi; pentru că, ştiu eu, îi plac delicatesele...; procură-i cît mai multe! Nu uita să-i trimiţi şi maşina... Va trebui să-mi aprobe...*

Şi-aşa şi-a petrecut — biata soţie — întreaga viaţă! Bob numărat... Ziua şi omul — sau, mai precis, ziua şi soţia.

Epilog: *Noroc că am ieşit eu mai devreme la pensie... Altfel, ar fi trebuit s-o „pensionez" pe ea...*

hotărîre

Am poruncit printr-un decret al inimii mele
Schimbarea femeilor pătimaşe în luceferi şi stele;
Vreau, înainte de plecarea fără întoarcere, să îmblînzesc
şi eu
Şerpii ce defilează pe bulevardele sîngelui meu.

petrecere neagră

Cîntecul meu e de moarte; tăcerea ta e de înviere
Nimeni nu ştie cît sîntem de nefericiţi
Şi de ce pe golgota iubirii am fost răstigniţi.
După ultima respiraţie, vom vedea noi ce vom mai face...
Poate că o să fie în lume mai multă dreptate, iubire şi
pace.

o, poate vine clipa

De ce-aţi gonit cu pizmă o pasăre albastră
Ce cuibul şi-l zidise la trista mea fereastră,
De ce-aţi rănit de moarte aripa ei cea sfîntă,
Ce sufletul meu negru mi-l binepreacuvîntă?
O, poate vine clipa ca-n cuibul inimii
În patrafir albastru din nou se va ivi.

ambiguitate

Îmbătrîneşti şi tu, sînt anii cam cincizeci,
Rochiţele ţi-s calde dar braţele mai reci.
Îmbătrîneşti şi tu. Degeaba-ţi vopseşti părul.
Văd, tot mai mult îţi creşte amurgul în privire,
Pe sîni adoarme visul în dulce amăgire
Şi taci cînd eu te strig şi nu mai poţi să-mi spui
O vorbă ce n-ai spus-o vreodată nimănui.
Ştiu: nu mai desluşeşti minciuna, adevărul.
Poate-i mai bine-aşa: să nu ştii niciodată
Bărbatul tău de-am fost, ori cruce-mpovărată.

GEORGE CIUDAN

scrisori ce pot interesa

din corespondența lui SPIRU HARET cu I. GH. DUMITRAȘCU, președintele Asociației învățătorilor din România

Așa cum se știe, I.Gh. Dumitrașcu, în 1894, împreună cu alți învățători, înființează „Asociația învățătorilor buzoieni", care-și propune ca principal obiectiv „luminarea prin noi înșine și ajutorarea pe cale morală și materială". Tot în același an apare și „Revista Asociațiunii învățătorilor buzoieni", ca prim organ al asociației create după modelul asociațiilor muncitorești ce apăruseră mai înainte, cu organe de presă proprii. Revista își propune să publice „articole asupra tot ce interesează pe învățător în dubla-i misiune de a instrui și educa". Apoi I.Gh. Dumitrașcu își îndreaptă acțiunile pe plan general, urmărind formarea unor legături fructuoase între toți învățătorii din țară, fapt ce determină apariția, în 1897, a revistei „Școala viitoare" ce se autointitulează „bucium de chemare a întregii învățătorimi la muncă și la luptă pentru școala rurală și pentru țărănime". Curînd, în 1900, datorită luptei sale asidue, se înființează „Asociația învățătorilor și învățătoarelor din România" cu „Revista învățătorilor și învățătoarelor din România", publicație care între 1900—1905 este redactată la Buzău. Dovedindu-se o figură de primă mărime a învățămîntului românesc din acea perioadă, I.Gh. Dumitrașcu a fost în grațiile ministrului instrucțiunii publice și al cultelor, Spiru Haret, cu care s-a aflat în permanentă corespondență — după cum se va vedea în cele cîteva exemple ce ne propunem să le prezentăm.

O primă scrisoare este cea prin care Haret îi cere să-i trimită inspectorului școlar B. Lippuis din Canada un abonament gratuit la „Revista învățătorilor și învățătoarelor din România".

Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor. Cabinetul Ministrului. 26 Noiembrie 1902.

Domnule Dumitrașcu,

D. B. Lippuis, inspector al școalelor — 193, une Maisoneuve, Montreal (Canada, America) — doresc să aibă principalele publicații pedagogice de la noi.

Oare nu ar fi bine ca și revista Dv. să facă sacrificiul de a-i acorda un abonament gratuit? El a ținut la 8 noiembrie trecut, la Montreal, o conferință foarte elogioasă asupra învățământului nostru.

Haret

La propunerea pentru o detașare, Haret îi răspunde:

Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor Cabinetul Ministrului. 25 Iulie 1903.

Domnule Dumitrașcu,

Pot da detașarea pentru un an, faceți cerere.

Haret

Altă dată, președintele Asociației învățătorilor îi cere mutarea lui I. Stoleru (învățător din Asociație) în Baia.

Domnule Dumitrașcu,

Cu părere de rău, nu pot muta pe I. Stoleru la Baia, pentru că locul acela este deja ocupat. De ce nu mi-ai scris deadreptul, ca să nu se piardă vremea?

Haret

Spiru Haret, încunoștiințat despre Congresul Internațional al Învățătorului Primar de la Paris, de I.Gh. Dumitrașcu, îi răspunde:

Valea Călugărească, 29 august 1910

Stimate domnule Dumitrașcu,

Se restituie piesele relative la Congresul de la Paris de la anul. Am luat cunoștință de ele. Socotesc și eu că Congresul va fi interesant și cînd va veni vremea ne vom gîndi să căutăm a fi și noi reprezentați la dînsul. *Haret*

Și, în sfîrșit, în ultima scrisoare ce o posedăm, i se solicită ministrului o colaborare.

Valea Călugărească, 6 august 1911.
Stimate Domnule Dumitrașcu,

Am scris, cum mi-ai cerut. Îți restituiesc actele. Cu Lunea viitoare mă stabilesc în București; prin urmare vei putea lesne să mă întîlnești.

Haret

Din toate aceste scrisori se observă prețuirea de care se bucura I.Gh. Dumitrașcu în fața marelui savant, ani de-a rîndul ministru al învățămîntului, creatorul învățămîntului românesc modern.

Gheorghe ANDREI

ARHIVELE ALMANAHULUI NOSTRU

autografe

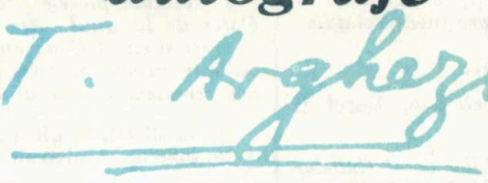

VIOREL NICOLESCU

Habent sua fata libelli. Cărţile îşi au propriul lor destin. Se vîntură între hotarele lumii dăruind generos nepreţuita comoară de spiritualitate ce o cuprind. După cum spune poetul:

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gîndită, gingaş cumpănită
Eşti ca o floare-a-nume înflorită
Mîinilor mele care te-au deschis...".

Fac popas în mîini de adorator sau de nevolnic. „Urne sacre" ale galaxiei Gutenberg, izvoare de înţelepciune şi cunoaştere. Papiernes Gedaechtniss der Menschheit (memoria — hîrtie a omenirii) numea cartea Schopenhauer.

Pentru ştiutorul îndrăgostit de nepreţuit şi frumos cartea se oferă în veştminte de gală: cu hîrtia nobilă de parfum exotic a exemplarelor de lux, înfrumuseţată de gravuri, încondeiată cu dedicaţia autorului. Galeria bibliofililor este onorată de nume ilustre precum: Petrarca, Pico della Mirandola, Matei Corvin, Colbert, Mazarin, Thomas Bodley. Din colecţiile unora s-au născut mari biblioteci.

O inegalabilă bucurie oferă bibliofilului opera lui Tudor Arghezi: ediţii rare, nu de puţine ori înnobilate de scrisul tremurat al celui care a risipit cu dărnicie autografe. Autografe ce concentrează deopotrivă ironia pamfletarului şi sensibilitatea dăltuitorului de vers. Stau dovadă întru aceasta şi cele de mai jos, pe cărţi ce le iubim cu mărturisită avariţie.

1. *Domnului Arhitect Horia Teodoru nişte versuri lucrate pe tencuială.*

10 April 1931 Bucureşti T. Arghezi

Dedicaţie pe pagina de gardă a exemplarului V din cele 26 pe hîrtie velină vărgată, numerotate de la a *la* z, *nepuse în comerţ, din volumul* Flori de mucigai, *„Cultura Naţională", 1931, formatul mic.*

2. *Domnului Radu Cluceru şi binevoitoarei d-sale atenţii de a trimite autorului exemplarul de faţă pentru o încondeiere pe pagina întîia. O face cu sfiala lucrătorului de cuvinte, înfricoşat să nu dea dezamăgire şi greş cu cărţile viitoare. Omagii*

12 Februar 1932 Bucureşti T. Arghezi

Pe exemplarul nr. 12 din cele 46 pe hîrtie velină vărgată, numerotate de la a *la* z *şi de la 1 la 20, nepuse în comerţ şi semnate de autor, din volumul* Cartea cu jucării, *„Cultura Naţională".*

În josul paginii ilustratoarea volumului, Lucia Demetriade-Bălăcescu, ne-a scris peste ani:

Domnului Viorel Nicolescu un apreciator al „smîngăliturilor" mele, cu bucurie că ştie ce e o carte mai frumoasă.

LDB. 976

De asemenea, pe coperta interioară, în colţul din dreapta, jos:

T. Arghezi Crăciunul anului 1931 Bucureşti

3. *La cinci ani după tipărirea acestei prime cărți de versuri, D. Radu Cluceru va putea să regăsească la începutul ei, ca și autorul, numele Regelui întors și la sfîrșit o aluzie la Prințul absent...*

Pentru eveniment.

12 Februar 1932 București T. Arghezi

Pagină de istorie scrisă pe coperta interioară a primei ediții din Cuvinte potrivite, *Fundația Culturală Principele Carol, 1927, exemplar cu ex librisul lui Radu Cluceru, unul dintre prietenii rafinați ai cărților, care trăiește cu nestrămutată demnitate înconjurat de flori și amintiri despre marii săi prieteni.*

4. *Domnului și artistului Arhitect Teodoru omagii*

Ziua Cărții 1935 T. Arghezi

Pe pagina de gardă a exemplarului E din cele 26, numerotate de la A la Z, pe hîrtie vidalon, nepuse în comerț, din Cărticica de seară, *„Cultura Națională“, 1935.*

5. *Domnului Constantin Fierăscu omagii literare de o zi a cărții*

Mai 1935 T. Arghezi

Cărticica de seară, *pagina de gardă.*

6. *La 6 iulie 1946 între caise și caiși*

6 iulie 1946 Mărțișor T. Arghezi

Pe pagina ce deschide primul ciclu — Iarba trează — din volumul Hore, *Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II“.*

7. *Pe o carte a iubitului prieten dacă dă voie, Domnul Ghiță Șerbu, un zigzag de negreală al autorului, întîrziat*

1 Martie 1948 Tudor Arghezi

În colțul din stînga sus al primei pagini a „Cuvîntului înainte“ la volumul Versuri, *ediții definitive, a doua ediție adăogită, exemplarul 23 din cele 25 nepuse în comerț pe hîrtie vidalon chamoix.*

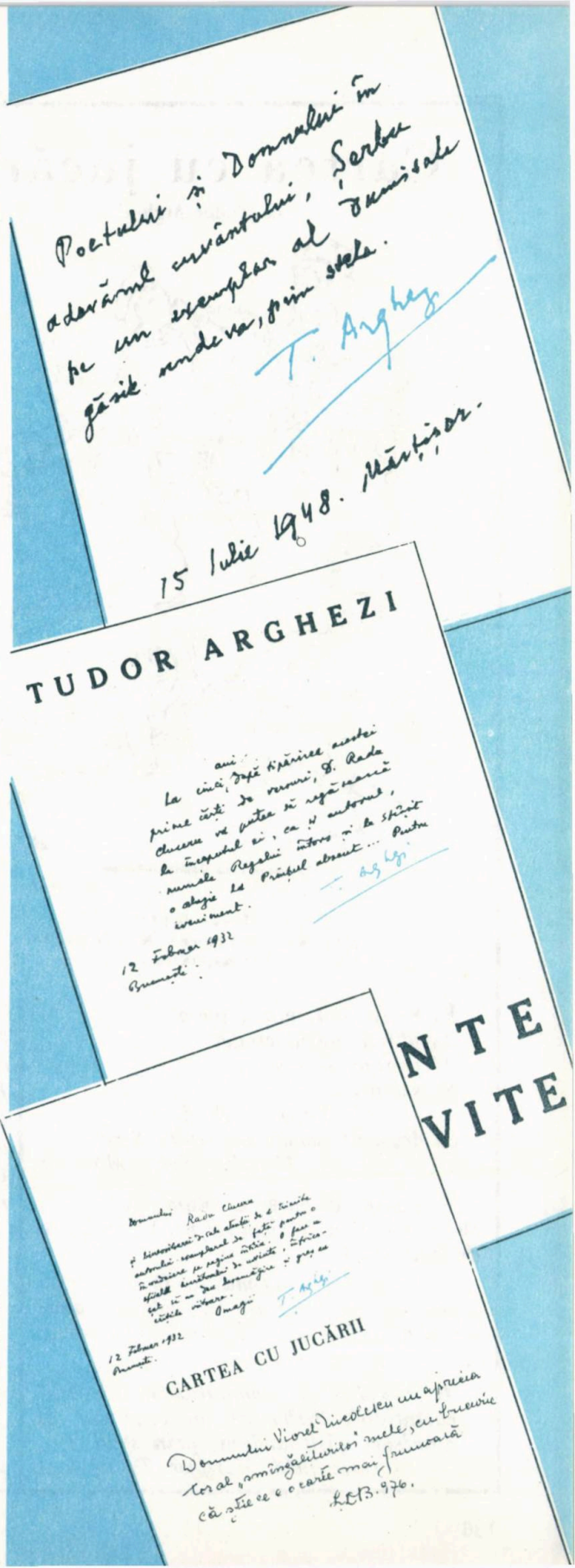

Cartea cu jucării

de Tudor Arghezi

Desene de Lucia Demetriade-Bălăcescu

București
Editura «Cultura Națională»
2, Pasagiul Macca, 2

S'AU TRAS DIN ACEASTĂ CARTE, PE HÂRTIE VELINĂ VĂRGATĂ, FABRICATĂ PENTRU EDITURA «CULTURA NAȚIONALĂ», PATRUZECI ȘI ȘASE DE EXEMPLARE NEPUSE IN COMERȚ ȘI SEMNATE DE AUTOR, NUMEROTATE DELA A LA Z ȘI DELA 1 LA 20.

12

8. *Scriu aici, uituc, plecat,*
Ascultînd glasul ciudat
Al cîmpiei și livezii
Și semnez
Tudor Arghezi
cu dragoste pentru Dl. Ghiță Șerbu
15 iulie 1948 Mărțișor

Pe pagina de gardă a volumului Versuri alese *biblioteca de buzunar nr. 21, Editura de stat, 1946.*

Dedicația reia ultima strofă a poeziei Incertitudine, *inclusă în volum, unde versul al treilea este*: Al mlaștinii și livezii.

9. *Poetului și Domnului în adevărul cuvîntului, Șerbu pe un exemplar al dumisale găsit undeva, prin stele.*
15 iulie 1948 Mărțișor T. Arghezi

Pe volumul Flori de mucigai, *unul din cele 100 de exemplare format mare, pe hîrtie velină vărgată sub copertă specială. Exemplarul nr. 22 din cele 74 subscrise numerotate de la 1 la 74, care pe lîngă autoportretul inedit, comun întregii ediții, include un al doilea portret inedit al autorului de Th. Pallady.*

10. *Doamnei și Domnului Doctori Victor Dimitriu cele mai bune urări de anul nou și în virtutea unor sentimente de neuitată veche recunoștință*
Ianuarie 1960 Tudor Arghezi

Pe volumul Versuri, *Editura de stat pentru literatură și artă, 1959.*

PETRE PAULESCU

coordonate

Tăria țării vine din părinți
și de la noi — uman lîngă uman —
În fiecare văd un suveran
cu ochii ageri, tineri și fierbinți.

Minuitori de strune și de flinți
aidoma toți sîntem, an de an.
Tăria țării vine din părinți
și de la noi — uman lîngă uman.

Nu ducem ranguri de magnați și prinți
ci de Ion, de Voicu și Bogdan.
Un neam se desfășoară simultan
să-și apere amiezile cuminți.

Tăria țării vine din părinți
și de la noi — uman lîngă uman.

ION SEREBREANU

invocație către muză

Ajută, muză, să luceferim
doar un poem,
iar dacă nu, o strofă,
și dacă nici o strofă
măcar un singur vers,
dacă nici un singur vers
fie barem un fonem,
dar să poată sta alături
de genius dacorum,
dar să poată sta de-a dreapta
tatălui-nostru-ceresc
Mihai Eminescu.

GHEORGHE DARAGIU

priveliște

carpații-s zori adînci dintr-o lumină
cu inima i-am ridicat din ceruri grele
în ritmuri noi de oră plină
cu rădăcinile tot mai adînci în stele

le sîntem azi adînc de albăstrime
sub o ninsoare gravă, tutelară
în flame tricolore către înălțime
povară dulce dragostei de țară

cu șube albe munții noștri grei
visează în tăcere focuri verzi de anotimp
e-un alb desăvîrșit de porumbei
la rădăcina lor ascuns de timp!

ERNEST VERZEA

Italicul miraj

Amplă lumină fără pată
în ochi bolnavi de prea mult dor
ai răsărit tulburător,
ca o beție irizată
prin seri de lungă așteptare,
cînd bănuiala că exiști
cu pini și cedri ametiști
o adunam din prag de zare...

sau dintre umbrele pierdute
prin ani ce proiectau frumoși
multiplii vîrstei chiparoși
cu uimitoare alăute!

Luna îmi transcria cu cretă
pe străzi hipnoticul colind
în timp ce lunecam șoptind,
ca sub o stranie-baghetă,
melodios, seară de seară,
același obsedant cuvînt:
„I-ta-li-a!...", adînc răsfrînt
în mine, strună seculară!

Sorbeam pe țărmuri arzătoare
freamătul lin al orelor
și din priveliști fără nor
mirezme de lămîi în floare...
iar glasul valurilor grele
visam, mediteran tumult —
nesățios, să îl ascult
cum sfîșie vechi catifele...

Ori vîntul cu aripe calde,
trecînd prin flori de portocal,
să-l simt în zboru-i vesperal
către lichidele smaralde...

Dar jinduri adolescentine,
prin ani, treptat, le-am risipit
după ce ei s-au năpustit
cu colții ascuțiți în mine,
să sfîșie ce-a fost odată
tărîm de vis halucinant,
prins din sclipiri de diamant
precum o stea imaculată!

Fîntîna amintirii

Celui care a fost sculptorul G.T.

De mult am descîntat-tăcut-un fir de iarbă
din Bărăgan, scrîșnetul frunții-să mi-l soarbă!
Acum însă, în mîinile neliniștii frămînt,
ca un aluat și îl împing, străin pămînt
pe flăcările din adînca ochilor mei vatră.

Dar lutul se preface uneori în piatră...
iar piatra, cînd o strîng mai tare scapă
proteică, din ea, fire de apă
ce se resfiră, ca o boare să rămînă,
în urmă, pace răcoroasă de fîntînă.

Halucinant revăd atunci ochii Victoriei,
vitrine lunecoase, precum unduirea ei
și eul scurs prin anii cu pas tulburător,
sub aerat penaj pe coiful apelor:
o fîntînă-orgă fără încetare
melancolic zvîrle vii mărgăritare,
umede, peste vraja pămîntului din mine —
geamăt în depărtări toride și haine.

Poate erau o sută și una mîngîieri
care sorbeau lichide canicula de ieri
de pe înfierbîntata privirii mele plită.
Violacee valuri, astăzi, prelung agită
flacări pe un ocean de dor neîmpăcat,
pe unde nava frunții cu flori s-a scufundat,
iar urma ei, precum un fir plăpînd de flaut
a dispărut... De geaba încerc să o mai caut!

Cînd, uneori privirea îmi spăl, aș vrea să
știu
de ce multiple mîini, atît de timpuriu
șuvițe vii de doruri mi-au împlîntat în oase
cu lovituri asprite de încleștări nervoase?
de vreme ce aștept o ploaie cristalină,
cu degetele roase să o strecor prin tină,
să îmi cuprindă trupul ca în copilărie...
gîndul dospit să-l spele sub stropi de apă vie!

Dar obsedant trecutul, neistovită rană,
își bate grav sub frunte vechea lui darabană,
iar cînd pulverizată a ostenit și tace
mă sfîșie cu colți tîrzii spațiul vorace...
Aș vrea atunci, prin suflul orei de sînge ud,
să mai ascult fîntînă! Însă n-o mai aud...

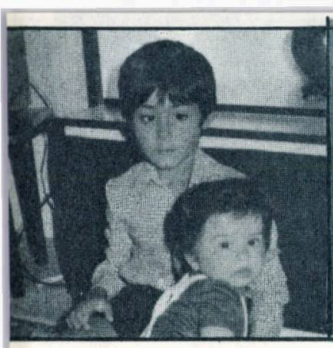

FAMILIA
şcoală fără recreaţie şi fără vacanţă

LUMINIŢA GHIVIRIGĂ

Se spune că „un om avizat face cît doi". Şi în educaţie avem nevoie de repere cît mai sigure, ca să ne orientăm bine demersurile. Iar dacă pedagogiei, ca ştiinţă, i se mai reproşează ceva, este tocmai că nu ar răspunde suficient setei de certitudini, resimţite de cei care vor să păşească întotdeuna pe un teren prospectat în mod competent de specialişti, marcat cu precizie. Să ştie educatorul exact încotro se îndreaptă, ce are de făcut în fiecare moment şi etapă, să fie avertizat cum să se ferească de „rătăciri". Să i se spună, de exemplu, nu numai din cîte în cîte ore trebuie hrănit sugarul, cu cîţi decilitri de lapte, ci şi — de ce nu? — cînd este clipa optimă pentru a se aborda problemele spinoase ale educaţiei sexuale, de care toţi se tem şi pregetă să le rezolve.

Unde se pot găsi însă toate indicaţiile securizante, necesare părinţilor? O sursă de prim ordin ar fi materialele tipărite — reviste, cărţi. De prim ordin, nu numai pentru că sînt mai la îndemînă decît consultarea unui specialist în materie, ci şi fiindcă acordăm încă, firesc, un gir sporit informaţiei primite pe calea scrisului. Vorbelor rostite nu le putem proba uşor temeiul. Aşa cum ştim dintr-un vechi dicton ele „zboară", în timp ce un text scris poate fi recitit, studiat, răstălmăcit, memorat, reprodus.

Cum ne descurcăm însă cînd, confruntaţi cu tot felul de situaţii cotidiene, nu avem nici răgazul să căutăm CARTEA care ne-ar lumina şi nici nu prea ştim, care ar fi aceasta, unde se află lucrarea miraculoasă, bună ca iarba de leac?

Băiatul a venit de la şcoală cu o ascuţitoare care nu-i aparţinea. Părinţii fac investigaţii, copilul spune că o are de la colegul de bancă şi i-a dat pe ea fluierul lui. Tranzacţia s-a făcut de bună voie, din iniţiativa ambelor părţi. Nimeni nu reclamă nimic. Părinţii se uită cu perplexitate, cînd la băiatul lor întreprinzător, cînd la ascuţitoare: să fie semn bun, ori rău, ce-a făcut el? Mama tinde spre interpretări optimiste — e isteţ copilul! — dar tatăl o contrazice, alarmat, cu argumentul: „arată-mi unde scrie cum trebuie reacţionat, cînd copilul face schimburi de obiecte cu colegii". De precizat că ea e profesoară, iar el inginer. Şi n-au putut

găsi răspunsul, fiindcă lucrările de pedagogie nu pot sări în ajutorul părinților, ca pompierii cînd arde undeva.

Nu e mai dulce nici soarta celor care găsesc ceva scris și rezolvat, în principiu, tocmai despre ce-i frămîntă. Fiindcă în educație nu se pot oferi rețete sigure. Astfel, nimeni nu se hazardează să indice „cantitățile" optime de dragoste, înțelegere, severitate părintească, care după ce sînt bine dozate, prin amestec, sublimare, decantare sau cine mai știe ce proceduri fabuloase, să dea ca produs finit un model de copil „educat ca la carte". De fapt, expresia aceasta nu se oprește la sensul concret — anume că părinții ar fi folosit o carte sau mai multe cărți, cît că s-a procedat corect, gîndind științific. Dincolo de bune intenții, sînt necesare și unele cunoștințe despre dezvoltarea copilului, despre metodele prin care sînt atinse țelurile urmărite pentru împlinirea personalității lui. Deci, cărțile ne sînt totuși utile. După cum mai e nevoie de ceva esențial: de timp, acest aliat sau poate dușman al părinților.

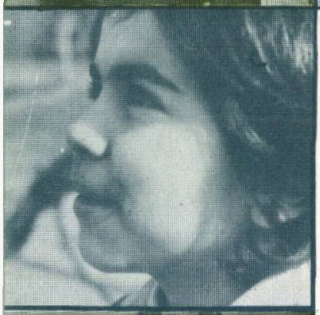

*

În educație, timpul dobîndește valori nebănuite. Unii cred chiar că meritul succesului ar sta într-o cît mai mare cantitate de timp alocată creșterii copiilor. Dacă apar impasuri — atunci încriminează lipsa lor de timp. Și tot ei, părinții prea ocupați, ca să se mai ocupe și de copii, aduc, pentru a-și justifica eșecurile ca educatori, exemple din familiile „cu timp". Ascultăm cu toți comentarii făcute cu năduf, de tipul: „Cum să nu ia mereu premiu fata lui cutare, cînd se țin toată ziua de ea și mama și bunica"... sau „n-au noroc de copii buni fiindcă nu au avut cînd să le dea educație". Ca și cînd efectele grijii părintești s-ar putea reduce și manifesta strict, doar proporțional cu timpul acordat copilului. Astfel, știu bine că se întîmplă ca și unor părinți care sînt mereu în preajma copiilor să nu le meargă numai în plin. În atare cazuri, se relevă și mai convingător faptul că fenomenul educației, prin complexitatea lui, nu se supune unor determinări simple. De regulă, acționează un cumul de cauze. Așa se explică de ce nu e obligatoriu să creeze tot felul de probleme un copil care vine la școală cu cheia legată de gît, care e lipsit de supraveghere cît mănîncă și cît își pregătește lecțiile. După cum copiii secondați permanent acasă de persoane adulte nu dobîndesc, doar prin aceasta, numai însușiri pozitive. Simpla prezență a părintelui nu rezolvă nimic. E nevoie și de unele cunoștințe pedagogice, de o minimă — cel puțin — orientare în psihologia copilului pentru a ști cum trebuie acționat sau reacționat în anumite situații. E nevoie de o *anumită prezență*.

— Acum mă pun la punct cu teoria mulțimilor. Băiatul meu e într-a V-a și nu-și face lecțiile decît dacă stau lîngă el. Nu știu cum am să fac față mai tîrziu, dar deocamdată sînt fericită că îl pot ajuta...

— Trimite, dragă, copiii la mine. Mai e un sfert de oră pînă la meci, așa că am cînd să le fac puțină morală. Să nu zici că duci greul singură...

— Cum plec, fuge la joacă. Trebuie să vină bunică-sa să-l păzească...

— Abia aștept să împlinească 3 ani, ca să încep să-i fac educație. Acum e prea mic...

— La noi totul e organizat: o săptămînă răspund eu de copii, o săptămînă bărbatul meu. E mai bine așa decît înainte, cînd el vedea de băiat și eu de fată. Lui îi era mai greu, că fetele sînt mai cuminți...

— Oare pînă la ce vîrstă trebuie dus copilul la școală? Mă tem că, dacă nu-l însoțesc întîrzie la joacă sau pățește ceva...

— La noi în casă, fiecare e cu programul lui, cu viața lui. Comunicăm mai ales prin bilețele...

— Cînd sînt în tura de dimineață, întotdeauna găsesc masa pusă pentru mine... băiatul, înainte de a pleca la școală, are grijă...

Identificăm în frînturile de gînduri exprimate aici stări, rînduieli, neliniști din familii cu copii. Ne regăsim în unele, sesizăm ce nu e bine în altele, am vrea să fie și la noi cîte ceva bun, din ce nu am izbutit încă să înfăptuim. Bunul se măsoară în caracterul și în comportarea copilului. Dacă respectă mereu cerințele noastre — mai ales și atunci cînd nu sîntem lîngă

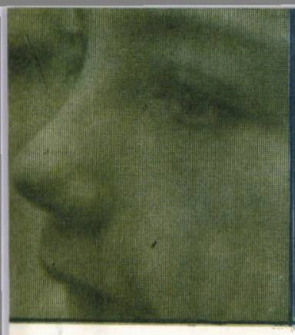

el, dacă nu e nevoie să intervenim mereu, cu sancțiuni sau cu recompense, atunci am realizat ceva. E nevoie însă de tact, de răbdare, de timp. Să ne gîndim că și însușirea unei deprinderi relativ simple, cum e salutul, de pildă, nu se face de azi pe mîine. Ne apare atunci și mai ridicolă, mai eronată dimensionarea cu zgîrcenie a preocupărilor educative de către unii părinți care speră că se pot achita convenabil, înghesuindu-și intervențiile între serialul televizat și pregătirea cinei. În meseria de educator e cam greu de tras chiulul, fără să se observe. Și nici să se paseze sarcinile de la un părinte la altul, de la părinți la bunici sau la cadrele didactice nu e bine.

*

Dificil interlocutor mai e copilul! În special copiii proprii — cu ai altora discuțiile nefiind absolut necesare, iar rezultatul lor ne este mai mult sau mai puțin indiferent. E dificil cînd pun întrebări la care nu știm să răspundem. Dificil cînd ne contrazice sau ne judecă și tot astfel, dacă nu și mai rău, cînt tace. Ne observă, ne judecă, rămîne neînduplecat și tace. Îl iscodim, îl întrebăm, mai direct, mai aluziv, dar dacă ne înverșunăm să insistăm pe un subiect tabu, nu aflăm nimic.

Uneori descoperim, cu neputință și spaimă, că știm mai multe despre colegii și vecinii noștri, iar, prin ei, despre copiii lor, decît am izbutit să îl cunoaștem pe al nostru.

Vrem să-l înțelegem, încercăm să ne substituim lui, să gîndim ca el. Nu știm bine însă cum gîndește și la ce aspiră el, fiindcă noi operăm tot cu vechile noastre stări de foști copii și adolescenți, ajungînd în mod greșit la concluzia că toți copiii și adolescenții tuturor generațiilor ar fi la fel. Asemănîndu-i cu ceea ce eram noi, privim deconcertați și condamnăm îndrăzneala ținutei lor vestimentare, a limbajului, lipsa de realizare a proiectelor lor, reproșîndu-le totodată și lipsa idealurilor mai romantice.

Nu intenționăm să alcătuim un fel de portret-robot al copilului sau al tînărului zilelor noastre, ci doar să ne amintim și să acceptăm nepotrivirile față de imaginea celor care am fost noi, la vîrsta lor. După cum e foarte greu — și adesea inutil — ca fiul sau fata noastră să se muleze docil, ca să intre întocmai în tiparul conceput de visele și ambițiile noastre de părinți iubitori.

Ce rău ne pare cînd copiii noștri ne aruncă reproșul că sîntem „ca pe vremuri"! Atunci înseamnă că se simt neînțeleși, ceea ce tulbură fundamental relațiile educative. E tot atît de grav, cum este pentru noi dacă ne simțim neconsultați de ei.

Ca să fie modern, un părinte, înainte de a învăța ceva nou, e bine să încerce să uite unele lucruri știute de mult. Chiar dacă nu le uită cu adevărat, să se degajeze de sub forța unor experiențe trăite, care l-ar face nereceptiv la prezentul cotidian. Să admită că poate fi și altfel decît a apucat el. Să facă efortul de a înțelege punctul de vedere al copiilor, cînd acesta diferă de al său și să nu se teamă că-și pierde autoritatea recunoscînd, dacă e cazul, că uneori, într-o controversă, copiii pot să fie cei care au dreptate. Suplețea gîndirii, capacitatea de orientare promptă în situații noi sînt proprii educatorului modern, calitate ce nu trebuie căutată în faptul că îndeamnă copilul să-i spună pe nume sau în acela că își împart, între ei, pachetul cu țigări.

Vorbind despre părinți moderni, nu avem în vedere o departajare strictă a lor de cei învechiți și, în orice caz, nu ne raportăm la criterii strict cronologice. Din păcate, sînt azi și părinți foarte tineri care nu izbutesc să-și pregătească copiii pentru viață. Tot astfel cum mulți bunici au înțeles spiritul noii educații și acționează potrivit lui, consecvent.

Ideea de consecvență — implicată și în titlul articolului de față — reprezintă un principiu fundamental, de importanță majoră pentru succesul în educație. A pretinde că un părinte nu are dreptul la recreații și vacanțe — nu înseamnă a-l concepe trudind din greu, cu spaima-n suflet, plîngîndu-și destinul. E doar o implicare a lui, permanentă — ca educator — în realizările sau în neîmplinirile copilului. E trăirea răspunderii pentru înaltul său rol social.

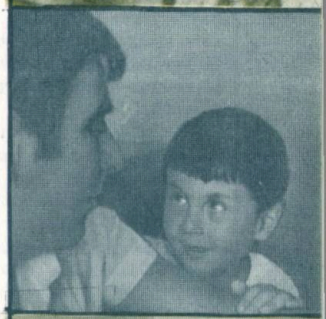
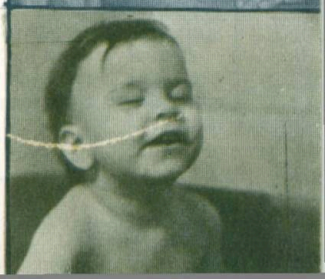

dăcă aş fi ştiut că tu eşti Maria!

SÜTŐ ANDRÁS

Însărcinarea mea suna astfel:

— Tu ai să fii îngerul.

Iona s-a împotrivit misiunii divine, în schimb eu am primit-o cu plăcere. Lui Iona, Domnul nu i-a promis covrigi calzi, şi nici cozonac cu mac, şi nici sarmale. Domnul dascăl m-a bătut în schimb pe umerii pe care îmi ieşiseră aripile. În sîmbăta Crăciunului, pe la prînz, mamei îi părea rău doar că în satul nostru nu e un fotograf care să-mi imortalizeze imaginea înaripată, pentru urmaşi. Pentru că aveam nişte aripi din hîrtie foşnitoare şi o cămaşă de noapte albă, pînă la pămînt. (Cămaşa, în fiecare an, o luam de pe la casele unde erau fete şi pînă azi mi-a rămas în auz refuzul tuşei Tökés, că nu i-a făcut fetei cămaşă de noapte dantelată, ca să se vîre în ea asemenea măgari). Capul meu tuns chilug era împodobit cu coroniţă roz. Cu siguranţă că păream o apariţie divină.

— Parcă nu te-ai fi născut pe pămînt, spunea mama, privind cerurile, ca şi cum mi-ar fi căutat acolo o casă de locuit cu o livadă paradisiacă.

Pentru această apreciere mi-am înroşit şi eu obrajii cu hîrtie colorată udată cu scuipat şi simţeam cu certitudine că în toate pregătirile mele e mai multă bucurie decît mai tîrziu, în îndeplinirea rolului ce mi-l asumasem.

După-amiezile îmi lipeam aripile cu pap luat de la singurul meşter cizmar al satului. Afară cădea zăpada, înălţimea pregătea parcă un aeroport alb pentru sufletul dornic de zbor.

— Ia să văd, cum zbori? zicea bunicul.

— Dintr-un loc jos nu pot să mă ridic, spuneam şi mă uitam după scară.

De pe la mijlocul ei, întinzîndu-mi braţele, mă săltam în spaţiu. Cădeam între găini şi raţe care ciuguleau pleava. Pînă să mă adun eu de pe jos se isca o cotcodăceală de parcă m-ar fi trimis, într-adevăr, cerul pe pămînt împreună cu zăpada.

— Cu aripi străine nu se poate zbura, constată bunicul cu seriozitate înţeleaptă iar pe urmă adăugă: Ai fi bun de sperietoare de ciori. De fapt, cine a inventat comedia asta?

Îi zic că nişte clerici cu minţi luminate.

— Aia n-au minte, se oţăra moşul, cu atîta trudă poţi mulge o vacă, poţi propti un gard şi în general, poţi face o treabă folositoare. De cînd te tot prosteşti cu aripile astea puteai cără mai bine maică-ti cîteva găleţi cu apă, ca să lipească pe jos.

Pentru bunicul meu singurul sens al vieţii omeneşti era munca. Dreptul nostru la viaţă el îl cîntărea prin numărul de braţe de vreascuri tăiate şi prin cantitatea de apă adusă pentru spălat şi gătit. Joaca o blestema zilnic; dispreţul său era îndoit şi profund cînd observa la adulţi o aplecare spre îndeletniciri copilăreşti. „Paraziţilor!" ne spunea cînd, absenţi, adînciţi în cîte-un roman, şedem ore întregi în podul şurii. Nu recunoştea nimic din ceea ce-i parvenea sub o formă metaforică. Credea că Dumnezeu există, dar ceremonia legată de practica credinţei o exclude din rîndul faptelor înţelepte. În timpul spălatului de dimineaţă îşi şoptea rugăciunea în prosop, iar dacă se isca vreo hărmălaie în spatele său, mai ţesea printre cele sfinte şi cîte-o înjurătură strașnică. Se întîmpla ca în timp ce spunea Tatăl nostru să-şi aducă aminte de cîte ceva; atunci se întorcea către noi, întrebînd dacă am legat cîinele sau dacă am priponit purcelul şi, dacă primea un răspuns liniştitor, continua rugăciunea de unde o lăsase. Dar la biserică se ducea rar, şi atunci doar la îndemnul mamei. Credinţa instituţionalizată rămase în afara interesului său şi, în felul acesta, şi eu, cu aripile mele artificiale.

După căderea serii porni la drum şi grupul irozilor. Societatea era pestriţă şi amestecată în ceea ce priveşte ocupaţia: regi, slugi, îngeri, păstori şi un tată trist: sfîntul Iosif. Mie îmi umbla prin cap Piroska şi, în lumina palidă a luminării, îi descopeream trăsăturile pe chipul Fecioarei Maria şi mă umplea o neliniştе plăcută.

Am pornit. Ne însoţeau lătrăturile exasperante ale cîinilor, de altfel blînzi din fire şi daţi la somn Îi întărîtau veşmintele noastre. Pe Irod — Lucács Jóska — atîrna capotul vechi, albastru, al coanei preotese, iar pe regele Gaspar — Rózsa Miklós cel cu gura spurcată — se unduia fusta aţîţătoare a vreunei cameriste de la conac. Legănîndu-şi din cînd în cînd fusta, arunca spre noi cuvinte obscene. „Ce mai miroase a Kati" zicea şi se tăvălea de plăcere prin zăpadă, trăgînd după el cîte unul dintre îngerii noştri. Tatăl cel trist — Ujfalussi József — şi-a răsucit în jur un cearceaf ordinar, pe păstorii noştri puţea pielea de oaie, iar lumina din mitra de episcop a vestitorului strălucea pînă departe. Şi chiar dacă hainele ne erau sărăcăcioase, pe frunţile celor doi regi străluceau totuşi împodobitele coroane de hîrtie.

— Pornirea! — primirăm comanda de la regele ucigaş de copii — să ne grăbim la baron, să afle marea veste încă înainte de cină. Marea veste era că se născuse Isus.

— Să pornim, să mergem, mă entuziasmai şi eu, bătînd din aripi şi nedezlipindu-mi ochii sufletului de pe obrajii fragezi ai Piroskăi, căci dacă ne-o ia careva înainte cu vestea, domnii închid porţile şi dau drumul la cîini.

Fragment din volumul „Un leagăn pe cer", apărut în editura Kriterion.

Drumul nostru a fost deschis și de oameni învățați. În scrierea unui subtil folclorist, bunul meu prieten Faragó József, călătoria asta suna cam așa: Jeu et chant de Noël à Pusztakamarás. Am intrat și în folcloristică.

La domnul dascăl am așezat lădița cu pruncul în fața unui brad înalt pînă la tavan și splendid împodobit. Vestitorul cu chivără bătea din toiag și istorisea că a auzit noaptea o veste îmbucurătoare și minunată, afară, în fața ușii, sfîntul Iosif se lupta cu ctinii, Irod susținea sus și tare că la fiecare bătaie cerul și pămîntul se cutremură și bătea, într-adevăr, din picior cu bocancul peticit, mirosind a seu, dar în locul stelei îi pică mustața și o dată cu acest accident dramatic îmi luam și eu zborul din lumea reală. Nu mai simțeam strînsoarea sforii de pe sub aripi, lumina luminărilor și steluțele artificiilor îmi alergau prin fața ochilor beți de bucurie cu viteza unor corpuri cerești. Am uitat pentru ce am plecat de acasă și nu mai știam decît ruga copilărească ce o rosteam cu sfințenie în fiecare duminică: dă, Doamne, și fă, Doamne, ca Piroska să mă iubească — și iată că ruga mi s-a împlinit, că Piroska ședea acolo, pe scăunelul alb, sub crengile bradului și-mi surîdea. Rîsul ei mi se rostogolea pe suflet ca un șirag de perle rupt și atunci am făcut un gest, ca unul ce-și smulge aripile și le dăruie aceleia care-i făcută ca oamenii ce umblă pe pămînt să n-o atingă decît cu privirea. Și, deși după text și după situație ar fi trebuit să tac, am început să cînt, întorcîndu-mă spre ea.

— Ce vrei tu, fiule? mă apostrofă domnul dascăl, încurci toată dumnezeirea.

La acest cuvînt mi-am revenit și, în timp ce ceilalți lipeau la loc mustața regelui, eu, ștergîndu-mi fruntea de sudoare, discutam în mine cu domnul dascăl și-i spuneam că seara sfîntă n-are nici un sens fără dragoste.

Cînd am ieșit din odaie, o aripă mi s-a agățat de ușă și mi s-a rupt. Am luat-o sub braț; o duceam cum își duce țiganul scripca spartă. Pe deal, cînd ceilalți s-au oprit să facă ordine în lădiță, să așeze la loc asinul, palmierul și pruncul de lemn în iesle, eu m-am așezat în zăpadă, căutînd la fereastra casei dascălului chipul fetei...

Trecu și seara de Ajun. Ar trebui să vă spun că mai degrabă a trecut noaptea căci, în zori, se mai cînta pe sub ferestre, deopotrivă solo și cor. Marele cor al spectacolului în aer liber, rupt în o sută de părți, repeta și relua mereu aceeași melodie, pe care o începuse cu o seară mai înainte.

Colindele lor se avîntau și se poticneau asemenea pruncilor ce învață să umble, căzînd din cînd în cînd pe burtă.

...Scoală gazdă din pătuț
și ne dă un colăcuț,
că și ma' o și făcut,
sită deasă n-o avut,
pe cînd sită-o căpătat
covata ni s-o stricat.
S-o sfăghit mama cu tata,
gbi ce n-o tomnit covata,
gata!

Și taică-meu a plecat la colindat cu prezbiterienii. Mama, în schimb, era de serviciu acasă. „Primiți cu colindul?" — „Primim, primim" repeta ea cu o bucurie copilărească. Din cînd în cînd închi-

Desen de G. MACHE

dea ochii și încerca să ghicească după voce sau după cîntec identitatea oaspeților : „Asta-i Juli, ăsta-i Feri, Gergi, Verona, Ilona ! Ne revedem !“ Copiilor și țiganilor le împărți un sac de covrigi. Rîdea cu poftă de urările glumețe și zicea: „Mai zi o dată !“, iar către mine: „Ascultă“ și iar îmi făcea semn și înnoda fire de rudenie, de prietenie și de cunoștințe. „Pe băiețelul ăsta îl cunoști ? E fiul lui Jónás ! Dar pe fata aceea frumoasă ? E a luiMihály ! Doamne, ce frumos creșteți ! Doamne, cum trece vremea !“

M-aș fi culcat, dar trebuia să-i aștept pe irozi. Printre alții, era cu ei și fratele meu mai mic Jóska, care, de cum au sosit, am observat de îndată că juca rolul îngerului obosit. Era obosit și Irod, și sfîntul Iosif, și vestitorul, și toată dumnezeiasca adunare. Umblau de la asfințit, băteau hotarul și satul, și nu-i de mirare că atunci cînd veni rîndul cîntatului cei șapte trăgeau melodia în nouă părți.

— Precum politicienii — observă unchiul D., care aterizase și el printre noi, venind pe aripile unei cîntări întortocheate, lîngă vinul acru și cozonacul cu mac.

În cozonac macul era puțin, mai mult simbolic. „Nu ne mai intră printre dinți“ ! Pomul de Crăciun era înclinat într-o parte, cu crengile ofilite și împodobit cu staniol. „Atît ne-a ținut punga“. — „De dragul nepoțelului !“ Aripile de înger, zdrențuite și ele, ale fratelui meu, chipul lui întors către cer și gata parcă să cînte, mi-l apropiau pe cel care am fost cîndva, în urmă cu peste douăzeci de ani. În lipsa cuviințeniei, luam cunoștință încă o dată, cu luciditate luciferică, de faptul că rolul meu jucat și crezut cîndva atît de important devenise comic și se pipernicise în timp. De data aceasta mie mi-a revenit rolul de observator. Rubedeniile colindătoare, simțindu-mi parcă singurătatea, mi-au pus o șapcă în cap și un fular la gît:

— Hai la colindat !

— O, nu se cade. Nu e voie.

— Poa' să vină liniștit, e cu noi și secretarul de partid. Și astfel, victorioși, împreună cu fiumeu, mă cărară cu ei.

— Să vadă copilul și altceva, nu numai ce vede !

Am colindat vreo două-trei străzi. „Suuus la poarta raaiului...“ Îmi făcea plăcere să mă scald în torentul bucuriei lor.

Pînă dimineața urmele pașilor noștri au fost acoperite cu zăpadă.

Multă vreme după aceea am privit din pat drumul pustiu ce unduia pe sub fereastra noastră. Părea neted și, ca să vorbesc pe potriva sărbătorii, părea un fel de cărare care duce în cer. Dar eu știam de-acum că sub înșelătoarea suprafață netedă și albă bulgării și urmele de roți pîndesc gleznele drumeților încrezători.

Și astfel, în viltoarea trecutului și a prezentului, colindînd printre mese așternute cu mîncare și băutură, m-am împleticit mereu printre amintirile ce răscolesc adîncurile sufletului.

— Deci ai venit totuși !

— De mult te pregătești, nu-i așa, să vii acasă ?

— De multișor.

— Mai trimiteai cîte-o scriitură în locul tău.

— Nu știu dacă mi-au semănat.

— De multe ori da, de multe ori nu.

— Încă un pahar !

— Să nu disprețuiești căminul nostru modest.

— Bătrînul Mihály a murit.

— Tocmai cînd nu trebuia, săracul, să-l odihnească Dumnezeu.

— Sînt deja cincisprezece ani.

— Nici să-l plîngem cum se cade n-am putut.

— Păi tocmai atunci ne puneau jăraticul sub tălpi.

— Așa era situația: omul ți era omului lup.

— Era în cincizeci, da. Nimic nu ne-a rămas atunci, doar cinstea.

— Din cozonacul cu mac... să gustați.

— În fotografie ? Aceea e fetița mea mai mică. Ne bucurăm că i-a reușit bacalaureatul.

(Florile dalbe, flori de măr...)

Veniți, veniți, intrați înăuntru!

— Să ne apuce zorile sănătoși!

— Ginerele meu e șofer, se poate spune că cîștigă bine.

— Acum sîntem bine, chiar dacă nu foarte bine.

— Apa potabilă a dirijat-o Gospodăria de stat în altă parte.

— Și pășunea a dat-o președintele pur și simplu cadou.

— S-a proțăpit și-a spus: poftiți.

— Dar vacile noastre ?

— Au spus: vaci particulare.

— Cu munca voluntară și cu banii strînși de pe la oameni am construit o cișmea cu un jgheab de beton strașnic.

— Și-a pus ochii pe ea Gospodăria de stat.

— Cu toate că nu mai sîntem țărani individuali, auzi, să spună ce a spus de vaci !

— Un pic de sarmale !

(Am venit să colindăm, pe la case să urăm...)

— Ăsta e feciorul meu, ăl mare.

— Ce-o să se facă ?

— Analfabet.

— De asta are chef ?

— La asta sîntem constrînși. Școala e doar de patru clase.

— Nu-s destui elevi.

— În patru ani nici episcopul nu învață să scrie și să citească ca lumea.

— Ar putea umbla în satul vecin. Cine are bani.

— La internat.

— Ai văzut-o pe noua învățătoare ?

— Poate că am văzut-o. N-o cunosc.

— Nici tu n-o cunoști ?

— Pînă să-i cunoască omul, o întind. Vin și pleacă ca geamgiii.

— Pe vremea mea învățătorul aici începea să dăscălească și tot aici și murea.

(Dacă aș fi știut că tu ești Maria, din aur, din argint ți-aș fi făcut adăpost și m-aș fi culcat pe pămîntul rece.)

— Marș, țibă !

— Ctinelui ăluia acuși îi dau una-n bot, că de gura lui nu se mai poate colinda ca lumea.

Maria, cu pruncul prigonit și tristul sfînt Iosif tremurau afară, în dreptul ferestrei. Cei ce intrau în casă și loveau căciula de genunchi și-o scuturau. Bufniturile anunțau, ca loviturile de gong, că iluzia s-a terminat. O dată cu zăpada s-au scuturat și de bucuria jocului.

ghiozdanul

EVDOCHIA PAVEL

În ziua cînd tătuţu a venit acasă cu un ghiozdan, Luluca a sărit într-un picior, de bucurie! Rotofei — căţelul favorit — care fusese şi el prin preajmă, nu prea înţelegea despre ce este vorba — deşi, intuia că îl „pîndeşte un pericol"... I-a dat tîrcoale, l-a adulmecat, şi în final, s-a liniştit. „Obiectul" nu i s-a părut prea interesant. Nu... mirosea a nimic plăcut. Dimpotrivă. Aşa că... lămurit, aşteptă ca fetiţa să se plictisească de ghiozdan şi să-l strige din nou pe el, pe Rotofei, ca s-o pornească împreună înainte, la pîrîu, spre pădure, poate la baltă după gîşte, ori, măcar peste drum, la Neculăiţă şi la Zmeu...

Luluca, însă, nu s-a mai gîndit la căţel. Şi-a ascuţit mai întîi creioanele, iar apoi, şi-a făcut un săculeţ pentru călimară, şi-a lustruit pantofii, şi a ajutat-o pe mama Filofteia la spălatul şorţuleţului. Au apretat împreună nişte fundiţe albe, cu care fetiţa avea să-şi strîngă părul cîrlionţat şi bogat. Ba, chiar a spălat singură — da, singură! — cîteva batistuţe colorate. Ale ei! Adio, deci, baltă, hîrjoană, hoinăreală pe la marginea satului... Şi cum în vremea asta ghiozdanul era aşezat în tindă, pe un scaun, Rotofei s-a apropiat tiptil, l-a înhăţat de hamuri şi a început să-l tragă către boschetul cu tufănele. Adică, el de ce să nu se joace? Se înţelege, că s-au răvăşit penarul, creioanele, ascuţitoarea, caietele şi tot ce o mai fi fost în el. Noroc, doar, că nu s-a vărsat călimara.

— Aoleu, Lulucă! — strigă mama — Rotofei ţi-a furat ghiozdanul!

Fetiţa s-a supărat foc! Lăsă baltă mulţimea treburilor în care era prinsă şi porni după el. Însă, cît ai clipi, căţelul o luă la sănătoasa, făcîndu-se nevăzut. Altminteri ar fi încasat-o!...

Mai răsturnase el odată şiştarul cu lapte şi nu-i fusese deloc... moale! Atunci avusese de-a face cu mama Filofteia...

Cunoştea o ascunzătoare sub frunzele de bozie, în dosul hambarului. De acolo îi putea privi pe toţi, cu coada ochiului, fără ca el să poată fi văzut de cineva. Nici mîncare nu i-a mai trebuit. Dacă ar fi avut lacrimi, ar fi plîns.

Mai tîrziu s-a apropiat de frunzele sub care stătea ascunsă Nărăvaşa, care a măcăit asur-

zitor — gata să-l scoată din sărite — de cum l-a văzut. Însă cățelul n-a reacționat. Era supărat. Foarte supărat. Pe toată lumea!

Odată cu întunericul, după ce forfota din curte a încetat, a ieșit să-și facă „rondul de noapte": din preajma casei și pînă la cel mai îndepărtat capăt al ogrăzii.

A doua zi, Rotofei s-a trezit cam tîrziu. Ațipise abia către ziuă. (Din pricina tîrcoalelor vulpii, petrecuse o noapte albă). Și poate că ar mai fi dormit dacă Neculăiță nu bătea în poartă.

— Ei, Lulucă! Ești gata?

— Numaidecît! Să-mi pun doar ghiozdanul și să-mi iau călimara. Așteaptă-mă.

Ce drăguță era! Cu șorțulețul curat, cu fundulițele albe peste părul cîrlionțat, cu obrajii aprinși de bucuria primei zile de școală, o sărută pe mămițica (tata plecase la lucru, de mult!) și-a luat rămas bun de la Vărgata (pisicuța cu ochi de jăratec, fandosită ca o prințesă), apoi se uită împrejur, îngrijorată.

În cele din urmă strigă:

— Rotofei!... Unde ești?

Cățelul ieși la iveală. Se apropie. Fără grabă. Că doar numai ieri îl ocărîse strașnic! Și, lăsînd capul în pămînt, înțelese că nu era momentul să sară cu labele pe șorțulețul ei scrobit, de culoarea albăstrelelor. O privi trist, parcă rușinat.

— Rotofei! Ce-i cu tine?

Cățelul scînci. Avea încă scaieți pe blană. (Paza de noapte nu-i lucru ușor!). Ar fi vrut să-i spună că nimic nu avea haz dacă ea nu-l mai iubea. Firește, îi purta ranchiună ghiozdanului. Înduioșată, Luluca îl mîngîie.

— Lasă Rotofei! Hai și tu cu mine, la școală!

Cățelul atîta așteptase. Ca prin minune îi trecu supărarea, mai ales că, pe urmele lui Neculăiță, care o luase înainte, nerăbdător, se afla și Zmeu.

Tus-patru, alergînd, s-au îndreptat spre școală. În drum li s-au alăturat și alții.

Însă, cum Zmeu și Rotofei nu aveau ce căuta dincolo de poarta școlii, Luluca le porunci să se întoarcă fiecare la căsuța lui. Cățeii o rupseră la fugă, înapoi, într-o goană nebună și fericită. Zmeu — cine știe de ce? Rotofei — pentru că se împăcase cu Luluca.

La prînz i-a ieșit în cale — pe drumul mare. Și, de bucurie, i-a sărit cu labele pînă pe afurisitul acela de ghiozdan colorat, pe care fetița îl purta cu atîta mîndrie și din pricina căruia își făcuse el inimă rea.

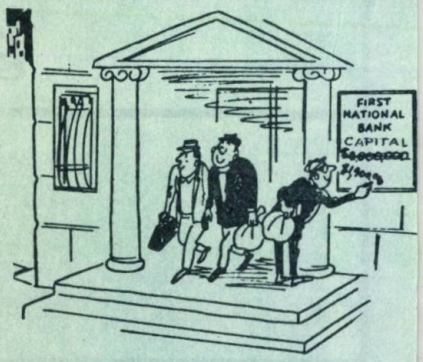

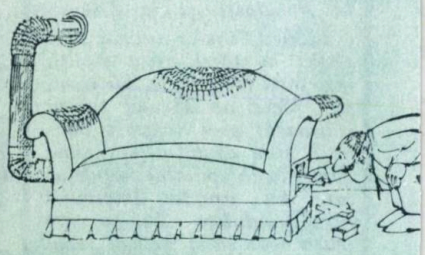

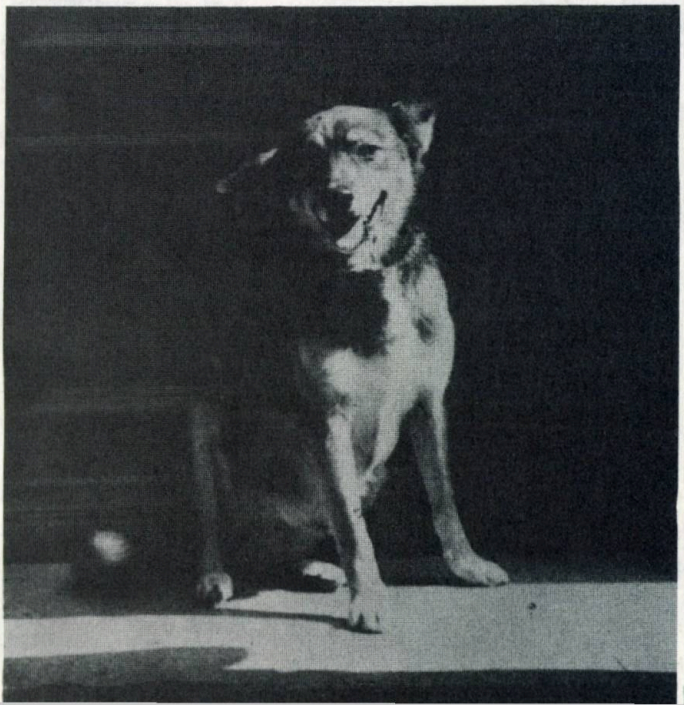

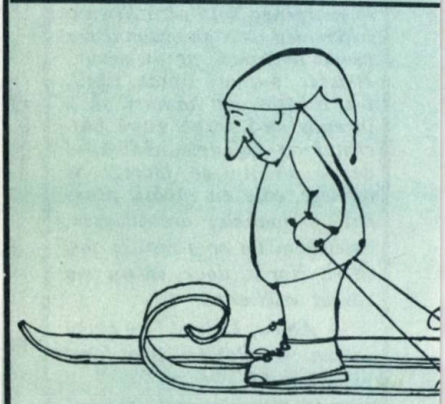

O anchetă cu semnificații adînci pe marginea unui „dialog cu conștiința"

COPIII ÎȘI CUNOSC PĂRINȚII ȘI, DE MULTE ORI, CHIAR FOARTE BINE

● Cînd și cum pot greși „cei mari", în comportament, influențînd negativ procesul educativ? ● Fapte „mici", ce pot determina tulburări negative în conturarea personalității viitorilor cetățeni ● Nimic nu rămîne neobservat și neînregistrat de „seismograful viitorului"... ●

Parcurgînd cîteva zeci de „mărturisiri" — răspunsuri la întrebarea: „Ce calități apreciați la părinții voștri"? — atît cît au putut autorii lor, elevi, să se concentreze în minutele afectate, pentru a contura țărmurile „oceanului" sufletesc de părinte, cu toate unduirile lui, mintea a început să-mi fie asaltată de nenumărate întrebări:

— Părinți, vă cunoașteți cu adevărat copiii? Știți ce mîndri sînt de voi (dacă nu v-au spus, puteți afla acum)!

— Știți cîtă putere de pătrundere au în tainele „profesiei" de părinte, ce bine vă cunosc calitățile, dar și fisurile (cum totul este perfectibil...!), dar cu cîtă demnitate le ocolesc, neasumîndu-și, niciunul, rolul de judecător?

— V-ați gîndit, vreodată, chiar dacă mulți dintre dumneavoastră ați fost supărați, ați suferit, ați adunat multă amărăciune în inimi, pentru unele ieșiri necuviincioase, pentru unele fapte nedemne, pentru „boacănele" pe care ei singuri recunosc că vi le fac, cît regret se ascunde în forul lor intim, dincolo de masca de nepăsare, de bravare?

— Cîtă admirație și respect poartă părinților care muncesc corect, cinstit, demn, care sînt stimați de colectivele în care lucrează, de cei din jur?

— Cît valorează în ochii lor bunătatea, omenia de care dați dovadă în raporturile cu semenii?

— Că pentru mulți sînteți modele de viață?

Fie și numai aceste cîteva calități pe care le includ întrebările noastre, desprinse din nenumăratele, enumerate de ei, credem că vă vor edifica, atunci cînd vom parcurge, împreună, secvențe din mărturisirile lor, despre frumusețea și puritatea universului sufletesc al copiilor.

Și dacă în această „mare" cristalină vom mai depista și resturi „acvatice", fiți siguri că „briza vieții" le va spulbera.

Fără îndoială că trebuie să ne înarmăm cu răbdare, infinită răbdare, înțelegere, bunătate, și o veghe permanentă la fiecare pas făcut pe treptele vieții.

Înainte de a deschide „porțile", ținem să mulțumim conducerii liceului, tovarășei directoare Eleonora Popescu, tovarășilor profesori-diriginți Victoria Ștefănescu, Maria Picoș, Astrid Rodinciuc și Gabriela Fabian, care ne-au sprijinit în această acțiune. Mulțumim, de asemenea, elevilor pentru sinceritatea și responsabilitatea cu care au răspuns solicitării noastre.

Și acum, să urmărim „Dialogul" purtat cu propria lor conștiință.

„Apreciez cel mai mult înțelegerea care domnește în familia noastră"

„În societatea noastră — această „familie" numeroasă care se numește ROMÂNIA — urmăm toți exemplul părintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Tocmai de aceea eu consider că într-o familie părinții trebuie să constituie un real exemplu pentru copiii lor. Aud pe unii spunînd: „țin mai mult la mama" sau „eu mă împac mai bine cu tata". În cazul meu, îmi iubesc ambii părinți, dar nutresc pentru ei ceva mai mult: respect și admirație. De iubit poți iubi pe oricine, indiferent de calități (uneori), respect și admirație nutrești însă numai pentru oameni deosebiți.

Uneori stau și mă gîndesc cum le-aș putea mulțumi părinților mei pentru tot ce fac pentru mine. Trecînd peste grija permanentă pe care ne-o poartă, mie și fratelui meu, dragostea cu care sîntem înconjurați, apreciez cel mai mult înțelegerea care domnește în familia noastră. Sinceritatea părinților mei, care și-o manifestă unul față de celălalt și, de asemenea, față de noi copiii, faptul că întotdeauna se străduiesc să ne arate lucrurile așa cum sînt, să ne explice realitățile ce ne înconjoară, pe înțelesul nostru. La ambii părinți apreciez, de asemenea, prezența de spirit, dacă o pot numi așa, de care dau dovadă în toate împrejurările: triste sau fericite.

Apreciez, de asemenea, faptul că își iubesc foarte mult munca pe care o fac și mai ales faptul că iubesc viața și oamenii din jurul nostru, faptul că știu să-și cîștige dar, în același timp, să și merite, respectul celor din jur, felul lor de a spune lucrurilor pe nume; nicio-

dată n-am auzit o minciună din gura părinților mei. Dar, oare toate aceste sentimente și aprecieri, respectul și admirația unui copil față de părinții care i-au dat viață se mărginesc numai la aceste gînduri? Am convingerea că NU"!

(Z.Z. *Clasa a X-a D)*

„Îi iubesc pentru că m-au învățat dulcea limbă românească, să-mi iubesc țara și să fiu om"

„Este o întrebare foarte dificilă și plină de sensuri la care este destul de greu să dai un răspuns complet.

Fiecare ar putea răspunde: sînt frumoși, sînt harnici, sînt inteligenți, sînt buni. Și ar fi niște răspunsuri corecte. Dar răspunsul meu este mai simplu: părinții mei sînt **umani.** Și ceea ce apreciez eu cel mai mult la ei este tocmai această **omenie,** omenia specifică românilor, omenia noastră, a tuturor.

Iubesc la ei dragostea pentru aceste pămînturi din Carpați și pînă la Dunăre, iubesc în ei sîngele neamului, ființa noastră, cîntecul care străbate munți, dealuri și păduri, iubesc în ei dragostea primului roman pentru o dacă, iubesc în ei istoria noastră, iubesc în ei prinosul adus eroilor noștri.

Îi iubesc pentru că ei m-au învățat „dulcea limbă românească", pentru că ei m-au învățat, primii, ce înseamnă să fii român.

Sînt cuvinte simple, cuvinte pe care orice om le-ar spune.

Îi iubesc pentru că ei m-au învățat ceea ce e bine și ceea ce e rău, pentru că ei mi-au insuflat setea de libertate și dreptate, m-au învățat să iubesc pacea sinceritatea și frumosul. M-au învățat să iubesc țara și lumea, m-au învățat să-mi făuresc singură destinul. M-au învățat să am încredere în noi toți, m-au învățat să devin o adevărată comunistă, m-au învățat că viitorul este al nostru. M-au învățat să respect munca și să cunosc bucuria datoriei împlinite. De aceea îi iubesc atît de mult. Pentru că m-au învățat să fiu Om".

(E.G. *Clasa a XI-a C)*

„Capacitatea de a pătrunde cu tact şi delicateţe în viaţa noastră"

„Dacă îi apreciez foarte mult pe părinţii mei o fac pentru „spiritul de sacrificiu" de care dau dovadă, de atitudinea lor responsabilă faţă de mine, faţă de viitorul meu şi al fratelui meu. Sînt calităţi pe care le-am văzut mai puţin la alţi părinţi.

Cred că această expresie „spirit de sacrificiu" nu este exagerată sau deplasată. Căci, cum altfel se poate numi grija permanentă pe care mi-o poartă, în special mama, în legătură cu tot ce mă priveşte, dorinţa de a mă ajuta, măcar cu cît îi stă în puteri, de a mă apăra şi ghida pe drumul vieţii?

Toată fiinţa ei, tot gîndul şi toată puterea sînt îndreptate către copiii ei.

Pentru mama mea, ca de altfel şi pentru tata, nu există „eu" sau „pentru mine", ci în primul rînd „ei" sau „pentru ei", copiii şi pentru copii, care cu siguranţă le vom răsplăti într-o zi bunătatea, gingăşia, dragostea şi... toate eforturile făcute.

O altă calitate pe care aş vrea s-o amintesc este înţelegerea, capacitatea de a pătrunde cu tact şi delicateţe în viaţa noastră, de a ne sprijini şi sfătui, de a ne insufla toată experienţa de viaţă şi toată priceperea acumulată de ei într-o viaţă deloc uşoară. Acestea reprezintă o parte din însuşirile pentru care le sînt recunoscătoare părinţilor mei şi pentru care mă mîndresc şi le mulţumesc din tot sufletul".

(N.C. *Clasa a X-a D)*

„E minunat să poţi găsi în propriul tău părinte pe cel mai bun prieten"

„Cred că o viaţă nu ajunge...şi tot mai descoperim altceva, mereu alte calităţi, alte cuvinte, să apreciez doi oameni minunaţi cu defectele pe care nu am dreptul să le judec, dar pe care le înţeleg, doi oameni minunaţi pentru care îmi dau seama cît însemn, cît merit, însă, de puţin... Doi oameni în care am încredere, care îmi înţeleg gîndurile şi le îndrumă. Cît de mult apreciez voinţa lor de a fi aproape de mine, de a se apropia de vîrsta mea, sau de a mă ridica pe mine spre treapta lor. Încrederea care mi-o acordă, şi pe care, mi-e ruşine s-o spun, cîteodată n-o merit. E minunat ca să poţi găsi, în propriul tău părinte, pe cel mai bun prieten.

Înţelegerea, prietenia, încrederea, cinstea, uneori răsfăţ, nepărtinire... sînt lucruri prin care îi definesc, îi admir şi-i înţeleg pe părinţii mei".

(A.D. *Clasa a XI-a C)*

„Aşa cum trăieşti în familie, aşa vei trăi şi în societate..."

„După cum se ştie, familia este celula de bază a societăţii. Aşa cum te comporţi şi cum trăieşti în familie, aşa vei trăi şi în societate. Părinţii mei sînt oamenii cei mai apropiaţi de mine şi aşa cred că este firesc. Primele cuvinte pe care un copil le silabiseşte sînt **mama şi tata.** În primul rînd apreciez la părinţii mei educaţia pe care mi-o dau: începînd cu sfatul de a nu arăta cu degetul, pînă la — respectă pe fiecare om, respectă munca, cinstea, demnitatea omenească etc.

„Greu se mai fac oamenii oameni", spune un cîntec. Şi e perfect adevărat. Cum nu se poate mai adevărat. Deseori cuvintele sînt banale, se golesc de conţinut cînd sînt repetate prea des, dar cît adevăr cuprind vechile zicale ce le auzim mereu, ca de pildă, „Munca e brăţară de aur". Părinţii mei sînt oameni simpli, nu au învăţat prea multă carte, dar ei m-au învăţat alfabetul vieţii. Mi-am dat seama că dacă şcoala îţi dă educaţia, părinţii ţi-o împlinesc. Cum porneşti pe drumul vieţii aşa vei merge mereu, de aceea a întemeia o familie e un lucru cum nu se poate mai serios, la care trebuie să reflecte toţi aceia care doresc să păşească pe acest drum".

(F.E. *Clasa a X-a D)*

„Nu-mi plac oamenii răi. De asta îmi iubesc părinții"

„Oare, care este cea mai frumoasă părticică a unui om? Aceasta este întrebarea pe care mi-am pus-o de multe ori, dar pînă în prezent prea puțin am putut să-mi răspund.

Admir foarte mult faptul că părinții mei se înțeleg, admir grija pe care mi-o poartă amîndoi, felul în care îmi vorbesc, glumele care întotdeauna sînt binevenite la noi în familie...

Îmi place foarte mult firea mamei: blajină și plină de farmec, care întotdeauna găsește un cuvînt bun pentru fiecare. M-am obișnuit cu ea, cea care mi-a dat viață, m-am obișnuit cu firea ei, cu sufletul ei. Îmi place să fiu înconjurată de oameni buni, cu un suflet la fel de bun.

Nu-mi plac oamenii răi și de asta îmi iubesc părinții. Am ajuns la o concluzie: cea mai frumoasă părticică a omului este sufletul cu dragostea pe care o emană în jurul său".

(N.G. *Clasa a X-a D)*

„M-au învățat să fiu cinstită și folositoare societății"

„Consider că părinții sînt pentru mine un model de urmat. Afecțiunea, bunătatea, căldura cu care mă înconjoară, faptul că mă înțeleg și întotdeauna, la nevoie, dau un sfat bun, pe care îl pot urma cu încredere, constituie pentru mine un lucru deosebit. Părinții reprezintă pentru mine, negreșit, un model de viață. Ei m-au învățat, de la primii pași în viață, să fiu cinstită și să învăț, să devin folositoare societății, să-mi iubesc patria și pămîntul pe care m-am născut".

(M.R. *Clasa a XI-a C)*

„Părinții m-au învățat ce-înseamnă să fiu un om onest"

„Sinceritatea, bunătatea și afecțiunea cu care mi-au explicat ceea ce eu nu puteam să înțeleg sînt carateristici fundamentale ale părinților mei. Părinții sînt, totodată, pentru mine, un exemplu demn de urmat. Ei m-au învățat ce înseamnă să fii om onest, m-au învățat să-mi iubesc patria și pămîntul pe care m-am **născut,** să fac totul pentru a-i ajuta pe oamenii din jur. Ei m-au îndemnat să învăț, să studiez cît mai mult. Pentru toate acestea, am pentru dînșii numai sentimente calde de afecțiune și recunoștință nemărginită".

(V.O. *Clasa a XI-a C)*

„Apreciez la ei devotamentul față de viața familială"

„Apreciez la părinții mei dragostea și seriozitatea pe care o pun în munca lor de zi cu zi, cu atît mai mult cu cît o fac pentru noi, copiii.

Apreciez fiecare gest pe care-l fac pentru noi, devotamentul față de viața familială.

Nu odată am avut ocazia de a surprinde părinții în situații financiare modeste. Și aici, tot copiii au fost aceia pentru care ei au renunțat la ce ar fi trebuit să li se cuvină lor.

Nu odată le-am împărtășit problemele noastre. Uneori s-au întristat, căutînd totuși soluția sau sfatul cel mai bun pe care ni-l puteau da. Părinții mei sînt în măsură să aprecieze justețea faptelor noastre, sînt cei care suferă uneori pentru noi mai mult decît o simțim sau o credem noi înșine. E suficient să observe la noi o față care dă

de înţeles că sîntem supăraţi, pentru ca şi pe ei să-i preocupe aceasta. Uneori copiii uită mai repede necazurile decît părinţii".

(D.E. *Clasa a XI-a C)*

„Am enorm de învăţat de la tata, dar, din păcate, nu sîntem prea apropiaţi"

„Mi-e greu să scriu ce apreciez mai mult, de pildă, la tata. E un om deosebit de complex, de inteligent, cu o cultură vastă. Am enorm de învăţat de la tata, dar din păcate nu sîntem prea apropiaţi. Uneori am senzaţia că trăieşte cu totul în altă sferă decît a familiei. Dar, categoric, este un om deosebit, cu o gîndire atît de profundă, încît impresionează. Cel puţin pe mine m-a impresionat întotdeauna, dar mi-a creat şi unele complexe; cînd trăieşti lîngă un astfel de om, care are ceva genial în el, te simţi umbrit, inferior. În orice caz, îl admir mult, foarte mult, — deşi nu-mi pot refuza o întrebare: cum se poate ca un om cu capacităţile lui să fie străin de primele obligaţii, cele familiale?

Mama este bună, inteligentă, de asemenea are o cultură vastă. E profesoară de franceză. Este o femeie foarte energică dar şi o adevărată mamă. Îi sînt realmente recunoscătoare pentru ceea ce a făcut pentru mine. Îi datorez enorm şi sper să ajung în situaţia de a mă revanşa".

(R.S. *Clasa a IX-a C)*

„...cinstea, dragostea de muncă, intransigenţa faţă de nedreptate"

„La părinţii mei, cel mai mult îmi place, dintre toate trăsăturile de caracter, cinstea, dragostea de muncă, dragostea faţă de ceilalţi oameni, şi spiritul intransigent faţă de nedreptate".

(I.O. *Clasa a XI-a C).*

"O bucurie a noastră este întotdeauna şi o bucurie a părinţilor, dar..."

„Este o întrebare grea. Chiar foarte grea, deoarece nu toţi copiii îşi apreciază părinţii la adevărata lor valoare. Pentru mine, mama este bună, înţelegătoare, dar, în acelaşi timp, severă — spre diferenţă de tata, care e... numai bun şi înţelegător.

Ei sînt prietenoşi, în general — poate bunătatea pe care vor s-o „împartă" la toată lumea mă face să-i apreciez şi mai mult, deşi sînt sigur că nu spun totul prin aceasta.

Dragostea noastră faţă de dînşii nu este de ajuns. O bucurie a noastră este sigur şi bucuria părinţilor, dar o bucurie a părinţilor nu e întotdeauna şi bucuria noastră"...

(R.R. *Clasa a X-a D)*

„Am învăţat de la ei să muncesc, să nu înşel..."

„Lucrul pe care îl apreciez cel mai mult la părinţii mei este cinstea.

Şi mama şi tata, chiar dacă au mai avut unele neînţelegeri, au fost cinstiţi în viaţă. Tot ce au agonisit n-a fost decît prin muncă cinstită.

Am învăţat de la ei să muncesc singură, să economisesc, să nu înşel şi să fiu dreaptă în tot ce fac".

(T.R. *Clasa a X-a D)*

„Cînd părinţii sînt prea buni şi înţelegători ar trebui..."

„Privirea mamei îmi învăluie întreaga fiinţă, o privire care ştie să mîngîie, să certe, să fie hotărîtă şi să alinte. Mama poate întotdeauna să mă convingă de ceea ce este necesar să fac, să mă sfătuiască ori de cîte ori este cazul sau să mă ajute, dacă se impune. De fiecare dată cînd nu am ascultat cuvîntul mamei, mi-am dat seama că experienţa ei de viaţă trebuie apreciată şi am regretat vocea mai ridicată cu care i-am vorbit sau privirea mai aspră cu care am întîmpinat-o în unele momente şi pe care sacrificiile făcute de mama pentru mine nu o meritau.

Tatăl meu e un om atît de muncitor, atît de harnic şi cu atît de multă voinţă... Ar trebui să iau exemplu de la el,şi mai mult! Poate îmi trebuie acea picătură de putere numită voinţă. De cîte ori nu mi-am rostit acest cuvînt: voinţă, despre care mi-au vorbit, la rîndu-le, şi mama şi tata şi bunica.

Răsplata dragostei şi sacrificiului părinţilor mei nu este decît munca pe care ar trebui s-o depun şi mai mult".

(V.G. *Clasa a X-a D)*

„Tatăl meu e tot ce mi-aş putea dori"

„Îl apreciez foarte mult pe tatăl meu. Cînd mai fac cîte o „boacănă", îmi spune: „Tu să mă asculţi pe mine că şi eu am fost ca tine, dar tu nu ai trecut prin ce am trecut eu". Şi-l înţeleg foarte bine.

Niciodată un părinte bun nu-ţi dă „frîu" liber şi cu toate că nu am spus-o pînă acum nimănui, scriu aici că face foarte bine. Îmi spune, cîteodată: „Eu îţi sînt şi mamă şi tată. Şi cu toate astea nu pot vorbi cu tine aşa cum aş vorbi cu o femeie" ...Şi îl înţeleg. Mă ajută foarte mult apoi — nu la lecţii, ci la descifrarea „tainelor" vieţii. Şi asta înseamnă foarte mult. Poate pentru alţii nu pare un om bun, un tată ideal, dar pentru mine e tot ce mi-aş fi putut dori".

(O.P. *Clasa a X-a D)*

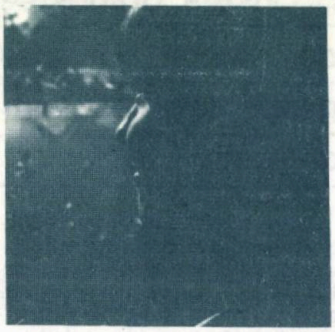

„Înţelegerea lor este o calitate care mă face mai puternic în faţa vieţii"

„Apreciez mult comportarea lor în muncă şi în activitatea obştească. Nu am auzit niciodată pe nimeni vorbind cu îndoială de dînşii. Ştiu că sînt apreciaţi şi stimaţi de către toţi cei care i-au cunoscut.

Am o familie în adevăratul sens al cuvîntului, exemplu pe care vreau să-l urmez şi eu în viaţă. Înţelegerea lor este o calitate care mă face mai puternic în faţa vieţii"

(C.R. *Clasa a X-a D.)*

„O calitate şi o speranţă"

„Cel mai mult la părinţii mei apreciez puterea lor de a „putea sta în picioare" în faţa vieţii. Aceasta este o calitate a ambilor părinţi, chiar dacă acum nu mai sînt împreună. La mama apreciez foarte mult înţelegerea şi pătrunderea sufletească, iar la tata perseverenţa şi conştiinciozitatea. Mama e un prieten foarte bun, care mă ajută şi mă înţelege. Tata este, sau vrea să pară, rece, dar totuşi are un suflet bun. Sper — şi mă voi strădui — ca şi eu, la rîndul meu, să pot fi exemplu pentru copiii mei".

(C.E. *Clasa a X-a D)*

„Important este să trăiești cinstit, pe picioarele tale“

„Ce calități apreciez eu la părinții mei? Nu mi-am pus niciodată această întrebare. Poate faptul că și-au întemeiat o familie care este unită, și-au făcut un rost în viață și poate că ne transmit și nouă, urmașilor, ce este bun de făcut în viață, cum să ocolim greșelile pe care poate ei le-au făcut! Îmi apreciez și stimez ambii părinți. Pe mama o apreciez pentru faptul că munca pe care o depune ea este mai grea decît cea pe care o depune tata, și de la ea, eu ca fată, am mai multe de învățat.

Pe tata îl apreciez mai mult, pot să spun că îl iubesc mai mult, pentru că este mai înțelegător, mai bun. Pe amîndoi îi apreciez, însă, pentru modul cum știu să ne educe; ne-au insuflat dorința de a munci, indiferent ce profesie ne vom alege, „important fiind — așa ne învață — să trăiești cinstit, pe picioarele tale“.

(O.E. *Clasa a X-a D)*

„Dragostea de muncă, modestia și bunul simț“

„Ceea ce apreciez cel mai mult la părinții mei sînt cele trei calități deosebite ce îi caracterizează: dragostea de muncă, modestia și bunul simț. Faptul că amîndoi muncesc foarte mult pentru a-mi oferi condiții bune de instruire, mă face să-i apreciez la fel pe amîndoi“.

(D.S. *Clasa a X-a D)*

„Să simți căldura, bunătatea, sinceritatea și înțelepciunea părinților“

„I-am stimat, i-am respectat și i-am apreciat întotdeauna, pentru că întotdeauna am simțit eforturile pe care le-au făcut pentru mine. Știu că mă iubesc foarte mult.

Am un deosebit respect pentru munca lor și consider că tocmai prin ea sînt oameni adevărați.

Nu greșesc dacă fac afirmația (cel puțin așa cred eu în momentul de față) că sîntem o familie modernă, care trăiește în spirit comunist.

Nimic nu este mai plăcut și nimic nu-l face pe adolescent să se simtă mai fericit decît momentul în care simte căldura, bunătatea, sinceritatea și înțelepciunea părinților. Deci, la noi în casă poate fi vorba de o adevărată omenie“.

(A.R. *Clasa a X-a D)*

*

Ne oprim aici. Scurtul popas făcut prin universul sufletesc al copiilor ne obligă, după cum se deapănă gîndurile lor, la menținerea unei „ferestre deschise“ prin care să păstrăm un *contact permanent* cu lumea lor, urmărindu-le cu *tact* și *măsură* toate cărările străbătute, prevenindu-i de orice „nor“ care le-ar putea umbri copilăria, ferind, în același timp, și inima părinților de traume..., toate sub genericul „Profesia și arta de a fi părinte“.

P. FLORESCU

Zîmbete

— Bună dimineața doamnă Popescu! Ce mai faceți... dar pe scurt...

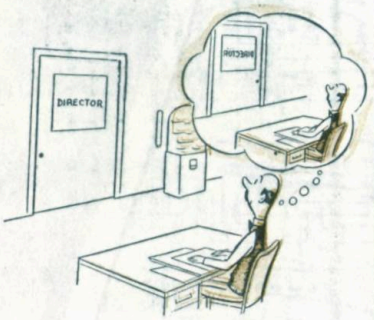

Hrană proaspătă pentru pisici

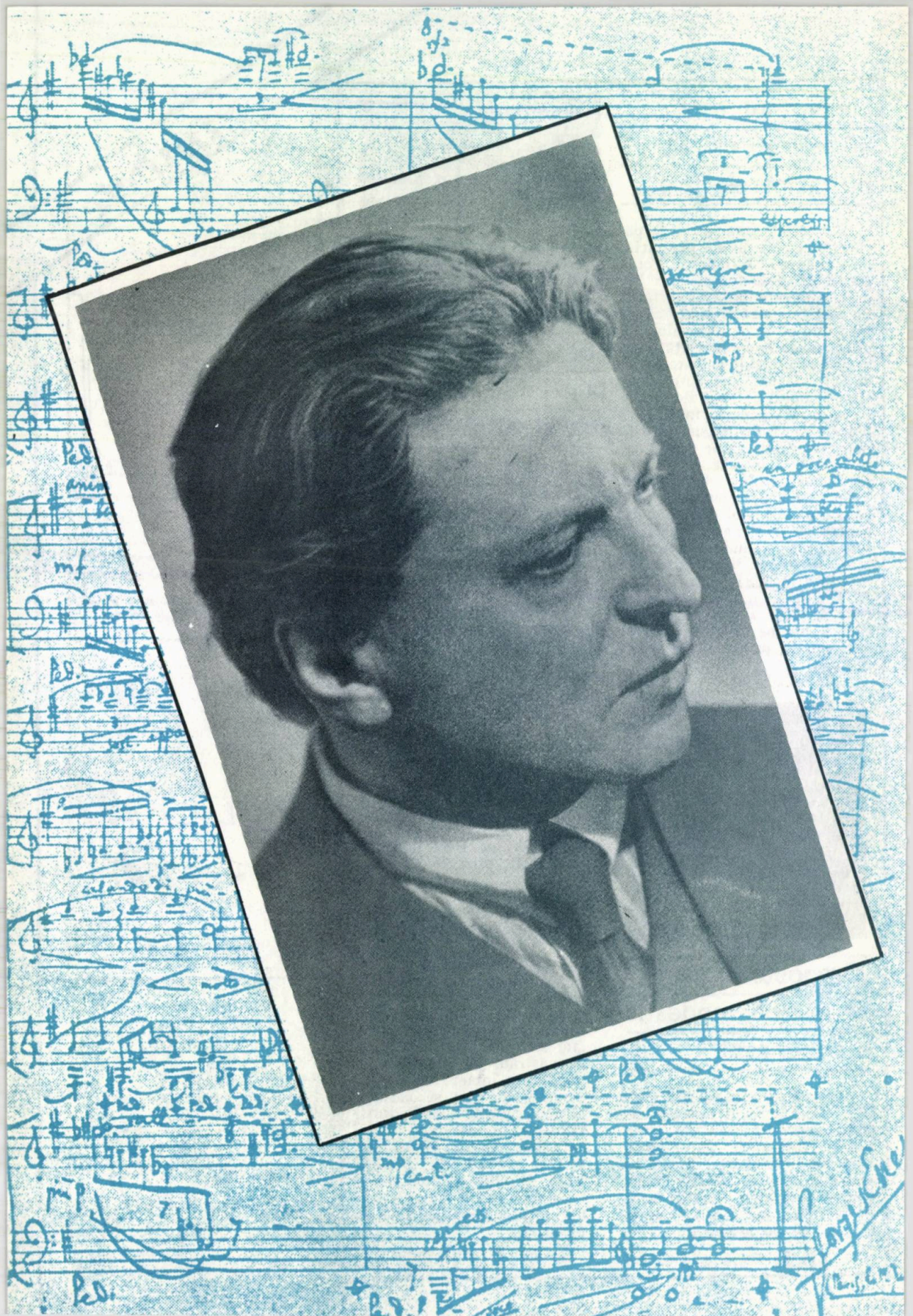

după un veac

ERNEST VERZEA

Gravată în inima contemporaneității prin ritmicitatea unei unanime prețuiri, data de 19 august 1981 are o rezonanță aparte: se împlinesc o sută de ani de la nașterea lui George Enescu, cifră care prin natura ei atrage, odată mai mult, atenția întregii lumi asupra tulburătoarei existențe a acestui geniu românesc. El a deschis ochii, după cum se știe, în acea mică așezare rurală a Livenilor, situată într-un Dorohoi ale cărui împrejurimi, pătrunzîndu-i dincolo de priviri, s-au fixat pentru totdeauna în adîncul sufletului său. Pruncul minune de odinioară, înzestrat cu harul nepieritor al marilor incantații, închidea embrionar în eul său luminile celor cinci ipostaze dinamice de mai tîrziu: violonist, compozitor, profesor, pianist și dirijor. Ambasador itinerant pe tărîmul culturii, George Enescu a străbătut toată viața, continentele, risipind de-a lungul și de-a latul lor faima incandescentei noastre spiritualități.

Înapoiat acasă în anii războiului, îmi amintesc că i-am telefonat și că l-am întîlnit de cîteva ori. Odată l-am găsit într-una din sălile Conservatorului de Muzică și Artă dramatică al acelui București neclătinat încă de bombardamentele aeriene: oficia pe altarul muzicii împreună cu alți trei sacerdoți ai artei, despletind armoniile înalte ale unui cuartet, din mijlocul căruia vioara lui răspîndea un jet luminos de înaripate incantații.

Altădată, după o ședință solemnă a Academiei Române (purtînd *l'habit vert*, cu bicornul în mînă și cu paltonul pe umeri), l-am condus printre petecele de zăpadă topită, de-a lungul celor cîteva sute de metri care îl despărțeau de locuința sa din Calea Victoriei. Era calm ca deobicei și din vorbele sale picura lumina unei superioare înțelegeri a vieții ca și a muncii intense care, spunea el, trebuie să o aureoleze cu suflul ei creator.

Cu alt prilej, la Asociația Presei Externe, după ce acompaniase la pian, în cadrul unui recital, pe cunoscuta cîntăreață română Claudia Saghin de la Opera din Roma — și care se afla pentru un scurt timp în țară — am putut schimba mai multe gînduri cu el, asupra artei în genere, precum și asupra reflectării ei în conștiința omenirii. Frumoasa noastră mezzo-soprană cîntase degajat, cu un surîs angelic pe buze, iar Maestrul o urmărise visător, încît fiecare tușeu al degetelor sale sfinte pe clapele pianului părea cufundat în adîncimea rămurișului melodic, ridicat în jurul lor... Clipele acelea au justificat, de sigur plenar, triumful incantației prilejuite asupra multor nefericiri ancorate, pe atunci, în cotidian.

Convorbirea purtată apoi pe marginile unei cupe cu licori viticole s-a concentrat asupra legăturii dintre artă și viață, determinate de actul creației.

— Viața, vibrație în diferite modulații derivate din împrejurările care îi conturează prezența, îmi spunea el, constituie o împletire armonioasă de felurite ecouri situate între patosul popular (de care abundă folclorul nostru atît de divers colorat) și irizarea acestuia sub forma unor nenumărate rezerve spirituale în conștiința artistului. Trecerea unui atare vibrato, cu ajutorul unei tratări originale, în planul realizării operei respective constituie pasul creației. În felul acesta, nu poate fi vorba despre o copiere strictă a vieții în climatul artei, ci despre o transformare a obișnuitelor impulsuri vitale în ritmicitatea unor finalizări specifice operei de artă. Ecoul actului creator va putea fi resimțit însă, potrivit valorii respectivei lucrări și în concordanță cu firea celor ce îl receptează. Cu cît artistul va poseda resurse spirituale mai mari, cu atît influența operii sale cred că se va exercita asupra unei colectivități mai largi.

Mai tîrziu, în cadrul unui concert la Ateneul Român, l-am văzut la pupitru. Domina Simfonia a cincea a Destinului ca un vultur ce plutea deasupra pămîntului. Cîteodată, aplecat mult de spate se repezea pe neașteptate, cu un umăr încovoiat înainte către înălțimile amețitoare ale partițiunii betoveniene. Țîșnind, nu știu de unde, bagheta lui se înălța într-o oblică vie să străbată văzduhul ca măiastra pasăre brîncușiană și să plutească pe valurile incandescente ale luminilor sale lăuntrice, prelungite deasupra întregii omeniri.

Cine l-a văzut alte ori cînd tăcea, pentru a glăsui numai cu privirile, cine a ascultat cîntecul mîinilor sale binecuvîntate, dar mai ales cine l-a respirat cînd întreaga-i ființă creea muzica, își amintește cum George Enescu radia o fascinantă frumusețe trupească și sufletească, de parcă cei mai înzestrați zei și-ar fi concentrat toate atributele divinității lor în acest om.

Dar pe de altă parte, numai cine a străbătut cei cîțiva metri pătrați ai camerei sale își poate da seama pe deplin de simplitatea de-a dreptul uluitoare a mediului înconjurător de-a lungul orelor sale de studiu și de serafica sa modestie. Poate că tocmai de aceea, centenarul nașterii lui George Enescu ar trebui să însemne în conștiința fiecărui contemporan, o clipă de reculegere, iar în fiecare suflet de pe întinsul pămîntului românesc, un legămînt de sacră cinstire a artistului genial ca și a nemuritoarei sale opere.

există un conflict între generații?

Da, dar numai între oameni din clasele antagoniste. În socialism generațiile se completează reciproc, asigurînd dezvoltarea armonioasă a vieții sociale

TRAIAN HERSENI

Sociologia tradițională, constituită într-o vreme în care numeroase generații tinere se ridicau împotriva unora din generațiile bătrîne, a susținut, pe bază de fapte, în aparență de necontestat, existența unui conflict ireductibil între generații. Sociologia nouă, însă, în lumina concepției materialist-dialectice, și-a propus, firesc, să reconsidere tezele moștenite din alte perioade istorice — chiar dacă unele din ele sînt susținute și de teoreticieni actuali — ajungînd la concluzii mult mai apropiate de realitate, în privința problemei înfruntării generațiilor.

Faptele, în înfățișarea lor exterioară, sînt certe: atît în fruntea revoluțiilor democrat-burgheze, cît și a revoluțiilor socialiste, s-au găsit aproape întotdeauna, și pretutindeni, oameni tineri, în timp ce pe pozițiile adverse, conservatoare sau reacționare, apar oameni în vîrstă — unii dintre ei chiar foarte bătrîni, considerați pe bună dreptate „ruginiți".

Dar, cine sînt ei — tinerii revoluționari și bătrînii conservatori — cine le stă în spate, ce urmăresc să obțină, în folosul cui desfășoară bătăliile? Dacă aceste întrebări sînt clar formulate, răspunsul devine și el foarte lămu-

rit, fără echivoc. Peste tot, tinerii reformiști sau revoluționari, potrivnici stărilor existente în anumite perioade și bătrînii conservatori sau contrarevoluționari, apărători ai rînduielilor pe care le-au promovat, aparțin unor clase sociale diferite: burgheziei și feudalilor — în cazul revoluțiilor democrat-burgheze, proletariatului și capitaliștilor, în cazul revoluțiilor socialiste. Deci, genul acesta de conflicte sau ostilități între generații nu este decît una din formele pe care le poate lua lupta de clasă, în funcție de potențialul combativ al fiecăreia dintre cele două generații în discuție.

De ce se petrec lucrurile în chipul acesta? Explicația este destul de simplă. Ca orice bătălie, lupta de clasă angajează două tabere cu interese contrare, avantajul sau cîștigul uneia fiind cu necesitate în detrimentul sau pierderea celeilalte. De aceea, fiecare din ele trimite în luptă acele segmente ale sale pe care le consideră ca cele mai capabile de izbîndă. Clasa revoluționară, care are de înfruntat rezistența unui stat organizat (poliția, siguranța, armata, administrația publică, justiția etc.), operează de predilecție cu oameni tineri, necăsătoriți sau fără copii, neintegrați încă plenar în viața socială, economică și administrativă, pentru care, deci, riscurile pot avea urmări mai puțin grave, sacrificiile fiind limitate, mai mult sau mai puțin, la propriile lor persoane. Clasele dominante, dimpotrivă, operează mai ales cu oameni în vîrstă, care ocupă posturile cheie în stat și economie, avînd posibilități net superioare, atît de apărare, cît și de atac, în raport cu cei tineri din propria lor clasă, aflați încă în stadii de formare. Faptul că în primele rînduri ale luptei de clasă unii își angajează tineretul, iar ceilalți vîrstnicii nu este, deci, un fenomen de generație, ci o simplă manevră tactică.

Adevărul acesta apare și mai clar dacă pătrundem și mai mult dincolo de fața înșelătoare a lucrurilor și ne întrebăm în ce relații se găsesc generațiile tinere revoluționare și generațiile vîrstnice conservatoare, cu cei de etate contrară, din propriile lor clase sociale. De astă dată se constată, fără nici o dificultate, o perfectă armonie, colaborare și solidaritate între generații. Atît tineretul revoluționar, cît și generațiile vîrstnice conservatoare sînt susținute de întreaga clasă socială din care fac parte. Deci, deopotrivă, de tineri și bătrîni, de bărbați și femei — în măsura în care aceștia își dau seama exact de semnificația luptelor ce se desfășoară. Excepții individuale pot exista, dar ele rămîn excepții și nu pot anula regula generală, demonstrată de întreaga istorie.

Pe ce se bazează solidaritatea dintre generațiile aceleiași clase sociale? Pe identitatea lor de interese, aspirații și idealuri. Așa cum în sînul unei familii sănătoase membrii ei, indiferent de vîrstă și de sex, se străduiesc în comun să își asigure un nivel de viață cît mai ridicat cu putință, să-și acorde ajutor reciproc neprecupețit în toate împrejurările — bune sau rele — ale vieții, să lupte împreună împotriva tuturor adversităților, o clasă socială ajunsă la o treaptă înaintată de conștiință, nelăsîndu-se dezbinată în interior, nici în partide adverse, nici în generații ostile, nici în vreun antagonism de alt gen. În clasele progresiste sau revoluționare, tineretul luptă în favoarea tuturor celor care fac parte din clasa respectivă, pentru triumful întregii clase, nu numai al lui, al tineretului. Adevărat atît de valabil și pentru luptele purtate de adulții claselor conservatoare sau reacționare. Între generațiile aceleiași clase sociale se pot ivi și unele neînțelegeri, tensiuni sau chiar fricțiuni dar nu pot exista contradicții ireductibile, pur și simplu pentru că succesiunea firească a generațiilor exclude în chip obiectiv această posibilitate. Să examinăm, deci, problema și mai de aproape.

O comunitate omenească poate să includă vîrste foarte diferite, de la prunci abia născuți, pînă la bătrîni ajunși la crepusculul existenței, dar pe această bază ea nu este niciodată dezmembrată. Cei mai în vîrstă sînt de regulă părinții celor mai tineri, iar cei mai tineri, firesc, copiii celor vîrstnici. Și astfel vîrstele au nevoie unele de altele pentru propria lor dezvoltare, manifestare și realizare. La naștere — iarăși firesc — oamenii sînt complet lipsiți de cultură sau civilizație, ei nefiind în stare nici măcar să umbele, să se hrănească și să grăiască; toți sînt goi, neputincioși și muți. Nici un copil nu este în stare să supraviețuiască fără ocrotirea unor adulți. Dependența aceasta de generațiile mai vechi are o durată variabilă,

dar aceasta creşte cu necesitate în proporţie directă cu gradul de dezvoltare a comunităţii respective, cu cantitatea şi calitatea a ceea ce au de învăţat unii de la alţii, pînă vor fi în stare să se întreţină singuri. Un lucrător necalificat n-are nevoie decît de foarte puţină instrucţie, pe cînd un profesor, un medic, un inginer, un cercetător ştiinţific, au nevoie de ani mulţi şi grei de pregătire şi ucenicie, deci şi de sprijinul altora care să-i asigure existenţa şi învăţătura în tot acest răstimp de instruire şi formare.

Generaţiile mai vechi depind şi ele de cele mai tinere, dacă n-ar fi decît din nevoia de a asigura continuitatea vieţii sociale, înlocuirea neîncetată a celor care îşi pierd capacitatea de muncă şi a celor decedaţi, cu elemente tinere în stare să ducă sarcinile societăţii respective mai departe şi să asigure, tuturor, inclusiv celor bătrîni, o viaţă „acceptabilă". În tradiţiile poporului român, ca şi ale altor popoare, sînt înfăţişate, în numeroase producţii folclorice, cu un dramatism egal, atît soarta vitregă a orfanilor lipsiţi de ocrotirea călduroasă a unor adulţi, cît şi soarta bătrînilor fără copii, lipsiţi de ajutorul de care au nevoie, dar şi de bucuria de a lăsa după ei urmaşi vrednici să le continuie năzuinţele şi să le împlinească speranţele. În sistemul de succesiune a generaţiilor, cu profunde legităţi biologice — şi certe interese sociale, de clasă — nici una dintre generaţii nu se poate lipsi de cealaltă, pentru că numai împreună pot asigura desfăşurarea, continuitatea, să zicem, normală şi satisfăcătoare a vieţii. Să nu se piardă din vedere nici faptul că bătrînii de azi sînt tinerii de ieri, iar tinerii de azi vor deveni bătrînii de mîine. Cei care sînt potrivnici celorlalte vîrste, fără alte motive decît ale diferenţelor de generaţie, se detestă pe ei înşişi în ipostazele în care s-au găsit sau în care, dacă împrejurările le sînt favorabile, se vor găsi.

Dar, dacă deosebirile de clasă socială pot pune — şi de regulă pun — toate vîrstele în conflict, nu pe motive de generaţie, ci de interese sociale, economice, politice şi culturale, înseamnă că în orînduirile sociale în care se pune capăt antagonismelor de clasă, cum este cazul societăţii socialiste, ideal exemplificat în ţara noastră, problema care ne preocupă se pune în termeni cu totul diferiţi, pînă la unele deosebiri calitative, deci ireductibile, la tot ceea ce s-a petrecut anterior în istorie.

În ţările socialiste generaţiile sînt solidare pentru că, toate, sînt angajate în construirea aceleiaşi societăţi, care este a lor, a tuturor, în poziţie egalitară, de proprietari ai mijloacelor de producţie, producători şi beneficiari. Bineînţeles, copiii încă nu produc, iar pensionarii devin neproductivi, dar tot restul populaţiei participă, sub forme diferite, la fazele cele mai active ale vieţii, la procesul de producţie şi contribuie la buna stare generală, fără a exploata pe nimeni şi fără a fi exploatată de cineva. În astfel de împrejurări, orice contradicţie ireductibilă între diferitele categorii de oameni îşi pierde sursa de alimentare şi dispare în chip inevitabil. Aceasta nu înseamnă că se exclude cu desăvîrşire orice fel de contradicţii. Dar, de astă dată, ele au un caracter neantagonist şi deci se pot soluţiona fără consecinţe grave pentru vreuna din ele. Aşa sînt, de exemplu, competiţiile dintre promoţiile tinere, de ingineri, medici, profesori, cercetători ştiinţifici şi cele mai vechi — vrînd-nevrînd afectate de conservatorism — pentru impunerea unor procedee, tehnici sau metode noi de lucru, încă insuficient verificate în practică, dar demonstrate îndeajuns pe plan teoretic şi experimental. Oamenii — vîrstnici — care s-au deprins cu anumite sisteme de muncă încoronate mult timp de succes, dar azi depăşite, vor accepta mai greu decît cei nedeprinşi cu ele, modificări

fundamentale, adoptarea altor căi de rezolvare a problemelor ce se ivesc şi le stau în faţă. Ei vor opune întotdeauna o rezistenţă — principială în gîndirea şi accepţiunile lor — noului. Noul, însă, învinge şi va învinge întotdeauna.

Există, însă, în unitatea generaţiilor, oriunde s-ar situa ele social-istoric — deci în orice orînduire sau clasă socială — o diversitate care derivă din însăşi natura lor, adică din tinereţe şi din maturitate, ca fenomene biopsihice constituţionale. Lăsăm la o parte copilăria propriu zisă şi senectutea foarte înaintată, pentru că ele încă nu participă sau nu mai participă în chip efectiv la desfăşurarea vieţii sociale, pentru a ne ocupa numai de tineretul capabil de o integrare eficientă în activităţile publice şi de vîrstele mature, angajate cu toată forţa lor creatoare în dinamica sectoarelor sociale de toate categoriile. Există vreo diferenţă semnificativă între aceste două generaţii de maximă activitate şi, în caz afirmativ, în ce constă ea?

Trăsăturile fundamentale ale tineretului sînt, pe plan biologic: vigoarea, pe plan afectiv: entuziasmul, pe plan intelectual: intransigenţa, pe plan comportamental: curajul, pe plan moral: abnegaţia ş.a.m.d., însuşiri care scad pe măsură ce oamenii se maturizează sau îmbătrînesc. În schimb, prin înaintarea în vîrstă se cîştigă tot mai multă experienţă, prudenţă, temperanţă şi chiar înţelepciune, tot mai multe cunoştinţe, învăţăminte, adaptabilitate, procedee şi soluţii mai adecvate de viaţă şi de acţiune. E vorba, bine înţeles, de „numere mari", în sens statistic, pentru că totdeauna apar şi persoane care îşi păstrează tinereţea psihică împotriva vîrstei, sau care îmbătrînesc înainte de vreme, comprimînd sau eliminînd etapele intermediare.

Dacă ne orientăm exclusiv după frecvenţa trăsăturilor în funcţie de generaţii, vom concluziona că există unele diferenţe biopsihice şi culturale, care ţin de vîrstă, fie că sînt mai răspîndite sau au un caracter predominant, fie că apar în unele perioade şi dispar în altele. Ele nu au însă un caracter conflictual, dimpotrivă, se întregesc reciproc şi nu asigură decît împreună sau în anumite dozaje, reuşita deplină a unor activităţi omeneşti.

În general, se poate afirma că orice acţiune omenească cere de la cei care o îndeplinesc anumite însuşiri fizice, psihice şi spirituale. Dacă acestea sînt distribuite în mod inegal, nu numai după personalitatea fiecăruia, ci şi după vîrste, înseamnă că mai toate acţiunile sociale, economice, politice şi culturale cu caracter complex, care revin spre îndeplinire unor colective mai întinse, deci marea lor majoritate, obligă să se facă apel la oameni din generaţii diferite. Argumentul este foarte simplu: ceea ce nu poate face unul singur, pot face mai mulţi, în cooperare; ceea ce nu poate face un colectiv format din oameni foarte asemănători, poate unul constituit din oameni cu însuşiri variate, care se potenţează, se sprijină şi se întregesc reciproc.

Adevărul acesta, verificat în numeroase domenii de activitate, de exemplu prin interdisciplinaritatea promovată azi în toate cercetările ştiinţifice de nivel înalt, se aplică deopotrivă şi în privinţa generaţiilor. Ele nu numai că nu se contrazic, dar se completează una pe alta, în aşa fel încît ceea ce nu poate să facă nici una prin puteri proprii, se poate obţine fără greutate prin unirea tuturor forţelor, printr-o colaborare foarte strînsă, neîntreruptă şi bine organizată. Întreaga istorie a omenirii dovedeşte cu prisosinţă această concluzie.

Pe scurt: generaţiile din cuprinsul aceleiaşi clase sociale sau dintr-o societate fără clase sociale antagoniste, cum este a ţării noastre, variază sub raport biologic, psihologic şi noologic, dar sînt unitare sub raport sociologic şi politologic. Departe de a fi componente contradictorii, în sensul unei unităţi trecătoare, ele se completează reciproc şi asigură împreună (numai împreună), atît echilibrul, cît şi dezvoltarea armonioasă a vieţii sociale. Cînd apar conflicte ireductibile între generaţii, putem fi siguri că ele au un caracter de clasă. În societăţile lipsite de clase antagonice, astfel de conflicte sînt excluse, dimpotrivă, noile legi sociale, de natură structurală, determină un climat sănătos de colaborare între toate generaţiile, cu respectarea diferenţelor constituţionale, dar cu integrarea egală a tuturor cetăţenilor în acţiunile de interes obştesc, în toate construcţiile social-politice de extensiune naţională şi de dimensiuni istorice.

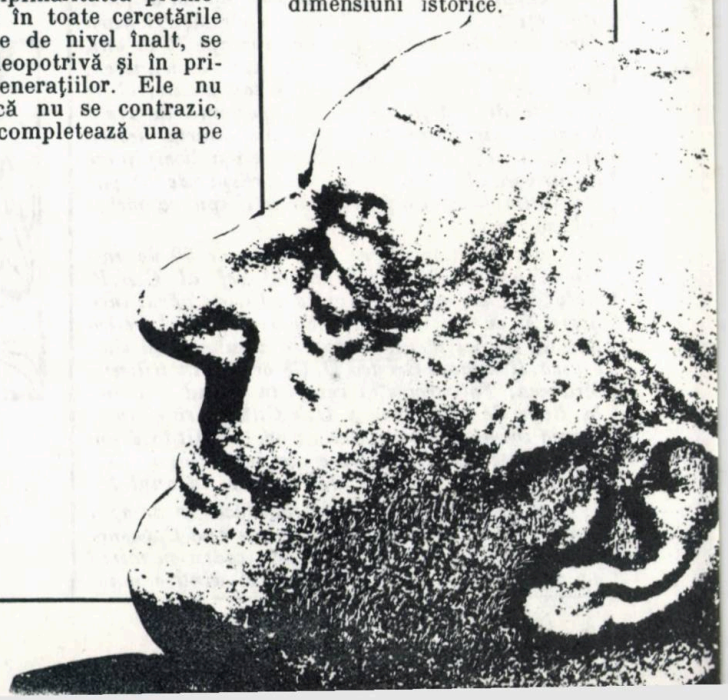

cetatea zînelor

GEORGE NESTOR

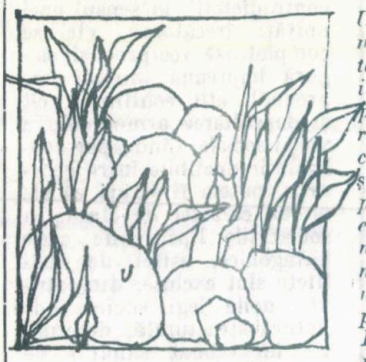

Urcăm încet, ne oprim să căutăm semnele care indică mai departe cărarea, ne rezemăm de trunchiurile brazilor și sufläm cu tot pieptul, n-am escaladat asemenea înălțime de multă vreme, unii dintre noi poate niciodată. Pînă în vîrful muntelui mai e destul, urcușul e greu, anii de pe umerii noștri sînt la fel de grei, sîntem patru bărbați, nu mai e tînăr nici unul, cu toate acestea suim mereu, suim către vîrful muntelui, știm că acolo strămoșii noștri daci au zidit o cetate, Cetatea Zînelor, tocmai la 900 m. altitudine și vrem să-i vedem urmele.

Oamenii care mă însoțesc sînt toți de la țară, sînt toți C.A.P.-iști. Cel mai în vîrstă, Dumitru Strat din Pleșești-Suceava, are aproape 70 de ani, e mic de statură, subțiratec și vioi, vorbește mereu, știe o mie de întîmplări, trăite sau auzite, altele reținute din cărți, are și o experiență de viață bogată, n-ar putea trăi fără să-și mărturisească gîndurile. Îi spun să urce liniștit, să-și disciplineze respirația, dar omul rîde, îmi răspunde că știe el o întîmplare cu o femeie căreia îi spunea bărbatul să tacă...

Cel mai tînăr dintre noi, tînăr de 50 de ani, este Nicolae Văduva, contabil șef al C.A.P. Călui-Olt, un om cu chipul smolit, cu părul încă negru și cu privirea pătrunzătoare, iar al treilea este un bărbat tăcut, dispus să asculte și să zîmbească, îl cheamă Cristea D. Gheorghe din Biliești-Vrancea. Toți trei sînt veniți în orașul Covasna la Baza de tratament a U.N.C.A.P. să-și întărească inimile și toți patru ne-am întîlnit în drum spre Cetatea Zînelor, despre care istoricii știu că a fost construită înaintea erei noastre, la anul 70.

Am lăsat orașul în urmă, am lăsat în dreapta campingul și am trecut podul peste apa Covasnei ca să intrăm pe un drum în plin codru cu miros de rășină unde aerul se ozonează dintr-o dată, încît îl simți pătrunzîndu-ți în sînge pînă în vîrful degetelor. În dreapta se face coasta muntelui cu prăbușiri de pietre și rădăcini dezgolite de șuvoaie, în stînga se face o prăpastie adîncă, cu malurile abrupte, pe fundul căreia curge o apă limpede, învîrtejită uneori de adîncituri în piatră sau sărind peste praguri în scurte cascade. Drumul pe care mergem se cheamă Valea Zînelor.

Brazii de pe înălțimi, brazii de mai jos, de pe lîngă noi, groși și lungindu-se cît pot spre limpezimea cerului, ne întîmpină de peste tot și ne cercetează la început cu răceală și mărinimie. Se conving repede că sîntem oamenii pămîntului, se bucură și se lasă admirați, iubiți de ochii noștri, de inimile și gîndurile noastre. În răstimpuri se lasă cuprinși de adieri la început calme, singulare, dar care trec îndată dintr-un frunziș în altul pentru ca în cîteva clipe un vuiet prelung să se audă peste creștetul întregului codru. Ar părea un vînt ușor ce se abate peste vîrfuri, dar poate că nu e vînt, poate că e un glas neînțeles de noi, o rostire de vorbe copăcești prin care brazii își comunică unii altora prezența seculară înrădăcinată în același pămînt.

Părăsim Valea Zînelor, ne abatem și atacăm pieptiș coasta muntelui, așa cum ne indică semnele spre cetate. Cărarea ne face să ocolim povîrnișurile, cu toate acestea urcușul devine tot mai anevoios, găsim prilejuri de uimire la fiecare zece pași și ne oprim tot mai des.

— De ce, oare, se cheamă Cetatea Zînelor? își exprimă o nedumerire Nicolae Văduva din Călui-Olt.

Dumitru Strat știe de ce.

— I s-a dat numele după Valea Zînelor.

— Și de ce se cheamă Valea Zînelor?

— Vă spun eu, intervine Gheorghe Cristea din Vrancea.

Omul n-a citit nicăieri și n-a auzit de la nimeni de ce se spune Valea Zînelor, însă crede că denumirea vine din cele mai vechi timpuri, anume de două mii de ani în urmă și se leagă chiar de existența cetății. Cum? Păi, el crede că răspunsul e simplu: strămoșii noștri daci au ridicat cetatea la înălțimea aceea să-și pună la adăpost copiii și femeile. Și? Și cei din cetate nu rămîneau neclintiți pe vîrful muntelui, nevestele și fetele dacilor coborau și ele pe valea pe unde am urcat noi, se fereau de priviri străine dar mai coborau. Fetele și nevestele dacilor erau fără îndoială frumoase. Cum se furișau ele afară din cetate și se iveau pe după brazi în lungul apei, le-o fi zărit careva, n-o fi știut de cetate, nici de ființele adăpostite acolo și neștiind a crezut că sînt zîne. Și uite valea care există cu zînele ei care-au fost.

— Da, poate să fie chiar așa, îl aprobă Dumitru Strat din Suceava, omul care știe foarte multe lucruri. Poate să fie cum spui dumneata, strămoșii noștri daci aveau fete și femei frumoase, oricînd putea să creadă cineva că sînt zîne. Și ei erau oameni frumoși, da, frumoși și puternici; uite ce lucruri puteau să făurească, uite unde își durau ei cetate. Da, da, în Ardeal sînt multe cetăți și pe la noi sînt cetăți. Suceava e plină toată de urmele vredniciei strămoșilor. Pe unde te duci, pe unde te-ntorci dai de popasurile istoriei. La noi, la Suceava...

— Și la noi, la Vrancea, intervine Cristea D. Gheorghe, tot istorie întîlnești. Unde și-au dat mîna moldovenii cu muntenii și de unde se adunau recruții lui Ștefan cel Mare?

— Da, da, asta o știm toții, o știe și tovarășul contabil șef, cu toate că el e mai de departe, e din Olt.

— Ce vrei să spui? intervine Nicolae Văduva din Călui-Olt. Crezi că la mine la Olt nu gem locurile de istorie? Chiar satul în care m-am născut, de ce crezi că se cheamă Călui?

— Nu știu, recunoaște Dumitru Strat cu părere de rău.

— Îi vine numele Călui de la calul lui Mihai Viteazul. Domnitorul a trecut pe la noi cînd a fost să-i vadă pe Frații Buzești, avem și o mănăstire a Fraților Buzești, iar Mihai Viteazul a făcut cel dintîi unirea cea mare a românilor.

— Asta așa e, îl aprobă Dumitru Strat, dar n-ai spus ce-a fost cu calul.

— Mihai trebuia să plece undeva degrabă, calul era și el nerăbdător, bătea cu copita și în locul unde bătea în pămînt a ieșit apă. Fîntîna se află în preajma mănăstirii, a fost renovată de curînd.

— Și de unde se cunoaște întîmplarea cu calul?

— Din bătrîni se cunoaște, eu o știu de la învățătorul Ilie Popescu, care m-a învățat carte, care a scris și o monografie a satului Călui. A murit acum, nu de mult, la 83 de ani, era un om învățat și vrednic.

— Da, da, și la noi la Suceava avem oameni vrednici, ca și la dumneavoastră la Olt ori la Vrancea, ca și aici în Ardeal, și peste tot, dăm de istorie.

Pornim din nou către înălțimea cea mai de sus a muntelui. Dacă am luă-o pieptiș poate că am da de vîrf, cărarea însă ocolește și chiar așa urcușul e tot mai anevoios. Din loc în loc întîlnim pietre rotunde care nu aveau unde să se fi rotunjit și oamenii cred că sînt desprinse și rostogolite din zidurile cetății, că în urmă cu 2000 de ani oamenii vremii aceleia le-au cărat de pe vale pe același drum pe unde noi suim acum numai cu răsufletul.

Iată în fața noastră o poieniță iar în luminiș o săgeată albă pe un suport și care indică în stînga Cetatea Zînelor. Urcăm drept, ne ajutăm de trunchiurile brazilor și după eforturi îmbărbătate de apropiata finalizare ajungem pe un platou.

Mai întîi iată textul scris pe un panou plantat acolo, la înălțime: „70 î.e.n. — 1980. Cetatea Zînelor se ridică pe un deal izolat de trei părți la peste 900 m înălțime. Avînd un platou nivelat și trei terase, cetatea e de tipul celei de la Costești, fără a avea însă ziduri din blocuri mari de piatră. Platoul a avut, pare-se, doar o palisadă; două terase sînt împrejmuite cu ziduri, dar fețele acestora sînt făcute din lespezi legate cu lut; umplutura acestui zid gros de 2 m, analog cu cel de la Piatra Roșie, e din pămînt și pietre informe. La capetele ce se opresc în fața prăpastiei dinspre vest, zidurile teraselor au avut cîte un turn." Textul este un extras din volumul „Dacii" de H. Daicoviciu.

Cetatea nu se mai vede. Se văd urmele zidurilor care o împrejmuiau, pe alocuri chiar fragmente de ziduri, iar în locul cetății un morman de pămînt și pietre peste care vremea a iscat și crescut brazi și arbuști. Ce va fi în adîncul fostei cetăți încă nu știm, deocamdată ne mirăm de cele trei terase, două din ele, așa cum scrie istoricul, împrejmuite cu ziduri. Nicolae Văduva din Călui se întreabă la ce foloseau cele trei terase săpate în vîrful muntelui sau construite cu atîta greutate? Erau ele organizate ca opreliști pentru atacul dușmanului? Se aflau pe ele sînziene sau straturi de legume? Sau poate că erau pietruite frumos pentru plimbarea zînelor și jocul copiilor? Nicolae Văduva nu știe, nici Cristea D. Gheorghe și nici măcar Dumitru Strat. Oamenii privesc în jur, se privesc unii pe alții cu o uimire calmă, cu mîndria nemărturisită că și la ei acasă, adică la Suceava, la Vrancea, la Olt, ca și aici în Ardeal, întîlnești peste tot urmele istoriei noastre.

Desene de ALEXANDRA POPESCU

„Tuturor persoanelor care au în grijă copii în afara propriului cămin (...) le este necesară pentru a-şi face munca în mod eficient, abilitate de psiholog. Bunul simţ şi bună voinţa nu sînt suficiente" (s.n.)
(WOLFF S. – „Children under Stress", Penguin Books, 1978, p. 255)

părinţi pentru copilăria fără părinţi

CĂLIN DRĂGOI

DESPRE CASELE DE COPII S-A SCRIS MULT în ultimul timp. Cu cîteva (puţin semnificative) excepţii, mai toate studiile au fost elaborate în ultimii şase-şapte ani şi contribuţia lor la asigurarea unei educaţii ireproşabile a copiilor fără părinţi sau provenind din „familii — problemă" este notabilă.

Ca urmare a grijii permanente a partidului şi statului pentru continua modernizare şi perfecţionare a învăţămîntului românesc de toate gradele, pentru asigurarea tuturor condiţiilor de dezvoltare plenară a personalităţii tinerilor, imaginea orfelinatelor de odinioară aparţine, irevocabil, istoriei. În actuala perioadă s-a reuşit totodată (şi este poate cel mai preţios cîştig) depăşirea stadiului în care instituţiile de ocrotire şi educare erau considerate simple internate ca oricare altele, internate în care prima nu preocuparea pentru asigurarea unui „climat familial", unei atmosfere lipsite de tensiuni şi factori de stress, ci cea pentru menţinerea ordinii, curăţeniei şi disciplinei (adesea formale).

Nu ne propunem aici o enumerare (mai mult sau mai puţin completă) a datelor cercetărilor anterioare şi nici o pledoarie (mai mult sau mai puţin patetică) în favoarea copiilor privaţi (absurd de nedrept uneori) de căldura căminului familial tocmai de cei cărora le revine cea mai nobilă îndatorire: cea de părinte.

Sînt, de fapt, copii care îşi regăsesc copilăria. Cu toate zîmbetele, poveştile şi bucuriile ei. Care îşi descoperă alţi părinţi, mai adevăraţi decît adevăraţii părinţi, în acei învăţători, şi profesori, oameni cu răbdare, simţ de răspundere, talent şi — mai ales — dragoste de meserie. Nu este o noutate faptul că educatorul din casa de copii trebuie să dea dovadă de tact, putere de muncă, capacitate de organizare şi conducere corectă a grupului educaţional, afecţiune şi înţelegere, discernămînt, tocmai pentru a reuşi să suplinească integral familia (ceea ce, în practică, nu e tocmai uşor). Să construiască o lume lipsită de suferinţă şi singurătate.

Persistă încă, printre educatorii din casele de copii, prejudecata că ar fi o greşeală să-i tratăm pe copiii instituţionalizaţi, altfel ca pe cei provenind din familie, între cele două categorii neexistînd nici un fel de diferenţe. Se procedează astfel la o riscantă ignorare deliberată a efectelor negative ale instituţionalizării sau evenimentelor neplăcute care au marcat evoluţia copilului pînă în momentul în care îngrijirea lui este preluată de casa de copii. Plecîndu-se de la premisa, corectă de altfel, că educaţia în instituţiile de acest tip nu trebuie echivalată cu munca de recuperare specifică grădiniţelor şi şcolilor speciale, se ajunge, de fapt, la preluarea neselectivă, integrală, a programelor şi metodelor de lucru din şcolile de masă, activitatea din instituţie ajungînd cu timpul să se confunde cu cea dintr-un internat oarecare. Punctul de vedere amintit este expresia unui exagerat optimism pedagogic, cel puţin la fel de dăunător ca pesimismul.

Desigur că nici noţiunea de „anormalitate", la care fac apel unele cadre didactice cînd discută despre copiii instituţionalizaţi, nu este justificată. Avem de-a face, de data asta, cu un periculos (şi comod) pesimism pedagogic. Comod pentru că

Desen de ALEXANDRA POPESCU

se tinde, vînturîndu-se ideea „eredității nefaste", să se motiveze pe această cale **toate** insuficiențele de dezvoltare semnalate la anumiți copii (și datorate mai degrabă sporadicei și inconsistentei munci de recuperare). Periculos pentru că lasă loc impresiei că nu ar trebui să se aștepte prea mult de la acești copii (și ca atare, că nici nu trebuie să se „insiste" în mod exagerat).

Fără a fi de acord cu severitatea concluziilor din literatura de specialitate apărută în alte țări, trebuie totuși recunoscută influența negativă a instituționalizării asupra dezvoltării limbajului, comportamentului, planului motivațional și afectiv. Dar „deprivarea de instituționalizare" nu se confundă cu ceea ce înțelegem în limbaj curent prin „anormalitate". Diferențele dintre profilul de personalitate al copilului crescut în „casă" și cel al copilului provenind din familie sînt, în covîrșitoarea lor majoritate, situate în registrul mediu, dar negarea existenței lor conduce, printre altele, și la incorecta structurare a procesului instructiv-educativ (în sensul neraportării cerințelor formulate de liderii formali, la nivelul și posibilitățile efective ale grupului respectiv).

Adevăratul optimism pedagogic constă, considerăm, în căutarea și aplicarea în practică a acelor metode care, în condițiile actuale de organizare și funcționare a caselor de copii, să contribuie la eliminarea rapidă a deficiențelor în dezvoltarea psiho-motrică a copiilor, a handicapului școlar sau a fenomenelor de neintegrare socio-profesională.

În acest context poate că ar fi mai corect să se vorbească de **tripla** postură a cadrului didactic din casa de copii: de educator, de părinte și de psihoterapeut, ceea ce presupune calități deosebite, sinceră și constantă afecțiune pentru acești copii, dar și (în primul rînd) o serioasă pregătire psiho-pedagogică, fără de care nu se poate concepe elaborarea unui ansamblu de intervenții (în special recuperatorii) de reală eficiență, pregătire, din păcate, încă deficitară (atît în liceele pedagogice — unde ar fi de dorit o accentuare a preocupării pentru însușirea de către elevi a unui număr sporit de procedee de lucru cu „copii problemă" — cît și în cadrul cursurilor de perfecționare pentru cadrele didactice din casele de copii (unde nu întotdeauna se reușește depășirea nivelului unor generalizări pretențioase).

Se resimte totodată lipsa unor studii ample care, pe lîngă considerații teoretice, să avanseze și soluții cu aplicabilitate imediată în practica de zi cu zi, studii avînd ca punct de plecare o separare atentă, competentă, a accidentului de esențial (casele de copii oferind nu numai un fertil teren de cercetare, dar și o aglomerare de date concrete, nu întotdeauna generalizabile). Publicarea unor astfel de studii ar diminua tendința unor cadre didactice de a substitui concluziilor din literatura de specialitate, propriile constatări, rezultat al experienței personale. Desigur, în aceste instituții lucrează numeroase cadre cu vechime, care de-a lungul anilor au obținut rezultate remarcabile, dar experiența individuală, oricît de vastă, nu este suficientă. Valorificarea ei nu se poate face decît în contextul celor mai recente cîștiguri ale psihologiei și pedagogiei.

În această etapă de profunde transformări calitative ale învățămîntului românesc, este mai mult ca oricînd necesară, credem, o accentuată **profesionalizare** a cadrelor didactice din casele de copii.

Educatorul trebuie să asigure copiilor privați de căldura mîngîierilor de părinte, o copilărie de basm. Dar, oricît ar părea de paradoxal pentru unii, numai cu bun simț, afecțiune, putere de muncă sau dragoste de părinte nu se poate evita improvizația, amatorismul. Oricît ar părea de paradoxal, „copilărie luminoasă" înseamnă, în cazul caselor de copii, o copilărie științific gîndită, de oameni care, pentru a fi cu adevărat „părinți", sînt obligați, înainte de toate, să fie excelenți profesioniști. Evitarea fenomenelor de stress nu se rezumă la „a-l înconjura pe copil cu dragoste" ci presupune cunoașterea și utilizarea unor metode de lucru complexe, care nu pot fi, pur și simplu, „intuite".

Se poate vorbi de un anumit „romantism" pedagogic care a influențat multă vreme concepțiile celor care au scris sau au activat în casele de copii. Devine însă tot mai evident că literatura (oricît de bine scrisă) și inspirația de moment a practicienilor nu se pot substitui la infinit adevăratei științe pedagogice, poate nu atît de spectaculoasă, dar mai eficace.

Există, neîndoios, și un romantism al științei, de care este nevoie, mai ales în aceste instituții. Părintele copiilor fără părinți trebuie să fie un sufletist. Un om cu mare dragoste pentru cei pe care-i educă. Dar, în primul și în primul rînd, el trebuie să știe ce și cît are de făcut. Entuziasmul lui trebuie să fie mediat de rigorile unui înalt profesionism,

Abia atunci el devine un Om pentru oameni.

Publicistul

NICOLAE CHRISTACHE

vă prezintă

o competiție fără cîștigători

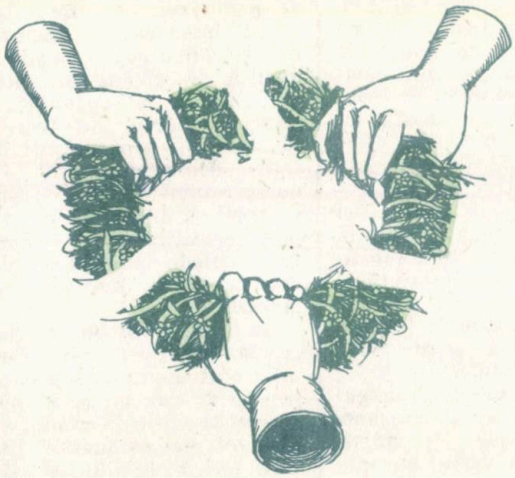

● De ce elevii care „pot mai mult" dau mai puțin? ● Bunica, tandrețea și personalitatea copilului — necesități și realități ce nu se pot conjuga întotdeauna ● „Ocrotiri" prost înțelese ● Problema lecturii particulare — deformatoare de caractere ● Părinți care „nu permit" copilului suferind să ia note mici sau să se joace fără „decret familial" ● Cînd are dreptate și cînd începe să greșească, educațional, „consiliul familial"

Spinările părinților încovoiate peste pupitrele joase, culoarele dintre bănci intersectate de picioare lungi, ferestrele înalte aprinse în lumina crepusculului, catedra, catalogul și diriginta, uscătivă și îndatoritoare, citind:

ALBULESCU VIRGINIA. *ROMÂNĂ:* 8. *MATEMATICĂ:* 7 — *poate mai mult. GEOGRAFIE:* 9 — *ar fi putut să ia chiar zece dacă n-ar fi atît de timidă.* Trebuie lucrat în sensul ăsta. *ISTORIE:* 6 — *nu e atentă!...*

O clasă fruntașă, aflasem. Obosiți, părinții moțăiau în bănci, așteptîndu-și rîndul. Virginia trebuie să fie fata a cărei poezie „Moartea lui Alain" fusese copiată de toate colegele din clasă. Îl felicitasem pe tatăl fetei, înainte de intrarea dirigintei, și spre uimirea mea habar n-avea de talentul fiicei sale. La 11 ani, Virginia scria poezie satirică, cu un simț al ridicolului cu totul neobișnuit, chiar la un poet matur. Alain era, probabil, pseudonimul sau porecla idolului de cartier al colegelor ei. Virginia nu era timidă, ci ironică. Cultiva cu mult bun simț autoironia. Apoi rămînea tristă. Încercasem să descifrez în expresia complicată a chipului ei, *culoarea* acestei triste și descoperisem singurătatea. Cocheta cu propria-i inteligență, strunind-o, eliberînd-o, uitînd-o, bucurîndu-se de ea pentru ca, apoi, înțelegînd-o, s-o abandoneze, iar ea să se retranșeze în sine. O joacă periculoasă la această vîrstă a tentațiilor. Mai mult decît momentele de tristețe și singurătate mă neliniștea indiferența, încrederea peste măsură în puterea ei.

Diriginta citea mai departe:

BĂDULESCU DRAGOȘ IOAN. *ROMÂNĂ:* 7. *MATEMATICĂ:* 7. *GEOGRAFIE:* 8. *ISTORIE* 7... *Nu știu ce se întîmplă cu copiii la istorie.* O clasă foarte bună. Cred că, totuși, tovarășa profesoară este prea exigentă...

BĂDULESCU DRAGOȘ IOAN. Năzdrăvanul clasei. Ridicase spre mine ochii lui frumoși și numai colțurile gurii îi desconspirau șiretenia. Devenise lider peste noapte. Făcuse pariu că va sparge un geam și chiar îl spărsese, spre stupefacția tuturor profesorilor care-l cunoșteau drept cel mai retras și interiorizat elev din școală. Cu cîteva săptămîni înainte, mama lui, care-i născuse un frățior, îl trimisese să locuiască o vreme cu bunica. Se întorsese odată acasă, dar mama nici nu-l observă și băiatul revenise la bunică, de bună voie. Unde-l va duce nevoia lui amestecată de tandrețe și personalitate? Mama lipsea din clasă. În locul ei venise bunica. Și mama și bunica erau convinse că Dragoș Ioan își adula bunica. Intuise diriginta adevărul?

Diriginta citea mai departe:

BALTASAR EUSEBIU. *ROMÂNĂ:* 9. *MATEMATICĂ:* 10. *GEOGRAFIE:* 10. *ISTORIE:* 8 — ce v-am spus eu? E ceva cu istoria. Bine că ne-am dat seama...

Nu se potrivește deloc cu numele impunător pe care-l poartă: e firav, cu multe dioptrii și un început de cocoașă. Lipsește des de la școală

din cauza plămînilor. Recuperează repede. S-a obişnuit cu acest regim. Nu iese niciodată în pauză. Cunoaşte tot ce se întîmplă în clasă. Pîrăşte. Profesorii îl protejează cu milă şi un început de dispreţ. Este adus şi luat de la şcoală cu maşina. N-a vrut să vorbească cu mine. Boala a făcut din el un complexat. *Ocrotirea* i-a anihilat voinţa. În mod normal ar trebui să înceteze imediat orice protecţie din partea profesorilor şi a dirigintei, să fie lăsat să vină la şcoală ca toţi copiii, pe jos, să nu mai lipsească la prima înnourare, să iasă în pauze, să fie — într-un cuvînt — un copil ca toţi copiii... Cît nu e prea tîrziu. M-ar interesa să ştiu şi părerea celorlalţi părinţi... Spinările părinţilor încovoiate peste pupitrele joase, culoarele dintre bănci intersectate de picioare lungi, ferestrele înalte aprinse în culoarea crepusculului, catedra, catalogul şi diriginta, uscătivă şi îndatoritoare, citind:

CUCOŞ ANTONIU. *ROMÂNĂ:* 9. *MATEMATICĂ:* 8. *GEOGRAFIE:* 9. *ISTORIE:* 8... *Nu ridică niciodată mîna şi dă impresia că nu ştie... Mai mult curaj...*

CUCOŞ ANTONIU. Citeşte romane franţuzeşti. Pistruiat. Colegii îl batjocoresc, dar îl protejează. Nu-l iau niciodată la joacă. E bine dezvoltat şi-i tot timpul anului bronzat. Aduce în şcoală reviste deşucheate. S-a împrietenit cu Baltasar şi Baltasar nu-l pîrăşte pentru revistele lui. La vederea revistelor, interesul copiilor pentru Cucoş izbucneşte brusc şi sfîrşeşte la fel de intempestiv şi de fulgerător. După exemplul lui Baltasar, Cucoş a început să lipsească de la şcoală şi să pîrască. Autoritatea lui Baltasar asupra lui Cucoş creşte în aceeaşi măsură în care clasa se depărtează de Baltasar. Bănuiesc, şi nu fără temei, că Antoniu Cucoş se lasă asuprit cu bună ştiinţă de colegul său...

Diriginta termină de citit:

ZAGORA VLADIMIR. *ROMÂNĂ:* 10. *MATEMATICĂ:* 10 etc. Apoi au luat cuvîntul părinţii. Nu, a zis tovarăşul Albulescu. Nu e drept. O ţin pe Virginia închisă în casă şi cînd văd că se ocupă cu altceva o ard peste degete şi acum aflu că la istorie nu e atentă şi ia 6. Nu e drept. Bădulescu Dragoş a spart un geam şi la istorie are 7. Eu am fost premiant în şcoală şi nu mai eu ştiu cum învăţam. Ea are de toate, nu-i lipseşte nimic şi nu e nici măcar comandant de grupă. Baltasar Eusebiu vine aproape zilnic şi copiază lecţiile de la Virginia. E bolnav, e drept, dar el are 9 la română. Vă daţi seama? Copiază după Virginia, ea are 8 la română şi el 9. Poate trebuie să vin şi eu cu flori...

— Vă rog! intervine diriginta. Anul nu s-a terminat. Mai poate încă să-şi îndrepte media. Nu e bine să insinuăm acum...

— E aici un tovarăş, nu ştiu cine e, care m-a felicitat pentru talentul Virginiei la literatură. Eu nu mă pricep, dar nu cred că omul a zis numai aşa, ca să-mi facă mie plăcere...

— A, zise diriginta. Am auzit ceva. Mi se pare că tocmai pentru o poezie i s-a scăzut nota cu un punct... Era, cum să vă spun, cel puţin aşa am auzit, sarcastică şi folosea nişte termeni nu tocmai potriviţi...

— Am s-o bat pîn-o să-nveţe termenii ca lumea...

Eu nu ştiu, interveni tovarăşul Baltasar, cine îl informează pe colegul nostru Albulescu că Eusebiu copiază lecţiile de la Virginia. Personal vin la şcoală şi mă interesez de lecţii şi tot personal mă ocup de felul cum şi le pregăteşte. Nu-l trimit la şcoală decît cînd ştie foarte bine temele. E suferind şi totuşi nu-i permitem să ia nici o notă mică. I-am spus-o şi lui: „Tu eşti bolnav, n-ai ce căuta cu ceilalţi copii. Te ducem şi te aducem cu maşina de la şcoală. Nu ieşi în pauze. Cînd vrei să te joci, îmi spui mie şi am eu „grijă". Facem destule sacrificii. Ceilalţi profesori văd că au înţeles — la română, însă, deşi i-am luat meditator, nu iese din nouă... Poate să aibă 10 la matematică, unde învaţă singur, iar la română, nu?

— E un copil foarte bun, îl îmbună diriginta. Sînt sigură că viitoarea notă la română va fi 10. Cînd avem în clasă vreo problemă, el e singurul care ne sprijină. Şi nu pe mine, în special, fiindcă îi sînt diriginţă, ci pe toţi profesorii.

— Atunci, la română, de ce are nouă? La istorie, am înţeles situaţia, şi sînt sigur că vor fi luate cele mai bune măsuri...

— Am să vorbesc cu tovarăşa profesoară de română să-l reexamineze.

Am auzit aici, începu Cucoş-tatăl, luări de poziţie pertinente, la obiect, ceea ce dovedeşte că noi, părinţii, privim lucrurile cu toată răspunderea. Un sprijin important îl primim în această privinţă din partea cadrelor didactice, cărora le mulţumim şi pe această cale. Cred însă că, mai sînt multe de făcut. În primul rînd, cred că se insistă prea puţin pe generalizarea experienţelor pozitive. Există copii cu 10 pe linie. Ia să vedem cum învaţă aceşti copii? Personal nu sînt mulţumit de Antoniu. În primele patru clase n-a avut decît zece. Citeşte curent în franceză. Probabil ceilalţi copii îl invidiază, la el nu vine nimeni niciodată. Ia-ţi şi tu un prieten, l-am sfătuit. Nu fi mototol!...

Ba eu, sări bunica lui Dragoş Ioan, n-am de ce să mulţumesc cadrelor didactice. Dragoş al nostru a fost un elev eminent şi a ajuns acum de nerecunoscut. Are 7 pe linie. Ştiu cum e: se iau şi profesorii unii după alţii, ca... oile. „Ia să văd eu ce notă are la matematică. Are 7, îi pun şi eu tot 7"...

— E indisciplinat. S-a transformat foarte mult. Nu-l mai înţelegem.

— Păi, dacă îi puneţi toţi numai 7, cum aţi vrea să fie? Cer reexaminarea la toate materiile.

Mă întrebam: cine ar putea fi cîştigătorii acestei competiţii păguboase? Copiii pe care îi cunoscusem eu n-aveau nici o legătură cu elevii despre care se discutase aproape două ore. Cei pe care îi cunoscusem eu erau vii, concreţi, adevăraţi, cu probleme adevărate, concrete, complicate şi urgente. Problemele din şedinţă nu erau ale lor, ci ale părinţilor.

De la „buruiana blestemată" a lui Ion Creangă
la „balsamul nemuririi", al Mariei de Medicis

ADEVĂRUL

asupra nocivității tutunului

● Ce conține un pachet de „Nicotina tabacum? ● Concluzii OMS ● Fumătorii, un pericol pentru sănătatea nefumătorilor ● 2 sau 20 de țigări pe zi duc la același rezultat ● Știați că alcaloizii din 20 de țigări pot omorî și un animal? ●

De circa 500 de ani, tutunul, „buruiana blestemată" cum îl afurisea marele scriitor Ion Creangă, „balsamul nemuririi" cum îl diviniza regina Maria de Medicis, „secretul fericirii" cum îl aprecia cunoscutul navigator Magelan, „divertismentul poeților secolului al XIX-lea" și prilejul afirmării și lansării în viața politică a lui Jean de Nicot, ambasadorul Franței la curtea portugheză — cel, datorită căruia fabricile producătoare de țigări fac o vînzare anuală de circa 1 trilion de țigări — a pătruns adînc în viața și deprinderile unei mari părți a populației globului, dînd naștere la discuții înverșunate cu privire la calitățile și incalitățile lui. Fumatul, devenit mai mult decît o obișnuință, a încătușat mintea și rațiunea,

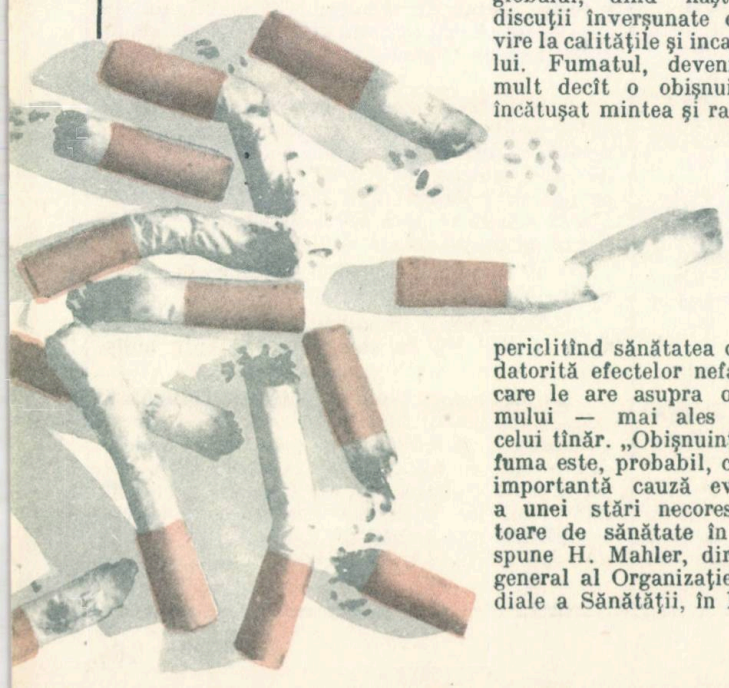

periclitînd sănătatea omului, datorită efectelor nefaste pe care le are asupra organismului — mai ales asupra celui tînăr. „Obișnuința de a fuma este, probabil, cea mai importantă cauză evitabilă a unei stări necorespunzătoare de sănătate în lume" spune H. Mahler, directorul general al Organizației Mondiale a Sănătății, în MESAJUL difuzat cu prilejul ZILEI MONDIALE A SĂNĂTĂȚII, din 1980.

Tutunul este, așadar, o plantă dăunătoare, în frunzele sale găsindu-se peste 30 de compuși — periculoși sănătății — în frunte cu nicotina — a cărei acțiune toxică este atît de puternică, încît, cu cîteva picături, poate omorî un animal. Numai în fumul a 100 g de tutun există circa 1,165 g de nicotină, 0,146 g de baze asemănătoare nicotinei, 0,36 g de amoniac, 0,08 g de acid cianhidric, substanțe, care, luate fiecare în parte, constituie otrăvuri puternice. Un pachet de țigări conține atîta nicotină încît, administrată toată, odată, unui om, i-ar putea produce moartea.

O picătură din această substanță pusă pe limbă sau injectată unui cîine, îl poate omorî, a șasea parte are același efect la o pisică și numai atingerea ciocului unei păsări îi răpește viața. Pentru om, două-trei picături sînt de-ajuns ca să-l distrugă. Cercetări recente, efectuate de oamenii de știință, au demonstrat că în fumul de țigară există circa 10 gaze nocive, cu efect cancerigen, iar lichidul unsuros, numit gudron, apărut prin ardere,

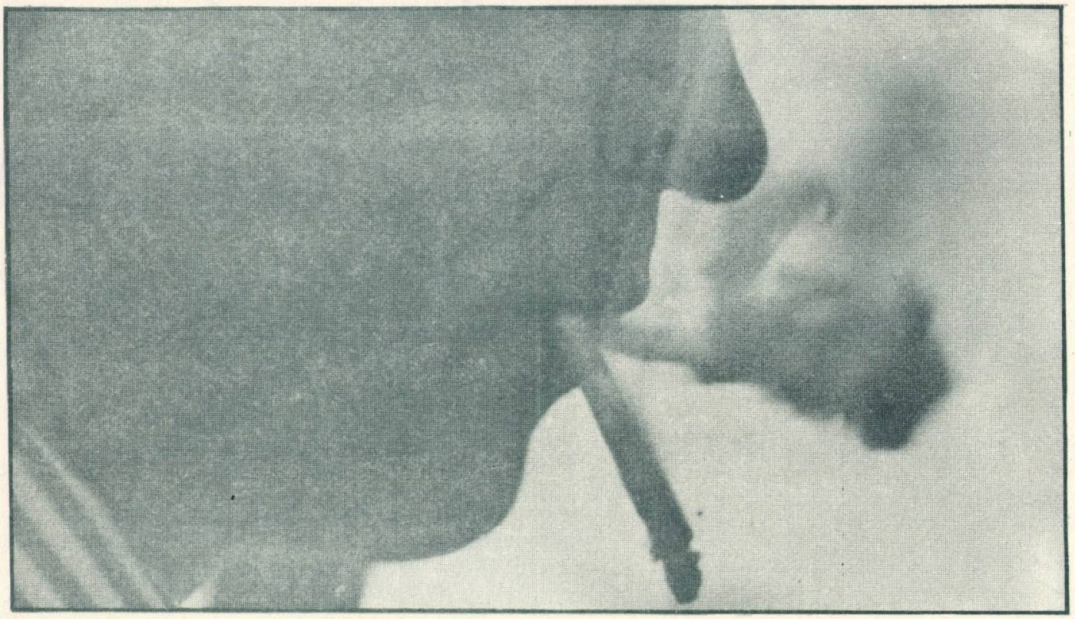

conține, pe lîngă nicotină, acid cianhidric și alcool metilic. Toate aceste substanțe și gaze determină, cu timpul, organismului fumătorului, o intoxicație lentă, cu atît mai puternică, cu cît organismul este mai tînăr și asta, fie că se fumează 2—3 sau 20 de țigări pe zi. Simptomatologia intoxicației? Dureri de cap, greață, amețeală, vărsături, tremurul membrelor, paloare, respirație accelerată, transpirație și stare de rău general. Totodată — studiind statisticile — medicii au relevat că 70—80 la sută dintre bolnavii de cancer, tuberculoză și boli de inimă sînt fumători pasionați, după cum o bună parte dintre gastritele cronicizate se datorează fumului de țigară. Deci, fie că este vorba de fumarea uneia sau a zece țigări, efectul este același. Trebuie subliniat, apoi, neapărat, că, nefumătorii din încăperile cu fumătorii suportă aceleași consecințe, ca și fumătorii.

De fapt, dacă urmărim curba creșterii morbidității prin aceste afecțiuni în rîndul tineretului, dacă ne întrebăm de ce în S.U.A. sînt peste 6 milioane de fumători între 13 și 18 ani, de ce în Franța, Belgia, Italia și R.F.G. din totalul fumătorilor 30—40% reprezintă tinerii între 12 și 16 ani, ne dăm seama că toți aceștia — într-un timp mai mult sau mai puțin lung — nu vor fi numai candidați la boală, ci și la o moarte prematură.

Fumatul acționează nefavorabil asupra întregului organism uman și, în special, asupra celui tînăr — mult mai sensibil decît al vîrstnicilor și, deci, mult mai expus efectului nefast al tutunului. De aceea, fumatul nu numai că nu se recomandă celor tineri, dar trebuie să le fie total interzis. În plus — azi, cînd sînt cunoscute efectele nefavorabile ale fumatului asupra sistemului nervos — tinerii trebuie să știe că această practică dăunătoare le scade rezistența, expunîndu-i îmbolnăvirilor de de inimă, plămîni, ficat, le perturbă mecanismele fiziologice și reduce capacitatea de muncă. În sfîrșit, asupra aparatului circular fumatul are de asemenea o acțiune nefastă, determinînd accelerarea ritmului cardiac. Așa se explică faptul că fumătorii se îmbolnăvesc mai ușor de inimă.

Alte tulburări ce apar la fumători: slăbirea vederii — în special spre asfințit sau la întuneric — ca și reducerea capacității de concentrare și memorizare în perioadele de efort intelectual și fizic.

Dar, dacă acestea sînt efectele imediate ale tutunului asupra unor aparate și sisteme ale organismului, O.M.S.-ul mai semnalează și faptul că, anual, din cele peste 10 milioane de decese prin cancer bronhopulmonar, tuberculoză și malformații congenitale, o mare parte se datorează folosirii abuzive a tutunului.

În concluzie, ce determină — sau aduce — „plăcerea de a fuma", omului? Necazuri sănătății, pagube în buget, un miros neplăcut în procesul respirator, ruinarea treptată — și conștientă — a organismului. Așadar, alegeți: tutunul sau sănătatea.

Dr. GEORGE M. GHEORGHE

2050 de ani de existenţă statală pe vatra străbună

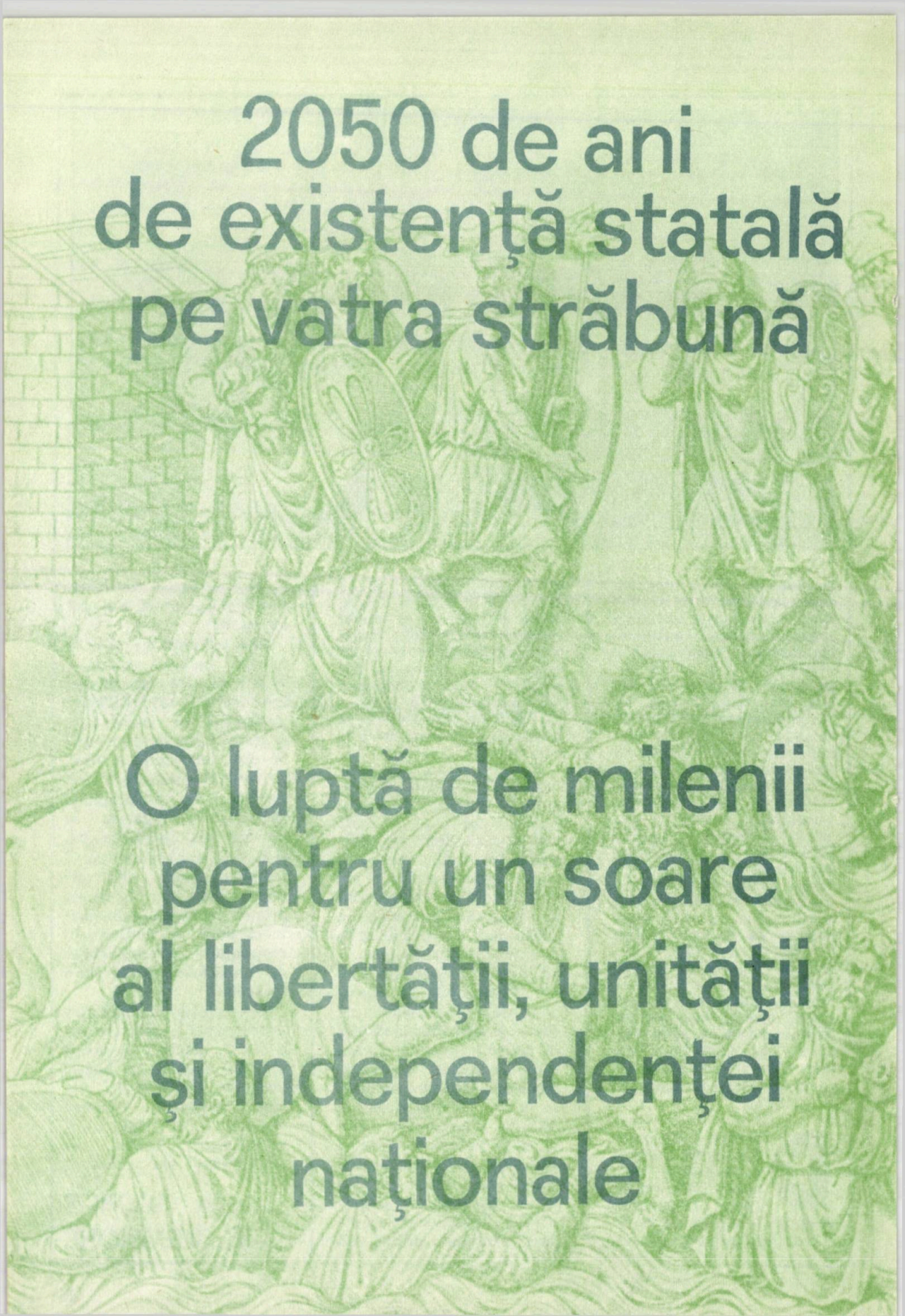

O luptă de milenii pentru un soare al libertăţii, unităţii şi independenţei naţionale

România, între vatra furtunilor de ieri și statul socialist, liber și independent de azi

Pe filele istoriei, îngălbenite de timp, consemnînd fapte de uluitor dramatism, profunde semnificații și sensuri existențiale — devenite inestimabile comori de luminos adevăr, generator al dîrzeniei luptei unui popor pentru supraviețuire și libertate, transmise nouă, peste vremi, prin forța mitic-solară a neamului — descifrăm și azi, cu satisfacția explozivă a împlinirilor trăite, bucurii ce nu pot fi zăgăzuite.

De peste trei milenii, vatra străbună — vatra furtunilor — a fost și va rămîne, peste toate posibilele vicisitudini ale istoriei, a noastră. În timp și peste timp — fie că ne-am numit geto-daci, daco-romani sau, simplu români (toate ipostazele avînd același conținut etnic) — nimeni și nimic nu ne-a putut clinti stirpea de aici. Și, chiar dacă romanii au plecat în anul 271, romanitatea a rămas în limbă, gîndire, în accepțiile majore ale trăirii, în spiritualitate. Și alături de spiritul roman am rămas noi. Noi, care, cei mai mulți, eram **daci liberi** (în nordul și nord-estul Transilvaniei, în toată Moldova, ca și în vestul Munteniei), noi cei care **devenisem,** liberi-fiind, daco-romani, cu o înțelegere superioară a dragostei de glie și a ideii de libertate. Noi, cei care locuind aici de peste trei milenii — vechime și existență științific certificate de Nicolae Iorga, Vasile Pîrvan, A.D. Xenopol — reprezentăm unul dintre cele mai vechi popoare ale Europei.

La început de August 1980, în București s-au desfășurat lucrările sesiunii științifice — încununare a manifestărilor naționale și internaționale, de pînă atunci — consacrate aniversării a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac, centralizat și independent, sub conducerea lui Burebista. Eveniment istoric de deosebită importanță, nu numai pentru români, urmașii direcți ai „celor mai buni și drepți dintre traci", cum îi apreciase părintele istoriei, Herodot pe geto-daci, ci pentru însăși istoria Europei și a lumii. Pentru că, devenit în acea perioadă a doua forță a continentului — după Imperiul Roman — statul dac a reprezentat un fenomen unic în istoria lumii, pentru scurta perioadă de timp în care s-a constituit, a evoluat și s-a impus — rămînînd — în aria geografică est-sud-est europeană. În istoria lumii.

Pentru a sublinia însemnătatea deosebită a evenimentului, lucrările sesiunii au purtat girul celor mai prestigioase instituții de știință și cultură ale țării: Academia R.S.R., Academia de științe sociale și politice, Ministerul Educației și Învățămîntului, Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Ministerul Apărării Naționale.

Pregătirea și desfășurarea sesiunii s-au axat, în acest fel, pe **rigurozitate științifică** — la întocmirea referatelor și purtarea discuțiilor fiind solicitate personalități de mare reputație în domeniul științelor istorice din țară și străinătate: R.P. Chineză, Iugoslavia, S.U.A., Italia, Franța, Brazilia, R.D.G., Anglia — specialiști în istoria României și istorie universală.

Pe rînd, invitații au analizat perioadele de referință ale istoriei, de la constituirea regatului dac al lui Burebista, începutul mileniului I î.e.n. și pînă la realitatea contemporană, într-un larg evantai de realități etnice, social-politice și culturale.

Prof. M. PETRESCU-DÎMBOVIȚA, de pildă, a prezentat un larg orizont etno-cultural — susținut cu mărturii consemnate de marii istorici ai lumii — asupra strămoșilor noștri (traco-dacogeții) „parte a marii familii a popoarelor indoeuropene", considerată „cea mai numeroasă și mai puternică, după indieni", de către faimosul istoric al antichității, Herodot. În expozeul său, referentul a pus în valoare noi dovezi despre interferența civilizațiilor sud-est europene ca și cu cele din alte țări ale continentului și din Orientul Apropiat.

La rîndu-i, **prof. I.H. SIȘAN** a făcut o strălucită sinteză a realităților geto-dace din perioada domniei lui Burebista, care au culminat cu constituirea primului stat dac centralizat și independent, de acum 2050 de ani — punînd un accent deosebit pe forța ce i-a asigurat înfăptuirea: organizarea militară. Inițiată încă din sec. VI

i.e.n. organizarea și puterea armată a constituit, ca și în vremea lui Burebista, forța prin care vitejii daco-geți s-au opus cu dîrzenie romanilor, apărîndu-și — cu grele jertfe — libertatea și independența, după cum a subliniat-o, elocvent, generalul maior **Ilie Ceaușescu.** Forța aceasta n-a putut totuși stăvili pînă la urmă, formidabila mașină de război a Romei. Dacia fiind ocupată de legiunile lui Traian. „Împletirea civilizației dacilor cu a romanilor — a determinat „în noile condiții, ale stăpînirii romane" un alt curs al istoriei, „încheiat cu procesul de etnogeneză a poporului român" într-o continuitate și unitate impresionante".

Cercetările arheologice de pe pămîntul patriei — în mod deosebit, cele din ultimele decenii — au confirmat din plin, atît unitatea națională, pe întregul teritoriu al vechii Dacii, cît și — **mai ales** — continuitatea noastră pe acest pămînt.

Superioritatea civilizației geto-dace, daco-romane și apoi a românilor, și dezvoltarea ei, a constituit piatra de încercare a rezistenței naționale, de-a lungul secolelor de migrații — numai datorită ei, poporul păstrîndu-și nealterate unitatea limbii, obiceiurile și preocupările, spiritualitatea și cultura. Prin ele dovedindu-se însăși continuitatea neamului, pe vatra străbună.

„Urmarea firească a acestei dezvoltări" — avea să sublinieze **prof. dr. D. GIURESCU** — în toate domeniile: social-politic și cultural-instituțional a fost crearea formațiunilor politice prestatale, cnezatele și voievodatele din sec. IX – XII, răspîndite pe întreg teritoriul locuit de poporul român, la Est de Carpați, între Dunăre și Mare, între Carpați și Dunăre și în interiorul arcului carpatic".

Conștiința unității naționale a românilor, menținută de-a lungul mileniilor — ca și identificarea năzuințelor statului cu ființa și năzuințele neamului — caracteristică la români — „explică impresionanta epopee medievală pentru apărarea cu îndîrjire a libertății și străduințele neîntrerupte pentru realizarea unității statale, înfăptuită pentru întîia oară de mintea ageră și sabia vitează a voievodului Mihai, la 1600" — după cum atît de splendid avea să arate **prof. FUGEN STĂNESCU.**

Odată verificată ca posibilă — peste explicabilele împotriviri ale puternicelor imperii și regate din jurul nostru — ideea de unitate avea să fie continuată cu și mai mare îndîrjire de generațiile următoare. Monstruosul asasinat de la Turda, departe a ne îngenunchea, a avut darul să ne mobilizeze — idealurile naționale constituind elementul de bază al tuturor evenimentelor istorice din viața poporului român, în sec. XVII—XIX, în toate acțiunile și procesele revoluționare. Important de amintit este faptul subliniat de **col. ALEX. SAVU** că, „în toate cazurile, masele populare, țărănimea în primul rînd (în evul mediu), țărănimea, muncitorimea, burghezia înaintată și intelectualitatea (în epoca modernă) au alcătuit baza socială hotărîtoare în luptele poporului român pentru libertate, independență și unitate statală". Unitate ce avea să fie consemnată în războiul de independență de la 1877, în primul război mondial—cînd a fost înfăptuită unitatea națională—și în revoluția de eliberare națională și socială, antinazistă și antiimperialistă, începută prin insurecția armată de la 23 August 1944, inițiată și condusă de P.C.R.

„Aceleași mase populare — o spuneau în cadrul sesiunii științifice **profesorii N. PETREANU** și **ST. LACHE** — muncitorimea, țărănimea și intelectualitatea, au făurit orînduirea socialistă în România și constituie temelia independenței și suveranității statului român" de astăzi.

Drumul a fost lung și greu, punctat de jertfe uriașe de sînge și vieți, de distrugeri și obstrucții, de privații și suferințe neînchipuit de mari. Dar am învins, pentru că, „am fost întotdeauna „un suflet și-un gînd". De la triburile geto-dace la armatele tribale și primul stat dac centralizat și independent, de acum 2050 de ani, sub Burebista, de la perioada daco-română la „țările românești" sau „Românile populare" din vremea migrațiilor; de la primele voievodate și cnezate românești, de pe întregul teritoriu al fostei Dacii, din care au apărut, prin unificare, statele românești de sine stătătoare: Transilvania, Țara Românească, Moldova și Dobrogea — unite în 1600 de marele și viteazul Voievod Mihai — noi am existat în permanență, în diferite forme statale, pe pămîntul României de astăzi.

Evenimentul de maximă importanță și semnificație istorică națională al primei uniri, avea să stimuleze victoriile succesive, următoare: Unirea principatelor în 1859, obținerea independenței naționale totale în 1877, întregirea națională din 1918 și, în sfîrșit, marea biruință populară deschisă de revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, ce avea să asigure drumul spre România socialistă, contemporană.

Prin întreaga ei desfășurare, sesiunea științifică dedicată sărbătoririi a 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat și independent — socotit de tovarășul Nicolae Ceaușescu drept „un moment de cea mai mare însemnătate în istoria poporului român" — a dovedit necesitatea cunoașterii și, în egală măsură, a valorificării istoriei noastre, a bogatelor ei tradiții progresiste, a cinstirii marilor înfăptuiri istorice, puse în slujba poporului ca și a marilor personalități ce le-au înfăptuit. „De cinstire a trecutului glorios al strămoșilor noștri, acei făuritori ai unor culturi materiale și al unui tezaur spiritual atît de distinct și de specific în ansamblul umanității" — cum o afirma acad. Ștefan Pascu.

Lucrările sesiunii au pus în evidență adevărul imuabil că, de **peste 2000 de ani, pe pămîntul României, formele statale, deși variate, au fost permanente. Că din evoluția lor, în timp, s-a ajuns la conceptul statului socialist de astăzi, înfăptuit de popor, în acord cu propriile-i interese și năzuințe, fără intervenții străine — realizare caracteristică, de altfel, întregului nostru trecut istoric, tuturor etapelor străbătute pe drumul unificării și dezvoltării sale.**

T. ALEXANDRESCU,

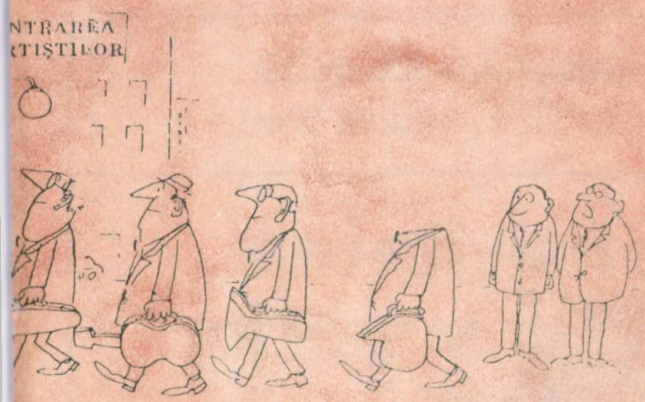

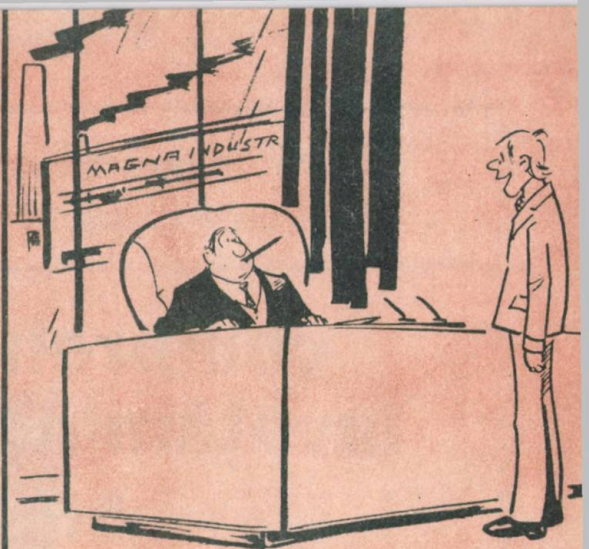

„Aș vrea să mă căsătoresc cu fata dvs., domnule... bineînțeles, dacă aveți una"

Toată lumea spune că sînt dotat pentru cinema, dar pasiunea mea sînt treburile politinești:...

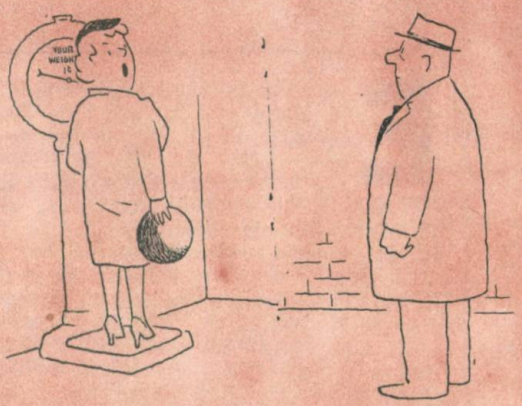

– ...și asta cu bila de popice în mînă...

Nu te contrazic. Dar nu pentru că sînt de acord cu ce, ci pentru că am luat un calmant

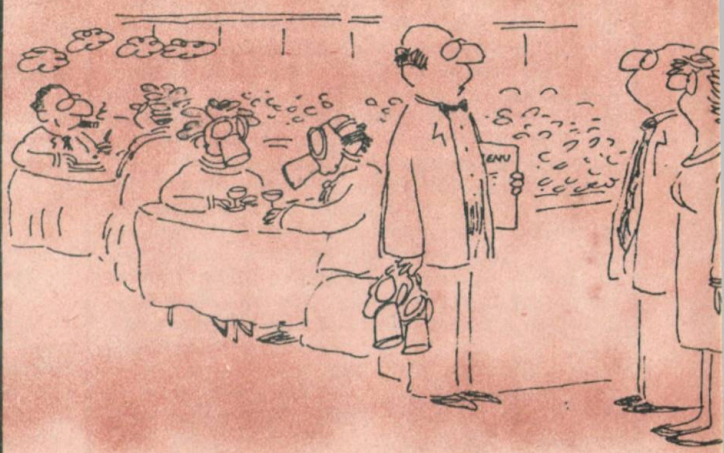

Fumător sau nefumător?

un student român (NICOLAE SĂCĂLIȘ)
își aude cocoșul transilvan în Middle West...

comprehensivitatea învățămîntului superior american

Europa și Amesterdamul rămîn în urmă, în noapte, și nici urmă de brînză și lalele, ci doar o mare de lumini multicolore. Zbor spre Statele Unite, spre Columbus Ohio, un orășel aflat undeva, în Middle West, complet necunoscut și ceva din neliniștea unui adolescent aflat la o întîlnire de dragoste parcă mă încearcă. Dar primul popas pe noul continent îl facem nu în Statele Unite, ci în Canada, la Montreal și, spre surprinderea mea, constat că fetele care lucrează pe aeroport preferă să vorbească mai mult franțuzește decît englezește, și nu uită să-ți zîmbească binevoitor ori de cîte ori le soliciți un serviciu oricît de mic. Cocoșul galic este mîndru aici, doar ne aflăm în Quebec, provincie majoritară franceză și fetele de pe aeroport par și ele mîndre de el.

Un nou zbor și aterizăm la New York. Ajung la un hotel în care nu mă prinde somnul. Moțăi uitîndu-mă la televizor. Sucesc canalele unul după altul și mă opresc în cele din urmă la un film despre un american pierdut în Pacific. Ceva mă atrage la filmul acesta fără să-mi dau seama ce; poate faptul că și eu mă aflu singur în Oceanul acesta american, ca și eroul din film. În orice caz, simt că zarurile sînt aruncate, că aventura mea americană a început. De-aș putea cel puțin să dorm cîteva ore.

A doua zi a urmat ultima parte a călătoriei, de la New York la Columbus și, în sfîrșit, iată-mă ajuns — după mii și mii de km și zeci de ore de zbor — acolo unde trebuia să ajung. Columbus, capitala statului Ohio este un orășel tipic american, care mai păstrează încă urmele ruralității, pe care marile metropole americane le-au pierdut de mult. Aici se află — și asta o voi descoperi mai tîrziu — „The back bone of the country" (Talpa țării). New-York, San-Francisco, Los-Angeles, marile metropole americane sînt de acum prea cosmopolite și prea hibride pentru a mai reprezenta adevăratul spirit american.

Cum în buzunar am o adresă, de la aeroport iau un taxi și ajung la așa numita „Casă internațională a Universității de Stat Ohio". Aici dau peste o lume pestriță, compusă din reprezentanți ai tuturor neamurilor pămîntului: japonezi, sud-americani, englezi, africani, arabi, chinezi, indieni, etc. Numai un român mai lipsea. Ajuns aici, mă instalez într-o cameră cu un nipon, Yusacky, și un oarecare Jim, un american care era plecat fără ca cineva să știe unde. Seara, la televizor, cunosc și intru în vorbă cu cîțiva din locatarii acestei Case internaționale, în care eram ultimul venit, reprezentînd și... ultima curiozitate a pămîntului. Au fost primele contacte și, spre surprinderea mea, atunci cînd eu le spun că sînt român și vin din România, interlocutorii mei adaugă aproape spontan: „Your president is mr. Ceaușescu (Președintele vostru este d-l Ceaușescu), cu o muzicalitate și un accent în care se recunoșteau spaniola, japoneza, araba, engleza, ca și alte graiuri pe care, dacă nu le înțeleg, le bănuiesc, totuși. Aceasta îmi dă un sentiment de liniște și încredere; sîntem cunoscuți în lume și parcă nu mă mai simt atît de singur și de străin. În sfîrșit, mă culc și adorm buștean, pentru prima oară după nopți și nopți de nesomn și agitație. Dorm ca un nou născut, poate tocmai pentru că nu mai fusesem atît de obosit de la... venirea mea pe lume.

O universitate cu verevițe

A doua zi are loc întîlnirea cu Universitatea unde urmează să învăț. Primul popas îl fac la Oficiul de relații internaționale al Universității, aflat într-o casă victoriană, acoperită cu iederă, Cineva știa că o să vin și o secretară amabilă, care nu uită să-ți zîmbească — asemeni unei mirese „proaspete" — mă invită la directoarea Oficiului. Are loc o discuție protocolară în care o doamnă mă cîntărește discret și nu uită

să-mi spună în final că: „It is our pleasure to have you among us and that anytime when you have something, please stop by“ (Este o plăcere să te avem în mijlocul nostru și oricînd ai ceva probleme, te rog să vii la noi). Ospitalitatea aceasta deosebită mă impresionează, deși știu bine că ea este de acum o formulă adresată fiecărui student străin care intră pe porțile acestei universități. Oamenii aceștia cunosc însă ce însemnă relațiile internaționale, le cultivă cu distincție și măiestrie. La plecare primesc o mapă cu tot felul de informații despre universitate și, în drum spre Colegiul Arps, Colegiul de educație unde urma să-l întîlnesc pe decan, încep să descopăr Universitatea propriu-zisă.

● Studenți la 65 de ani ● Deschideri ale educației care provoacă zîmbete ● 230 „credite“ pentru un B.A. sau B.S. și 365 necesare Ph. D.-ului ● Campusul, nasul de bronz al lui Oxley și veveriţele din Columbus—Ohio ●

Aflu, astfel, că Universitatea de stat Ohio se numără printre marile Instituții de învățămînt superior din Statele Unite și din lume. Că aici învață în jur de 50.000 de studenți și aproximativ 10.000 de doctoranzi. Că ea ocupă un teritoriu întins cît un sat transilvănean, că în această arie se află un rîu, un lac, un stadion de 80.000 de locuri, un patinoar acoperit, o sală polivalentă, un complex sportiv cu bazine de înot, un spital, o turnătorie, o sală de con certe și facultăți, sau colegii — cum li se spune aici — de la limba și literatura engleză, pînă la inginerie și agricultură; de la educație și artă dramatică, pînă la educație fizică, medicină și drept. Și aceasta pentru că Universitatea americană, spre deosebire de bunica ei europeană, este un univers în sine, ce cuprinde, fără excepție, toate formele învățămîntului superior. Colegiile au, fiecare, clădirea lui, cu administrație proprie — după stilul arhitectural putînd să-ți dai seama de vechimea fiecăruia, deoarece din 1873, cînd a fost deschisă Universitatea, aceasta s-a extins continuu, an de an. Prima promoție de absolvenți ai Universității (din 1878) număra 6 membri, în vreme ce a 264-a promoție (din 1978) 5.401 absolvenți.

Conform unei tradiții locale, fiecare Colegiu sau clădire administrativă poartă numele unui profesor mai mult sau mai puțin ilustru, sau al unei personalități care și-a adus, într-un fel, o contribuție mai importantă la ridicarea ei. Studenții Facultății de limba engleză — de pildă — spun că merg în Denny Hall, cei ce se duc la Calculator spun că merg în Baker Hall, iar pentru un concert spun că merg la auditoriu Marshan. Nominalismul și individualismul de extracție engleză este la el acasă printre acești americani porniți spre Vest și opriți pe drum prin văile din Ohio. Cînd nu sînt la cursuri, studenții sînt în ceea ce se cheamă „campusul“, sau cîmpul Universității, care nu este altceva decît teritoriul acoperit cu pomi și verdeață, de sub jurisdicția universității — care, de altfel, are poliție și tribunale proprii. Vechea distincție dintre „town“ și „gown“ se mai păstrează, deci, aici, în simbolistica ei originară. În centrul campusului descoperă ca și ceilalți studenți „the Oval“, un fel de pajiște uriașă străjuită la un capăt de poartă iar la celălalt de biblioteca Universității, în fața căreia se află statuia lui Oxley, primul ei președinte.

Aici se află, de fapt, inima Universității, locul în care studenții se întîlnesc cel mai adesea. Aici au manifestat în anii '968 împotriva războiului din Vietnam și tot aici vin în zilele cu soare să stea la iarbă verde, să se joace, sau să învețe în aer liber. Tot aici a venit într-o zi și fiul fostului președinte Ford, student la rîndu-i, în campanie electorală, ca să-și convingă colegii să-l voteze pe taică-său. Dar aceștia, în loc de alt răspuns — mai în glumă, mai în serios, cum sînt studenții — l-au întrebat dacă nu are „o țigară în plus" și „cum o mai duce... cu fetele."

Dar, cîte nu s-au petrecut și nu se petrec pe această scenă verde, sub nasul de bronz al primului președinte al universității...

De undeva, din partea stîngă a „ovalului", dintr-un turn, se aude, pentru a nu știu cîta oară, orologiul Universității, ce... cîntă melodia zilei. Mai tîrziu, am aflat că orologiul se află în clădirea Colegiului de Geografie-Geologie și că studenții și tehnicienii universității l-au „învățat" ca, în fiecare zi să cînte o altă melodie. Mai mult, melodiile sînt adaptate felului zilelor. Astfel, în cele de sărbătoare se aud melodii mai solemne, pe cînd în cele obișnuite, de lucru, melodii din folclorul local. Deși surprinzător la început, după cîteva zile te obișnuiești cu acest... clopotar nevăzut, așa de mult, încît, parcă, nici nu-l mai auzi. Și totuși, dacă s-ar opri i-ai simți imediat lipsa. În jur, studenții pe biciclete sau pe jos, cei mai mulți cu un fel de sac în spate, în care își țin cele trebuincioase, se grăbesc pe rețeaua de alei a campusului spre diferitele săli de clasă. Și cum aici, de obicei, un curs durează numai o oră, iar într-o zi un student are cîteva cursuri, marea lor majoritate se preumblă, cel puțin între două sau trei clădiri în fiecare zi. Și, la fiecare oră, se produce această revărsare multicoloră și pestriță de tineri și tinere, care se intersectează și se grăbesc de la o clădire la alta, ca într-o mișcare de furnicar. Poate tocmai de aceea conversația studențească americană este atît de eliptică și în mod invariabil sfîrșește cu acel, „See you later" ori „Catch you later" (Te văd mai tîrziu). În acest furnicar uman singurele ființe lipsite de orice fel de preocupări sînt veveriţele ce sar dezinvolt și continuu dintr-un copac într-altul, fără să le pese de tirania timpului și orele de clasă. Veveriţe despre care, Mircea Eliade spunea că le iubește cel mai mult, în universitățile americane.

Undergraduates și Graduates

Cum zilele trec, încep să descopăr alte aspecte ale universității, mai puțin vizibile, dar nu mai puțin importante. Tot ceea ce se predă în universitate, adică toate cursurile, sînt înscrise într-un fel de catalog, care îți este pus la îndemînă din primele zile. Cursurile împărțite pe facultăți, sau Colegii — după cum am mai spus — sînt numerotate de la 100—900, după gradul de dificultate. Unele sînt obligatorii, iar altele la alegere. Cursurile situate între 100 și 600 sînt destinate, în general, pentru ceea ce se cheamă în universitate americană „undergraduates", adică, în termenii noștri „studenți obișnuiți", iar cele de la 600—900 pentru „graduates", adică pentru doctoranzi — care, în Statele Unite, spre deosebire de Europa, sînt și ei studenți ai Universității, participă la cursuri, dau examene și, în plus, predau sau fac muncă de cercetare, pentru care primesc o bursă de la universitate.

Pentru fiecare curs absolvit, studenții „graduates" și „undergraduates" primesc între 3 și 5 puncte, numite „credite" și pentru obținerea gradelor academice conferite de universitate ei trebuie să acumuleze un anumit număr de „credite". Pentru primele grade academice, adică pentru B.A. (Bachelor of Arts) și B.S. (Bachelor of Science) care sînt în mare echivalente cu licența noastră universitară, studentul trebuie să acumuleze cam aproximativ 230 de „credite", care înseamnă un stagiu universitar cam de

4 ani. După obținerea unui B.A. sau B.S. studentul care continuă studiile devine „graduate" și în continuare, cam după un an sau doi — care înseamnă cam 35—40 de „credite" — și după elaborarea unei lucrări de specialitate, poate să obțină gradul academic M.A. „Master of Arts". În sfîrșit, după alți 3—5 ani de universitate, după obținerea a încă 100 de „credite", după o muncă de proiectare și predare a unui curs și după completarea unei cercetări extensive sintetizate într-o lucrare, puținii studenți care au avut chemare pentru o carieră științifică și care au rezistat obțin ceea ce se cheamă Ph.D. (Doctor of Philosophy), care este **gradul academic cel mai înalt** oferit de universitatea americană, în afara titlurilor onorifice. După cum se poate vedea, universitatea americană păstrează titulatura tradițională, medievală, — **doctor în filosofie fiind și cel care și-a luat doctoratul în biologie, agricultură sau inginerie.** Nu există, de asemenea, nici o restricție în ceea ce privește vîrsta și durata studiilor, așa că fiecare student poate să-și întrerupă studiile și să le reia oricînd îi permite situația. Pentru aceasta i se cere numai **să fie capabil să plătească taxele universitare și să fie competent academic.** „Creditele" odată obținute la un punct, rămîn definitiv recunoscute. Trebuie apoi, arătat că, cei mai mulți studenți americani lucrează fie tot timpul, vara, în vacanță, fie parțial, în timpul studiilor, **pentru a-și putea plăti taxele universitare** sau **pentru a cîștiga ceva „extra money".** De aici și stilul de viață, în general parcimonios și frugal al studentului american, pentru care **jeanșii** și **tenișii sînt atît îmbrăcămintea de vară cît și de iarnă.**

De obicei, cei mai mulți studenți părăsesc universitatea după ce obțin B.A. sau B.S. și o parte din ei revin mai tîrziu pentru obținerea unui M.A. sau Ph.D. Și cum anul universitar este împărțit în patru perioade iar universitatea este deschisă tot timpul, există și sistemul unei frecvențe parțiale. Adică, **există unii studenți care lucrează și care vin numai în timpul liber la universitate.** Cadrele didactice care beneficiază de vacanță totuși vin la universitate, vara, pentru a-și completa studiile. Completarea și continuarea studiilor universitare este încurajată și de o legislație care spune că anumite poziții ca directori de școală sau inspectori nu pot fi ocupate dacă solicitanții nu au un M.A. sau Ph.D. în educație (pedagogie). Deci un profesor de școală poate în cîteva veri să obțină un M.A. în educație și să aspire la o poziție superioară. Și sistemul acesta de educație permanentă, sau a adulților, este așa de răspîndit încît în universitate este reprezentat pînă și așa numitul **grup 65,** care cuprinde persoanele în vîrstă de 65 de ani și peste. Universitatea este, apoi, o puternică unitate de cercetare — din bugetul de 422 milioane dolari, din 1978—1979, 57 de milioane de dolari fiind rezultați din contractele de cercetare.

Dar pentru ca universitatea să poată cuprinde o arie socială atît de largă, a trebuit să-și extindă și metamorfozeze programul și structurile tradiționale într-o mare măsură, în ultimele decenii.

O universitate în care se învață de toate

Spre deosebire de universitățile europene, care mai păstrează încă distincția între **trivium** și **quadrivium,** între **cultura umanistă** și **cultura tehnică,** universitatea americană a procedat, în cele mai multe cazuri, la o integrare și deschidere fără precedent a educației și învățării. Ca urmare a acestei deschideri sau comprehensivități, cum este numită în limbaj local, s-a ajuns ca în universitate să se învețe alături de disciplinele tradiționale, toate disciplinele, artele, și meșteșugurile care au fost iscodite de om în ultima vreme, de la filosofie și istorie, pînă la

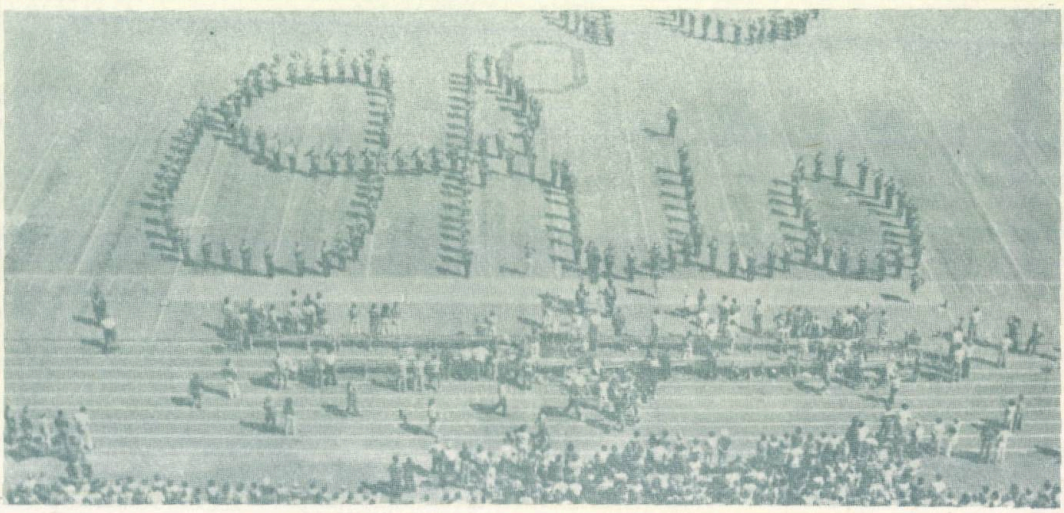

jurnalistică, fotografie, actorie, sau olărie. Într-un fel, visul lui Commenius de a înființa o școală care să învețe pe toți, de toate, își are un corespondent, cel puțin în mare, într-o universitate de acest fel. Și, într-adevăr, așa cum spunea președintele universității, Harold L. Enerson, omul care, poate, ocupă una dintre cele mai invidiate poziții în statul Ohio: „O universitate mare, vibrantă, este ambianța cea mai emoționantă din lume. Nici o altă dată în istoria omului... de la statele grecești pînă la Londra lui Boswell, și de la pionierii americani pînă în prezent... nu a existat o instituție care să poată oferi bogăția de resurse intelectuale ale unei universități comprehensive. Niciodată. Dacă vrei să vorbești cu un expert în finanțe, migrație, metabolism, Malawi, marketing, mutații, monogamie, mecanică, monarhism, molecule, Mahomed, ori Calea Lactee (Milky Way) conversația poate să aibă loc într-o distanță de 20 de minute cu piciorul". (The Address to University Senate by President Harold L. Enerson. Monthly, 1978, december, p. 9).

Dincolo de retorica de circumstanță trebuie remarcat că această aducere a educației și învățămîntului superior sub un acoperiș nu este altceva decît un răspuns la o serie de transformări care au loc în lumea contemporană, și care au dus în țările dezvoltate la ceea ce se cheamă „universalitatea educației superioare". Și, într-adevăr, ceea ce se întîmplă în Statele Unite — unde aproximativ 50% din tinerii care termină școala secundară sînt cuprinși în învățămîntul superior — anticipează modificări care vor avea loc în educație, și în alte țări. Desigur, în aceste condiții învățămîntul superior își pierde din caracterul elitist, iar afirmația că odată cu extinderea populației școlare are loc o scădere a nivelului de învățare, se confirmă. În ultimele decenii, dealtfel, universitatea americană a cunoscut nu numai o extindere a capacității de cuprindere a unor secțiuni ale populației, care în mod curent rămînea înainte în afara vieții universitare, dar și o extindere și diversificare a programelor educative, chemate să răspundă acestui nou influx de populație școlară. Ca urmare a acestor transformări, alături de studiile specializate și avansate, o serie de noi cursuri, programe și chiar departamente de un nivel academic mai scăzut, au luat ființă în universitate.

În deceniul 60 această deschidere a fost împinsă chiar prea departe și după cum arăta Sudney Hook, renumit pedagog american, profesor la universitatea Columbia, se ajunsese ca uneori numele universității americane să fie sinonim expresiei „field work experience" (experiențe într-un cîmp de muncă). Dealtfel, unele colegii „adoptaseră" cursuri care au contribuit la „hilaritatea întregii națiuni ca: meșteșugul cusăturilor, muzică țărănească de chitară, curs creativ de confecționare a lumînărilor" (Sidney Hook: Education & The Taming of Power, Alcane Press, 59 St. Martins Lane, 1974, p. 96).

De aceea, spre deosebire de conceptul european care asociază universitatea și învățămîntul superior cu niște studii avansate și circumscrise la un segment restrîns al populației școlare, care se presupune că are abilități speciale de învățare și creativitate, universitatea americană reprezintă un fel de curiozitate care trezește reacții contrare. Și pentru ca cititorul să nu aibă numai impresiile mele, iată ce spune Ulrich Teichler, un pedagog german, care a petrecut o bună bucată de vreme în Statele Unite, cu misiune expresă de a studia universitatea americană:

...„Cineva nu poate decît să fie impresionat de bogăția de idei, de organizarea flexibilă și de multitudinea serviciilor pe care Colegiile le-au dezvoltat pentru acești studenți care, în mod tradițional, nu se potrivesc în mediul universitar...

În același timp, cineva nu poate să fie decît surprins de ce este vîndut drept educație superioară în numele diversității și deschiderii educației. Cineva poate să deplîngă în țara sa aroganța elitistă cu care mulți aderenți ai sistemului tradițional resping orice deschidere a

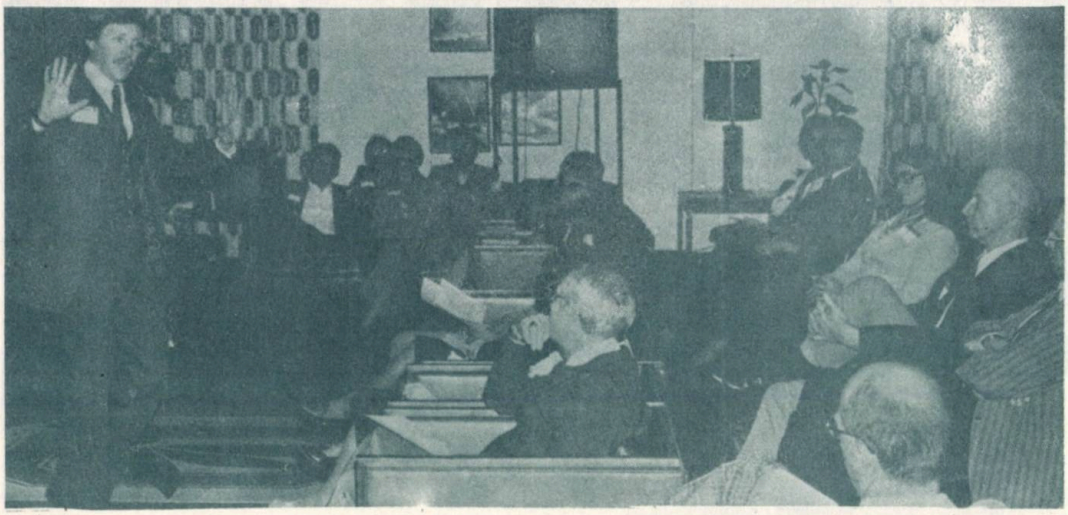

universității. În același timp, cineva are sentimentul, după ce a observat situația din S.U.A., că în multe cazuri această deschidere merge prea departe". (Ulrich Teichler, Admission to Higher Education in the United States, A German. Critique, New York 1978, p. 121).

Printre studenții americani circulă însă o vorbă care spune că fetele vin la universitate pentru B.A., B.S. ori, în cel mai rău caz, un Mrs., adică un soț.

The Buckeye Commencement

Cînd se lasă toamna și începe ceea ce se cheamă în limbajul local din Middle West „indian Summer" (vara indiană), Universitatea de stat Ohio prinde viață mai mult ca oricînd. Atunci se întorc cohortele de studenți din vacanță și un nou val de boboci intră pe porțile universității; atunci începe sezonul de fotbal american și stadionul universității fierbe cu frenezie în spectacolul care are loc cu mare fast și mare pompă, cu muzică și cu dans; atunci campusul înflorește și prinde viață cu tineri și tinere, bronzați; atunci începe un nou ciclu de viață pentru universitate și parcă și statuia bătrînului președinte Oxley, turnat în bronz, se însenînează și zîmbește ușor.

Iar cînd anotimpurile se schimbă, universitatea mai celebrează un alt eveniment aparte — sărbătoarea de înmînare a diplomelor, sau „the commencement". Și cînd aceasta are loc, în arena St. John se adună tot senatul universității, în frunte cu președintele, în ținută de gală ca și confrații lor din evul mediu, sărbătoriții sînt așezați pe grade și colegii, purtînd pentru prima oară roba universitară, rudele și prietenii lor. Orchestra universității intonează imnul, președintele felicită pe noii absolvenți, un invitat din afară ține un discurs, care se vrea cît mai plin de învățăminte, iar apoi președintele și decanii colegiilor înmînează diplomele. Și de fiecare dată cînd președintele universității anunță un nou colegiu, salve de aplauze și urale se ridică pînă la ceruri.

Și uite așa, în anul 1977, cînd vara indiană se apropia de sfîrșit, în arena Sf. John, la cea de a 262-a aniversare „commencement", printre cei 100 și ceva de candidați Ph.D., care așteptau să primească diploma, se număra și un român; primul în istoria universității. Și împreună cu ceilalți candidați am trecut pe rînd lăsînd cartea de vizită la secretarul universității, iar președintele Enerson ne-a înmînat diplomele și ne-a felicitat. Din senatul universității, profesorul Sutton, conducătorul meu științific, mi-a zîmbit și el fericit. În jur, sala vibra de bucurie, de oameni gălăgioși — fiecare avînd ceva de spus unui conațional. Numai eu, singur, mă bucuram de bucuria celorlalți. Cînd să plec, un glas cunoscut mă strigă:

„Hei you! What's up? How are you doing? (Hei tu acela! Ce e nou? Ce mai faci?).

Era Randy, „the crazy" Randy, care și el se număre printre absolvenții din toamna aceea. Aproape să nu-l recunosc în roba neagră.

— What are you gonna do; go home or stick around? (ce o să faci? mergi acasă ori stai aici)?, mă întreabă el din nou.

— I'l be going home (O să merg acasă).

— I'l bet you do. A nice chick and good job is wating for you (Cred că da. O fată frumoasă și o slujbă bună te așteaptă), continuă Randy și ochii îi zîmbesc, parcă, cu complicitate.

Anyhow, it was nice having you here,: you were a nice guy Nick. See you later" (În orice caz, a fost plăcut să te avem aici Nicolae; ai fost un băiat bun. Pe mai tîrziu), zice Randy și îmi zîmbește din nou.

— Thanks, mai apuc să răspund, și dintr-o dată în această arenă uriașă, plină de lume și de viață, de vorbe anglo-saxone și de rîsete de bucurie, de undeva din Middle West-ul american, parcă aud un cocoș din satele transilvane cum cîntă puternic și cu bărbăție a revărsat de zori. Mă uit în jur surprins, dar îmi dau seama, curînd, că sînt singurul care l-am auzit.

Realizări spectaculoase —
perspective deosebite pentru o viață mai bună

ingineria genetică la ora faptelor

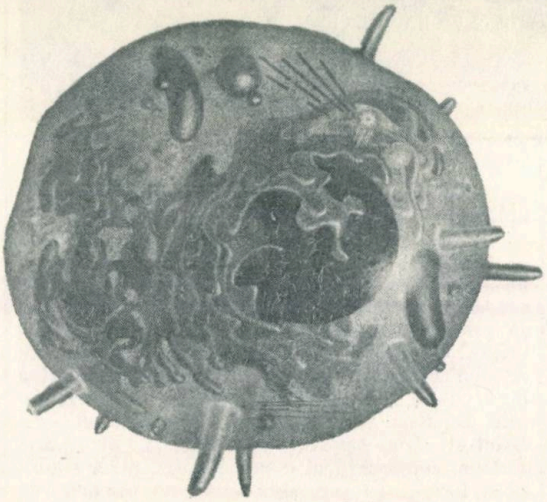

De la sinteza unei gene a drojdiei de bere, la aceea a unei gene umane și producerea în cantități nelimitate, în laborator, a tuturor proteinelor

Biologia şi, mai ales genetica, sînt chemate ca, în viitorul apropiat, să aducă o contribuţie majoră la rezolvarea unor mari probleme ale umanităţii. Printre acestea putem cita: nevoia crescîndă de alimente şi, în special de proteine, problema profilaxiei şi tratamentului celor peste 2500 maladii ereditare, problema influenţei civilizaţiei industriale asupra fondului genetic al omului şi al diferitelor specii de plante şi animale.

Ingineria genetică, produs al avîntului ştiinţei în epoca contemporană, a obţinut deja unele rezultate prestigioase. Astfel, s-a reuşit sinteza artificială a genelor, transferul lor de la o specie la alta, uneori chiar foarte îndepărtate din punct de vedere filogenetic, realizarea de plante în culturi artificiale, pornind de la o singură celulă, hibridarea celulară vegetală şi animală, etc. Iată cîteva din cele mai importante realizări ale ingineriei genetice.

Sinteza artificială a genelor, constituie o realizare de prim ordin a ingineriei genetice. Această sinteză a devenit posibilă numai în momentul cînd s-a reuşit descoperirea structurii şi funcţiilor genei. Pe baza cercetărilor moderne, gena este considerată un segment din macromolecula de acid dezoxiribonucleic (ADN), formată dintr-o anumită secvenţă de unităţi moleculare mai mici, denumite nucleotide. Cunoaşterea exactă a ordinei nucleotidelor în anumite gene, a determinat posibilitatea sintezei lor în laborator. Începutul a fost făcut acum cîţiva ani, cînd o echipă de cercetători condusă de profesorul **G. Khorana** a realizat, la Institutul de Tehnologie din Massachusetts, sinteza unei gene de la drojdia de bere, formată din 77 nucleotide.

Mai tîrziu s-a reuşit şi sinteza altor gene. Astfel, cercetătorul **D. Agarwal,** un colaborator al profesorului Khorana, a sintetizat o genă bacteriană formată din 126 nucleotide. În 1975, la Universitatea Harvard s-au sintetizat două gene mai mari, care intervin în sinteza hemoglobinei din sîngele iepurelui. Aceasta a fost prima sinteză a unei gene de mamifere.

În sfîrşit, mai recent, la Institutul de Chimie organică şi Biochimie de la Hamburg, s-a sintetizat pentru prima oară o genă umană. Este vorba de gena care determină sinteza hormonului angiotensina II, care reglează tensiunea arterială şi contracţia musculaturii netede. În acest caz s-a pornit pe o cale inversă: cunoscîndu-se structura chimică a hormonului, s-a dedus structura genei. Ulterior s-au sintetizat şi alte gene umane: cea care intervine în sinteza hormonului somatostatina, cea care determină sinteza insulinei etc. Se pare că aceasta este o cale de mare perspectivă pentru producţia de alimente, medicamente şi diferite alte substanţe biologic active.

Sinteza artificială a genelor constituie una din marile realizări ale geneticii contemporane. Cu ajutorul unor virusuri, sau al unor plasmide, genele sintetizate artificial pot fi transferate în diverse tipuri de celule în care genele respective devin capabile să funcţioneze şi să determine sinteza diverselor biomolecule.

Cum se face transferul genelor de la o specie la alta

Să vedem care este tehnica utilizată mai frecvent pentru **transferul genelor de la o specie la alta.** La bacterii, după cum se ştie, există nişte molecule mici de acid dezoxiribonucleic (ADN) de formă circulară, independente de cromozomul bacterian şi care au fost denumite **plasmide.** Cu ajutorul unor enzime de restricţie, molecula circulară de ADN a plasmidelor poate fi ruptă, iar cu ajutorul unor alte enzime denumite **ligaze,** poate fi resudată.

Recent, trei cercetători: elveţianul **Werner Arber** şi americanii **Hamilton Smith** şi **Daniel Nathans** au primit premiul Nobel pentru descoperirea şi utilizarea în cercetările de inginerie genetică a unui grup de enzime care sînt utilizate ca nişte bisturie pentru tăierea în bucăţi a moleculelor de acizi nucleici. Prin folosirea acestor enzime s-au putut include în plasmide bacteriene diferite gene de la om şi diverse specii de animale. Aceste plasmide „recombinate" au fost apoi introduse în celule bacteriene, care au devenit astfel capabile să sintetizeze proteine umane şi animale.

Anul trecut, o echipă de cercetători de la Universitatea din California a comunicat că a reuşit să transfere la o bacterie gena ce determină sinteza insulinei, bacterie care a început să producă această substanţă atît de necesară diabeticilor. Prin această metodă se vor putea transfera la bacterii, gene capabile să producă diverse biomolecule cu importanţă în alimentaţie sau ca produse farmaceutice. O echipă de cercetători de la Institutul Pasteur din Paris şi de la Facultatea de Medicină din Strasbourg au reuşit să transfere gena care determină **sinteza ovalbuminei,** o proteină din ouăle de găină, în celulele bacteriene. Fiecare bacterie a devenit astfel capabilă să sintetizeze între 30 000 şi 90.000 molecule ale acestei proteine care poate fi folosită în alimentaţie. În „agricultura" viitorului, cultura industrială a bacteriilor va lua probabil o mare amploare. Printre altele, bacteriile ar putea deveni producătoare de proteine animale care sînt atît de necesare în alimentaţie.

Plante pure obținute prin culturi pe celule, pe medii artificiale

În sfîrșit, menționăm că prin metodele ingineriei genetice s-au făcut progrese mari în **obținerea de plante pure din punct de vedere genetic prin culturi de celule pe medii artificiale.** Se pot obține, astfel, artificial, plante pornind de la o singură celulă cu număr normal de cromozomi (plante diploide) sau cu număr redus la jumătate (plante haploide). **Aceste plante constituie un excelent material pentru lucrările de ameliorare în vederea creării de soiuri și hibrizi valoroși.**

De asemenea s-au dezvoltat studiile de **hibridare celulară la plante și animale.** Prin această metodă se speră obținerea unor plante hibride între specii îndepărtate filogenetic, plante cu o nouă arhitectură și cu caracteristici noi, diferite de cele existente în natură.

Una dintre realizările spectaculoase ale ingineriei genetice o constituie **sinteza pe o cale nouă, extrem de eficientă, a hormonului de creștere,** a cărui lipsă din organismul uman provoacă fenomenul de nanism. Acest hormon este produs în mod natural de partea anterioară a hipofiziei pornindu-se de la un precursor sintetizat în celulele acestei glande, determinat de o genă. Hormonul de creștere este o proteină formată din 191 de aminoacizi. O echipă de cercetători condusă de profesorii **Seeburg** și **Goedell** de la Universitatea Berkeley din California au reușit să obțină artificial gena respectivă pe care au inserat-o într-o plasmidă ce a fost inclusă în bacteria **E. coli.**

După cum se știe, bacteria aceasta poate fi crescută extrem de ușor în condiții industriale, încît hormonul de creștere sintetizat de bacterii va putea fi folosit în curînd pentru tratamentul nanismului congenital. Această realizare a ingineriei genetice are mare importanță practică deoarece, **pînă în prezent, hormonul de creștere se extrăgea din hipofiza cadavrelor și, ca urmare, era foarte greu de obținut.** Din această cauză, numai o mică parte din persoanele ce manifestau nanism puteau fi tratate.

În sfîrșit, o altă mare realizare a ingineriei genetice este **sinteza interferonului.** Aceasta este o proteină sintetizată de celule și prin care ele se apără împotriva infecțiilor virale. Pînă acum interferonul era obținut în cantități extrem de mici prin extracția sa, de pildă, din globulele albe ale sîngelui. Ca urmare, un tratament antiviral complet costa enorm, în jur de 50 000 dolari S.U.A.

Realizări de importanță deosebită

Sinteza interferonului a fost pusă recent la punct de o echipă de cercetători de la Welcome Research Laboratoires din SUA, folosind culturi de celule limfoblastice stimulate viral. După cum s-a remarcat, celulele care produc diferiți anticorpi, inclusiv interferon, nu supraviețuiesc mult în cultură, ca să poată produce suficienți anticorpi. De aceea s-a realizat fuziunea între celule producătoare de anticorpi și celule tumorale, care se pot înmulți nelimitat în culturi artificiale. Celulele hibride denumite **Hibridoma** au capacitatea de a crește și a se divide continuu în culturi pe medii artificiale, putînd produce astfel mari cantități de interferon.

În sfîrșit , la Universitatea din Zürich (Elveția) s-a realizat transferul genelor ce determină sinteza interferonului la bacteria **E. coli,** care a început să producă mici cantități din această proteină. În prezent se fac cercetări pentru mărirea productivității bacteriilor respective, astfel ca într-un viitor apropiat să se poată produce cantități mari de interferon. Aceasta este o armă de preț în lupta împotriva maladiilor virale și a dat rezultate chiar pentru tratamentul unor forme de cancer.

Profesorul **David Baltimore** de la Institutul de Tehnologie din Massachusetts (SUA), cunoscut specialist în domeniul ingineriei genetice, a declarat recent că **în următorii 15 ani orice proteină va putea fi produsă în cantități nelimitate în laborator prin metodele moderne de inginerie genetică.** Se vor putea produce astfel proteine alimentare, vitamine, hormoni, anticorpi, etc. pe o cale complet nouă și de mare eficiență economică.

Pentru a sublinia importanța cercetărilor de inginerie genetică, voi da un exemplu: În Republica Populară Chineză, numai în problema culturilor de celule vegetale și a producerii de plante dintr-o singură celulă, lucrează cca 2000 cercetători, iar în Statele Unite sînt angajate în studii de inginerie genetică peste 100 laboratoare de la diverse universități și institute. Și la noi în țară s-a elaborat recent un program național de inginerie genetică, dirijat de Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, program care prevede o dezvoltare rapidă a cercetărilor , în anii următori. În felul acesta și țara noastră va contribui la rezolvarea unor probleme majore ale umanității, cum sînt mărirea resurselor alimentare, profilaxia și tratamentul unor maladii ereditare, protecția mediului ambiant și altele.

prof. dr. doc. PETRE RAICU,
Universitatea București

n-am ştiut să mint...

N. POPESCU-POLOVRACI

Să tot fi avut şapte ani împliniţi în vremea aceea. Amurgul adormise în braţele serii, ca un prunc după scaldă, înfăşat spre Cornul Caprii, în scutecele groase ale unor nori negri, de sub care tresăreau, din cînd în cînd, fulgere scurte. Stăteam în tinda casei, cu privirea pierdută în depărtări şi braţele minţii încrucişate, copleşit de impresionanta şi tainica frumuseţe a naturii. Ştiam de la bunica, doar una şi bună: „cînd se rîzgîie fulgerul la Cornul Caprii, plouă acuşi-acuşi". Tata se aciuiase, cu un prieten din cele potoape ale tinereţei, sub corlăţile cuhniei, la un pahar de ţuică galbenă ca şofranul, care-şi cînta tăriile în ceştile de pămînt, cumpărate la tîrgul mucenicilor, din Hurezu. Chibzuiau pe malul timpului, la ce a fost şi are să mai fie. Vrute şi nevrute, de cînd lumea ştiute şi „cîte vor mai fi se vor aduna şi şti". Către şosea, cîinii au rupt dintr-odată păianjenul liniştii acelei seri, bătînd parcă cu lătratul lor, alte cuie încuietorilor de la porţi, să nu care cumva să încerce careva a le descuia. S-au auzit, în beznă, trei strigăte repetate, întrebări ieşite din gură cunoscută. „Fine Ionel, fine Ionel!, eşti acasă?" Am tresărit din visarea ce mă cuprinsese şi am sărit iute în bătătură, ca un „ineluş-învîrtecuş", la un pas de cuhnie, de unde i-am şoptit tatei: „te strigă naşu Gheorghe!, e la poartă". Vestea nu l-a supărat pe tata nicicum, că întotdeauna era bucuros de oaspeţi comunicativi şi atît de sociabili cum era naşu Gheorghe Chivu — fost cantor în tinereţea lui. Însă, de, ca omul, prezenţa noului venit îl cam stînjenea în chitirea treburilor ce se ţeseau pe îndelete, în focul vorbelor mari spuse la o ceaşcă de băutură aspră ca aceasta, în jurul focului înteţit cu lemne de fag, în inima căruia mai pîlpîiau licurii unor limbi străvezii de pojar iar pe margine se stingeau domol, „un tăciune şi-un cărbune, spune măi băiete spune!..." S-a uitat la mine cu semnele unei abia perceptibile încruntări şi mi-a zis scurt: „Spune-i că nu-s aici!"... Am ţopăit, cînd pe un picior, cînd pe altul şi ca o sfîrleză cu fofeză, după trei sărituri lungi în beznă ce se învălmăşea, o pornii către poartă. M-am oprit şi, scurt, am aruncat cu voce tare, ca pe o zburătură, porunca dăruită de tata.! „Naşule, zisei, tata, nu-i aci!" Ce-a urmat — înţelegi dragă cititorule — n-ar mai fi nevoie să-ţi istorisesc, dar eu tot o fac, ca să nu zici că e minciună de noapte bună: pară, foc, anaforă, arhangheli şi toţi sfinţii...

- Tocmai vorbeam despre voi

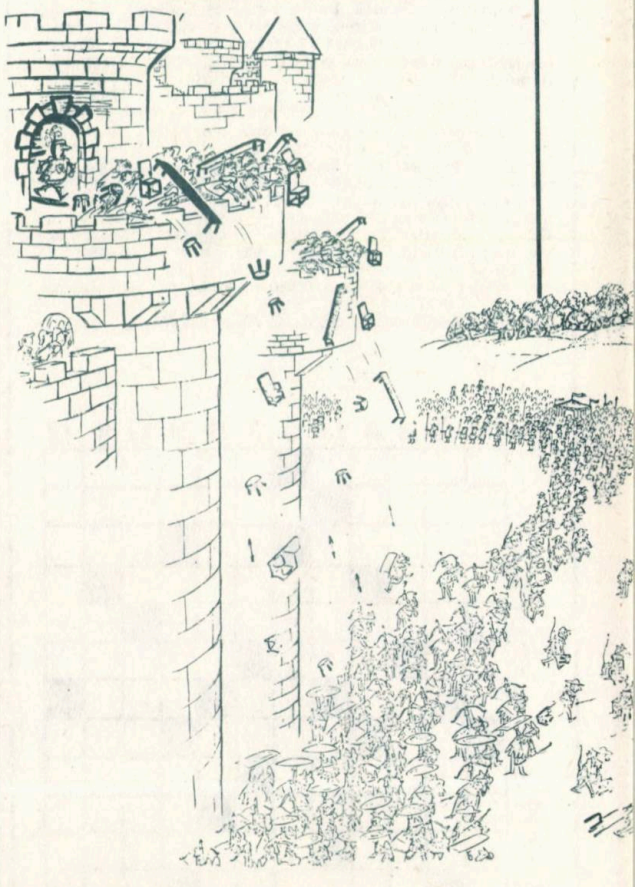

— Hei, nu mai aruncaţi cu scaune. Aştia sînt în stare să se aşeze pe ele şi să aştepte

părinți și copii

ORIZONTAL: 1) Fiica lui Vasilică Popazu, frumoasă delicată, slabă și palidă (Maria, din Apa morților) — Fata Caloianului din „24 iunie". **2)** Fata lui Haralambie Șendrea, mama lui Ionuț Jder — Ginerele lui Vasile Lupu, cu a cărui fiică, Maria, este căsătorit („Nunta domniței Ruxandra) **3)** Mama lui Niculăeș din „Un om năcăjit" — Curele! — Fiica avocatului Iancu Băleanu, soră cu Traian. **4)** Vorba rațel — Fiica Margăi căpitănească, măritată cu Tudose (Nicoară Potcoavă) **5)** Mama căpitanului de răzeși Cozmuță Negrea (Nicoară Potcoavă) — Prefix. **6)** Esteri! — Cuscrul Ilenii (Nada Florilor) — Copii de la circul străin care poposește în târg (Bordeenii). **7)** Auxiliar al viitorului — Rada Ionescu — Metal prețios. **8)** Comparativ — Tatăl povestitorului (Printre gene) — Capul lui Dominte! **9)** Tatăl lui Gavriilă Tărăboi (Priveliști dobrogene) — A da cu ulei (reg.) **10)** Rutean, frate cu Afanasie, însoțitori ai abatelui de Marenne în drum spre Istanbul — Nume armean. **11)** Fiica lui Leiba Sanis, o frumusețe semitică, un temperament puternic — Soția lui Mihai Dorojan, care moare la o săptămînă de la moartea copilului, lăsînd o amintire de-o viață (Casa amintirii). **12)** Personaj din „Nicoară Potcoavă" — Pom fructifer.

VERTICAL: 1) Fiu al răzeșului Ionașcu și al Anisiei, care-și răzbună tatăl ucis de boierul Stroie Orheianu (Tudor...). Fiul cel mic al scriitorului, mort în septembrie 1944 pe front, prototipul lui Ionuț Jder din trilogia „Frații Jderi". **2)** Foarte multe din personajele sadovenieneе — Locuință. **3)** Fata lui Gheorghe Vornicelu și a Vitoriei (La Ciohorâni) — Pîrcălab de Roman, om harnic ce sfîrșește ucis de „feciorii Gîrbovului", Nechita și Dominte (Nicoară Potcoavă"). **4)** Rateșul Ancuței, mamă, și fiică — Literă sanscrită — Viață. **5)** Usturoiată (reg.) — Fetiță care împreună cu fratele ei, Mitică, au răsfățat-o pe Puica, o cățeluș superbă (O istorie de demult) **6)** Fiica cea mare a vechilului Filip Nacovici (Venea o moară pe Siret). **7)** Domnitor al Moldovei, fiul lui Ștefan Vodă (Nicoară Potcoavă) — Pion central! — Iulie (presc.). **8)** Mama domnișoarei Eugenița, o fată înțeleaptă și cuminte (Crișma lui Moș Precu) — Canoe! — Spre. **9)** Carie! — Mama lui Nicula Ursake (Ochi de urs) — Fiul vornicului Iordache și al vornicesei Smaranda, doctor în drept (Locul unde nu s-a întîmplat nimic) **10)** Coadă de cucuvea! — Fratele de cruce al lui Oartă (Povestiri) **11)** Pe cîmpie! — Căprarul din „Amintirile căprarului Gheorghiță". **12)** Omul de nădejde al lui Ionuț Jder și al lui Nicodim Jder (Frații Jderi) — Han tătar al cărui fiu și frate au fost luați în robie de către Ștefan Vodă (Frații Jderi).

DICȚIONAR: DOM, SHA, UVEA, CIM.

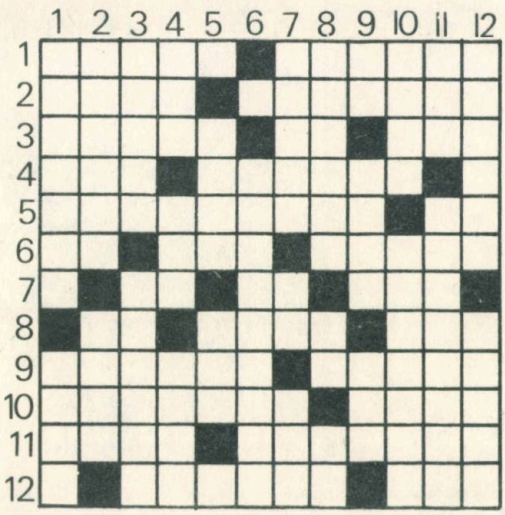

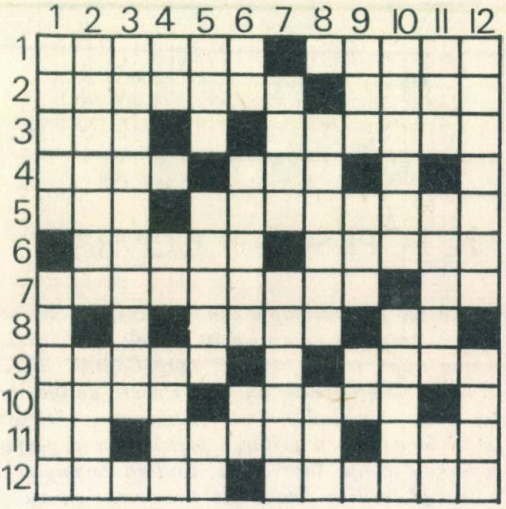

păpuși

ORIZONTAL: 1) Compozitor român, autorul cîntecului „Fetița și păpușa" — Păpușă, creația lui Serghei Obraztov. **2)** Scriitor sovietic, autorul „Cheiței de aur", care descrie viața păpușii de lemn Buratino — Autorul operei „Păpușa din Nurnberg". **3)** Inimă de ponei! — Axul păpușii. **4)** Nume de băiat — Soc amestecat! **5)** Sistem în fizică — A scris „Jocul păpușilor și raporturile sale cu farsa Karagoz". **6)** ...Brîndușa ...Silvestru,creatoarea păpușii Păcală — A scris piesa „Nora" (Casa cu păpuși). **7)** Vestita noastră păpușă — Pentru! **8)** Material folosit la confecționarea unor păpuși — File de poveste! **9)** Istoric român care în lucrările sale amintește de vicleim, vechi joc popular al păpușarilor — „...cu păpușa", vals din filmul „Lilly" (pl.). **10)** Numele unei păpuși a teatrului sovietic — Părul deschis al păpușilor. **11)** În păpușă! — ...Calomeri, pionieră a păpușăriei noastre, inițiatoarea primului teatru profesionist de marionete „Țăndărică" (1945) — Rîu spaniol. **12)** Adevărată — Sufletul păpușilor.

VERTICAL: 1) Poet și prozator german (1817—1888), autorul nuvelei „Pole Păpușarul" — Maestru al nuvelei arabe (1894), a scris „Păpușa de bumbac". **2)** Pictor român, autorul pînzei „Păpușa galbenă" — Lipsesc păpușilor. **3)** Clasic român (1821—1890), autorul „cînticelului" „Ion Păpușarul". **4)** Nota scriitorului — Idem — Cîntăreață de muzică ușoară — a lansat melodia „Păpușa de ceară". **5)** Constanța! — Herghelie (reg.) — Păpușa la cota 46! **6)** Unu la zero! — Material pentru unele păpuși — Bac. **7)** Lipsit de conținut! — Patria Arlechinului, a lui Buratino, vestite păpuși. **8)** Păpușarul lui Alecsandri (dim.) — Cîntec de baltă. **9)** Lună a anului (presc.) — Întreba la urmă! — Fănuș Neagu. **10)** Păpușa mamei (dim. masc.) — „Păpușile maestrului...", operă de D. Scarlatti, ce evocă epoca lui Cervantes. **11)** Galben la față — „Păpușa" bunicului — Alifia. **12)** Element secundar al unui obiect — Păpușile noastre.

DICȚIONAR: one, cso, mts, rio, ipsi, eba.

Prof. SERGHI COLOȘENCO

DEZLEGĂRILE CAREURILOR

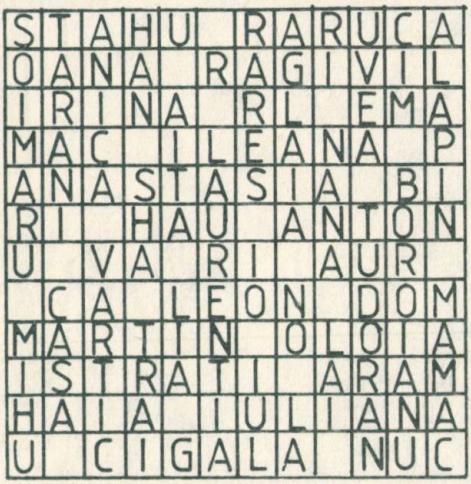

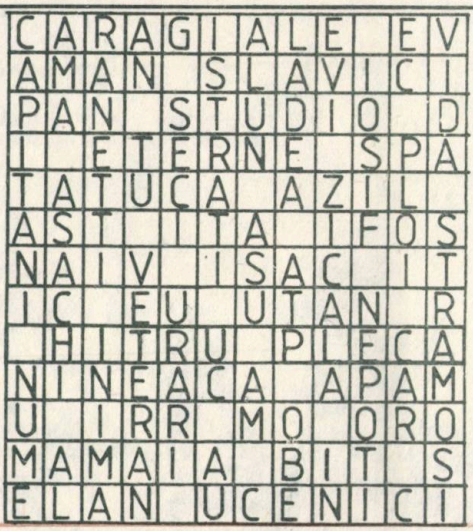

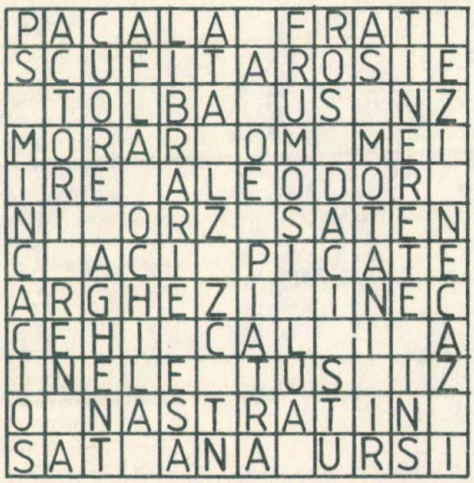

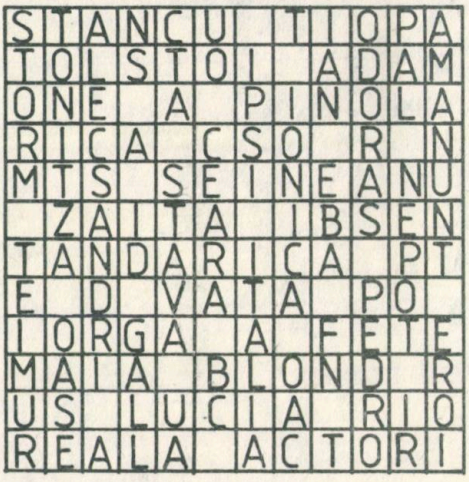

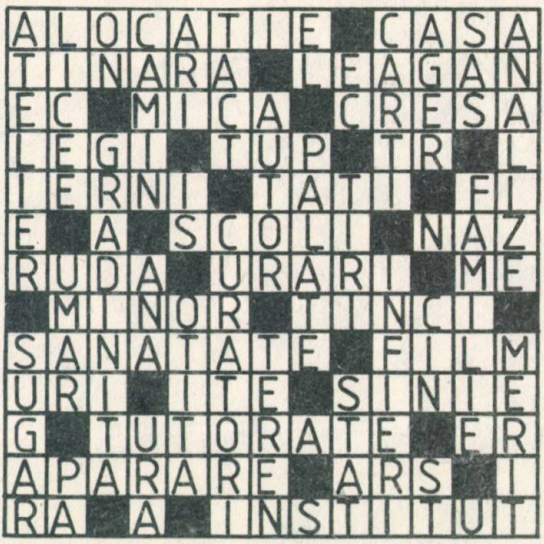

jocuri pentru timpul liber

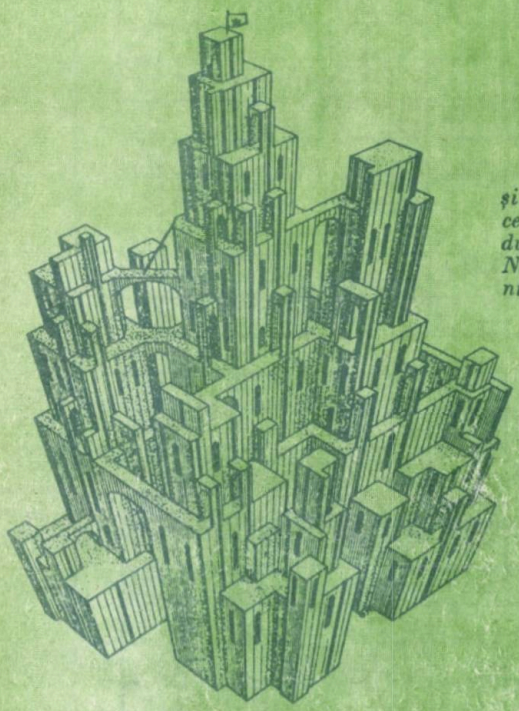

castele — labirint

Folosind scările, culoarele și locurile de trecere, găsiți cel mai scurt drum care să ducă de la steag la pământ. Nu săriți niciodată de la un nivel la altul.

cîte ouă pot intra în acest suport?

Cocoșul și găina vor să știe cîte ouă vor putea pune în acest suport fără a avea mai mult de două pe fiecare linie diagonală). Două sînt deja plasate, deci pe această diagonală nu mai poate fi adăugat vreunul.

orașul indian

Găsiți-vă drumul pe care să mergeți de la o stea la alta, fără a mișca scările.

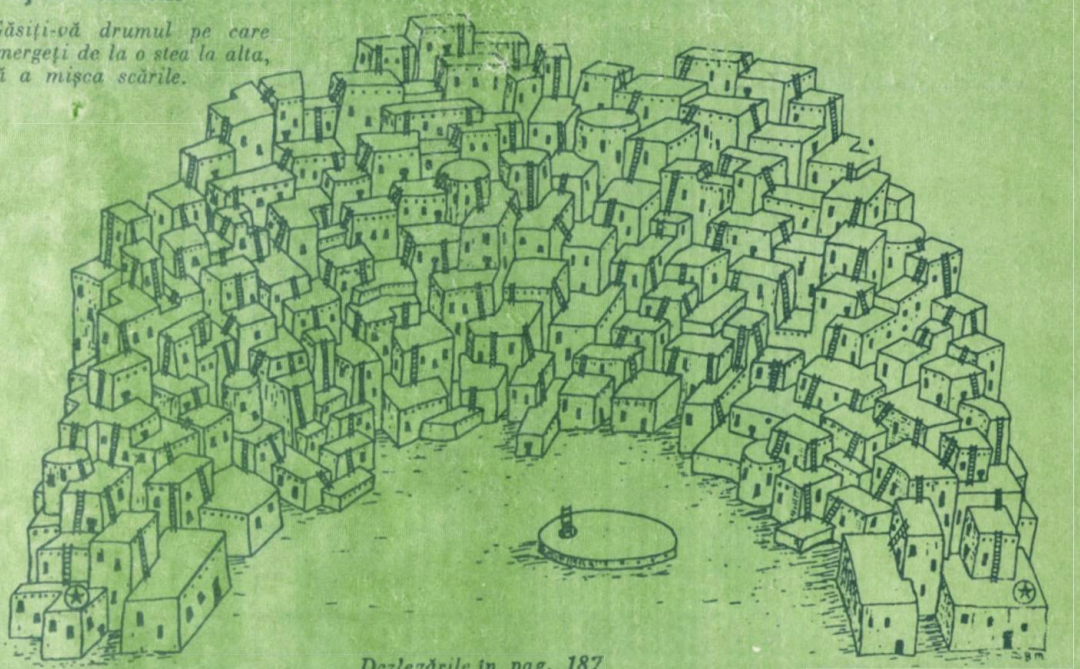

Dezlegările în pag. 187

Un reputat pedagog în ipostaza de stihuitor pentru cei mici

Format la şcoala sociologică a lui Dimitrie Gusti, binecunoscutul far interbelic al Universităţii bucureştene, prof. Stanciu Stoian a aplicat în mod creator pe tărîmul şcolii învăţătura acestuia. Este vorba de studierea însuşirilor fizice şi psihice ale tinerelor vlăstare supuse atenţiei pedagogice, în opoziţie cu artificiozitatea unor teorii şablonarde a căror ineficacitate fusese evidenţiată de nenumărate ori pînă atunci.

Personalitatea profesorului Stanciu Stoian, astăzi octogenar, s-a manifestat totodată pe tărîm pedagogic şi prin materializarea concepţiei sale în cadrul unor prestigioase lucrări elaborate şi publicate de-a lungul a patru decenii: Din problemele localismului educativ, 1931; Probleme de ieri şi de azi ale pedagogiei româneşti, 1942; Sociologia şi pedagogia satului, 1943; Cercetarea pedagogică — aspecte metodologice, 1969; Pedagogia comparată, 1970; Educaţie şi societate, 1971; Educaţie şi tehnologie, 1972; Pedagogia română modernă şi contemporană, 1976 etc.

Iată-l acum şi în postura de bunic versificator, aplecat cu drag asupra nepoţilor şi strănepoţilor care se ridică în lumina caldei sale afecţiuni.

V. Rafael

STANCIU STOIAN

auraş

Auraş,
Bulgăraş,
Ghiocel şi fluturaş,
Tu în lumea ta sublimă
Pari o boabă de lumină,
Căci zîmbeşti ca florile,
Cînd s-arată zorile;
În priviri ai viaţă nouă,
Dalbe zări scăldate-n rouă,
Şi-ntre gene ai prins zarea,
Ca-ntr-un strop cerul şi marea.

Auraş,
Bulgăraş,
Surîs dulce şi posnaş,
Tu nu ştii ce-s relele,
Ca şi păsărelele.
Auraş,
Bulgăraş,
Omuleţ şi îngeraş.
Ai să creşti şi tu pe lume
Şi-ţi doresc stare şi nume;
Mie însă, dragul meu,
Auraş să-mi fii mereu.

pictorul bobó

Eu sînt pictorul Bobó
N-am geniu ca Picaso,
Nici penel ca Grigorescu,
Nici faima lui Andreescu,
Dar pictez cu-nfrigurare
Mai ceva ca tata mare.
Cu creioane în culori
Desenez plante şi flori,
Înalţ case pe hîrtie
Cu aleasă măiestrie.
Uneori pe îndelete
Urc penelul pe perete,
Şi afirm definitiv:
Sînt pictor decorativ,
Fiindcă-n viaţă n-am ales
Să fiu geniu ne-nţeles.

GEORGE CĂLINESCU prietenul copiilor și tinerilor

marginalii la o carte

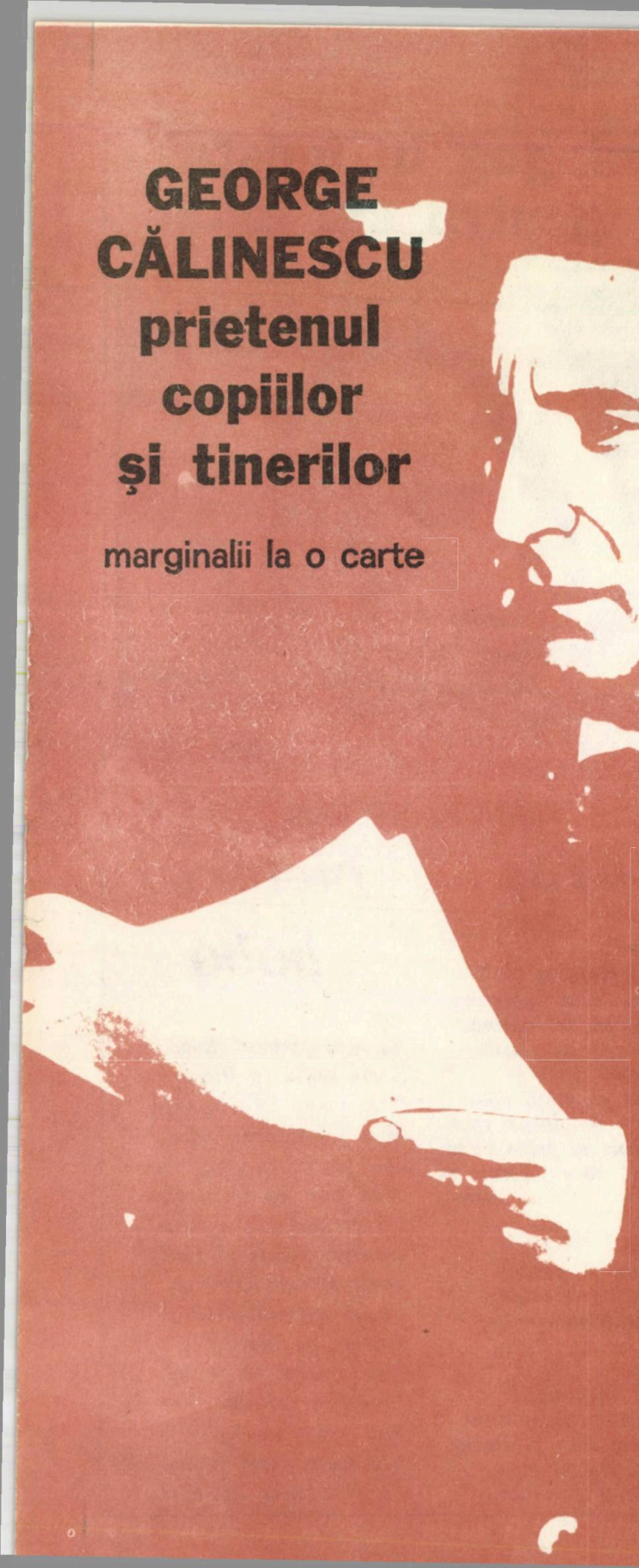

Spre sfîrșitul anului trecut a apărut cartea „Amintiri despre G. Călinescu", Ed. Junimea, 1979, ediție îngrijită, prefațată, indici și bibliografie de Ion Nuță. Cu toate eforturile autorului, cartea nu reușește să ni-l prezinte pe Călinescu în toată complexitatea personalității sale. De altfel, ar fi și greu ca cineva să poată scrie și cuprinde, în întregime, o viață atît de tumultoasă și contradictorie ca aceea a lui G. Călinescu, într-un singur volum. Pentru aceasta ar fi necesar un om de însăși talia sa titanică, opera urmînd să fie ghidată, conceptual, de „Viața lui Mihai Eminescu" — pornind de la detaliul de neînlăturat pînă la amănuntul cel mai semnificativ. De acea, deocamdată, considerăm binevenită cartea „Amintiri despre G. Călinescu" alcătuită din mărturisiri ale unor personalități care au trăit în preajma acestui om de geniu.

În rîndurile ce urmează nu vom veni cu citate din lucrarea lui Ion Nuță, exemplificînd afirmația de mai sus, ci cu o serie de adăogiri, menite a o completa. Și iată despre ce este vorba.

La începutul anului universitar 1962—63, a fost perturbată activitatea din întreaga Facultate de filologie din București. Peste tot, acolo unde trebuiau să aibă loc cursuri și seminarii, domnea pustiul. Nici la decanat nu mai era nimeni. Toată lumea se concentrase într-un singur punct: amfiteatrul „Odobescu". După mulți ani de absență de la catedră, profesorul George Călinescu deschidea un curs „Eminescu", pe care urma să-l țină pentru studenții anului cinci.

Noi, cei cărora ne era adresat direct cursul, am fost primii în amfiteatru. Ne-am pomenit apoi ținînd pe umeri și pe spate un auditoriu supranumeric. N-am putut să notăm mare lucru și, de altfel, nici nu era nevoie. Marele erudit ne electriza cu vocea sa tăioasă, cu gestul său retoric, cu uluitoarele lui cunoștințe. Și rețineam totul cu fidelitate. **Sînt haină veche reconsiderată** — a început el — și și-a aninat mîna de reverul hainei — continuînd pasionant și vulcanic, așa cum îl știam din totdeauna, să contureze persona-

litatea prometeică a lui Mihai Eminescu.

Aceeași aglomerație, pe tot parcursul semestrului.

După terminarea cursului, în fața facultății, unde îl aștepta mașina, strada Edgar Quinet era plină de lume; trecătorul simplu trebuia să o ocolească. Îl conducea toată lumea universitară, întregul auditoriu, fluturînd saluturi, la care maestrul răspundea cu satisfacție. Apoi mașina se strecură ușor, dispărînd pe bulevard.

Mă gîndeam că asemenea întîmplări și primiri poate li se vor fi făcut cîndva lui Eliade Rădulescu, lui Kogălniceanu sau Iorga. Nu știu! Mă mîndresc însă că am fost printre studenții lui. Călinescu ne-a învățat ce înseamnă pasiunea și dăruirea în formele lor supreme" **(Gh. A., „Viața Buzăului", 7 ianuarie, 1973, p. 2).**

O secvență de film colorat — era prin aprilie și lumina arăta ca într-o pînză de Luchian — căreia i-am fost martor cu niște ani în urmă.

În fața unei școli din Floreasca, un bărbat a cumpărat tot coșul cu floricele al unei vînzătoare, oferind apoi cîte un pumn copiilor care ieșeau pe stradă. Din fiecare pumn însă, bărbatul își oprea lui cîte un bob înflorit de porumb, cu care făcea scamatorii, aruncîndu-l în aer și încercînd să-l prindă în gură, stîrnind rîsul copiilor și rizînd el însuși cu o poftă uriașă. Odată cu ultimul bob se uită la cer și îi rugă pe copii cu toată seriozitatea să nu-și facă nici un fel de griji, să lase cerul în seama sa, că va avea el grijă să nu cadă niciodată și, pe cît îi va sta în putință, va face să nu-și schimbe culoarea, să rămînă veșnic albastru.

Bărbatul care se juca așa a citit cărțile dintr-o sută de biblioteci, a scris o operă care poate alcătui o bibliotecă (și ce bibliotecă!) și se numea G. Călinescu" **(OCTAV-PANCU-IAȘI, „Scînteia tineretului", 1 iunie 1974, p.4).**

Gheorghe ANDREI

jocuri pentru timpul liber

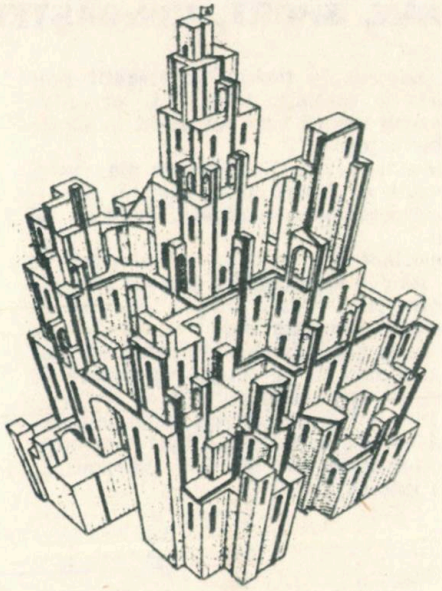

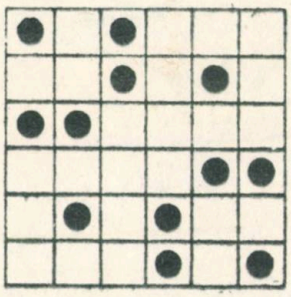

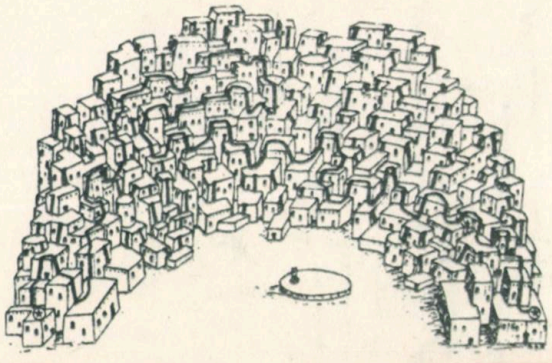

NOUTĂȚI
ÎN MIJLOCUL NATURII
DE VINERI DE LA PRÎNZ PÎNĂ DUMINICĂ SEARA
MIȘCARE, SPORT, CUNOAȘTERE

Oficiile județene de turism au pregătit programe turistice speciale, variate și atractive pentru oamenii muncii care au trecut la săptămîna de lucru redusă.

Pentru elevi, excursii la cabanele din munți sau la locurile de însemnătate istorică, social-culturală, și economică va căpăta, desigur, noi dimensiuni.

Este important de reținut că organizatorii de turism vă stau la dispoziție cu sugestii sau propuneri pentru orice traseu turistic preferat de dv. Grupurile organizate care fac excursii la cabane și în stațiuni, în cazul în care sînt compuse din mai mult de 15 turiști beneficiază de o reducere, la transportul pe CFR de 25%.

Pentru înscrieri și informații suplimentare, adresați-vă tuturor agențiilor, filialelor și punctelor de valorificare ale Oficiilor județene de turism din întreaga țară.

PUBLITURISM

directorul adjunct al Muzeului de artă

al Republicii Socialiste România,

PETRE OPREA, vorbeşte cititorilor

almanahului nostru despre

pasiuni şi patimi ale colecţionarilor de artă români

● Contactul colecţionarilor cu artiştii a constituit de-alungul vremii un sprijin de nădejde şi un ferment în propulsarea vieţii artistice, în sprijinirea şi înţelegerea adevăratelor valori ● Uneori, însă, unii colecţionari au devenit tirani ai artiştilor, căci de ei depindea în cea mai mare parte existenţa materială a acestora. Nu strică să luăm contact cu astfel de situaţii prin relatarea cîtorva întîmplări, din cele puse în circulaţie tot de ei.

EUGENIU CARADA (1836—1910), unul dintre cei mai influenţi şi mai cu autoritate politicieni ai partidului liberal din ultimul pătrar al secolului al XIX-lea, avea o pasiune notorie pentru arta lui Grigorescu, de la care cumpărase peste 60 de tablouri.

Spre sfîrşitul vieţii sale era printre cei mai aprigi susţinători şi propagatori ai maestrului de la Cîmpina. Circulau la vremea aceea zvonuri că inabordabilul om de stat, directorul general al Băncii naţionale, putea fi contractat uşor numai dacă îi vorbeai despre artă şi neaparat despre pictura lui Grigorescu. Puţini moşieri se încumetau să trateze un împrumut la bancă, dacă nu erau posesori a 2—3 tablouri de Grigorescu.

CONSTANTIN EXARCU, marcantă personalitate cultural-politică bucureşteană din a doua jumătate a secolului trecut, unul dintre fondatorii societăţii Ateneului Român — al cărui local constituie mîndria Capitalei noastre — înălţat datorită stăruinţelor lui neobosite era un cunoscut colecţionar de artă străină. Gustul lui în acest domeniu se oprea la academism, socotind că „opera de artă trebue să ţintească la compoziţiune", cum afirma în cuvîntarea ţinută la distribuirea medaliilor premianţilor Expoziţiei artiştilor în viaţă din 1870.

De aceea era reticent în privinţa artei lui N. Grigorescu, de la care n-a cumpărat nici o lucrare. În schimb,

în calitate de președinte al Ateneului Român, i-a închiriat acestuia cu prioritate sălile de expoziții, noii fondatori neținînd seama de cererile și planificarea acordată anterior altor pictori.

Dorind ca în cadrul Ateneului român să realizeze în viitor o expoziție permanentă de artă străină și românească a luat inițiativa ca artiștilor mai cunoscuți să le ceară în locul chiriei cîte o lucrare, două. Așa se face că, la solicitarea lui Grigorescu de a închiria sălile Ateneului pentru expoziția personală din 1880, i-a expus dorința sa. Artistul a acceptat. La vernisaj, pictorul l-a solicitat pe Exarcu să-i indice lucrarea pe care ar dori s-o rețină pentru Ateneu, în prețul sălii. Colecționarul, aruncînd o privire circulară, i-a răspuns politicos că îi lasă lui dreptul să aleagă tabloul, dar, brusc, după aceea a ținut, arătînd spre unele tablouri de mici dimensiuni, să precizeze: „Non une de ces petites miseres".

Grigorescu, n-a spus nimic, dar s-a supărat grozav, și nu i-a iertat niciodată grosolănia, după cum ne relatează într-un articol G. Petrașcu, care cunoștea această întîmplare de la pictorul însuși.

CÎTEODATĂ, UNELE GESTURI patriotice ale colecționarilor n-au găsit înțelegerea contemporanilor, iar alteori greutățile întîmpinate pentru o donație publică au fost mari și sîcîitoare, deși azi, luînd cunoștință de ele, ne stîrnesc hazul. Astfel, pe cînd se afla ca diplomat în Grecia, Constantin Exarcu a făcut „o călătorie de plăcere" la piramide. Printr-o întîmplare fericită a cumpărat acolo, „de chilipir", o mumie egipteană autentică. Întors la Atena, bravul animator cultural s-a grăbit să expedieze de urgență relicva istorică la București ca să fie expusă un timp la Ateneu și apoi să o doneze Muzeului de Antichități. Dar, vai, cîte încurcături n-a pricinuit. Ajunsă în Constanța, mumia a fost oprită în depozitul vămii, deoarece în tariful vamal de la acea vreme nu exista nici un paragraf pentru taxarea obiectelor de artă și istorice și în consecință vameșii urmau să delibereze.

Aflînd de situația creată, Exarcu a reclamat cazul Direcției generale a vămilor din București, dar și aici petiția trecea din birou în birou fără a primi o rezoluție, în schimb determinînd un voluminos dosar de corespondență între vameșii bucureșteni și cei constănțeni pentru lămuriri și paralămuriri. Exasperat că timpul trecea și cazul nu se rezolva, Exarcu a apelat la cîțiva prieteni, miniștri conservatori, să facă presiunile necesare la Direcția vămilor. Într-un moment de disperare, directorul general al vămilor, a cerut „pe proprie răspundere" vameșilor constănțeni, ca mumia să fie vămuită la alegerea lor fie ca pește sărat, fie ca pastramă. Și așa a scăpat de „dandanaua istorică".

ALEXANDRU VLAHUȚĂ poseda, în primul deceniu al secolului al XX-lea, așa cum scria istoricul de artă G. Oprescu în 1912, „cea mai frumoasă și mai completă," colecție de Grigorești, „mai importantă poate și decît aceea a statului". Ea se alcătuise de-a lungul a peste 15 ani, datorită unei strînse și afectuoase prietenii între vîrstnicul pictor și tînărul poet, admiratorul său.

După moartea pictorului, pe măsură ce tot mai numeroși au devenit amatorii dornici să-i admire colecția, zelul de colecționar al lui Vlahuță a scăzut și, la un moment dat, spre a scăpa de ea, a vîndut-o. Iată motivele care l-au determinat la acest act, așa cum și le-a expus într-un interviu acordat revistei Flacăra (28 ianuarie 1912), cu ocazia apariției în presă a știrii vînzării colecției.

„Sînt obosit. Nu mai pot. De 17 ani sînt paznicul acestor tablouri... Nu mai am o clipă de liniște din pricina lor... Mi-e frică de foc", iar în vreme cît lipsesc, cine le păzește?... Nu mai pot nici să le port de grijă, nici să cheltuiesc pentru ele... Ce, crezi că eu sînt stăpîn aici în casă? Așa, ele sînt stăpîne. De cîte ori mă mut grija mea cea dintîi este să găsesc o casă în care să poată încăpea frumos tablourile lui Grigorescu. De mine nu mai e vorba. Eu stau unde o da Dumnezeu. Tablourile să fie bine găzduite". La aceste necazuri, Vlahuță mai adaugă vizitele nesfîrșite și inopinate ale necunoscuților și chiar ale prietenilor lui, admiratorii pictorului, dornici să-i vadă mereu colecția. „Sînt foarte mulți aceia care iubeau acest colț de artă. Din cauza asta eu nu mai eram la mine acasă. Mă transformasem mai mult într-un intedent al lui Grigorescu, într-un fel de „valet de pied" care primește

lumea cu zîmbetul pe buze și îi explică cu amabilitate opera genialului pictor. Orice străin mai de seamă care venea la București trebuia să treacă și prin casa mea ca să vadă tablourile lui Grigorescu... Eu am primit totdeauna pe toată lumea cu dragoste. Dar și această dragoste de la o vreme cam obosește".

ALEXANDRU SAINT GEORGES se număra printre puținii colecționari cu spirit practic și organizatoric, care, încă din primele momente ale constituirii unui patrimoniu, au reușit să-și realizeze un muzeu. El gîndea și milita pentru un muzeu panoramic al civilizației și culturii românești de-a lungul secolelor și, în consecință, colecta de-a valma tot ce-i putea cădea sub mînă, căci muzeul său ideal era gîndit evolutiv, pe zeci de secțiuni. Pasiunea lui era socotită cu indulgență de unii ca „manie", iar de răuvoitori drept „țicneală".

După succesive muzee organizate temporar — 1908 Bîrlad, 1915 Tîrgoviște — în 1932 reușește să-și doneze colecția Uniunii fundațiilor culturale, ceea ce are ca urmare etatizarea ei sub denumirea „Muzeul documentar Al. Saint-Georges", instalat într-o clădire din Grădina botanică bucureșteană.

De acum încolo, avînd și un personal angajat, Al. Saint-Georges, în calitate de director al muzeului, pornește la îmbogățirea patrimoniului acestuia în „stil american", stîrnind hazul șugubeților și gazetarilor bucureșteni, care, totuși, consemnează conștiincioși noile și extrem de interesantele intrări în muzeu ale obiectelor obținute într-un mod original, dar fără cheltuieli.

Mijlocul uzitat și cel mai eficace în arsenalul lui Al. Saint-Georges pentru a primi donații era momentul deceselor, înmormîntărilor și se solda de fiecare dată pozitiv. În consecință, el era văzut la toate înmormîntările oamenilor de cultură și artă, ale politicienilor și în special ale bătrînelor din marile familii boierești. Cu acest prilej, după coondoleanțele de rigoare către moștenitori, își exprima dorința ca toate manuscrisele, documentele legate de biografia și activitatea decedatului, precum și toate veșmintele și obiectele aparținînd acestuia, care nu i-ar interesa, să-i fie încredințate pentru muzeu, fie definitiv, fie cu titlu de împrumut. Indiferent dacă primea un răspuns afirmativ, evaziv sau negativ, cîteva zile după aceea Al. Saint-Georges își făcea apariția la locuința celui decedat, exact cînd descendenții își împărțeau moștenirea și niciodată, relatau colaboratorii săi, n-ar fi avut vreun eșec total. Se mulțumea cu absolut orice: rochii, fotografii, bibelouri — ale bătrînelor ce le aminteau de tinerețea lor sau de cei dragi, mobile uzate, veselă ciobită etc. obiecte care nu mai interesau pe urmași.

Odată căpătată învoirea de a ridica pentru un muzeu asemenea obiecte, Al. Saint Georges ieșea în stradă și de undeva, din apropiere, venea însoțit de un căruțaș pe care îl arvunise dinainte, pentru a transporta de urgență lucrurile primite, pînă nu se răsgîndeau moștenitorii.

GEORGE PETRAȘCU, pe cît era de mare artist, pe atît era și de bun negustor al operei sale. Adeseori manevra și asmuțea colecționarii între ei, pentru a-i avea mai devotați cumpărători. Pe Leon Laserson l-a cultivat îndelung și prin el, deseori și-a ajuns scopul.

Faptul că Laserson acorda prețuri de nabab, că nu cumpăra decît tablouri de la el și că achiziționa constant a stîrnit senzație în lumea artistică și invidie în rîndurile colecționarilor admiratori ai maestrului. Aceștia își vedeau, pe de o parte, periclitate posibilitățile obișnuite de îmbogățire a propriilor colecții cu lucrări valoroase din creația pictorului — pentrucă pe măsura trecerii timpului, setea lui Laserson după pînzele „baciului" nu scădea, ci, din contră, sporea, paralel cu intensificarea achiziționării lor (lunar și cel puțin un tablou — două) — iar, pe de altă parte, pictorul ridicase prețurile. Mulți artiști au încercat să-l cunoască, în intenția de a-l sustrage de la pasiunea lui solitară, asociindu-i-o pe aceea pentru arta lor, însă Laserson, imperturbabil, refuza cu ostilitate orice tentativă de captare a interesului spre alte orizonturi artistice, dedicîndu-se cu și mai multă fervoare și fidelitate singurei sale slăbiciuni artistice, pe care o hrănea cu o voluptate

pantagruelică la termene precise. Unii misiți sau negustori de tablouri, aflînd această unică pasiune, au încercat deseori, cu multă perseverență profesională, să-i plaseze lucrări mai vechi de Petrașcu, dar Laserson i-a refuzat categoric. Orgolios, dorea să aibă în colecție doar tablouri alese de el, cu flerul său, fără sfatul cuiva. Cu timpul, devenise mîndru pînă la infatuare, deoarece, reușind să cumpere opere reprezentative din creația lui Petrașcu, stîrnise invidia celorlalți colecționari. Acest fapt îl datora fără să știe și complicității artistului, care, nedispreţuind culanța lui în achiziții și dorind să-i stimuleze și pe ceilalți amatori să ridice prețurile, îi dădea pe nebăgate de seamă sfaturile cele mai bune în alegere. Colecționarii mai vechi, atașați prieteni ai lui Petrașcu, aproape începuseră să-l urască, pentru că nu-l puteau concura. Zambaccian însuși, care i-ar fi putut ține piept la prețuri ridicate, nu reușea acest lucru. Cu toate că îi era foarte apropiat, făcîndu-și-l prieten, totuși Petrașcu, din dorința de a-și pedepsi într-un fel amicul pentrucă își împărțea admirația între el și Pallady, îi dădea lui Laserson prioritate în alegerea lucrărilor, chiar dacă Zambaccian și-ar fi exprimat înaintea acestuia dorința de a cumpăra un tablou. Spre a nu ajunge cumva la o ruptură radicală cu Zambaccian, „baciul“ îi dezvăluia numai uneori, ca din întîmplare, lui Lasserson că Zambaccian îi promisese că-și va deschide generos în curînd baierile pungii spre a achiziționa o anumită lucrare. Așa cum Petrașcu sconta, Laserson cerea maestrului să-i facă hatîrul de a i-o vinde lui, oferindu-i prețul cerut de el, pentru a ieși victorios din înfruntarea cu cel mai vajnic rival al său. Intervențiile de acest fel ale lui Petrașcu erau, în timp, uneori, necesare, pentru a crea permanent un echilibru valoric între colecțiile celor doi, deoarece în achiziții Zambaccian avea mult fler și un deosebit gust artistic, calități pe care celălalt nu le poseda în suficientă măsură și nici nu făcea eforturi să le cultive.

CU PRILEJUL ÎMPLINIRII vîrstei de 50 de ani (1929), primarul Capitalei —D-tru Dobrescu— a luat inițiativa alcătuirii unui comitet de admiratori ai lui Victor Eftimiu, care să-i facă în dar o plachetă. Pînă la urmă s-a apelat la D. Paciurea, ca să-i realizeze un bust poetului și dramaturgului, ceea ce sărbătoritul a acceptat, trebuind să pozeze. Cum prezența chipului său în biroul de lucru îl stingherea, Eftimiu, ca să nu-i supere pe donatori, le-a sugerat, cu ocazia sărbătoririi sale din anul următor, să-l așeze cu solemnitate în sufragerie, ceea ce, în clinchetul paharelor, s-a acceptat. Dar, cum nici în sufragerie nu-i plăcea să-și vadă bustul, în celălalt an, cu același prilej, propune să-l pună în holul de la etaj; și de data aceasta stîrnește entuziasmul comesenilor.

La aniversarea din 1932, un admirator încălzit de băutură propune ca sculptura să fie instalată în holul de la parter al blocului, pentru a putea fi privită de cît mai mulți. Cum însă această mutare, jos, ar fi fost primejdioasă pentru lucrarea executată în gips, comitetul a hotărît cu entuziasm turnarea ei în bronz. Victor Eftimiu a comandat atunci pe cont propriu două bronzuri. Cînd au fost scoase de la turnătorie, amicii au instalat unul din bronzuri pe un soclu de piatră în curtea blocului, deoarece sărbătoritul a refuzat ca acesta să fie plasat în Cișmigiu, așa cum doreau cei mai zeloși partizani ai operei eftimiene.

*

Invidia dintre pictori a pricinuit multe necazuri colecționarilor, dornici de a avea în colecțiile lor și lucrări ale unora care nu se aveau bine între ei.

Unii au suferit și umilințe. Zambaccian, de exemplu, pentrucă, deschizîndu-se concomitent două expoziții personale, aceea a prietenului său T. Theodorescu-Sion și a tînărului Ciucurencu, se ocupase mai mult de ultima, Lell, cum i se spunea trufașului Sion, a pus o placardă la ușa expoziției sale: „E interzisă intrarea cîinilor și a lui Zambaccian“.

DESPRE COMPETENȚA și gusturile artistice ale colecționarilor noștri circulă multe anecdote, dintre care, pentru hazul lor, merită să relatăm una, așa cum o redă, cu humor, Zambaccian:

— „Într-o zi Simu mă întîmpină pe cînd ieșeam de la încadrator cu un mic peisaj de Aman sub braț. După ce potrivi monoclul, luă tabloul în mînă și mă întrebă:

— Crezi că e un Aman veritabil?

— Da.

— Nu-mi vine să cred.

— De ce, domnule Simu?

— Păi, nu seamănă cu ale mele!“

DIN COMORILE MUZEULUI DE ARTĂ AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

El Greco. Detaliu dintr-un tablou pictat, după cît se pare, în 1597

1

DIN COMORILE MUZEULUI DE ARTĂ AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Nicolae Grigorescu. Pictură datată cca. 1879

2

194

DIN COMORILE MUZEULUI DE ARTĂ AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Şcoala de pictură Ukyio, Japonia, secolul XVIII

3

195

DIN COMORILE MUZEULUI DE ARTĂ AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Anonim.
Şcoala
flamandă,
secolul XV

4

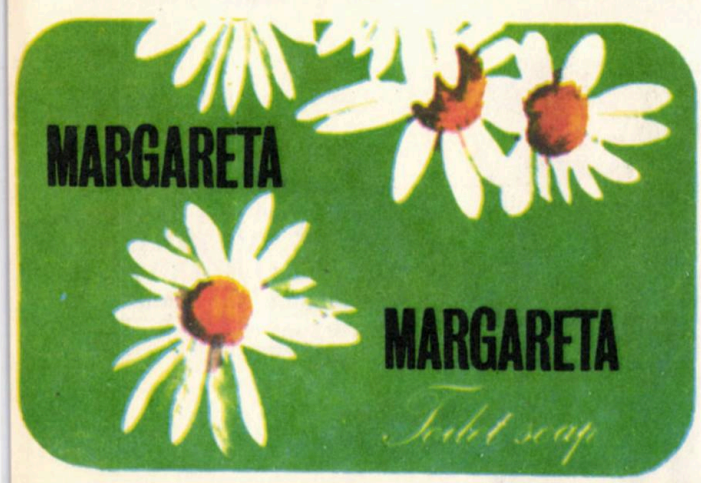

STELA
o întreprindere
de prestigiu
a cărei
preocupare
de bază
este
CALITATEA

Întreprinderea de săpun „STELA" — București își afirmă în această etapă întreaga forță de creație, obținînd rezultate deosebite — ne relatează cu amabilitate tov. inginer șef Dragoș Ionescu și contabil șef Ion Vișoiu — în acțiunea de diversificare a produselor puse la dispoziția populației și unor ramuri ale economiei naționale.

Întreprinderea își îmbogățește treptat potențialul tehnic, integrîndu-se într-un puternic flux al modernizării, fiind cunoscută în întreaga lume — astăzi 45 țări solicitînd produsele sale, care se desfac prin CHIMIMPORT-EXPORT.

Explicația acestor cereri trebuie căutată în varietatea și calitatea produselor, menționînd aportul la export al întreprinderii, ca o contribuție la creșterea participării României la schimburile economice internaționale, la integrarea țării noastre într-o și mai mare măsură la diviziunea internațională a muncii.

Întreaga activitate productivă a Întreprinderii de săpun „STELA“ este emulată, deci, de un suflu înnoitor, care poate satisface cele mai rafinate cerințe și pretenții ale cumpărătorilor.

Munca de creație este, la rîndul său, strîns împletită cu munca de cercetare în direcția descoperirii unor tehnologii noi, mai eficiente din punct de vedere economic, de natură a contribui la creșterea calității produselor. Datorită acestui fapt, „STELA“ a devenit o întreprindere modernă, utilată la nivelul tehnicii mondiale actuale, ale cărei produse acoperă necesarul pentru întreaga populație a țării.

Iată, succint, enumerarea acestor produse:

— săpun de rufe (60% acizi grași) în bucăți de 2000 g. și 500 g.
— săpun de rufe (72%) — „CERB“, parfumat și neparfumat, 500 g.
„TIGRU“, parfumat, 400 g.
„DOI LEI“ parfumat 400 g., săpun de rufe 200 g.
— săpun semitoaletă „CHEIA“ (72%) parfumat 100 g.
— săpun lichid (20%) parfumat și neparfumat.

— SĂPUNURI DE TOALETĂ (79% acizi grași)

A. Obișnuite: **LILIAC, BUCHET (100 g.), IASOMIE, SALCÎM, VIOLETE (130 g), BUCHET, LAVANDA (150 g); săpun de toaletă în casete — SAVON BAIN, ARCODESSE.**

B. Specialități — fine: NAILA (90 g), PALMIER (100 g), LAVANDA ROMÂNEASCĂ (130 g), PERLA (150 g).

— extra fine — FLORI DE MUNTE, MARGARETA (100 g), MAMAIA, OANA, GIUVAER (130 g), CATIFELIN, DARCLÉE, RALUCA, STELA, SANTAL (150 g).

PRODUSE INDUSTRIALE — glicerină farmaceutică și superioară (94% concentrație), glicerină industrială (88%) și tehnolin folosit în industria de lacuri și vopsele.

Grație măsurilor luate de către conducerea întreprinderii, Comitetul de Partid și organizațiile de masă, se poate afirma astăzi că cei 1700 de oameni ai muncii, ce compun harnicul colectiv al întreprinderii, țin foarte mult la prestigiul lor de muncitori cu înaltă calificare — și exemplificăm afirmația noastră prin perfecționarea celor 954 oameni ai muncii, din care 932 muncitori. Alți 71 au fost calificați în diferite profesii (de exemplu operatori chimiști) prin cele două cursuri organizate.

O confirmare a celor menționate sînt și strădaniile continui care se depun pentru îmbunătățirea nivelului calitativ al produselor realizate, astfel ca ele să răspundă în permanență exigențelor crescînde ale beneficiarilor, impulsionînd într-o și mai mare măsură creșterea producției și productivității muncii, în vederea ridicării eficienței economice a întreprinderii.

BUCURIA
PĂRINȚILOR
SÎNT
COPIII...
BUCURIA ORICĂRUI COPIL,
O ÎMBRĂCĂMINTE COMODĂ
UȘOARĂ, PRACTICĂ
LA PURTAT

Magazinele și raioanele de specialitate, ale comerțului de stat, vă oferă un bogat și variat sortiment de rochițe, costumașe, bluze, cămăși, pantaloni lungi și scurți, fuste și compleuri din diverse țesături ornamentate cu broderii și garnituri dantelate, în desene viu colorate, adecvate ținutei celor mici.

De asemenea, vă oferă un bogat și variat sortiment de încălțăminte ușoară, flexibilă, comodă, rezistentă, cu fețe din materiale textile sau din imitație de piele.

• Buletine de știri • Buletine meteo-rutiere • Emisiuni economice • Emisiuni pentru copii și tineret • Muzică populară, ușoară, simfonică • Emisiuni de divertisment • Teatru la microfon.

Pe scurt: de toate, pentru toți, vă oferă aparatul de radio!

Dar dacă ați avea un radioreceptor portabil, ați avea un prieten nedespărțit!

În magazinele comerțului de stat vă așteaptă următoarele tipuri de radioreceptoare portabile

— CORA	1	345 lei
— APOLLO	1	345 lei
— PEȘCĂRUȘ	2	450 lei
— ALFA	2	500 lei
— COSMOS	3	645—740 lei
— ALBATROS	4	800 lei
— JUPITER	4	845 lei
— MADRIGAL	4	1150 lei
— GLORIA	4	1450 lei

Radioreceptoarele portabile se vînd și cu plata în 18 rate lunare — avansul fiind de numai 20%.

RADIORECEPTOARE PORTABILE

CENTRALA INDUSTRIEI PIELĂRIEI, CAUCIUCULUI ŞI ÎNCĂLŢĂMINTEI

Noutăţi

• În vederea contractărilor au fost create cca 3200 modele noi de încălţăminte, 680 articole de marochinărie, 300 confecţii blană şi piele, articole de sport şi camping, nasturi, accesorii etc.

• Dintre realizările privind promovarea progresului tehnic, valorificarea superioară a materiilor prime şi materialelor, utilizarea intensivă a înlocuitorilor şi a materialelor recuperabile şi refolosibile, menţionăm:

— Numărul mare de modele de încălţăminte cu feţe din materie textilă pentru femei, bărbaţi şi copii expuse în tîrg este în concordanţă cu creşterea producţiei la acest sortiment prevăzută pentru anul 1980. Se remarcă încălţămintea foarte uşoară, cu feţe din piasă, tricotate sau tip croşetate, cea cu feţe din textile necăptuşite, ca şi încălţăminte foarte elegantă şi seturile de încălţăminte, poşete şi cordoane din textile.

— Produsele din piei de porcine, ovine şi caprine reflectă valorificarea superioară a acestor resurse de materii prime: încălţăminte, poşete, mănuşi şi haine realizate din semifabricate cu finisaje superioare şi moliciune accentuată.

• Utilizarea rațională a materialelor recuperabile și refolosibile este ilustrată prin încălțăminte din piele, poșete din piele și înlocuitori și diverse sortimente de îmbrăcăminte din piele și blană.

• Gamă sortimentală foarte diversificată de semifabricate: încălțăminte din piele sintetică poromerică și neporomerică precum și din înlocuitori pe bază de p.v.c. Iese în evidență. Se remarcă, în mod deosebit, încălțămintea cu fețe din p.v.c. realizată cu ajutorul curenților de înaltă frecvență, care este superioară, calitativ, și foarte ușoară.

Comparativ, însă, s-au expus haine din blană sintetică de tip Andalur din care rezultă că acestea pot concura în bună măsură cu cele din blană naturală.

• MAROCHINĂRIE: sacoşe, poşete copii şi ghiozdane cu diverse desene xerografiate pe teme de sport, turism, şcolare etc.

— Poşete din piei ovine realizate prin valorificarea pieilor destinate iniţial pentru maşină.

— Poşete pe suport textil de tip Etamină care pot fi utilizate cu faţa în interior sau în afară — de preferinţă cu faţa în afară pentru a ieşi în evidenţă mai bine materialul textil.

— Poşete din înlocuitori de piele uşuraţi.

— Articole de marochinărie, superioare, din piei de porcine, remarcîndu-se în special valizele diplomat, mape, poşete şi articole mici.

— Mape şi servicte realizate din înlocuitori în combinaţie cu diverse materiale textile.

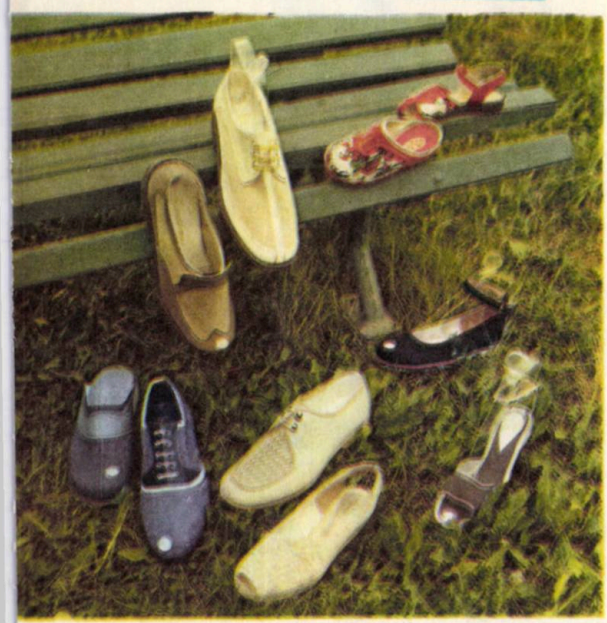

• Menţionăm şi unitatea de rictuit şi creare de modele, evidenţiind pe lucrătorii cu o vechime de peste 20 de ani în modelarea şi crearea de modele noi, pentru toate vîrstele, muncitori de înaltă calificare ca: APOSTOL ALEXANDRU — responsabil la unitatea 12 — BULEARCĂ CONSTANTIN, CRISTACHE IOANA, DUNGA ADRIANA.

LIBRETUL DE ECONOMII PENTRU ELEVI VĂ ASIGURĂ BUCURIILE VACANȚELOR ȘI ÎNDEPLINIREA ALTOR DORINȚE

M.A.I.A.
DIRECȚIA GENERALĂ ECONOMICĂ
A HORTICULTURII

CREME ȘI PIUREURI PENTRU COPIII DUMNEAVOASTRĂ

„Meniul celor foarte mici se poate îmbogăți și diversifica!
MAGAZINELE: de legume — fructe, „Fortuna" și cele alimentare au pus în vînzare creme și piureuri cu mare valoare nutritivă, pentru sugari și copii de peste un an.
Preparatele sînt obținute din legume și fructe proaspete, de calitate superioară, în condiții de perfectă igienă și întrunesc cerințele medicale pentru alimentația copiilor.
Creme și piureuri: un meniu hrănitor, variat, delicios și foarte ușor de pregătit pentru copiii dumneavoastră."

PĂRINȚI,

Vă recomandăm să vizitați magazinele cooperativelor de consum, unde veți găsi un bogat sortiment de mărfuri pentru cei mici:

- confecții și tricotaje de calitate, în culori atrăgătoare, încălțăminte din piele sau înlocuitori;
- jucării mecanice sau din material plastic, păpuși, jocuri tehnico-aplicative etc.;
- articole de sport-turism, aparate foto, mingi, rachete etc.;
- noutăți editoriale din literatura pentru copii, precum și stilouri, pixuri, cutii cu creioane colorate etc.
- dulciuri, ciocolată, biscuiți.

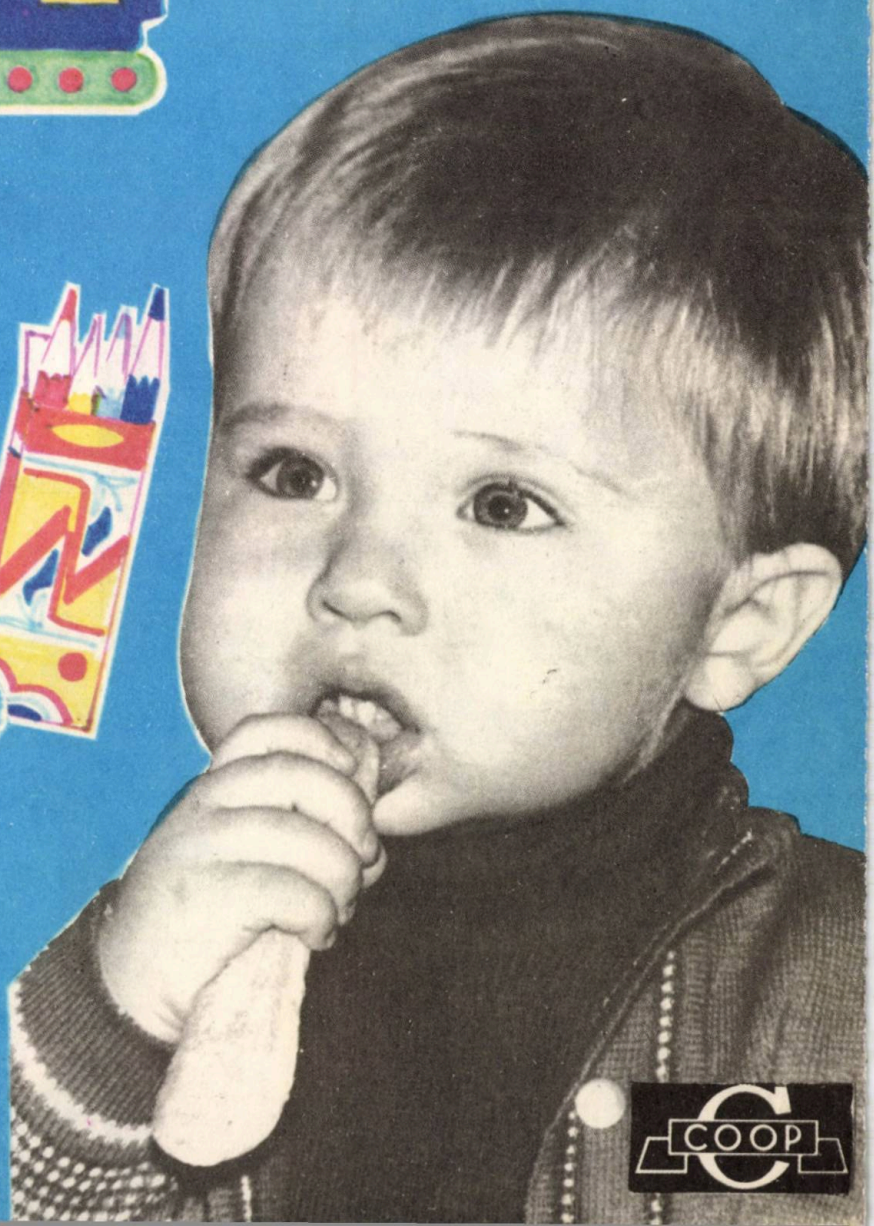

COOP

Calendar 1981

	IANUARIE	FEBRUARIE
L	5 12 19 26	2 9 16 23
M	6 13 20 27	3 10 17 24
M	7 14 21 28	4 11 18 25
J	1 8 15 22 29	5 12 19 26
V	2 9 16 23 30	6 13 20 27
S	3 10 17 24 31	7 14 21 28
D	4 11 18 25	1 8 15 22

	MARTIE	APRILIE
L	2 9 16 23 30	6 13 20 27
M	3 10 17 24 31	7 14 21 28
M	4 11 18 25	1 8 15 22 29
J	5 12 19 26	2 9 16 23 30
V	6 13 20 27	3 10 17 24
S	7 14 21 28	4 11 18 25
D	1 8 15 22 29	5 12 19 26

	MAI	IUNIE
L	4 11 18 25	1 8 15 22 29
M	5 12 19 26	2 9 16 23 30
M	6 13 20 27	3 10 17 24
J	7 14 21 28	4 11 18 25
V	1 8 15 22 29	5 12 19 26
S	2 9 16 23 30	6 13 20 27
D	3 10 17 24 31	7 14 21 28

	IULIE	AUGUST
L	6 13 20 27	3 10 17 24 31
M	7 14 21 28	4 11 18 25
M	1 8 15 22 29	5 12 19 26
J	2 9 16 23 30	6 13 20 27
V	3 10 17 24 31	7 14 21 23
S	4 11 18 25	1 8 15 22 29
D	5 12 19 26	2 9 16 23 30

	SEPTEMBRIE	OCTOMBRIE
L	7 14 21 28	5 12 19 26
M	1 8 15 22 29	6 13 20 27
M	2 9 16 23 30	7 14 21 28
J	3 10 17 24	1 8 15 22 29
V	4 11 18 25	2 9 16 23 30
S	5 12 19 26	3 10 17 24 31
D	6 13 20 27	4 11 18 25

	NOIEMBRIE	DECEMBRIE
L	2 9 16 23 30	7 14 21 28
M	3 10 17 24	1 8 15 22 29
M	4 11 18 25	2 9 16 23 30
J	5 12 19 26	3 10 17 24 31
V	6 13 20 27	4 11 18 25
S	7 14 21 28	5 12 19 26
D	1 8 15 22 29	6 13 20 27

ALMANAHUL PĂRINȚILOR — 1981
editat de
„REVISTA DE PEDAGOGIE"

București, str. Sf. Apostoli nr. 14, sectorul 5, telefon : 15.85.74.
Cod 70 634.

Redactor șef:
ANTON VASILESCU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

almanahul părinților 1981

Redactor responsabil:
GEORGE CIUDAN

Prezentarea artistică:
RADU ION POPESCU

Coperta I: ION OPREA
Coperta IV: ELENA GHERA

Fotografii : LIANA GRILL, ION PREDOȘANU, DUMITRU DUMITRU, ANTON MOISESCU, NICULINA BRĂDEANU

Secretariat de redacție :
TOMA ALEXANDRESCU

Colectivul de redacție al almanahului adresează cititorilor săi, cu prilejul Anului nou, strămoșeasca urare

„LA MULȚI ANI !"

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scinteii" — București

Lei 15

1981

almanahul părinților